

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทาง
เทคโนโลยี : กรณีศึกษาเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น
Moral Behaviour Development of the Youths in duration of Technological
Changing : Case Study Thai Youths in Khon-kaen Province

โดย

พระครูภาวนาโพธิคุณ (สมชาย กนตสีโล), ผศ.ดร.

พระวิมาน คมกัปปญโญ, ดร.

พระมหาณัฐกิตติ อนารโท, ดร.

พระสมบัตร์ จิตญาโณ ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

พ.ศ. ๒๕๖๑

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610761064

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทาง
เทคโนโลยี : กรณีศึกษาเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น
Moral Behaviour Development of the Youths in duration of Technological
Changing : Case Study Thai Youths in Khon-kaen Province

โดย

พระครูภาวนาโพธิคุณ (สมชาย กนตสีโล), ผศ.ดร.

พระวิมาน คมภีรปญโญ, ดร.

พระมหาณัฐกิตติ อนารโท, ดร.

พระสมบัตร์ จิตญาโณ ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

พ.ศ. ๒๕๖๑

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610761064

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Moral Behaviour Development of the Youths in duration of Technological
Changing : Case Study Thai Youths in Khon-kaen Province

By

Phrakhruphawanaphothikhun (Somchai Kantasilo), Dr.

Phraviman Gambhīrapañño (Trikamol), Dr.

Phramahā Natthakitti Anārado, Dr.

PhraSombat Thitanāno/Sukprasert, Dr.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khonkaen Campus

B.E. 2561

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 610761064

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย:	การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี : กรณีศึกษา เยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น
ผู้วิจัย:	พระครูภาวนาโพธิคุณ, ผศ.ดร., พระวิมาน คมกัปปโย, ดร., พระมหาณัฐกิตติ อนารโท, ดร., พระสมบัตร์ จิตญาโณ, ดร.
ส่วนงาน:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
ปีงบประมาณ:	๒๕๖๑
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย และเพื่อศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นงานวิจัยแบบผสานวิธี โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และการแจกแบบสอบถามทั้งก่อนและหลังการอบรมจริยธรรม พร้อมกับนำเสนอผลการวิจัยในเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยมีความสอดคล้องกับการละเมิดศีล ๕ โดยมีระดับความคิดเห็นของเยาวชนเกี่ยวกับพฤติกรรมการละเมิดจริยธรรมทั้งก่อนและหลังการอบรม ดังนี้ (๑) ปาณาติปาตา พฤติกรรมที่มีลักษณะรุนแรงมากที่สุด ก่อนการอบรมเห็นว่าเป็นการทรมานทำร้ายสัตว์ ร้อยละ ๔๙.๔ ส่วนหลังการอบรมเห็นว่าเป็นการฆ่าผู้อื่น ร้อยละ ๖๒.๖ (๒) อทินนาทานา พฤติกรรมที่มีลักษณะทุจริตมากที่สุด ซึ่งเห็นเหมือนกันทั้งก่อนและหลังการอบรมว่าเป็นการเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น แต่มีระดับความคิดเห็นไม่เท่ากัน คือ ก่อนการอบรมร้อยละ ๖๒.๔ และหลังจากการอบรม ร้อยละ ๖๑.๖ (๓) กาเมสุมิจฉาจารา พฤติกรรมที่เกี่ยวกับการละเมิดจริยธรรมทางเพศมากที่สุดเหมือนกัน คือ การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ก่อนการอบรม ร้อยละ ๘๐.๔ และหลังการอบรม ร้อยละ ๘๓.๑ (๔) มุสาวาทา พฤติกรรมที่มีลักษณะผิดจริยธรรมการสื่อสารมากที่สุดเหมือนกัน คือ การพูดคำหยาบ มีค่าเฉลี่ยก่อนการอบรม ร้อยละ ๕๙.๖ ส่วนหลังจากอบรม ร้อยละ ๕๙.๘ และ (๕) สุราเมรัยมัชฌิมาทัญญานา พฤติกรรมผิดจริยธรรมที่มีลักษณะมีเมามากที่สุดก่อนการอบรมเห็นว่าเป็นการเล่นการพนัน ร้อยละ ๗๑.๒ และหลังการอบรมเห็นว่าเป็นการขาดสติสัมปชัญญะ ร้อยละ ๗๒.๒ ส่วนสาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยมากที่สุดก่อนการอบรม คือ การมีสิ่งยั่วยุมากขึ้น ร้อยละ ๗๘.๘ และหลังการอบรม คือ ปัญหาส่วนตัวของเยาวชน ร้อยละ ๗๓.๔ โดยปัจจัยที่ทำให้เยาวชนไทยละเมิดจริยธรรมมากที่สุดเป็นปัญหาทางครอบครัว โดยค่าเฉลี่ยก่อนการอบรม ร้อยละ ๙๓.๖ และหลังการอบรมลดลงเหลือร้อยละ ๗๖.๓ ส่วนผลจากการ

ละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยมากที่สุดก่อนการอบรม คือ มีผลทำให้ติดสิ่งเสพติดและอบายมุข ร้อยละ ๖๙.๖ และหลังการอบรมเห็นว่าจะทำให้ผลการเรียนตกต่ำ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๗๔.๘

ในขณะที่ผลการวิจัยในประเด็นที่ว่าเทคโนโลยีมีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมมากที่สุด โดยเห็นว่าทำให้มีสื่อกระตุ้นการละเมิดจริยธรรมมากขึ้นทั้งก่อนและหลังการอบรม ซึ่งก่อนการอบรม มีค่าเฉลี่ยร้อยละ ๖๓.๖ และหลังการอบรมมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๗๓.๒ ส่วนเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยมากที่สุด ก่อนการอบรมเห็นว่าสามารถค้นคว้าธรรมะได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ยร้อยละ ๕๗.๔ และหลังการอบรมเห็นว่าทำให้มีเครื่องมือในการเรียนรู้ธรรมะได้ดีขึ้น ร้อยละ ๖๘.๐

ส่วนผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนพบว่า เยาวชนมีความต้องการให้ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมากที่สุด ร้อยละ ๖๘.๒ โดยการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชนควรตระหนักถึงความเหมาะสมของวัยและการรับรู้ และจะต้องศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีลักษณะละเมิดจริยธรรมของเยาวชน สาเหตุของการละเมิดจริยธรรม ปัจจัยที่มีผลต่อการละเมิดจริยธรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม รวมทั้งประเมินผลกระทบจากการละเมิดจริยธรรมด้วย เมื่อมีฐานข้อมูลแล้ว จึงกำหนดกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้ตรงกับสภาพและปัญหา โดยกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสอดคล้องกับหลักธรรมภavana ๔ ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาชีวิต ๔ ด้าน ได้แก่ (๑) กายภavana การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านร่างกาย ซึ่งเป็นการพัฒนาสุขภาวะทางร่างกายไปพร้อมกับจริยธรรมทางร่างกาย (๒) สีสภavana การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยสังคมและสิ่งแวดล้อมจะทำให้เกิดการปรับตัวและเป็นระบบควบคุมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทั้งทางตรงและทางอ้อม (๓) จิตตภavana การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านจิตใจ ซึ่งจะส่งผลให้เยาวชนมีสุขภาวะทางด้านจิตใจ เมื่อมีความสุขทางใจแล้วย่อมแสดงพฤติกรรมดีงาม โดยจิตใจก็จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่อไป และ (๔) ปัญญาภavana การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านปัญญา ซึ่งเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ ความเข้าใจ สัมมาทิฐิ และทัศนคติดีงาม ส่งผลให้เยาวชนมีความสุขทางด้านปัญญา เข้าใจชีวิตและโลกตามความเป็นจริง ดำเนินชีวิตโดยใช้ปัญญาเชิงสร้างสรรค์ และมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมากขึ้น

การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจึงมีความสัมพันธ์กับเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย ทั้งลักษณะของปัญหาการละเมิดจริยธรรม ระดับอายุ ระดับการรับรู้ และจัดกระบวนการพัฒนาจริยธรรมให้เหมาะสมกับบริบททางสังคม โดยการนำเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาจริยธรรม ซึ่งสามารถพัฒนาการใช้เทคโนโลยีไปพร้อมกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไปด้วย ซึ่งควรจัดฐานการพัฒนาจริยธรรมท่ามกลางสังคมแห่งเทคโนโลยีให้ครอบคลุม ๔ ฐาน ได้แก่ การควบคุมและพัฒนา

พฤติกรรมการใช้ที่เหมาะสม ซึ่งจัดเข้าในการพัฒนาฐานกายภาพ การใช้เทคโนโลยีโดยไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อตนเองและผู้อื่น ไม่ละเมิดสิทธิคนอื่น ไม่ละเมิดกฎหมายและไม่ขัดกับหลักศีลธรรม จัดเข้าในการพัฒนาฐานศิลปาวนา ส่วนการใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทันโดยไม่ตกเป็นเครื่องมือของสื่อประเภทยั่วร้ายและการใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติ จัดเข้าในการพัฒนาฐานจิตตาวนา และการใช้เทคโนโลยีอย่างรู้คุณค่า การตระหนักถึงคุณค่าแท้ของเทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์เกื้อกูลและสร้างสรรค์ รวมทั้งการพิจารณาแล้วจึงใช้เพื่อการพัฒนาชีวิต และเพื่อความเกื้อกูลต่อสังคมและโลก จัดเข้าในการพัฒนาฐานปัญญาภาวนา ซึ่งจำเป็นต้องมีการออกแบบกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาจริยธรรมแก่เยาวชนให้ครอบคลุมทั้ง ๔ ฐาน ซึ่งจะทำให้มีกระบวนการพัฒนาสุขภาวะเชิงจริยธรรม และจะส่งผลให้เยาวชนเป็นคนดีไปพร้อมกับการมีความสุขในการดำเนินชีวิตด้วย

Research Title: Moral Behaviour Development of the Youths
in duration of Technological Changing : Case Study
Thai Youths in Khon-kaen Province

Researcher: Phrakhrubhavanabodhikhun (Somchai Kantasilo), Dr.
Phraviman Gambhīrapañño (Trikamol), Dr.
Phramahā Natthakitti Anārado, Dr.
PhraSombat Thitanāno/Sukprasert, Dr.

Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Khonkaen Campus

Fiscal Year: 2561/2018

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

The objectives of this research was to study Thai youths' ethical behavior, to study technological changes affecting Thai youths' ethical behavior, and to study Thai youths' ethical behavior development in Khon Kaen province. This was the mixed research method. The data collection was done with methods of interviews and questionnaires before and after ethical training and with presenting the Analytical Description results.

A result of this research was found that the Thai youths' ethical behavior violations were consistent with the transgression of the five precepts, with the level of Thai youths' opinions about ethical transgression before and after the ethical training as follows. (1) Pāṇātipātā The most violent behavior Before training was 49.4 of torturing animals and after the ethical training 62.6 of killing animals. (2) Adinnādāṇā the most corrupt behavior was taking advantages from the others before the ethical training about 62.4 and after the ethical training about 61.6. (3) Kāmesumicchācārā the behavior related to sexual ethics violations in the school age was 80.4 before the ethical training and 83.1 after the training. (4) Musāvādā the most ethical behavior violation of communication was rough words with an average of 59.6 before the ethical training and 59.8 after the ethical training. (5) Surāmerayamajjapamādaññhāṇā the most ethical violation of intoxicating behavior

was a gamble with average of 71.2 before the ethical training and 72.2 after the ethical training. However, 78.8 percent for the cause of Thai youths' ethical violation before the ethical training was that there was more provocation and 73.4 percent for such a cause after the ethical training was the personal problem. The most factors of the Thai youths' ethical violation was 93.6 of the family problems before the ethical training and 76.3 after the ethical training. The most result of Thai youths' ethical violations affected was 69.6 of drug addictions before the ethical training and 74.8 of poor academic performance after the ethical training.

The additional result of this research was found that the technology had the greatest impact on Thai youths' ethical behavior violation with an average of 63.6 before the ethical training and 73.2 after the ethical training. However, the technology that had the most effect on promoting the Thai youths' moral behavior was 47.4 of the easier Dhamma study before the ethical training and 68.0 of a new Dharma learning tool after the ethical training.

The research result of the Thai youths' ethical behavior development was found that the Thai youths wanted the most use of technology as a tool to develop ethical behavior with an average of 68.2 To develop the Thai youths' moral behavior should be aware of the appropriateness of age and perception, and study information about behaviors of violating the youths' ethics, causes of ethics violations, factors affecting ethics violations, factors affecting ethical behavior development, and assessment of the impact of ethics violations. When there was a database, the ethical behavior development process could be determined to match the conditions and problems. The process of developing ethical behavior was consistent with 4 Bhavana principles. They were 4 aspects of life development, namely (1) the ethical behavior development in the body that was the development of physical health and physical ethics, (2) Development of ethical behavior in society and environment by means of society and environment to cause adaptation and the control system of the youths' ethical behavior directly and indirectly, (3) development of moral behavior in spirit that had effect on the youths' a psychological condition to represent further good action determined by mind, and (4) the development of ethical behavior in intelligence that was the development of

knowledge, understanding, right view and good attitude, making the youths full of intellectual happiness, understanding life and the world as they really were, living with creative intelligence, and more ethical reasons.

The development of ethical behavior had a relationship with the target youths, relating to the problem of ethics violation, age levels, knowledge levels and the process of developing ethics to suit the social context. To adopt technology as a tool for ethical development could be developed along with the development of ethical behavior. The ethical development base in the technological society should cover 4 bases, namely (1) controlling and developing the appropriate use organized into the boldly development base, (2) using technology without troubling oneself and the others, violating the other people's rights, transgressing the law, and transgressing morality organized into the moral development base, (3) using technology knowingly and consciously without using it as provocative media organized into the spiritual development base, and (4) using technology with value realization, creative benefits, life development and social development organized into the intelligent development base. Therefore, it was necessary to design activities in accordance with the ethical development covering all 4 bases, which would cause the process of ethical health development and which would make the youths good and happy through all live.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยความร่วมมือของหลายฝ่าย โดยคณะวิจัยขอขอบคุณผู้บริหารสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้สนับสนุนทุนในการดำเนินการวิจัย ขอขอบคุณพระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร. รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ที่ท่านได้สนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินการวิจัย ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้คำปรึกษาและช่วยตรวจสอบเครื่องมือวิจัย รวมทั้งการให้คำปรึกษาในประเด็นเนื้อหาการวิจัยให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณคณะครูและผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง ได้แก่ ๑) โรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๒) โรงเรียนบ้านดอนบม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๓) โรงเรียนน้ำพองบุรีพัฒนา ตำบลน้ำพอง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น และ ๔) โรงเรียนน้ำพองศึกษา ตำบลวังชัย อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ที่ท่านได้อำนวยความสะดวกและมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย รวมทั้งนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลในการทำวิจัยเป็นอย่างดี

ขออนุโมทนาในกุศลเจตนาของคณะผู้ร่วมวิจัยทุกท่าน ที่ได้พากเพียรพยายามร่วมกันทำวิจัยจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี และขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนในการทำวิจัยครั้งนี้ ซึ่งไม่สามารถเอ่ยนามได้ทั้งหมดในที่นี้ โดยคุณความดีอันจะพึงเกิดจากงานวิจัยเล่มนี้ ขอจงเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ทุกท่านที่มีส่วนร่วมได้รับผลานิสงส์ด้วยกัน

พระครูภาวนาโพธิคุณ, ผศ.ดร.

พระวิมาน คมภีรปญโญ, ดร.

พระมหาณัฐกิตติ อนารโท, ดร.

พระสมบัตร์ ฐิตญาโณ, ดร.

คณะวิจัย

กันยายน ๒๕๖๑

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญแผนภาพ.....	ฐ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ.....	ฑ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๕
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ.....	๕
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย.....	๕
๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	๖
๑.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย.....	๗
๑.๗ ข้อจำกัดในการวิจัย.....	๘
๑.๘ ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย.....	๘
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๙
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์.....	๙
๒.๑.๑ ความหมายของพฤติกรรม.....	๙
๒.๑.๒ ที่มาของพฤติกรรมมนุษย์.....	๑๐
๒.๑.๓ ประเภทของพฤติกรรมมนุษย์.....	๑๑
๒.๑.๔ องค์ประกอบของพฤติกรรมมนุษย์.....	๑๓
๒.๑.๕ ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมมนุษย์.....	๑๔
๒.๑.๖ กระบวนการเกิดพฤติกรรมมนุษย์.....	๑๕
๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรม.....	๑๖
๒.๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรม.....	๑๖
๒.๒.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรม.....	๑๘
๒.๒.๒.๑ ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมทั่วไป.....	๑๘
๒.๒.๒.๒ ทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงพุทธ.....	๒๑

๒.๓ แนวคิดการพัฒนาจริยธรรมมนุษย์.....	๒๔
๒.๓.๑ แนวคิดพื้นฐานทางจริยธรรม.....	๒๔
๒.๓.๑.๑ ความหมายของจริยธรรม.....	๒๔
๒.๓.๑.๒ หลักการทางพุทธจริยธรรม.....	๒๖
๒.๓.๑.๓ ลักษณะของจริยธรรม.....	๒๘
๒.๓.๑.๔ ประเภทของจริยธรรม.....	๒๙
๒.๓.๑.๕ องค์ประกอบของจริยธรรม.....	๓๐
๒.๓.๑.๖ ความสำคัญของจริยธรรม.....	๓๐
๒.๓.๑.๗ พื้นฐานทางจริยธรรมของเยาวชน.....	๓๒
๒.๓.๒ แนวคิดการพัฒนาจริยธรรม.....	๓๓
๒.๓.๒.๑ แนวคิดการพัฒนาคุณธรรมของสภาการศึกษา.....	๓๓
๒.๓.๒.๒ การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามแนวคิดของโคลเบอร์ก.....	๓๔
๒.๓.๒.๓ การเสริมสร้างมโนธรรมและคุณธรรมของเอสเตบัน.....	๓๔
๒.๓.๒.๔ แนวคิดเชิงรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม.....	๓๕
๒.๓.๓ แนวคิดการพัฒนาจริยธรรมทางเทคโนโลยี.....	๓๘
๒.๔ ทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชน.....	๔๐
๒.๔.๑ สภาพปัญหาทางจริยธรรมเชิงเยาวชน.....	๔๐
๒.๔.๒ ทฤษฎีการพัฒนาเชิงจริยธรรม.....	๔๓
๒.๔.๒.๑ ทฤษฎีจริยธรรมของพีอาเจท์.....	๔๓
๒.๔.๒.๒ ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม.....	๔๔
๒.๔.๒.๓ ทฤษฎีเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก.....	๔๕
๒.๔.๒.๔ ทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของกรมการศาสนา.....	๔๖
๒.๔.๒.๕ ทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแนวพุทธ.....	๔๗
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๔๙
๒.๖ สรุป.....	๕๔
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๕๘
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๕๘
๓.๒ พื้นที่ศึกษา ประชากรกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	๕๙
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๖๐
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๖๒
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๖๓

๓.๖ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย.....	๖๔
๓.๗ สรุปผล.....	๖๔
บทที่ ๔ ผลการวิจัย.....	๖๖
๔.๑ ผลการวิจัยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย.....	๖๖
๔.๑.๑ ผลการวิจัยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยก่อนเข้ารับการอบรม.....	๖๗
๔.๑.๒ กระบวนการอบรมการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย	
ในจังหวัดขอนแก่น.....	๗๒
๔.๑.๓ ผลการวิจัยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยหลังการอบรม.....	๗๓
๔.๑.๔ ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม	
เชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย.....	๗๘
๔.๑.๔.๑ พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย.....	๗๘
๔.๑.๔.๒ สาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย.....	๘๐
๔.๑.๔.๓ ปัจจัยที่ทำให้ละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย.....	๘๑
๔.๑.๔.๔ ผลจากการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย.....	๘๒
๔.๑.๕ สรุปพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย.....	๘๔
๔.๒ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย.....	๘๗
๔.๒.๑ เทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยก่อนการอบรม..	๘๗
๔.๒.๒ เทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยหลังการอบรม...	๘๘
๔.๒.๓ ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่มีผลต่อ	
พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย.....	๙๐
๔.๒.๓.๑ เทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชน.....	๙๐
๔.๒.๓.๒ เทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรม	
ของเยาวชน.....	๙๓
๔.๒.๔ สรุปเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย.....	๙๖
๔.๓ การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น.....	๙๗
๔.๓.๑ ระดับความคิดเห็นด้านการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย	
ในจังหวัดขอนแก่นก่อนการอบรม.....	๙๗
๔.๓.๒ ระดับความคิดเห็นการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย	
ในจังหวัดขอนแก่นหลังการอบรม.....	๙๘
๔.๓.๓ ความเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรม	
เชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น.....	๙๙

๔.๓.๔ ความเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ พัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชน.....	๑๐๓
๔.๓.๕ การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น.....	๑๐๔
๔.๔ สรุปการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี.....	๑๐๖
๔.๔.๑ ขั้นการสำรวจพฤติกรรมการละเมิดจริยธรรมของเยาวชน.....	๑๐๖
๔.๔.๒ ขั้นกระบวนการแก้ปัญหาพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชน.....	๑๐๗
๔.๔.๓ ขั้นการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางความ เปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี.....	๑๐๙
๔.๔.๓.๑ การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมฐานกายภาวนา.....	๑๐๙
๔.๔.๓.๒ การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมฐานศีลภาวนา.....	๑๑๐
๔.๔.๓.๓ การพัฒนาจริยธรรมฐานจิตตภาวนา.....	๑๑๒
๔.๔.๓.๔ การพัฒนาจริยธรรมฐานปัญญาภาวนา.....	๑๑๕
๔.๔.๕ สรุปภาพรวมในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลาง ความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี.....	๑๑๗
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	๑๒๑
๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๑๒๑
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย.....	๑๒๘
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๑๒๙
บรรณานุกรม.....	๑๓๒
ภาคผนวก ก. บทความการวิจัย.....	๑๓๗
ภาคผนวก ข. กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	๑๕๓
ภาคผนวก ค. ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ กิจกรรมที่ได้ดำเนินการ มาแล้ว และผลที่ได้รับ.....	๑๕๖
ภาคผนวก ง. แบบสรุปโครงการวิจัย.....	๑๖๐
ภาคผนวก จ. แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์.....	๑๗๐
ภาคผนวก ฉ. หนังสือออกในการดำเนินการวิจัย.....	๑๘๑
ภาคผนวก ช. ภาพกิจกรรมดำเนินการวิจัย.....	๑๘๖

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๑	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมที่มีลักษณะรุนแรง.....	๖๗
๒	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมที่มีลักษณะทุจริต.....	๖๘
๓	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ พฤติกรรมละเมิดจริยธรรมที่มีลักษณะเกี่ยวกับ ทางเพศ.....	๖๙
๔	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีลักษณะผิดจริยธรรมการสื่อสาร....	๖๙
๕	ระดับความคิดเห็นหลังการอบรมต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมที่มีลักษณะ มีนเมา.....	๗๐
๖	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย ก่อนการอบรม.....	๗๐
๗	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้ละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย ก่อนการอบรม.....	๗๑
๘	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยก่อนการ อบรม.....	๗๑
๙	ระดับความคิดเห็นหลังการอบรมต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมที่มีลักษณะ รุนแรง.....	๗๔
๑๐	ระดับความคิดเห็นหลังการอบรมต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมที่มีลักษณะ ทุจริต.....	๗๔
๑๑	ระดับความคิดเห็นหลังการอบรมต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมที่มีลักษณะ เกี่ยวกับทางเพศ.....	๗๕
๑๒	ระดับความคิดเห็นหลังการอบรมต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมการสื่อสาร..	๗๕
๑๓	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมที่มีลักษณะมีนเมา.....	๗๖
๑๔	ระดับความเห็นหลังการอบรมเกี่ยวกับสาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของ เยาวชนไทย.....	๗๖
๑๕	ระดับความคิดเห็นหลังการอบรมเกี่ยวกับปัจจัยทำให้ละเมิดจริยธรรมของ เยาวชนไทย.....	๗๗
๑๖	ระดับความคิดเห็นหลังการอบรมเกี่ยวกับผลจากการละเมิดจริยธรรมของ เยาวชนไทย.....	๗๗
๑๗	การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของ	

	เยาวชนไทยก่อนการอบรม.....	๘๘
๑๘	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อการ ส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยก่อนการอบรม.....	๘๘
๑๙	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมการละเมิด จริยธรรมของเยาวชนไทยหลังการอบรม.....	๘๙
๒๐	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิง จริยธรรมของเยาวชนไทยหลังการอบรม.....	๘๙
๒๑	ระดับความคิดเห็นการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยใน จังหวัดขอนแก่นก่อนการอบรม.....	๙๘
๒๒	ระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยใน จังหวัดขอนแก่นหลังการอบรม.....	๙๘

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๑	แสดงการพัฒนาจริยธรรมเยาวชนฐานกายภาวนา.....	๑๐๙
๒	แสดงการพัฒนาจริยธรรมเยาวชนฐานศีลภาวนา.....	๑๑๑
๓	แสดงการพัฒนาจริยธรรมเยาวชนฐานจิตตภาวนา.....	๑๑๓
๔	แสดงการพัฒนาจริยธรรมเยาวชนฐานปัญญาภาวนา.....	๑๑๕
๕	แสดงการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางความ เปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี.....	๑๑๘

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อชื่อคัมภีร์

พระไตรปิฎก = เล่ม/ข้อ/หน้า

ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระสูตรตันตปิฎก

ที.ม.	(ไทย)	=	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	ภาษาไทย
ที.ปา.	(ไทย)	=	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค	ภาษาไทย
ส.นิ	(ไทย)	=	สังยุตตนิกาย	นิทานวรรค	ภาษาไทย
อง.ติก.	(ไทย)	=	อังคุตตรนิกาย	ติกนิบาต	ภาษาไทย

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยีได้เข้ามามีอิทธิพลอย่างมากในวิถีชีวิตของคนทุกยุคสมัย ปัจจุบันคนในสังคมใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกและส่งเสริมการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ การใช้เทคโนโลยีด้านการศึกษา เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น มีการใช้เทคโนโลยีด้านสาธารณสุขหรือการแพทย์ เพื่อให้กระบวนการดูแลสุขภาพมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในสังคมเกษตรกรรมก็ยังมี การใช้เทคโนโลยีด้านการเกษตร เพื่อประหยัดเวลาและแรงงาน รวมทั้งเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ส่วนการคมนาคมก็มีการใช้เทคโนโลยีด้านคมนาคม เพื่อให้การคมนาคมมีความสะดวกรวดเร็วและปลอดภัยมากยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันก็ใช้เทคโนโลยีด้านการสื่อสาร เพื่อให้การติดต่อสื่อสารสะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และการใช้เทคโนโลยีด้านการบริการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการและสามารถสนองความต้องการของลูกค้าได้ สิ่งสำคัญคือการใช้เทคโนโลยีด้านอุตสาหกรรม เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีด้านการท่องเที่ยว เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวและเพิ่มประสิทธิภาพการท่องเที่ยว เป็นต้น และยังมีเทคโนโลยีอื่นๆ ที่ถูกผลิตขึ้นมาเพื่อสนองความต้องการด้านต่างๆ เมื่อพิจารณาเฉพาะเทคโนโลยีการสื่อสารเพียงด้านเดียว มีแนวโน้มการใช้คอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือ พบว่า “ประชากรอายุ ๖ ปีขึ้นไปในช่วงระยะเวลา ๕ ปี ระหว่างปี ๒๕๕๔-๒๕๕๘ พบว่า ผู้ใช้คอมพิวเตอร์มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๓๒.๐ (จำนวน ๑๙.๙ ล้านคน) เป็นร้อยละ ๓๔.๙ (จำนวน ๒๑.๘ ล้านคน) ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๒๓.๗ (จำนวน ๑๔.๘ ล้านคน) เป็นร้อยละ ๓๖.๓ (จำนวน ๒๔.๖ ล้านคน) ผู้ใช้โทรศัพท์มือถือเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๖๖.๔ (จำนวน ๔๑.๔ ล้านคน) เป็นร้อยละ ๗๙.๓ (จำนวน ๔๙.๖ ล้านคน)”^๑ เทคโนโลยีการสื่อสารจึงมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และเทคโนโลยียังถูกนำมาใช้ “เปลี่ยนแปลงเป็นระบบอุตสาหกรรม (industrialization) การขยายตัวของเมือง (urbanization) และการแผ่กระจายของวัฒนธรรมมวลชน (mass culture) เช่น การสื่อสารมวลชน การใช้ชีวิตแบบคนยุคใหม่ที่อาศัยวัตถุเครื่องทุ่นแรง และสิ่งอำนวยความสะดวกสบายต่างๆ มากขึ้น สภาพชีวิตเหล่านี้เป็นผลของความก้าวหน้าทาง

^๑ สำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, **สรุปผลที่สำคัญสำรวจมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. ๒๕๕๘**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักสถิติเศรษฐกิจและสังคม, ๒๕๕๘), หน้า ๑.

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี^๒ สะท้อนให้เห็นว่ามนุษย์มีการพัฒนาเทคโนโลยีอยู่เสมอ เพื่อสนองความต้องการ เพื่อส่งเสริมการลงทุน ส่งเสริมการผลิต และส่งเสริมการตลาด เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เพื่อส่งเสริมการตลาดและความต้องการของผู้บริโภค โดยความเจริญทางเทคโนโลยีก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีจึงเข้ามามีอิทธิพลต่อสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม และยังเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคมด้วย

นอกจากเทคโนโลยีจะมีผลกระทบในด้านบวกแล้ว ยังมีผลกระทบต่อสังคมในด้านลบด้วย โดยความเจริญทางเทคโนโลยีจะทำให้เกิดปัญหาสังคมที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น “ปัญหาสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี (Social Problems Technological Changes)”^๓ ทำให้คนพึ่งพาตัวเองน้อยลง หันไปพึ่งพาส่งอำนาจความสะดวกจากเทคโนโลยีมากขึ้น ทำให้คนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมน้อยลง เพราะจะให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีมากกว่า ก่อให้เกิดการหลงใหลในบริโภคนิยมหรือการเสพติดเทคโนโลยี ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาทางวัฒนธรรมตามมา เทคโนโลยีบางอย่างเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกและค่านิยมฟุ่มเฟือย ทันสมัย และมีราคาแพง เมื่อมีความต้องการเทคโนโลยีก็ต้องใช้เงินจำนวนมากไปซื้อเครื่องครอบครอง ก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจในครอบครัว เมื่อเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจแล้วก็จะพยายามหาเงินเพิ่มด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การทุจริตคอร์รัปชัน การประกอบอาชีพผิดกฎหมาย การกระทำที่ผิดจารีตประเพณีและวัฒนธรรม การค้าสิ่งเสพติดและอบายมุข รวมทั้งการก่ออาชญากรรม เป็นต้น และยังมีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเอารัดเอาเปรียบ การใช้เทคโนโลยีทำลายฝ่ายตรงข้ามหรือคู่แข่ง เช่น การโพสต์ข้อความหรือคลิปเพื่อทำลายชื่อเสียงหรือความน่าเชื่อถือของผู้อื่น การโจรกรรมข้อมูล การข่มขู่คุกคาม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีเทคโนโลยีประเภทมอมเมาเยาวชน เช่น เกมส์ หนัง เพลง สื่อลามกอนาจาร สื่อยั่วยุความรุนแรง ก่อให้เกิดการเลียนแบบที่ไม่ดี หรือการปลุกฝังทัศนคติเชิงลบแก่เยาวชน ทำให้เยาวชนมีลักษณะก้าวร้าวรุนแรง และมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากจริยธรรมอันดีงาม

เยาวชนเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ การเปลี่ยนแปลงทางเพศ และการรับรู้ข่าวสารข้อมูล ย่อมมีความเร็วและง่ายกว่าวัยอื่น เพราะเป็นวัยที่อยากรู้อยากเห็น และชอบเลียนแบบ ถ้าขาดการชี้แนะที่ถูกต้องย่อมก่อให้เกิดปัญหาตามมาได้ โดยเฉพาะในยุคเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทในสังคม วัยรุ่นจะเป็นเป้าหมายหลักของสื่อเทคโนโลยี

^๒ จานงค์ อติวัฒนสิทธิ์และคนอื่นๆ, **สังคมวิทยา**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๔, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๒), หน้า ๑๗๕.

^๓ คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **มนุษย์กับสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๖๘.

ต่างๆ เช่น สื่อโฆษณาที่ทันสมัยที่เน้นบริโภคนิยม^๔ สอดคล้องกับ น.พ.กัมปนาท ตันสลิบุตรกุล จิตแพทย์โรงพยาบาลนารมย์ กล่าวว่า ความเสื่อมโทรมของสังคมและพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีของวัยรุ่นในปัจจุบันนั้น หากใช้ผิดประเภทและไม่ถูกวิธีก็อาจจะได้รับผลเสียหรือตกเป็นเหยื่อจากภัยสังคมได้ เพราะในปัจจุบันวัยรุ่นส่วนมากใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อวัตถุประสงค์อื่นมากกว่าการค้นคว้าหาข้อมูล ส่วนมากจะใช้เล่น เฟซบุ๊ก ที่กำลังได้รับความนิยมอย่างมากในกลุ่มวัยรุ่น ที่นอกจากจะมีการโพสต์รูปของตัวเองแล้ว ยังมีการขายบริการทางเพศแอบแฝงอีกด้วย นอกจากนั้นยังมีโปรแกรมแชทออนไลน์ที่วัยรุ่นส่วนมากใช้สนทนากัน เช่น เอ็มเอสเอ็ม และแคมฟร็อก รวมถึง เกมออนไลน์ ด้วย สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น เนื่องจากเกิดการติดเกมจนมากเกินไป เพราะหากไม่ได้เล่นก็จะเหงา เศร้า แพ้จะขาดใจ บางรายมีพฤติกรรมก้าวร้าวและชอบใช้กำลังอีกด้วย^๕ ทำให้มีลักษณะเสพติดเทคโนโลยี ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทุกจังหวัดในประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดใหญ่ๆ และเป็นศูนย์กลางของภูมิภาค จะเป็นสังคมที่เปิดรับเทคโนโลยีใหม่ๆ อยู่เสมอ

จังหวัดขอนแก่นเป็นศูนย์กลางของภาคอีสาน เป็นจังหวัดที่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ เป็นศูนย์กลางการรักษาพยาบาลในภูมิภาคอีสาน เพราะมีโรงพยาบาลที่มีคุณภาพหลายแห่ง เช่น โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น โรงพยาบาลศรีนครินทร์ โรงพยาบาลขอนแก่นราม เป็นต้น และยังเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา เพราะมีสถานศึกษาที่มีคุณภาพ เช่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาภูมิพลราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เป็นต้น และเป็นศูนย์กลางการคมนาคมของภาคอีสาน โดยมีอาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดเลย จังหวัดหนองบัวลำภู และจังหวัดอุดรธานี ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดมหาสารคาม ส่วนทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดบุรีรัมย์ และทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดชัยภูมิและจังหวัดเพชรบูรณ์ และยังมีศูนย์การค้าขนาดใหญ่หลายแห่ง เป็นจังหวัดที่มีการขยายตัวทางด้านการลงทุนเกี่ยวกับธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีท่าอากาศยานพาณิชย์ที่ได้มาตรฐาน ๑ แห่ง เป็นศูนย์กลางเทคโนโลยีและการติดต่อสื่อสารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีประชากรหลากหลายเชื้อชาติและศาสนา ทำให้มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภาคธุรกิจเกี่ยวกับเทคโนโลยีมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากคนในจังหวัดขอนแก่นมีค่านิยมใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อยู่เสมอ จนเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน

^๔ วรากรณ์ งามศรีนวลสกุล, *วัยรุ่นกับเทคโนโลยี*, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/420574> [๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๐].

^๕ Unknown, *พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีอันไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นไทย*, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://pfaiis.exteen.com/20130225/entry> [๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๐].

สำนักงานสถิติจังหวัดขอนแก่น ได้ทำสถิติการใช้เทคโนโลยีของคนขอนแก่น ในปี ๒๕๕๘ พบว่า คนจังหวัดขอนแก่นที่มีอายุตั้งแต่ ๖ ปีขึ้นไป มีการใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และ โทรศัพท์มือถือ เพิ่มขึ้นจาก ปี ๒๕๕๗ จากเดิมใช้คอมพิวเตอร์ร้อยละ ๓๖.๑๑ ใช้อินเทอร์เน็ตร้อยละ ๓๔.๖๕ และใช้โทรศัพท์มือถือร้อยละ ๘๐.๒๗ เพิ่มเป็นใช้คอมพิวเตอร์ร้อยละ ๓๘.๑๓ ใช้อินเทอร์เน็ตร้อยละ ๓๙.๑๙ และใช้โทรศัพท์มือถือร้อยละ ๘๓.๓๒ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาถึงการใช้คอมพิวเตอร์ พบว่า ประชากรอายุ ๖ ปีขึ้นไปของจังหวัดขอนแก่น มีสัดส่วนการใช้คอมพิวเตอร์สูงขึ้น จากร้อยละ ๓๐.๒๔ ในปี ๒๕๕๒ เป็นร้อยละ ๓๘.๑๓ ในปี ๒๕๕๘ เมื่อเปรียบเทียบกับระดับภาคและประเทศ ก็พบว่า จังหวัดขอนแก่นมีสัดส่วนสูงกว่าทั้งระดับภาคและประเทศ เมื่อพิจารณาถึงการใช้อินเทอร์เน็ต พบว่า จังหวัดขอนแก่น มีสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตสูงขึ้น จากร้อยละ ๒๓.๕๓ ในปี ๒๕๕๒ เป็นร้อยละ ๓๙.๑๙ ในปี ๒๕๕๘ และเมื่อเปรียบเทียบกับระดับภาคและประเทศ ก็พบว่า จังหวัดขอนแก่นมีสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตสูงกว่าทั้งระดับภาคและประเทศ สำหรับการมีโทรศัพท์มือถือ พบว่า จังหวัดขอนแก่น มีสัดส่วนการมีโทรศัพท์มือถือสูงขึ้น จากร้อยละ ๕๗.๔๘ ในปี ๒๕๕๒ เป็นร้อยละ ๘๓.๓๒ ในปี ๒๕๕๘ เมื่อเปรียบเทียบกับระดับภาคและประเทศ ก็พบว่า จังหวัดขอนแก่นมีสัดส่วนการมีโทรศัพท์มือถือสูงกว่าทั้งระดับภาคและระดับประเทศ^๖

ท่ามกลางความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มีความยากจนและความแตกต่างกันอย่างมาก ของฐานะความเป็นอยู่ ถูกห่อหุ้มอยู่ภายใน ปัญหาความอยู่รอดของมนุษย์ในอนาคต ไม่น่าจะขึ้นอยู่กับ การพัฒนาเศรษฐกิจหรือการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีมากนัก หากแต่ขึ้นอยู่กับสถานะทางด้าน จิตใจมากกว่า กล่าวคือ มนุษย์จะต้องเอาชนะจิตใจที่มีความโลภสะสมทรัพย์ไว้เพื่อตนและกลุ่มของ ตนมากเกินไปเหตุ^๗ เยาวชนในจังหวัดขอนแก่นมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีหลายลักษณะ มี ค่านิยมฟุ่มเฟือยในการใช้เทคโนโลยี การหมกมุ่นในเทคโนโลยี มีเยาวชนที่ก่ออาชญากรรมเกี่ยวกับ เทคโนโลยี เช่น การปล้นหรือชิงทรัพย์ที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ การเสกสือจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยขาดความยับยั้งชั่งใจ การรู้ไม่เท่าทันสื่อ การไม่รู้จักแยกแยะคุณค่าแท้และคุณค่าเทียมของ เทคโนโลยี การไม่รู้จักเลือกสรรและการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม การลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการล่อลวงทางเพศ การมีพฤติกรรมผิดกฎหมาย และวัฒนธรรมอันดีงาม สะท้อนให้เห็นปัญหาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่มี ผลมาจากเทคโนโลยีของเยาวชนในจังหวัดขอนแก่น และได้สะท้อนปัญหาพฤติกรรมการขาด

^๖ สำนักงานสถิติจังหวัดขอนแก่น, การใช้เทคโนโลยีของคนจังหวัดขอนแก่น, [ออนไลน์] แหล่งข้อมูล http://khonkaen.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=137:2015-02-17-10-29-39&catid=105&Itemid=510 [๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๐].

^๗ สมพงษ์ ดุลยอนุกิจ, สังคมศาสตร์กับการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๒๐๗.

จริยธรรมของเยาวชน ซึ่งจำเป็นที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมกันแก้ไขปัญหอย่างเร่งด่วน “พระพุทธศาสนาเห็นว่ามนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐด้วยการฝึก ฝึกแล้วประเสริฐ ดังพุทธพจน์ว่า “ทณฺโต เสฏฺฐมฺหา มนุสฺเสสุ แปลว่า ในหมู่มนุษย์ ผู้ที่ฝึกแล้วประเสริฐ ต้องฝึกจึงประเสริฐ” พระพุทธศาสนาเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีศักยภาพในการพัฒนาได้ ถ้าหากได้รับการฝึกอย่างถูกวิธี เช่นเดียวกับเยาวชนที่มีปัญหาทางจริยธรรมท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงและการบริโภคนิยมเทคโนโลยี “พระพุทธศาสนาเห็นว่าจริยธรรมมีส่วนโดยอ้อมในการชักนำให้คนปฏิบัติตามกฎหมาย”^๙ โดยจริยธรรมจะช่วยให้สามารถปรับตัวได้ดีกับทุกสภาพการบีบคั้นทางสังคมและเทคโนโลยี และพัฒนาตนเองในเชิงจริยธรรมได้ ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าจะพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางสิ่งยั่วยุและเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้อย่างไร

จากสภาพและปัญหาดังกล่าว ทำให้คณะผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของค่านิยมเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยได้กำหนดหัวข้อเรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี : กรณีศึกษาเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น” เพื่อนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๓.๑ สภาพปัญหาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยเป็นอย่างไร ?
- ๑.๓.๒ เทคโนโลยีมีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยอย่างไรบ้าง ?
- ๑.๓.๓ การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในปัจจุบันควรเป็นอย่างไร ?

^๙ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา และสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๔๖), หน้า ๒๔.

^๙ สมภาร พรหมทา, พุทธศาสนากับปัญหาจริยศาสตร์ โสภณีย์ ทำแท้ง และการฉวยโอกาส, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๒๙.

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองมีทั้งเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี : กรณีศึกษาเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น โดยมีขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเอกสาร

ในงานวิจัยนี้ได้จำแนกขอบเขตของการวิจัยด้านเอกสาร (Documentary Research) ออกเป็น ๒ ส่วน ดังต่อไปนี้

๑) เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) คือ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙

๒) เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) คือ เอกสาร หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่ศึกษา เช่น วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ตำรา เอกสารวิชาการ หนังสือ บทความวิทยานิพนธ์ และงานวิจัย รวมทั้งข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

โดยอาศัยแหล่งข้อมูลจากหอสมุดแห่งชาติ, หอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอน้ำน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน, หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยขอนแก่น, เป็นต้น รวมทั้งแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต, หนังสือพิมพ์, บทความ, งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาในงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาสภาพปัญหาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย ศึกษาความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย และศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมของเยาวชนไทยท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในเขตจังหวัดขอนแก่น เป็นประเด็นหลักในการวิจัย ส่วนประเด็นที่นอกเหนือจากนี้ถือเป็นประเด็นเสริมเท่านั้น

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่วิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่วิจัยออกเป็น ๒ อำเภอ คือ อำเภอเมืองและอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น โดยการคัดเลือกโรงเรียนอำเภอละ ๒ แห่ง ดังนี้

๑) โรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน ๒ แห่ง

(๑) โรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น

(๒) โรงเรียนบ้านดอนบม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

๒) โรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น จำนวน ๒ แห่ง ดังนี้

(๑) โรงเรียนน้ำพองบุรีพัฒนา ตำบลน้ำพอง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

(๒) โรงเรียนน้ำพองศึกษา ตำบลวังชัย อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

รวมโรงเรียนที่เป็นพื้นที่วิจัย จำนวน ๔ แห่ง

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยนี้ได้กำหนดขอบเขตด้านประชากรที่ให้ข้อมูลสำคัญ โดยจำแนกออกเป็น ประชากรกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

๑. ประชากรกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนในพื้นที่วิจัย ทั้ง ๔ แห่ง จำนวน ๕๐๐ คน

๒. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเชิงคุณภาพ (Key Informant)

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของประเด็นที่ศึกษา ดังนี้ ๑) ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน ๔ แห่ง แห่งละ ๑ คน รวม ๔ คน และ ๒) ครูที่ทำหน้าที่กำกับดูแลจริยธรรม แห่งละ ๒ คน รวม ๘ คน รวมจำนวน ๑๒ คน

๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

พัฒนา หมายถึง การทำให้เจริญขึ้น การทำให้ดียิ่งขึ้น การกระทำให้ดียิ่งขึ้นในทางสร้างสรรค์ การกระทำที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ในงานวิจัยนี้หมายถึงการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

พฤติกรรม หมายถึง ลักษณะอาการที่แสดงออก ความประพฤติ ลักษณะการแสดงออกที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าในสถานการณ์ต่างๆ ลักษณะความเป็นไปที่มาจากการกระทำ โดยมีความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติ ความตระหนัก ความสำนึก ค่านิยม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมออกมาทางกายภาพ โดยพฤติกรรมจะแสดงให้เห็นลักษณะของการดำเนินชีวิต

การพัฒนาพฤติกรรม หมายถึง กระบวนการพัฒนาความประพฤติทางด้านจริยธรรมแก่เยาวชนเพื่อให้มีพัฒนาการในทางที่ดียิ่งขึ้น

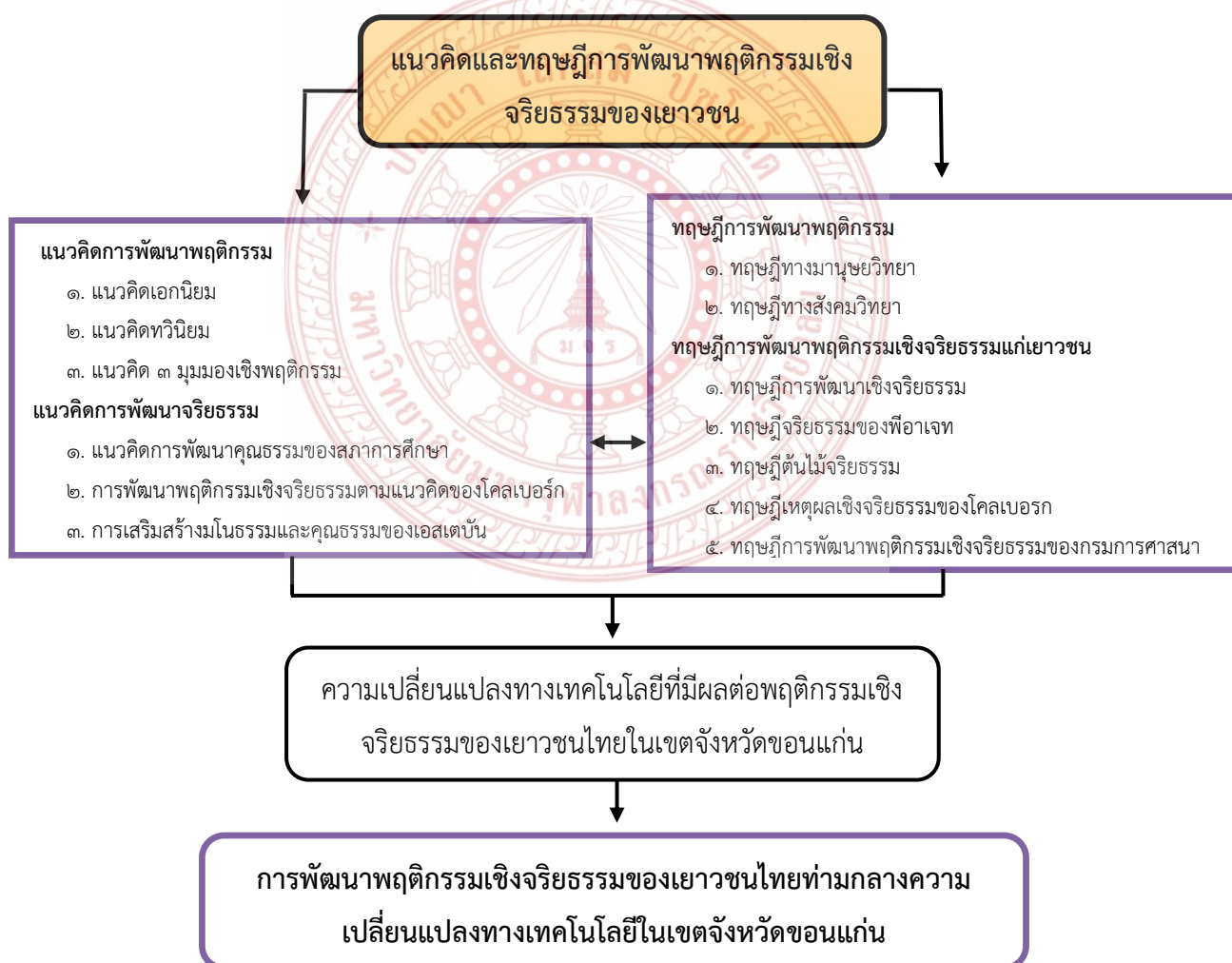
จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม ข้อปฏิบัติที่ว่าด้วยการควบคุมพฤติกรรมให้ดีงาม ข้อปฏิบัติเพื่อการฝึกอุปนิสัยและพฤติกรรมให้ดีงาม จริยธรรมเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของคนดี โดยจริยธรรมในงานวิจัยนี้หมายถึงข้อปฏิบัติตามหลักศีล ๕

เยาวชน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่โรงเรียนในพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง คือ ๑) โรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ ตำบลเมืองเก่า อำเภอมือ จังหวัดขอนแก่น ๒) โรงเรียนบ้านดอนบม ตำบลเมืองเก่า อำเภอมือ จังหวัดขอนแก่น ๓) โรงเรียนน้ำพองบุรีพัฒนา ตำบลน้ำพอง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ๔) โรงเรียนน้ำพองศึกษา ตำบลวังชัย อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

เทคโนโลยี หมายถึง วิทยาการสมัยใหม่ที่น่าเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งในรูปของการพัฒนาทางวัตถุ อุตสาหกรรม การผลิตคิดค้นสิ่งอำนวยความสะดวกเครื่องมือในการปฏิบัติงาน เครื่องมือสื่อสาร เทคโนโลยีการศึกษา เทคโนโลยีทางการแพทย์ อาชีพ กีฬา บันเทิง และสิ่งสนองความต้องการของมนุษย์ด้านอื่นๆ ซึ่งเทคโนโลยีจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดลักษณะทางพฤติกรรมของมนุษย์

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี หมายถึง ยุคสมัยปัจจุบันที่มีการพัฒนาทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วและเทคโนโลยีได้เข้ามามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต รวมทั้งเป็นสิ่งที่กำหนดลักษณะทางพฤติกรรมของคนในสังคม

๑.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

๑.๗ ข้อจำกัดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการอบรมจริยธรรมของเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียน และการเก็บข้อมูลวิจัยในเชิงพื้นที่ที่แตกต่างกัน ทำให้มีข้อจำกัดในการวิจัย โดยจำแนกออกเป็น ๔ ส่วน ดังต่อไปนี้

๑) ข้อจำกัดทางด้านระยะเวลา เพราะงานวิจัยนี้ได้กำหนดระยะเวลาดำเนินการภายในปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ซึ่งมีพื้นที่ในการวิจัยจำนวน ๔ แห่ง และมีประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวนมาก ทำให้จำเป็นต้องเร่งดำเนินการตามกรอบระยะเวลา

๒) ข้อจำกัดในเชิงกระบวนการ โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ จึงมีกระบวนการดำเนินการหลายขั้นตอน ใช้ทั้งการแจกแบบสอบถามความคิดเห็นจากนักเรียนก่อนการอบรม มีการสัมภาษณ์คณะครูและผู้บริหารโรงเรียน รวมทั้งมีกระบวนการจัดกิจกรรมอบรมจริยธรรมให้กับนักเรียนและการแจกแบบสอบถามความคิดเห็นหลังการอบรม ซึ่งข้อจำกัดเชิงกระบวนการอยู่ที่การปรับแผนการวิจัยให้เป็นไปตามแผนการศึกษาของแต่ละโรงเรียน เนื่องจากทางโรงเรียนได้จัดทำแผนการศึกษาประจำปีไว้ล่วงหน้าแล้ว ซึ่งกิจกรรมทางการศึกษาแต่ละแห่งก็มีความแตกต่างกัน ทำให้การดำเนินการวิจัยมีข้อจำกัดด้านกระบวนการที่ไม่เป็นไปตามแผนการวิจัยทั้งหมด

๓) ข้อจำกัดเกี่ยวกับการติดตามผลการอบรมจริยธรรม เนื่องจากระยะเวลาและกระบวนการมีอยู่อย่างจำกัด หลังจากผ่านการอบรมจริยธรรมแล้วจึงวัดผลด้วยการแจกแบบสอบถามนักเรียนเพื่อให้ทราบความเปลี่ยนแปลงในเชิงทัศนคติต่อจริยธรรม ซึ่งไม่สามารถติดตามผลการอบรมในเชิงพฤติกรรมได้ทั้งหมด เนื่องจากประชากรกลุ่มเป้าหมายมีมากถึง ๕๐๐ คน

๔) ข้อจำกัดด้านความร่วมมือ เนื่องจากโรงเรียนในพื้นที่วิจัยบางแห่งมุ่งเน้นกิจกรรมการศึกษาทางด้านวิชาการเป็นหลัก จึงไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการดำเนินการวิจัยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมากเท่าที่ควร ทำให้คณะวิจัยจำเป็นต้องเลื่อนการเก็บข้อมูลและเลื่อนการอบรมจริยธรรมหลายครั้ง ส่งผลให้การดำเนินการวิจัยล่าช้ากว่าที่กำหนดไว้

๑.๘ ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย

๑.๘.๑ ทำให้รู้สภาพปัญหาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

๑.๘.๒ เข้าใจความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

๑.๘.๓ ทำให้มีแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในเขตจังหวัดขอนแก่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน โดยจะได้กล่าวถึงประเด็นที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรม แนวคิดการพัฒนาจริยธรรมมนุษย์ ทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชน งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดการวิจัย ดังจะได้กล่าวถึงรายละเอียดต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์

ในหัวข้อนี้จะมุ่งกล่าวถึงประเด็นย่อยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ โดยจำแนกเนื้อหาออกเป็น ๖ ส่วน ประกอบด้วย ความหมายของพฤติกรรม ที่มาของพฤติกรรมมนุษย์ ประเภทของพฤติกรรมมนุษย์ องค์ประกอบของพฤติกรรมมนุษย์ ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมมนุษย์ และกระบวนการเกิดพฤติกรรมมนุษย์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๒.๑.๑ ความหมายของพฤติกรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมไว้ว่า หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด และความรู้สึก เพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้า^๑

จิราพร เพชรดำ, ไพบุลย์ แยมกสิกรและคณะ ได้ให้ความหมายของพฤติกรรม ว่า หมายถึง การกระทำทุกอย่างของมนุษย์ ทั้งที่สังเกตได้โดยตรงและสังเกตไม่ได้ ผู้กระทำรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ก็ตาม^๒

ฮิลการ์ด เออร์เนสและโบเวอร์ (Hilgard and Bower) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมว่า หมายถึง กิจกรรมทุกชนิดของสิ่งมีชีวิตที่สังเกตได้โดยบุคคลอื่นและการแสดงออกของพฤติกรรม นั้น

^๑ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖), หน้า ๗๖๘.

^๒ จิราพร เพชรดำ และคณะ, “ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นกรณีศึกษา จังหวัดนครนายก”, รายงานการวิจัย, (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครนายก, ๒๕๕๔), หน้า ๑๙.

จะชี้ให้เห็นถึงความเป็นปัจเจกบุคคลในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงลักษณะที่ส่งผลไปยัง การติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น^๓

วิลาวณีย์ ประทีปแก้วและคณะ ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือการตอบสนองต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งหรือสิ่งกระตุ้นต่างๆ โดยการกระทำนั้นเป็นไปโดยมีจุดมุ่งหมายและเป็นไปอย่างใคร่ครวญหรือเป็นไปอย่างไมใคร่ครวญ โดยมีความรู้ความเข้าใจ ทศนคติ ความตระหนัก สิ่งแวดล้อมและปัจจัยอื่นๆ เป็นตัวก่อให้เกิดแสดงออกมา ซึ่งบุคคลอื่นที่อยู่รอบๆ สามารถสังเกตการณ์กระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตาม^๔

ดังนั้น โดยสรุปแล้ว คำว่า “พฤติกรรม” หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ประสาทสัมผัส ความคิด และความรู้สึก ประกอบด้วยการกระทำทางจิตของแต่ละบุคคล และการปฏิสัมพันธ์ในการตอบสนองสิ่งกระตุ้นภายในหรือภายนอก มีทั้งส่วนที่เป็นการกระทำหรืออาการที่เป็นไปตามสัญชาตญาณ ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าโดยทันที และการกระทำหรืออาการที่เป็นไปตามเจตนาธรรมณ์ ซึ่งผ่านการคิดวิเคราะห์และวางแผนก่อนแล้วจึงแสดงออก โดยพฤติกรรมที่แสดงออกทางกายภาพเป็นภาพสะท้อนของพฤติกรรมทางจิตใจ เมื่อจิตใจมีลักษณะอย่างไรก็จะแสดงออกทางกายภาพอย่างนั้น แต่หากสามารถควบคุมจิตใจได้ก็จะทำให้สามารถควบคุมพฤติกรรมทางกายภาพได้

๒.๑.๒ ที่มาของพฤติกรรมมนุษย์

พฤติกรรมของแต่ละบุคคลมีที่มาแตกต่างกัน พฤติกรรมเป็นสื่อที่ระบุถึงการกระทำอันเนื่องมาจากการกระตุ้นหรือถูกจูงใจจากสิ่งเร้าต่างๆ ซึ่งเมื่อศึกษาให้ละเอียดแล้วการกระทำหรือพฤติกรรมที่เราได้เห็นหรือได้สัมผัสรับรู้ นั้น ส่วนหนึ่งของการกระทำเป็นการกลั่นกรองตกแต่งและตั้งใจที่จะทำให้เกิดขึ้น มีพฤติกรรมอยู่มากทีเดียวที่แม้จะทำด้วยสาเหตุหรือจุดมุ่งหมายเดียวกันแต่ลักษณะท่าทีก็อาจแตกต่างกันไป เมื่อเปลี่ยนบุคคล เปลี่ยนเวลา หรือเปลี่ยนสถานที่และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง ความแตกต่างที่เกิดขึ้นนี้เป็นเพราะการกระทำในแต่ละครั้งแต่ละครา (เมื่ออยู่ในสภาพร่างกายที่เป็นปกติ) จะต้องผ่านกระบวนการคิดและการตัดสินใจ อันประกอบด้วยอารมณ์

^๓ Hilgard, E.R., *Introduction to psychology*, (3 rd. ed.), (New York : Harcourt Brace and Word, 1966), p 68.

^๔ วิลาวณีย์ ประทีปแก้ว และคณะ, “พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดนนทบุรี”, รายงานการวิจัย, (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๕๒), หน้า ๕.

และความรู้สึกของผู้กระทำพฤติกรรมนั้นๆ จึงทำให้เกิดพฤติกรรมของแต่ละคนและพฤติกรรม แต่ละคนเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยนไปตามเรื่องที่เกี่ยวข้องเสมอ^๕

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมตามลักษณะวิธีแล้วพบว่า พฤติกรรมของมนุษย์มีที่มาจาก ๕ ส่วน คือ ๑) พฤติกรรมที่มาจากจิตใจหรือพฤติกรรมภายใน คือ เจตนาธรรมณ์ ความตั้งใจมุ่งหมายที่จะทำสิ่งต่างๆ ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้แสดงพฤติกรรมออกมา ๒) พฤติกรรมที่มาจากปัจจัยภายนอก คือ พฤติกรรมที่ได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งเร้าและสิ่งแวดล้อมภายนอก เมื่อมีการกระทบสัมผัสแล้วทำให้มีพฤติกรรมตอบสนอง โดยพฤติกรรมตอบสนองจากปัจจัยภายนอกบางอย่างเป็นไปตามสัญชาตญาณ แต่บางอย่างถูกรับรู้แล้วนำเข้าสู่กระบวนการทางความคิด เมื่อผ่านกระบวนการทางความคิดแล้วก็จะส่งต่อไปสู่การตัดสินใจ เมื่อตัดสินใจอย่างไรก็จะมีพฤติกรรมอย่างนั้น ๓) พฤติกรรมที่มาจากประสบการณ์ชีวิต ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มาจากการสังสัมผัสทักษะ ความรู้ การฝึกอบรม การเรียนรู้ การเลียนแบบ และการถ่ายทอดจากผู้อื่น ๔) พฤติกรรมที่มีมาแต่กำเนิด (innate behavior) เป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะเฉพาะตัวตอบสนองสิ่งเร้าชนิดใดชนิดหนึ่ง เช่น แสง เสียง สารเคมี และแรงดึงดูดของโลก เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นช่วงเวลาสม่ำเสมอ เช่น กลางวัน กลางคืน และการเปลี่ยนฤดูกาลด้วยการเคลื่อนไหวเพื่อปรับตำแหน่งให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม หรือหลีกเลี่ยงสภาพที่ไม่เหมาะสม ความสามารถในการแสดงพฤติกรรมพื้นฐาน โดยพฤติกรรมที่มีมาแต่กำเนิดบางอย่างแสดงออกทันที บางอย่างจะแสดงออกเมื่อภายหลัง ๕) พฤติกรรมที่เกิดมาจากการเรียนรู้ (learning behavior) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมซึ่งเกิดขึ้นได้โดยประสบการณ์ชีวิตในอดีต เมื่อทำบ่อยๆ ก็จะทำให้เป็นพฤติกรรมเคยชิน (Habituation behavior) เป็นพฤติกรรมเกิดเป็นประจำจนไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นสิ่งแปลกใหม่หรือน่าตื่นเต้น

๒.๑.๓ ประเภทของพฤติกรรมมนุษย์

นักวิชาการได้กล่าวถึงพฤติกรรมหลายประเภท ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าจะจำแนกประเภทของพฤติกรรมตามความมุ่งหมายใด โดยจำแนกออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ คือ^๖

๑. พฤติกรรมเปิดเผย (Overt Behavior) เป็นพฤติกรรมที่สามารถมองเห็นได้เป็นการแสดงออกของการกระทำต่างๆ ได้แก่ การพูดการยิ้ม การกิน การนอน ตลอดจนการใช้สัญลักษณ์ที่สังเกตเห็นได้เป็นพฤติกรรมภายนอก

^๕ ใหมไทย ไชยพันธุ์, “จิตวิทยา : แนวคิดทฤษฎีการศึกษาการปรับพฤติกรรมในชั้นเรียน”, Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social sciences, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๗) : ๒๓.

^๖ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, จิตวิทยาอุตสาหกรรม, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือเสริมกรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๑), หน้า ๓๒.

๒. พฤติกรรมปกปิด (Covert Behavior) เป็นพฤติกรรมที่ไม่สามารถจะสังเกตได้ จึงเป็นความคิด อารมณ์ ความจำ ความฝันเป็นพฤติกรรมภายใน

บลูม (Bloom) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมว่าเป็นกิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำ อาจเป็นสิ่งสังเกตได้หรือไม่ได้ และพฤติกรรมดังกล่าวนี้ ได้แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน^๗ คือ พฤติกรรมด้านความรู้ (Cognitive domain) พฤติกรรมด้านเจตคติ (Affective domain) พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ (Psychomotor domain)

๑. พฤติกรรมด้านความรู้ คือ พฤติกรรมด้านความรู้เป็นกระบวนการทางด้านสมอง เป็นความสามารถทางด้านสติปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ การจำข้อเท็จจริงต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาความสามารถ และทักษะทางสติปัญญา การใช้ความคิด วิจัยรณญาณเพื่อประกอบการตัดสินใจ จำแนกได้ตามลำดับชั้นจากง่ายไปยาก ดังนี้

๑) ความรู้และความจำ (Knowledge) เป็นพฤติกรรมขั้นต้นเกี่ยวกับ ความจำได้ หรือระลึกได้

๒) ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นพฤติกรรมที่ต่อเนื่องมาจากความรู้ คือ จะต้องมีความรู้มาก่อนถึงจะเข้าใจได้ ความเข้าใจนี้จะแสดงออกมาในรูปของการแปลความ ตีความ และคาดคะเน

๓) การนำไปใช้ (Application) เป็นการนำเอาวิชาการ ทฤษฎี กฎเกณฑ์ และแนวคิดต่างๆ ไปใช้

๔) การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นขั้นที่บุคคลมีความสามารถและมีทักษะในการจำแนกเรื่องราวที่สมบูรณ์ใดๆ ออกเป็นส่วนย่อยและมองเห็นความสัมพันธ์อย่างแน่ชัดระหว่าง ส่วนประกอบที่รวมเป็นปัญหา หรือสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

๕) การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถของบุคคลในการ รวบรวม ส่วนย่อยต่างๆ เข้าเป็นส่วนรวมที่มีโครงสร้างใหม่ มีความชัดเจน และมีคุณภาพสูงขึ้น

๖) การประเมินผล (Evaluation) เป็นความสามารถของบุคคลในการ วินิจฉัย ตีราคาของสิ่งของต่างๆ โดยมีกฎเกณฑ์ที่ใช้ช่วยประเมินค่านี้อาจเป็นกฎเกณฑ์ที่บุคคลสร้างขึ้นมาหรือมีอยู่แล้วก็ตาม

๒. พฤติกรรมด้านเจตคติ คือ เจตคติเป็นกระบวนการทางด้านจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก ความสนใจ เจตคติ การให้คุณค่า การปรับปรุงค่านิยม การแสดงคุณลักษณะตามค่านิยมที่ยึดถือ รวมไปถึงความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ กันจะบอกแนวโน้มของบุคคลในการ

^๗ อ้างใน จิราพร เพชรดำ และคณะ, “ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นกรณีศึกษา จังหวัดนครนายก”, รายงานการวิจัย, (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครนายก, ๒๕๕๔), หน้า ๘-๙.

กระทำพฤติกรรม ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่นๆ ด้วย ซึ่งได้แบ่งขั้นตอนการเกิดพฤติกรรมด้านเจตคติ ได้ดังนี้

๑) การรับหรือการให้ความสนใจ (Receiving or Attending) เป็นขั้นที่บุคคล ถูกกระตุ้นให้ทราบว่ามีเหตุการณ์ หรือสิ่งเร้าบางอย่างเกิดขึ้น และบุคคลนั้นมีความยินดี หรือมีภาวะจิตใจพร้อมที่จะรับ หรือให้ความสนใจต่อสิ่งเร้านั้น ในการยอมรับนี้ประกอบด้วย ความตระหนัก ความยินดีที่ควรรับ และการเลือกรับ

๒) การตอบสนอง (Responding) เป็นขั้นที่บุคคลถูกจูงใจให้เกิดความรู้สึกผูกมัดต่อสิ่งเร้า เป็นเหตุให้บุคคลพยายามทำให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนอง พฤติกรรมขั้นนี้ ประกอบด้วย ความยินยอม ความเต็มใจ และความพอใจที่จะตอบสนอง

๓) การให้ค่านิยม (Valuing) เป็นขั้นที่บุคคลมีปฏิกิริยาซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นยอมรับว่า เป็นสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับตนเอง และได้นำไปพัฒนาเป็นของตนเองอย่างแท้จริง พฤติกรรมขั้นนี้ส่วนมากใช้คำว่า “ค่านิยม” ซึ่งการเกิดค่านิยมนี้ประกอบด้วย การยอมรับ ความชอบ และการผูกมัดค่านิยมเข้ากับตนเอง

๔) การจัดกลุ่มค่า (Organization) เป็นขั้นที่บุคคลจัดระบบของค่านิยมต่างๆ ให้เข้ากลุ่มโดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมนั้น ในการจัดกลุ่มนี้ประกอบด้วย การสร้างแนวความคิดเกี่ยวกับค่านิยม และการจัดระบบของค่านิยม

๕) การแสดงลักษณะตามค่านิยมที่ยึดถือ (Characterization by a Value or Complex) พฤติกรรมขั้นนี้ถือว่า บุคคลมีค่านิยมหลายชนิด และจัดอันดับของค่านิยมเหล่านั้นจากดีที่สุดไปถึน้อยที่สุด พฤติกรรมเหล่านี้จะเป็นตัวคอยควบคุมพฤติกรรมของบุคคล พฤติกรรมในขั้นนี้ประกอบด้วย การวางแผนทางของการปฏิบัติ และการแสดงลักษณะที่จะปฏิบัติตามแนวทางที่เขากำหนด

๓. พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ คือ พฤติกรรมด้านการปฏิบัตินี้ เป็นการใชความสามารถที่แสดงออกทางร่างกาย ซึ่งรวมทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกและสังเกตได้ เป็นพฤติกรรมขั้นสุดท้ายที่บุคคลปฏิบัติออกมาโดยมีด้านความรู้ และด้านเจตคติ เป็นตัวช่วยให้เกิดพฤติกรรมด้านการปฏิบัติที่ถูกต้อง แต่กระบวนการในการจะก่อให้เกิด พฤติกรรมนี้ต้องอาศัยระยะเวลาและการตัดสินใจหลายขั้นตอน แต่นักวิชาการก็เชื่อว่ากระบวนการ ทางการศึกษาจะช่วยให้เกิดพฤติกรรมการปฏิบัติได้

สรุป ในงานวิจัยนี้ได้จำแนกพฤติกรรมออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่ ๑) พฤติกรรมภายนอก (Overt) คือ พฤติกรรมที่เป็นรูปธรรมหรือพฤติกรรมทางกายภาพ (Physiological Activities) ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกโดยใช้อวัยวะของร่างกายอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การเคลื่อนไหวร่างกายด้วยแขนหรือขา การปรับเปลี่ยนอิริยาบถของร่างกาย การพยักหน้า การโคลงตัว เป็นต้น ซึ่งเป็น

พฤติกรรมที่ปรากฏเห็นได้อย่างชัดเจน ๒) พฤติกรรมภายใน (Covert) คือ พฤติกรรมทางจิตใจ (Psychological Activities) เป็นพฤติกรรมที่อยู่ในระดับความคิด ความเข้าใจ ความรู้สึก หรือเกิดอารมณ์การเรียนรู้แบบฝังใจ (Imprinting) เป็นต้น ส่วนใหญ่พฤติกรรมประเภทนี้จะถูกปกปิด ไม่ปรากฏให้สามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน ส่วนใหญ่จึงเป็นพฤติกรรมแฝง แต่เมื่อผ่านการฝึกจิตอยู่เสมอก็จะสามารถรู้เท่าทันพฤติกรรมทางจิตได้ และสามารถควบคุมพฤติกรรมทางจิตได้ ทั้งยังสามารถควบคุมพฤติกรรมทางกายภาพให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ได้ด้วย ๓) พฤติกรรมเชิงสัมพันธ์ คือ การกระทำที่เกิดจากปัจจัยภายในและภายนอกผสมกลมกลืนกัน บางครั้งเป็นพฤติกรรมที่กระทำโดยรู้ตัว (Conscious) เพราะเป็นพฤติกรรมที่อยู่ในระดับจิตสำนึก แต่บางครั้งก็มีพฤติกรรมที่กระทำโดยไม่รู้ตัว (Unconscious) เป็นพฤติกรรมที่อยู่ในระดับจิตไร้สำนึกหรือจิตใต้สำนึก หรือเรียกอีกอย่างว่า พฤติกรรมที่ขาดสติสัมปชัญญะ และยังมีพฤติกรรมชั่วขณะ พฤติกรรมในวิถีชีวิต (พฤติกรรมถาวร) พฤติกรรมเปิดเผย พฤติกรรมเลียนแบบ พฤติกรรมที่ควบคุมได้และแบบที่ไม่สามารถควบคุมได้ พฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์

๒.๑.๔ องค์ประกอบของพฤติกรรมมนุษย์

การเกิดพฤติกรรมมีองค์ประกอบหลายอย่าง พฤติกรรมบางอย่างเกิดขึ้นไม่ซับซ้อน แต่มีพฤติกรรมหลายอย่างที่มีความซับซ้อน จึงทำให้มีองค์ประกอบที่ซับซ้อนและแตกต่างกัน ครอนบาค (Cronbach) จึงได้ประมวลองค์ประกอบของพฤติกรรม โดยจำแนกออกเป็น ๗ ประการ^๔

๑. ความมุ่งหมาย (Goal)

ความมุ่งหมายเป็นความต้องการที่ทำให้เกิดกิจกรรมเพื่อสนองตอบความต้องการที่เกิดขึ้น ความต้องการบางอย่างสามารถตอบสนองได้ทันที แต่บางอย่างต้องใช้เวลาจนถึง บรรลุความต้องการได้

๒. ความพร้อม (Readiness)

ความพร้อม คือ ระดับวุฒิภาวะหรือความสามารถที่จำเป็นในการทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการ

๓. สถานการณ์ (Situation)

สถานการณ์เป็นเหตุการณ์ที่เปิดโอกาสให้เลือกทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการ

๔. การแปลความหมาย (Interpretation)

ก่อนที่จะทำกิจกรรมหนึ่งลงไป มนุษย์จะพิจารณาสถานการณ์ก่อนแล้วจึงตัดสินใจเลือกวิธีการที่เกิดความพึงพอใจมากที่สุดเพื่อตอบสนองความต้องการ

^๔ อ่างใน จิราพร เพชรดำ และคณะ, “ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีศึกษา จังหวัดนครนายก”, หน้า ๑๕.

๕. การตอบสนอง (Response)

การตอบสนองเป็นการกระทำกิจกรรมเพื่อสนองตอบความต้องการ โดยวิธีการที่ได้เลือกแล้วในขั้นแปลความหมาย

๖. ผลที่ได้รับหรือผลที่ตามมา (Consequence)

เมื่อทำกิจกรรมแล้วย่อมได้รับผลการกระทำนั้น ผลที่ได้รับอาจเป็นไปตามที่คาดคิดหรืออาจตรงข้ามก็ได้

๗. ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง (Reaction to Thwarting) ในกรณีที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ มนุษย์ก็อาจจะย้อนกลับไปแปลความหมายของสถานการณ์และเลือกวิธีการใหม่

๒.๑.๕ ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมมนุษย์

พฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออกล้วนมีปัจจัยที่เอื้อให้แสดงพฤติกรรมออกมา โดยปัจจัยที่มีลักษณะกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ จำแนกออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้^๙

๑. ปัจจัยด้านความเชื่อ

ทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมนั้นเกิดจากความเชื่อ (Behavioral Beliefs) ของแต่ละบุคคล เมื่อทำพฤติกรรมนั้นแล้วจะเกิดผลบางอย่างตามมา ผลที่ตามมาอาจเป็นไปได้ทั้งด้านบวก และด้านลบขึ้นอยู่กับความรู้สึกนึกคิดของผู้แสดงพฤติกรรม เช่น ผู้เดินทางเชื่อว่าการใช้ระบบขนส่งสาธารณะจะสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลาได้มาก ย่อมส่งผลให้ผู้เดินทางเกิดทัศนคติที่ดีต่อการใช้ระบบขนส่งสาธารณะในทางกลับกัน ถ้าผู้เดินทางเชื่อว่าการใช้ระบบขนส่งสาธารณะ ไม่ปลอดภัยไม่ทั่วถึง ย่อมส่งผลให้ผู้เดินทางเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการใช้ระบบขนส่งสาธารณะได้

๒. ปัจจัยด้านบรรทัดฐาน

บรรทัดฐานของบุคคลเกี่ยวกับพฤติกรรม (Subjective Norm) คือ การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับความต้องการของสังคมที่มีต่อบุคคลนั้นในการที่จะให้กระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใดๆ บรรทัดฐานของบุคคลเกี่ยวกับพฤติกรรมเกิดจากความเชื่อของบุคคลต่อความต้องการของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนใกล้ชิดกับบุคคลนั้น ซึ่งความคล้อยตามที่ต้องการจะให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง (Normative Beliefs) เช่น พ่อแม่เดินทางโดยรถยนต์ ส่วนบุคคลเป็นประจำ ลูกจึงมีแนวโน้มที่จะเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคลด้วย หรือกรณีเพื่อนในกลุ่มส่วนใหญ่นิยม

^๙ อ่างใน กาญจนกรรณ สุธังคะ, “การศึกษาพฤติกรรมการขับขี่ของวัยรุ่นที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุจากการใช้รถจักรยานยนต์”, รายงานการวิจัย, (สาขาวิชาวิศวกรรมขนส่ง สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, ๒๕๕๙), หน้า ๑๙-๒๐.

เดินทางโดยรถโดยสารสาธารณะก็อาจส่งผลให้ผู้เดินทางนั้นมีแนวโน้มที่จะเดินทางโดยรถโดยสารสาธารณะด้วยเหมือนกัน เป็นต้น

๓. ปัจจัยด้านการรับรู้

การรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมใดๆ (Perceived Behavioral Control) คือ ความรู้สึกยากหรือง่ายที่มีต่อการแสดงพฤติกรรมใดๆ ซึ่งเกิดจากความเชื่อส่วนบุคคลที่อาจส่งเสริมหรือขัดขวางการแสดงพฤติกรรมนั้น (Control Beliefs) ปัจจัยที่มีต่อความเชื่อมั่นที่จะทำให้บุคคลสามารถแสดงพฤติกรรมได้หรือไม่ ส่วนการรับรู้ถึงความยากง่ายในการแสดงพฤติกรรมนั้นจะสะท้อนถึงความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลนั้นที่เกิดขึ้นจริง (Actual Behavioral Control) ซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำพฤติกรรมนั้นๆ รวมกันกับเจตนาหรือความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรม และการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมนี้ยังมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมอีกด้วย

๒.๑.๖ กระบวนการเกิดพฤติกรรมมนุษย์

เมื่อบุคคลกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้นมา การแสดงออกเช่นนั้นได้ย่อมต้องอาศัยขั้นตอนของการเกิดอย่างเป็นกระบวนการมาก่อนทั้งสิ้น และในกระบวนการเกิดพฤติกรรมทั้งหมดนี้แยกออกเป็นกระบวนการย่อยได้อีกอย่างน้อย ๓ กระบวนการ^{๑๐} คือ

๑. กระบวนการรับรู้ (perception process)

กระบวนการรับรู้เป็นกระบวนการเบื้องต้นที่เริ่มจากการที่บุคคลได้รับสัมผัสหรือรับข่าวสารสัมผัสจากสิ่งเร้าต่างๆ โดยผ่านระบบประสาทสัมผัสซึ่งรวมถึงการที่รู้สึก (sensation) กับสิ่งเร้าที่รับสัมผัสนั้นๆ ด้วย

๒. กระบวนการคิดและเข้าใจ (cognition process)

กระบวนการนี้อาจเรียกได้ว่ากระบวนการทางปัญญา ซึ่งเป็นกระบวนการที่ประกอบไปด้วยการเรียนรู้การคิดและการจำ ตลอดจนการนำไปใช้หรือเกิดพัฒนาการจากการเรียนรู้ต่างๆ ด้วยการรับสัมผัส การรู้สึกที่นำมาสู่การคิดและเข้าใจนี้เป็นระบบการทำงานที่มีความละเอียดซับซ้อนมาก และเป็นกระบวนการภายในทางจิตใจ

๓. กระบวนการแสดงออก (spatial behavior process)

หลังจากผ่านขั้นตอนของการรับรู้และการคิดและเข้าใจแล้วบุคคลจะมีอารมณ์ตอบสนองต่อสิ่งที่ได้รับรู้นั้นๆ แต่ยังมีได้แสดงออกให้ผู้อื่นได้รับรู้ ยังคงเป็นพฤติกรรมที่อยู่ภายใน (covert behavior) แต่เมื่อได้คิดและเลือกที่จะแสดงการตอบสนองให้บุคคลอื่นสังเกตได้ เราจะเรียกว่าพฤติกรรมภายนอก (overt behavior) ซึ่งพฤติกรรมภายนอกนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของ

^{๑๐} สุรางค์ ไคว์ตระกูล, จิตวิทยาการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๗๑.

พฤติกรรมที่มีอยู่ทั้งหมดภายในตัวบุคคลนั้น เมื่อมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่ง การแสดงออกมาเพียงบางส่วนของที่มีอยู่จริงเช่นนี้จึงเรียกว่า (spatial behavior)

ดังนั้น กระบวนการย่อยทั้ง ๓ ขั้นตอนนี้ ไม่สามารถแยก เป็นขั้นตอนต่างหากหรือเป็นอิสระจากกัน เพราะการเกิดพฤติกรรมในแต่ละครั้งนั้น จะมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันอย่างมาก โดยกระบวนการรับรู้ (Perception Process) เป็นกระบวนการรับสัมผัสหรือรับรู้ข่าวสารจากสิ่งเร้าต่างๆ โดยผ่านระบบประสาทสัมผัส เมื่อรับสัมผัสแล้วก็จะทำให้เกิดความรู้สึก (Sensation) ส่วนกระบวนการคิดและเข้าใจ (Cognition Process) เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความคิด วิเคราะห์ การจดจำ ในขณะที่กระบวนการแสดงออก (Spatial Behavior Process) เป็นกระบวนการนำสิ่งที่รับรู้ไปสู่การกระทำบนทางความคิดแล้วจึงแสดงออกหรือตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่มากกระทบ อาจเป็นการตอบสนองแบบทันทีหรือตอบสนองแบบค่อยเป็นค่อยไปหรือตอบสนองอย่างเป็นระบบ เมื่อมีสิ่งเร้า (stimulus) เข้ามากระทบก็จะส่งผลกระทบให้เกิดการรับรู้ เมื่อรับรู้แล้วก็นำเข้าสู่กระบวนการทางปัญญา แล้วจึงแสดงพฤติกรรมออกมาโดยมีเหตุจูงใจ (motivation) ซึ่งเป็นกลไกการปลดปล่อยพฤติกรรม (releasing mechanism) ออกมาทางกายภาพ โดยการแสดงพฤติกรรมของแต่ละคนก็จะมีข้อจำกัดแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับอวัยวะรับรู้ทางประสาทสัมผัส วัฒนาการความสามารถของระบบรับรู้ความรู้สึก (sensory system) ความเข้าใจต่อสิ่งเร้า และระบบควบคุม (control system) การทำงานของพฤติกรรม คือ ระบบประสาทและระบบต่อมไร้ท่อและหน่วยปฏิบัติงาน (effector) รวมทั้งทักษะในการแสดงออกด้วย

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรม

ในอดีตมาจนถึงปัจจุบันได้มีนักวิชาการจำนวนมากที่เสนอแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรม เพื่อให้เข้าใจการพัฒนาพฤติกรรมจึงจะได้นำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องออกเป็น ๒ ส่วน คือ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์ และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๒.๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรม

การเกิดพฤติกรรมที่มนุษย์มีพฤติกรรมต่างเกิดจากการทำงานของร่างกายและจิตใจ ซึ่งมีแนวคิดพื้นฐาน ๓ แนวคิด^{๑๑} ดังต่อไปนี้

^{๑๑} อ่างใน ธิดารัตน์ อภิญา, หลักสูตรการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพสำหรับพยาบาลผู้จัดการรายการณโรคเรื้อรัง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์กรสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๙), หน้า ๑๕-๑๖.

๑. แนวคิดเอกนิยม (Monism)

แนวคิดนี้เชื่อว่ากายและจิตเป็นสิ่งเดียวกันนักปรัชญาที่มีความคิดนี้ได้แก่เจซี สมาร์ท (J.C.Smart) เฮอร์เบิร์ต ไฟเกิล (Herbert Feigl) แนวคิดนี้เชื่อว่าจิตและกายเป็นสิ่งเดียวกันคือกาย ความรู้สึกนึกคิดต่างๆ เป็นกระบวนการทางสมองและระบบประสาทต่างๆ อันเป็นกระบวนการทางกายเป็นความพยายาม ที่จะศึกษาความรู้สึกต่างๆ ออกมาในรูปของการทำงานของเซลล์สมอง Thomas Hobbes (๑๕๘๘-๑๖๗๙) เชื่อว่า กิจกรรมทางจิตทั้งปวง อาทิ ความรู้สึก การรับรู้การคิด และอารมณ์สามารถอธิบายในรูปของกิจกรรมทาง สมองได้ทั้งหมด ถ้าหากวิทยาการและเทคโนโลยีมีความก้าวหน้า โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เคมี ชีวะ การค้นคว้าและการค้นพบ ปรากฏการณ์ทางจิต โดยอธิบายว่าเป็นการทำงานของระบบกลไกอวัยวะของมนุษย์เป็นการเปลี่ยนแปลงทางชีวเคมีและแน่นอนว่าปัจจุบันแนวคิดนี้จะได้รับการยอมรับมากขึ้น

๒. แนวคิดทวินิยม (Dualism)

เดสการ์ต (Descartes, ๑๕๙๕-๑๖๕๐) ผู้ซึ่งเป็นนักปรัชญาและ นักคณิตศาสตร์ชาว ฝรั่งเศส มีความเชื่อว่าร่างกายเป็นเพียงเครื่องจักรมีจิตทำหน้าที่รับรู้และสั่งการกาย (Body) และจิต (Mind) แยกออกจากกันส่วนลักษณะของความสัมพันธ์ได้แยกออกเป็น ๓ แนวคิดย่อย ประกอบด้วย

๑) ลัทธิปฏิสัมพันธ์ (Interactionism)

ลัทธินี้เชื่อว่ามนุษย์ประกอบด้วยกายและจิตเป็นของ สองสิ่งและต่างมีความสัมพันธ์กัน จิตมีอิทธิพลต่อกายและกายก็มีอิทธิพลต่อจิตดังนั้นตามแนวคิดนี้จะมีเหตุการณ์ สองอย่างคือสภาพทางกายซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่สามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน เช่น การเดิน การวาดรูป อีกสิ่งหนึ่งคือสภาพทางจิตไม่สามารถสังเกตได้ชัดเจนและรู้ได้โดยทั่วไปนอกจากเจ้าตัวเท่านั้น เช่น รู้สึกว่าสวย ไฟเราะ ร้อน หนาว เจ็บ ความจำความคิด เราารู้สึกหิว (สภาพทางจิต) จึงไปหาร้านค้า (สภาพทางกาย) รับประทานอาหาร (สภาพทางกาย) รู้สึกอิ่ม(สภาพทางจิต) อันเป็นลักษณะที่มีความสัมพันธ์กัน เพลโตถือว่าจิตเป็นผู้ใช้กายให้ดำเนิน ไปตามเจตจำนงของจิต ร่างกายเป็นผู้ถูกใช้ จิตเป็นผู้ใช้ ดังนั้น จิตและกายจึงเป็นสิ่งสองสิ่ง อย่างไรก็ตามมีปัญหาในการอธิบายว่าจิตกับกาย ทำงานสัมพันธ์กันอย่างไรไม่ทราบว่าจะอยู่ที่ไหน เพราะไม่มีตัวตนจุดที่มากระทบกันอยู่ที่ไหน เดสการ์ต ได้อธิบายตามแนวคิดนี้ว่า จุดที่กายกับจิตกระทบกันนั้น น่าจะอยู่ที่ต่อมไพเนียล (Pineal gland) ในสมอง แต่ก็ไม่มีข้อพิสูจน์ที่ยืนยันได้

๒) ลัทธิคู่ขนาน (Psycho-physical parallelism)

แนวคิดนี้เชื่อว่าจิตกับกายเป็นสิ่งสองสิ่ง และไม่มีความสัมพันธ์กัน เป็นอิสระต่อกัน แต่จะเป็นปรากฏการณ์ร่วมกันไป เช่น เมื่อมือถูกมีดบาดอาการเลือดไหล และการเกิดกระแสประสาทส่งต่อไปตามระบบประสาทจนถึงสมอง เป็นปรากฏการณ์ทางกาย ในขณะที่เดียวกัน

ปรากฏการณ์ทางจิตก็เกิดขึ้นคู่ขนานไปด้วย คือ รู้สึกเจ็บปวดการอธิบายนี้อาจไม่สอดคล้องกับสามัญสำนึกแต่ เป็นไปได้ตามหลักเหตุผล

๓) ลัทธิผลพลอยได้ (Epiphenomenalism)

แนวคิดนี้เชื่อว่ามนุษย์ประกอบด้วยกายและจิต จิตไม่มีอิทธิพลต่อกาย ในขณะที่กายก็มีอิทธิพลต่อจิต จิตเป็นผลกระทบจากระบบการทำงานของร่างกายโดยเฉพาะสมอง จิตไม่ใช่ตัวบ่งการร่างกาย ลัทธิผลพลอยได้เชื่อว่าจิตเกิดจากความสลับซับซ้อนของระบบร่างกายโดยเฉพาะ สมองเป็นผลพลอยได้จากการทำงานของกาย เมื่อสสารรวมตัวกันในสภาพที่เหมาะสมจะเกิดชีวิต ซึ่งชีวิตที่ง่ายสุด คือ สัตว์เซลล์เดียว ในชีวิตที่มีหลายเซลล์สัมพันธ์กันซับซ้อนอย่างเหมาะสม จะทำให้เกิดความรู้สึกตัวหรือจิต จิตจึงเป็นผลที่เกิดจากกาย โดยเฉพาะเกิดจากสมอง เปรียบเสมือนเงาของกายถ้ากายสลายลงจิตก็สลายตามไปด้วย

๓. แนวคิด ๓ มุมมองเชิงพฤติกรรม (Three explanation views of human behavior)

แนวคิดนี้จะแยกการเกิดพฤติกรรมตามลักษณะทางชีววิทยา จิตวิทยา และสังคมวิทยา (McConnell, ๑๙๙๑) โดยมีมุมมองเกี่ยวกับพฤติกรรมในเชิงชีววิทยา จิตวิทยา และสังคมวิทยา ว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม ดังต่อไปนี้

๑) มุมมองทางชีววิทยา (Biological viewpoint) ซึ่งอธิบายว่าพฤติกรรมมนุษย์เกี่ยวข้องกับ กระบวนการทางชีววิทยา หมายถึง การที่บุคคลจะมีความคิด หรือความรู้สึกใดๆ ก็ตาม เป็นผลจากการหลั่งสารเคมี และการส่งกระแสประสาทจากสมองไปยังส่วนต่างๆ ของร่างกาย

๒) มุมมองทางจิตวิทยา หรือ มุมมองภายในจิต (Intra-psyche viewpoint) ซึ่งอธิบายว่าพฤติกรรมมนุษย์เกิดจากกระบวนการทางจิต เพราะภายในใจหรือสภาพแวดล้อมเดียวกัน ความคิดหรือความรู้สึกของแต่ละบุคคลอาจมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ เป็นเพราะมีความแตกต่างของความคิดหรือความรู้สึก ที่มีอยู่ภายในตัวบุคคลที่เป็นกระบวนการทางจิต (Mental process) นั่นเอง

๓) มุมมองทางสังคมวิทยา หรือ มุมมองพฤติกรรมทางสังคม (Social/Behavioral viewpoint) ซึ่งอธิบายว่าพฤติกรรมมนุษย์เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม เมื่อมนุษย์อยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นๆ ในสังคมจะมีพฤติกรรมแบบกลุ่ม ภายในได้แนวคิดพฤติกรรม

โดยทั้ง ๓ แนวคิดนี้ การศึกษาพฤติกรรมมนุษย์จะศึกษาจากมุมมองใดมุมมองหนึ่งเพียงอย่างเดียวอาจทำให้เข้าใจไม่รอบด้าน จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาพฤติกรรมแบบองค์รวม จึงจะทำให้เข้าใจพฤติกรรมมนุษย์ได้อย่างสมบูรณ์ และศึกษาพฤติกรรมในเชิงสัมพันธ์กับปัจจัยอื่นๆ ด้วย เพราะปัจจัยที่อยู่รอบตัวมีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤติกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม

๒.๒.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรม

ในงานวิจัยนี้ได้จำแนกเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมออกเป็น ๒ ส่วน คือ ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมทั่วไป และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงพุทธ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๒.๒.๒.๑. ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมทั่วไป

Ajzen (๑๙๙๑) ได้กล่าวถึงทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ว่า เป็นการศึกษาทัศนคติและอิทธิพลของทัศนคติที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทฤษฎีนี้ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายสำหรับ TPB เป็นทฤษฎีที่เป็นผลจากการพัฒนาเพิ่มเติมมาจาก The theory of reasoned action (Fishbein and Ajzen ๑๙๗๕, Ajzen and Fishbein ๑๙๘๐) เป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคม (Social psychology) ที่พัฒนามาจากทฤษฎีการกระทำ ด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action) ของ Ajzen และ Fishbein (๑๙๗๕) ทฤษฎีนี้อธิบายว่า การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์จะเกิดจากการชี้นำโดยความเชื่อ ๓ ประการ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavioral beliefs) ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Normative beliefs) และความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถในการควบคุม (Control beliefs) ซึ่งความเชื่อแต่ละอย่างจะส่งผลต่อตัวแปรต่างๆ^{๑๒} โดยทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนนี้จะนำมาใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมอย่างมีแบบแผนและเป็นระบบ ไม่เน้นพัฒนาเฉพาะพฤติกรรมของคนเท่านั้น แต่จะให้ความสำคัญกับการจัดปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาพฤติกรรมด้วย นอกจากนี้ยังพบว่า ธีรรัตน์ อภิญา ได้กล่าวถึงทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรมไว้ดังต่อไปนี้^{๑๓}

๑) ทฤษฎีทางมานุษยวิทยา

ทฤษฎีทางมานุษยวิทยาจะมีมุมมองมนุษย์ในฐานะบุคคลและกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวมนุษย์ มีการสร้างองค์ความรู้ของตนเองและสืบทอดความรู้นั้น คาร์ล ไฮน์ริช มากซ์ (Karl Heinrich Marx) กล่าวว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุผลจำเป็นต้องอยู่ในสังคม เพื่อที่จะต้องรักษาความเป็นมนุษย์เอาไว้ นอกจากนี้ เฮอร์เบิร์ต สเปนเซอร์ (Herbert Spencer) ยังอธิบายว่า มนุษย์ยังเป็นผู้ที่เปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ธรรมชาติของมนุษย์นั้นเป็นภาพสะท้อนมาจากผลของประวัติศาสตร์และสภาพทางสังคมมนุษย์แต่ละกลุ่มแต่ละสังคมจะมีวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมของกลุ่มเอง กลุ่มที่มีวัฒนธรรมเหมือนกันจะมีพฤติกรรมการปฏิบัติที่คล้ายกัน แต่กลุ่มที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมที่แตกต่างด้วย

^{๑๒} Bamberg, S., Ajzen, I., and Schmidt, P., Choice of Travel Mode in the Theory of Planned Behavior: The Roles of Past Behavior, Habit, and Reasoned Action, (Basic and Applied Social Psychology, 2003), 175-187.

^{๑๓} อ่างใน ธีรรัตน์ อภิญา, หลักสูตรการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพสำหรับพยาบาลผู้จัดการรายกรณีโรคเรื้อรัง, หน้า ๑๗-๑๘.

๒) ทฤษฎีทางสังคมวิทยา

นักสังคมวิทยาเชื่อว่าธรรมชาติของมนุษย์คือสัตว์สังคม ต้องอาศัยอยู่รวมเป็นกลุ่มมีการติดต่อ สัมพันธ์กัน โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) กล่าวว่า “มนุษย์มีความเห็นแก่ตัว การที่มนุษย์รวมกลุ่มกันก็เพื่อความอยู่รอด โดยมีผลประโยชน์ของตนเองเป็นแรงจูงใจ เหมือนกับน้ำที่ต้องไหลลงสู่ที่ต่ำหรือก้อนหินย่อมกลิ้งลงสู่ข้างล่างเสมอ เพราะแรงโน้มถ่วงของโลก” “ดี” เป็นเพียงคำที่ใช้เรียกสิ่งที่ตนชอบและปรารถนา “ชั่ว” เป็นเพียงคำที่ใช้เรียกสิ่งที่ตนเกลียดและไม่ต้องการ ความคิดนี้แตกต่างจาก จอห์น ล็อก (John Lock) ซึ่งเชื่อว่ามนุษย์เกิด มาบริสุทธิ์ การที่มนุษย์มีความคิดเช่นไรเป็นผลจากประสบการณ์ที่ได้รับ โดยธรรมชาติของมนุษย์เป็นคนดี ไม่ได้มีความเห็นแก่ตัว การที่มีความไม่ดีนั้นเกิดจากสภาพแวดล้อมของเขาและในสภาวะตามธรรมชาติ การอยู่รวมกันจำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์หรือกติกาทางสังคมเพื่อควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม กฎเกณฑ์ดังกล่าวเรียกว่าปทัสถานทางสังคม (Norms) ซึ่งจำแนกปทัสถานทางสังคมออกเป็น ๓ ประเภท คือ (๑) วิถีประชา (Folkways) คือ ระเบียบแบบแผนที่บุคคลควรปฏิบัติ เช่น การบวชก่อนการแต่งงาน (๒) จารีตประเพณี (Mores) คือ ระเบียบแบบแผนที่บุคคลต้องปฏิบัติหากฝ่าฝืนถือเป็นการกระทำผิดทางศีลธรรม เช่น การเลี้ยงดูพ่อแม่ยามเฒ่า (๓) กฎหมาย (Laws) คือ ระเบียบแบบแผนที่บุคคลต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ถ้าฝ่าฝืนต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย ถ้าบุคคลปฏิบัติตามปทัสถานของสังคมก็จะได้รับการยกย่องชมเชย สังคมยอมรับและทำให้คนในสังคมอยู่กันอย่างสันติ กลุ่มสังคมจะมีลักษณะแตกต่างกันตามสภาพความเป็นอยู่ทางธรรมชาติ

โดยแบบอย่างของพฤติกรรมและความสัมพันธ์ของกลุ่มต่างๆ ดังนี้ ๑) กลุ่มญาติพี่น้อง เป็นกลุ่มที่รวมตัวกันจากความสัมพันธ์ทางสายเลือดจะพบปะกันเสมอ มีความสนใจ ความเชื่อทัศนคติ ค่านิยมคล้ายกันมาก มีความผูกพันกันมาก จะช่วยเหลือเกื้อกูลกันในระดับสูง ๒) กลุ่มเพื่อนบ้านในชนบทมีความสำคัญมาก จะมีความสัมพันธ์กันฉันญาติมิตรคอยให้ความช่วยเหลือกันโดยมิได้หวังผลตอบแทน ส่วนกลุ่มเพื่อนบ้านในเมืองใหญ่จะไม่ค่อยมีลักษณะแบบนี้ ๓) กลุ่มเพื่อนร่วมงานจะเป็นกลุ่มมารวมกันในเวลาทำงานเป็นกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ ความสัมพันธ์มากนักน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับมนุษย์สัมพันธ์ในองค์กรนั้น ๆ ๔) กลุ่มความสนใจเกิดจากการความสนใจคล้ายๆ กัน เช่น กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มทางการเมือง กลุ่มทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ซึ่งเป็นการรวมตัวกันเพื่อสนองความต้องการและมีความสนใจในสิ่งเดียวกัน

นอกจากนี้ยังพบว่า มี กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) โดยผู้นำกลุ่มนี้ ได้แก่ John B. Watson ซึ่งเชื่อว่าธรรมชาติของมนุษย์ในลักษณะที่เป็นกลางคือ ไม่ดี ไม่เลว การกระทำต่างๆ ของมนุษย์เกิดจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมภายนอก มนุษย์จึงเป็นผลผลิตของสิ่งแวดล้อม มนุษย์จะดีเลวขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม ถ้ามนุษย์อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีก็จะเป็นคนดี ถ้าอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เลวก็จะเป็นคนเลว พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า (Stimulus response) การเรียนรู้เกิด

จากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองพฤติกรรมเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัด สามารถวัดและทดสอบได้ ซึ่งมีทฤษฎีที่สำคัญ ๓ กลุ่ม ดังต่อไปนี้^{๑๔}

๑) ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike's Classical Connectionism)

ธอร์นไดค์ (ค.ศ. 1814-1949) เชื่อว่า พฤติกรรมการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองซึ่งมีหลาย รูปแบบบุคคลจะมีการลองผิดลองถูก (Trial and error) ปรับเปลี่ยนไปเรื่อยๆจนกว่าจะพบรูปแบบการตอบสนองที่สามารถให้ผลที่พึงพอใจมากที่สุด เมื่อเกิดการเรียนรู้แล้วบุคคลจะใช้รูปแบบการตอบสนองที่เหมาะสมเพียงรูปแบบเดียวและจะพยายามใช้รูปแบบนั้นเชื่อมโยงกับสิ่งเร้าในการเรียนรู้ต่อไปเรื่อยๆ

๒) ทฤษฎีการวางเงื่อนไข (Conditioning Theory)

ทฤษฎีนี้เชื่อว่าพฤติกรรมการเรียนรู้เกิดจากการวางเงื่อนไข ได้แก่ การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก (Classical conditioning) พาฟลอฟ (Pavlov) ได้ทำการทดลองให้สุนัขน้ำลายไหลด้วยเสียงกระดิ่ง การเรียนรู้ของสุนัขเกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างเสียงกระดิ่งผงบีบด และพฤติกรรมน้ำลายไหล การวางเงื่อนไขที่ทำให้เกิดอารมณ์ (Conditioned emotion) วัตสัน (Watson) ทำการทดลองโดยให้เด็กคนหนึ่งเล่นกับหนูขาวก็ทำเสียงดังจนเด็กตกใจร้องไห้หลังจากนั้นเด็กก็จะกลัวและร้องไห้เมื่อเห็นหนูขาว ต่อมาทดลองให้นำหนูขาวมาให้เด็กดูโดยแม่จะกอดเด็กไว้ จากนั้นเด็กก็จะค่อยๆ หายกลัวหนูขาว การวางเงื่อนไขแบบต่อเนื่อง (Continuous conditioning) กัทธรี (Guthrie) ได้ทำการทดลองโดยปล่อยแมวที่หิวจัดเข้าไปในกล่องปัญหา มีเสาเล็กๆ ตรงกลาง มีกระจกที่ประตูทางออก มีปลาแซลมอนวางไว้นอกกล่องเสา ในกล่องเป็นกลไกเปิดประตู แมวบางตัวใช้แบบแผนการกระทำหลายแบบเพื่อจะออกจากกล่อง แมวบางตัวใช้วิธีเดียว การวางเงื่อนไขแบบโอเปอเรนต์ (Operant Conditioning) สกินเนอร์ (Skinner) ได้ทำการทดลองโดยนำหนูที่หิวจัดใส่กล่องภายในมีคันบังคับให้อาหารตกลงไปในกล่องได้ ตอนแรกหนูจะวิ่งชนโน้นชนนี้ เมื่อชนคันจะมีอาหารตกลงมาให้กิน หากทำหลายๆ ครั้ง พบว่าหนูจะกดคันทำให้อาหารตกลงไปได้เร็วขึ้น

๓) ทฤษฎีการเรียนรู้ของฮัลล์ (Hull's Systematic Behavior Theory)

คลาร์ก ฮัลล์ (Clark L. Hull, 1884-1952) ได้ทำการทดลองโดยฝึกหนูให้กดคัน โดยแบ่งหนูเป็นกลุ่มๆ แต่ละกลุ่มอดอาหาร ๒๔ ชั่วโมงและแต่ละกลุ่มมีแบบแผนในการเสริมแรงแบบตายตัวต่างกัน บางกลุ่มกดคัน ๕ ครั้งจึงได้อาหารไปจนถึง กลุ่มที่กด ๙๐ ครั้ง จึงได้อาหาร และอีกพวกหนึ่งทดลองแบบเดียวกันแต่อดอาหารเพียง ๓ ชั่วโมง ผลปรากฏว่า ยิ่งอดอาหารมากคือมีแรงขับมากจะมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความเข้มของนิสัย ซึ่งจะทำให้การเชื่อมโยงระหว่างอวัยวะรับ

^{๑๔} อิศารัตน์ อภิญญา, หลักสูตรการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพสำหรับพยาบาลผู้จัดการรายการนิโรธเรื้อรัง, หน้า ๑๙.

สัมผัส (Receptor) กับอวัยวะแสดงออก (Effector) เข้มแข็งขึ้น ดังนั้น เมื่อหนูหิวมากจึงมีพฤติกรรมกอดคานเร็วขึ้น

๒.๒.๒.๒ ทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงพุทธ

ในพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงการพัฒนาไว้หลายด้าน โดยเรียกการพัฒนาน่าว่า “ภาวนา” ในพระไตรปิฎกได้กล่าวถึงภาวนาไว้ ๓ ด้าน คือ “กายภาวนา คือ การอบรมกาย จิตตภาวนา คือ การอบรมจิต และปัญญาภาวนา คือ การอบรมปัญญา”^{๑๕} ส่วนพระพรหมคุณาภรณ์กล่าวว่า ภาวนาเป็นกระบวนการฝึกหัดพัฒนาให้มีความเจริญขึ้น “การเจริญ การทำให้มีขึ้น การฝึกอบรม และการพัฒนา โดยจำแนกออกเป็น ๔ ด้าน คือ กายภาวนา สิลภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา”^{๑๖} ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑) กายภาวนา

กายภาวนา คือ การอบรมกาย การเจริญกาย การพัฒนาทางกาย การฝึกอบรมกาย โดยการพัฒนาทางกายมีวิธีการดังต่อไปนี้ ๑) การดูแลสุขภาพร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรง คือ การรักษาความสะอาดของร่างกาย การบำรุงร่างกาย การออกกำลังกายอยู่เสมอ ๒) การรักษาร่างกาย จำแนกออกเป็น ๒ ส่วน คือ การรักษาสมรรถภาพทางร่างกาย และการรักษาตามอาการที่เจ็บป่วย ๓) การพัฒนาทางกายให้มีบุคลิกลักษณะที่พึงประสงค์ต่อสังคม คือ การพัฒนากิริยามารยาทให้เหมาะสมตามค่านิยมทางสังคม ๔) การมีสุขภาพดี คือ การไม่เจ็บป่วย และไม่ทุพพลภาพ ๕) การมีชีวิตเกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอก คือ การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม การจัดความสัมพันธ์เพื่อการดำเนินชีวิตกับปัจจัยภายนอก ๖) การใช้ศักยภาพทางกายทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ สามารถใช้ร่างกายทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ดี เช่น การทำงาน การประกอบอาชีพ การเดินทาง การศึกษา เป็นต้น ๗) การบริหารชีวิตให้สัมพันธ์กับปัจจัยการดำรงชีพขั้นพื้นฐานอย่างรู้คุณค่าแท้ คือ การบริโภคอาหารเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย มีเครื่องนุ่งห่มเพียงพอต่อการปกปิดและให้ความอบอุ่นต่อร่างกาย การมีที่อยู่อาศัยที่เกื้อกูลต่อชีวิต มีสถานบริการ มีเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ มีแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญในการรักษาโรคอยู่ใกล้ชุมชน รวมทั้งการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อสิ่งแวดล้อม ๘) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพให้สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ ๙) การใช้ศักยภาพทางกายไปเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างคุณธรรม ๑๐) การสำรวมกาย คือ การระมัดระวังไม่ให้ร่างกายได้รับผลกระทบในทางร้าย เช่น ระมัดระวังไม่ให้ประสบอุบัติเหตุ การรู้จักควบคุมอินทรีย์ คือ ตา หู จมูก

^{๑๕} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๐๕/๒๗๒.

^{๑๖} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๗๐.

ล้น และกาย ไม่ให้เคยชินและผูกพันกับกามคุณ ๑๐) การใช้กายเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณธรรม คือ กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน ซึ่งเป็นการพัฒนาทางกาย ในแง่ทางจริยธรรมเป็นการควบคุมการกระทำทางร่างกายไม่ให้ก่อความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น

๒) สีลภาวนา

สีลภาวนา คือ การเจริญศีล การพัฒนาความประพฤติ ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี และมีความเกื้อกูลต่อกันและกัน แล้ว “ผู้มีศีลย่อมเป็นบุญทางกาย วาจา ใจ ต่อผู้อื่น”^{๑๗} ในปัญจสิกขาปทสูตรพระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงการปฏิบัติตามศีล ๕ เป็นเครื่องมือในการกำหนดคุณลักษณะทางสังคมว่า “ผู้ที่เว้นขาดจากฆ่าสัตว์ คบค้าสมาคมกับผู้เว้นจากการฆ่าสัตว์ ผู้เว้นขาดจากการลักทรัพย์ คบค้าสมาคมกับผู้เว้นขาดจากการลักทรัพย์ ผู้เว้นขาดจากการประพฤติดิฉินในกาม คบค้าสมาคมกับผู้เว้นขาดจากการประพฤติดิฉินในกาม ผู้เว้นขาดจากการพูดเท็จ คบค้าสมาคมกับผู้เว้นขาดจากการพูดเท็จ ผู้เว้นขาดจากการเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท คบค้าสมาคมกับผู้เว้นขาดจากการเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท”^{๑๘} ซึ่งศีล ๕ เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมและเป็นกฎเกณฑ์ที่มีเจตนารมณ์เพื่อการอยู่ร่วมกันทางสังคม นอกจากนี้แล้วยังมีปัญหาทางจริยธรรมที่มาจากอบายมุข ซึ่งพระพุทธศาสนาเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรข้องแวะ ซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ส่งเสริมพฤติกรรมละเมิดจริยธรรม ๖ ประการ^{๑๙} ดังนี้ (๑) การหมกมุ่นในการเสพของมีนเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท เป็นอบายมุขแห่งโศกะทั้งหลาย (๒) การหมกมุ่นในการเที่ยวไปตามตรอกซอกซอยในเวลากลางคืน เป็นอบายมุขแห่งโศกะทั้งหลาย (๓) การเที่ยวดูมหรสพ เป็นอบายมุขแห่งโศกะทั้งหลาย (๔) การหมกมุ่นในการเล่นการพนันอันเป็นเหตุแห่งความประมาท เป็นอบายมุขแห่งโศกะทั้งหลาย (๕) การหมกมุ่นในการคบคนชั่วเป็นมิตร เป็นอบายมุขแห่งโศกะทั้งหลาย (๖) การหมกมุ่นในความเกียจคร้าน เป็นอบายมุขแห่งโศกะทั้งหลาย ในการพัฒนาจริยธรรมทางสังคมจึงควรมีการจัดการกับปัจจัยเสี่ยงที่จะส่งผลต่อการละเมิดจริยธรรมด้วย

สีลภาวนามีส่วนสำคัญในการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมให้เกื้อกูลกันหลายลักษณะ คือ (๑) เป็นเครื่องมือในการจัดการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ (๒) ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ทำให้มีระเบียบ กติกา กฎเกณฑ์ และแบบแผนการดำเนินชีวิตร่วมกัน (๓) ไม่เป็นภัยคุกคามต่อกัน คือ ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน วุ่นวาย หรือเบียดเบียนกัน ป้องกันปัญหาอาชญากรรมและอบายมุขทั้งปวง (๔) ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข (๕) เสริมสร้างความ

^{๑๗} อ.ต.ก. (ไทย) ๒๐/๔๖/๒๐๘.

^{๑๘} ส.น. (ไทย) ๑๖/๑๐๘/๒๐๒.

^{๑๙} ที.ป. (ไทย) ๑๑/๒๔๗/๒๐๒.

มั่นคงทางสังคม (๖) ทำให้เกิดความเกื้อกูลกันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม โดยการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นผลมาจากการพัฒนาทางศีล

๓) จิตตภาวนา

จิตตภาวนา คือ การพัฒนาจิตและใช้จิตให้เป็นประโยชน์^{๒๐} การอบรมจิต การเจริญจิต การพัฒนาจิต การฝึกอบรมจิตให้เข้มแข็งมั่นคง พระพุทธเจ้าตรัสถึงจิตตภาวนาในสติปัฏฐาน ๔ ว่า “พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้ ๑ พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้ ๑ พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและ โทมนัสในโลกเสียได้ ๑ พิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและ โทมนัสในโลกเสียได้ ๑”^{๒๑} การฝึกจิตตภาวนาจะทำให้จิตใจองงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตา กรุณา มีฉันทะ ขยันหมั่นเพียร อุตทน มีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน ผ่องใส จิตตภาวนาสามารถพัฒนาจิตให้มั่นคง แข็งแรง มีพลัง ไม่ฟุ้งซ่าน ผ่องใส จิตนุ่มนวลควรแก่การทำงาน สงบและปลอดโปร่ง โดยจิตตภาวนามีคุณลักษณะ ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านการป้องกันปัญหาทางจิต คือ ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาที่จะมากระทบต่อจิตใจ คือ ไม่เครียด ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่เร่าร้อน ไม่ขุ่นมัว ไม่กระวนกระวาย ไม่ตื่นตระหนก ไม่หวาดหวั่น ๒) ด้านคุณภาพจิต คือ ทำให้จิตมีคุณธรรม มีจิตใจดีงาม จิตเป็นกุศล มีความกตัญญู มีความศรัทธาในชีวิต มีจิตอาสา มีจิตสาธารณะ ไม่เห็นแก่ตัว มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีพรหมวิหารธรรม คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ๓) ด้านสมรรถภาพทางจิต คือ จิตสามารถขยายขีดความสามารถเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สร้างสรรค์ได้มากขึ้น เช่น มีความเพียร มีสภาพคล่องทางจิต อุตทน มีความมุ่งมั่น มีความกล้าหาญ และมีปณิธานที่มั่นคง เป็นรากฐานของปัญญา ๔) ด้านสุขภาพจิต คือ มีสุขภาพจิตที่ดี มีความสดชื่นเบิกบาน มีความสงบ ผ่องใส ปลอดโปร่ง ผ่อนคลาย มีปิติและปราโมทย์ และมีความบันเทิงใจ เป็นต้น ซึ่งเป็นการพัฒนาจิตให้มีคุณธรรมเชิงจริยธรรม

๔) ปัญญาภาวนา

ปัญญาภาวนาหรือภาวนามยปัญญา หมายถึง การอบรมปัญญา^{๒๒} คือ การอบรมปัญญา การเจริญปัญญา การพัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญา ให้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นแจ้งโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ บริสุทธิ์จากกิเลสและปลอดพ้นจากความทุกข์ และสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา โดยปัญญาภาวนา จำแนกออกเป็น ๒ ระดับ คือ ปัญญาในระดับโลกียะ ได้แก่ มีปัญญาสัมมาทิฐิ เข้าใจตนเอง พัฒนาองค์

^{๒๐} พุทธทาสภิกขุ, จิตภาวนา สมาธิเพื่อการพัฒนาจิต, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๕๔), หน้า

๓๑.

^{๒๑} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๒๗๓/๒๑๖.

^{๒๒} ที.ป. (ไทย) ๑๑/๓๐๕/๒๗๒.

ความรู้ใหม่ มีวิจารณ์ญาณในการใช้ปัญญาเพื่อประโยชน์สร้างสรรค์ เป็นคุณต่อสรรพสิ่ง และปัญญาในระดับโลกุตระ ซึ่งเป็นปัญญาในระดับที่เข้าใจเหตุปัจจัยได้อย่างแท้จริง รู้เท่าทันธรรมชาติของสรรพสิ่งว่าเป็นไปตามกฎไตรลักษณ์ จนเกิดความเบื่อหน่าย และถอนรากเหง้าของอริชาและอกุศลมูลทั้งปวงได้ จิตหลุดพ้นจากกิเลสตัณหาทั้งปวง จึงมีสภาพที่ไม่มีอารมณ์ใดมาปรุงแต่งได้ ดังนั้น พระพุทธเจ้าจึงทรงเรียกสภาวะนั้นว่าวิมุตติสุข ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา ในระดับจริยธรรมคือการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม

ดังนั้น ภาวนา ๔ จึงจัดเป็นทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์แบบองค์รวม ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน คือ กายภาวนาเป็นการพัฒนาพฤติกรรมทางด้านร่างกาย สติภาวนาเป็นการพัฒนาพฤติกรรมทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม จิตตภาวนาเป็นการพัฒนาพฤติกรรมทางด้านจิตใจและอารมณ์ ส่วนปัญญาภาวนาเป็นการพัฒนาพฤติกรรมทางด้านสติปัญญา ซึ่งควรมีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมควบคู่กันไปทั้ง ๔ ด้าน

๒.๓ แนวคิดการพัฒนาจริยธรรมมนุษย์

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมของมนุษย์ในงานวิจัยนี้จำแนกเนื้อหาหลักออกเป็น ๓ ประเด็น คือ แนวคิดพื้นฐานทางจริยธรรม แนวคิดการพัฒนาจริยธรรม และแนวคิดจริยธรรมทางเทคโนโลยี ดังจะได้กล่าวถึงต่อไปนี้

๒.๓.๑ แนวคิดพื้นฐานทางจริยธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมที่จะกล่าวถึงในหัวข้อนี้มี ๗ ประเด็น คือ ความหมายของจริยธรรม หลักการทางจริยธรรม ลักษณะของจริยธรรม ประเภทของจริยธรรม องค์ประกอบของจริยธรรม ความสำคัญของจริยธรรม และพื้นฐานทางจริยธรรมของเยาวชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๒.๓.๑.๑ ความหมายของจริยธรรม

คำว่าจริยธรรมประกอบด้วยคำ ๒ คำ คือ คำว่า “จริย” และคำว่า “ธรรม” จริย หมายถึง ความประพฤติ, กิริยาที่ควรประพฤติ^{๒๓} ธรรม หมายถึง คุณความดี เช่น เป็นคนมีธรรมะ เป็นคนมีศีลมีธรรม, คำสั่งสอนในศาสนา, หลักประพฤติปฏิบัติในศาสนา, ความจริง, ความถูกต้อง^{๒๔}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า ธรรมคือ ความประพฤติ, ธรรมคือการดำเนินชีวิต, หลักความประพฤติ, หลักการดำเนินชีวิต, มีความหมาย ๒ นัย คือ ๑) ธรรมที่ข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรมหรือกฎศีลธรรม (ความหมายตามบัญญัติสมัยปัจจุบัน ซึ่งกำหนดให้จริยธรรมเป็นคำแปลภาษาอังกฤษว่า Ethics) ๒) จริยะ (จริยธรรม) อันประเสริฐ เรียกว่า

^{๒๓} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๖, หน้า ๒๙๑.

^{๒๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๕๓.

พรหมจริยะ (พรหมจริยธรรมหรือพรหมจรรย์) แปลว่าความประพฤติอันประเสริฐ หรือการดำเนินชีวิตอย่างประเสริฐ หมายถึงมรรค ๘ หรือ ศีล สมาธิ ปัญญา^{๒๕}

บราวน์ (Brown. 1968) ให้ความหมายของ จริยธรรมว่า หมายถึง กฎระเบียบต่างๆ ที่บุคคลใช้ในการ แยกแยะการกระทำที่ถูกต้องออกจากการกระทำที่ผิด^{๒๖}

รศ.ดร. สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์ และคณะ ได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่า จริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นเป็นการปฏิบัติดี ปฏิบัติได้ถูกต้อง ที่เป็นผลมาจากความคิดที่สังคมหรือบุคคลเห็นร่วมกันว่าเป็นสิ่งที่ดี โดยมีกรอบหรือแนวทางอันดีงามที่พึงปฏิบัติ ซึ่งกำหนดไว้สำหรับสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยงดงาม ความร่มเย็นเป็นสุข ความรัก สามัคคี ความอบอุ่น และความมั่นคงปลอดภัยในการดำเนินชีวิต^{๒๗}

โคลเบอร์ก (Kohlberg, ๑๙๗๖) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง พื้นฐานของความยุติธรรม ถือเอาการกระจายสิทธิหน้าที่อย่างเท่าเทียม โดยมีได้หมายถึงกฎเกณฑ์ที่บังคับทั่วไป แต่เป็นกฎเกณฑ์ที่มีความเป็นสากลที่คนส่วนใหญ่รับไว้ในทุกสถานการณ์ไม่มีการขัดแย้งเป็นอุดมคติ ดังนั้นพื้นฐานทางจริยธรรมจึงเป็นการเคารพต่อสิทธิข้อเรียกร้องของบุคคลอย่างเสมอภาคกัน^{๒๘}

รศ.ดร.ประยูร แสงใส ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง จริยธรรม (ETHICS) หมายถึงหลักความประพฤติที่อบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัย ให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม คุณค่าทางจริยธรรมชี้ให้เห็นความเจริญงอกงามในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผนตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีลักษณะทางจิตใจที่ดีงาม สภาพแวดล้อมที่โน้มนำให้บุคคลมุ่งกระทำความดีละเว้นความชั่ว มีแนวทางประพฤติอยู่ในเรื่องของความดี ความถูกต้องเหมาะสมในการปฏิบัติ เพื่อให้อยู่ในสังคมอย่างสงบเรียบร้อยและเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น มีคุณธรรม

^{๒๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทเอส.อาร์.พี.ริ้นติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๕๗.

^{๒๖} Brown, R., **Social Psychology**, New York : The Free Press, 1968. อ้างใน อ้อมเดือน สดมณี และธรรมาศกร จันประเสริฐ, “การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม : จากแนวคิดสู่แนวทางการปฏิบัติ”, **วารสารพฤติกรรมศาสตร์**, ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม ๒๕๕๔) : ๒๑.

^{๒๗} สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์ และคณะ, “การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ”, รายงานการวิจัย, (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๒), หน้า ๖.

^{๒๘} Kohlberg, L., **Moral Stage and Moralization : The Cognitive Development Approach Moral Development and Behavior**, (New York : Holt Rinehart and Winston, 1976). อ้างใน อ้อมเดือน สดมณี และคณะ, “การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม : จากแนวคิดสู่แนวทางการปฏิบัติ”, **วารสารพฤติกรรมศาสตร์**, ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม ๒๕๕๔) : ๒๑.

และมโนธรรมที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีโดยสำนึกที่จะใช้สิทธิและหน้าที่ของตนตามค่านิยมที่พึงประสงค์^{๒๙}

อ้อมเดือน สดมณีและคณะ ได้ให้ความหมายของ จริยธรรมว่า หมายถึง ข้อปฏิบัติหรือหลักความประพฤติที่พึงงามและเป็นไปเพื่อประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคมส่วนรวม อันส่งผลให้ชีวิตมีระเบียบแบบแผน^{๓๐}

วิลาสลักษณ์ ชั่ววลี ได้ให้ความหมายคุณธรรมและจริยธรรมว่าเป็นสิ่งไปด้วยกันว่าเป็นสิ่งที่สังคมเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีและการตัดสินใจเลือกกระทำหรือ แก้ปัญหาที่แสดงถึงการมีจริยธรรมที่สูงกว่าเพื่อใช้เป็นแนวทางในการประพฤติให้อยู่ร่วมกันได้อย่างร่มเย็น^{๓๑}

ดังนั้น จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติหรือกิริยาที่ควรประพฤติ หลักแห่งความประพฤติหรือหลักแห่งการประพฤติดีงาม ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับศีลธรรมและคุณธรรม จริยธรรมเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้เป็นคนดี เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข จริยธรรมจึงมีความสัมพันธ์กับจริยศาสตร์ ซึ่งเป็นเรื่องของการฝึกอุปนิสัยให้ดีงาม เมื่อฝึกจนเป็นนิสัยแล้ว ก็จะมีพฤติกรรมที่แสดงออกดีงามไปด้วย พฤติกรรมที่ดีงามก็จะกล่อมเกล่าจิตใจให้มีคุณธรรม ซึ่งเป็นการเริ่มต้นจากภายนอกเข้าไปสู่ภายใน ฝึกพฤติกรรมให้เป็นลักษณะนิสัย เมื่อเป็นลักษณะนิสัยก็จะให้เป็นคุณสมบัติที่ดีในจิตใจ อีกแบบหนึ่งเริ่มต้นจากการฝึกจิตใจให้มีคุณธรรมแล้วจิตใจที่มีคุณธรรมก็จะแสดงออกทางพฤติกรรมดีงามไปด้วย ซึ่งการกระทำอย่างใดบ่อยๆ ก็จะเป็นพฤติกรรม เมื่อพฤติกรรมดีก็เรียกว่าคนมีจริยธรรม ซึ่งจะทำให้เป็นคนที่มีวิถีชีวิตดีงามก่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าต่อตนเองและสังคมต่อไป

๒.๓.๑.๒ หลักการทางพุทธจริยธรรม

จริยธรรม หรือ จริยศาสตร์ เป็นหนึ่งในวิชาหลักของวิชาปรัชญา ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับความดีงามทางสังคมมนุษย์ จำแนกแยกแยะว่าสิ่งไหนถูกและสิ่งไหนผิด หากจะอธิบายอย่างง่ายๆ แล้ว จริยธรรม หมายถึง การแยกสิ่งถูกจากผิด ดีจากเลว มาจากคำ ๒ คำ คือ จริย กับ ธรรม ซึ่งแปลตามศัพท์ คือ จริยะ แปลว่า ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ คำว่า ธรรม แปลว่า คุณความดี คำสั่งสอนในศาสนา หลักปฏิบัติในทางศาสนา ความจริง ความยุติธรรม ความถูกต้อง กฎเกณฑ์ เมื่อเอาคำ จริยะ มาต่อกับคำว่า ธรรม เป็นจริยธรรม แปลเอาความหมายว่า กฎเกณฑ์แห่งความประพฤติ

^{๒๙} ประยูร แสงใส,ผ.ศ.ดร., จากสาเกตนครดินแดนถิ่นทุ่งกุลาร่วมพัฒนามหาจุฬาฯ ขอนแก่น, (ขอนแก่น : คลังน่านาวิทยา, ๒๕๖๐), หน้า ๗๔-๗๕.

^{๓๐} อ้อมเดือน สดมณี และคณะ, “การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม : จากแนวคิดสู่แนวทางการปฏิบัติ”, วารสารพฤติกรรมศาสตร์, ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม ๒๕๕๔) : ๒๒.

^{๓๑} วิลาสลักษณ์ ชั่ววลี, “จริยธรรมในเด็กและเยาวชน”, วารสารพฤติกรรมศาสตร์, ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑ (กันยายน ๒๕๕๒) : ๑๖-๑๗.

หรือหลักความจริงที่เป็นแนวทางแห่งความประพฤติปฏิบัติ^{๓๒} จริยธรรมจึงมีหลายระดับ โดยหลักพุทธจริยธรรมจำแนกออกเป็น ๓ ระดับ^{๓๓} ดังต่อไปนี้

๑. หลักพุทธจริยธรรมขั้นพื้นฐาน

หลักธรรมขั้นนี้มีอยู่ ๒ ขั้น คือ ขั้นหยาบ เป็นลักษณะที่ต้องงดเว้นด้วยการไม่ประพฤติผิดทางกายและ วาจา เรียกว่า เบญจศีลหรือศีล ๕ อีกขั้นหนึ่ง คือ ขั้นละเอียดประณีตมากขึ้นกว่าเดิม เป็นลักษณะทางใจ ๕ อย่าง เรียกว่า เบญจธรรม โดยทั้งสองส่วนควรปฏิบัติควบคู่กัน โดยศีล ๕ จะมีลักษณะเป็นจริยธรรมส่วนเบญจธรรมมีลักษณะเป็นคุณธรรม

๒. หลักพุทธจริยธรรมขั้นกลาง

หลักจริยธรรมขั้นกลางเป็นหลักปฏิบัติที่สูงขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง ได้แก่ กุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ หมายถึง ทางแห่งการทำความดีหรือทางไปสู่ความเจริญและสันติสุข หรือสกุติ โดยจริยธรรมระดับนี้จะช่วยยกฐานะความดีของมนุษย์ให้สูงขึ้น ประณีตขึ้นตามลำดับ แบ่งออกเป็น ๓ ทาง ตามโครงสร้างพฤติกรรมของมนุษย์ ได้แก่ ๑) กายสุจริต คือ ความประพฤติทางกาย ๓ ประการ ได้แก่ เว้นจากการฆ่าและเบียดเบียนสัตว์รวมทั้งสิ่งมีชีวิตทุกชนิด เว้นจากการละเมิดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน และเว้นจากการประพฤติผิดทางกาม ๒) วาจาสุจริต คือ ความประพฤติดีทางวาจา ๔ ประการ ได้แก่ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดยุยงให้แตกสามัคคี เว้นจากการพูดคำหยาบ เว้นจากการพูดเรื่องไร้สาระ ไม่มีประโยชน์ ๓) มโนสุจริต คือ ความประพฤติดีทางใจ ๓ ประการ ได้แก่ การไม่คิดโลภ อยากได้สิ่งของๆ คนอื่น การไม่คิดพยาบาทปองร้ายคนอื่น การมีทัศนคติที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ดังนั้น คุณธรรม ๑๐ ประการนี้ โดยจริยธรรมระดับกลางนี้เป็นข้อปฏิบัติสำหรับคนทุกคนเพื่อให้เกิดทั้งความดี ความงาม ความสงบสุขของตนและสังคม

๓. หลักพุทธจริยธรรมขั้นสูง

หลักจริยธรรมขั้นสูงเป็นข้อปฏิบัติเพื่อให้บรรลุถึงความสิ้นทุกข์หรือปัญหาของชีวิตอย่างแท้จริง เป็นจุดหมายสูงสุดของพุทธศาสนา ผู้ปฏิบัติจะต้องอาศัยปัญญาบารมี และความมุ่งมั่นพยายามอย่างแรงกล้าจึงจะสำเร็จ เรียกว่า อริยมรรค หรือมัชฌิมาปฏิปทา หมายถึง ทางดำเนินชีวิตอันประเสริฐ ๘ ประการ ดังต่อไปนี้

๑) สัมมาทิฐิ คือ ความเห็นชอบ หมายถึง การมีความรู้ที่ถูกต้อง คือ ความจริงของชีวิตอันประเสริฐ ๔ อย่าง ได้แก่ (๑) รูวาทิวิตนี้มีความทุกข์เท่านั้น ความสุขเป็นเพียงสภาพที่ทุกข์เจือจาง (๒) รูวาทิวิตนี้เกิดจากสาเหตุ คือ ตัณหา (๓) รูวาทิวิตนี้สามารถดับได้ด้วยวิธีที่ถูกต้อง (๔) รูจักวิธีที่จะปฏิบัติเพื่อพ้นจากทุกข์

^{๓๒} วิกีพีเดียสารานุกรมเสรี, จริยธรรม, <https://th.wikipedia.org/wiki> [๒๑ เมษายน ๒๕๖๑].

^{๓๓} พระมหาประภาส ปรีชาโน (แก้วเกตุพงษ์) และคณะ, “การดำเนินชีวิตตามหลักพุทธจริยธรรม”, รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติครั้งที่ ๑, ๒๕๖๐ : ๑๘๘-๑๙๑.

๒) สัมผัสกับปะ คือ ความดำริชอบ หมายถึง การมีความนึกคิดไปในทางที่ถูกต้อง ดังาม ไตแก (๑) คิดที่จะปลีกออกจากกาม (๒) คิดไม่พยาบาทปองร้าย (๓) คิดไม่เบียดเบียนคนอื่น ๆ

๓) สัมมาวาจา คือ เจรจาชอบ หมายถึง การพูดที่ถูกต้องดังาม จำแนกเป็น ๔ ประการ คือ (๑) ไม่พูดเท็จบิดเบือนความจริงให้ผู้อื่นเข้าใจผิด (๒) ไม่พูดส่อเสียด ยุยงให้แตกความสามัคคีในหมู่คณะ (๓) ไม่พูดคำหยาบ ไม่สุภาพ ไม่ไพเราะ (๔) ไม่พูดเพ้อเจ้อ ไร้สาระ ไม่มีหลักฐานอ้างอิง ไม่มีประโยชน์

๔) สัมมากัมมันตะ คือ การกระทำชอบ หมายถึง การประพฤติถูกต้องทางกาย ๓ ประการ ไตแก (๑) ไม่ฆ่าและเบียดเบียนสัตว์ทุกชนิด (๒) ไม่ละเมิดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของคนอื่น (๓) ไม่ประพฤติผิดประเวณี

๕) สัมมาอาชีวะ คือ การเลี้ยงชีพชอบ หมายถึง การดำเนินชีวิตให้ถูกต้องดีงาม ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีล ไม่ผิดธรรม ไม่ผิดกฎหมาย พุทธศาสนิกชนไม่ควรประกอบอาชีพค้าขาย ต่อไปนี้ คือ (๑) ค้าขายมนุษย์ (๒) ค้าขายสัตว์ร้าย (๓) เลี้ยงสัตว์ไว้ม้า (๔) ขายน้ำเมา และสิ่งเสพติด (๕) ค้าขายยาพิษ

๖) สัมมาวายามะ คือ ความพยายามชอบ หมายถึง เพียรพยายามในทางที่ถูกต้องดังาม ไตแก (๑) เพียรระวังไม่ให้ความชั่วเกิดขึ้นในจิตใจ (๒) เพียรพยายามละเว้นความชั่วที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไป (๓) เพียรพยายามทำความดีที่ยังไม่ได้ทำ (๔) เพียรพยายามรักษาความดีที่ตนเองมีอยู่ไว้

๗) สัมมาสติ คือ ความระลึกชอบ หมายถึง การตั้งสติไว้ถูกต้องด้วยการพิจารณาใน ๔ อย่าง เรียกว่า สติปัฏฐาน ไตแก (๑) พิจารณากาย และรู้เท่าทันกาย (๒) พิจารณาเวทนา และรู้เท่าทันเวทนา (๓) พิจารณาจิต และรู้เท่าทันจิต (๔) พิจารณาธรรม และรู้เท่าทันธรรมตามความเป็นจริง

๘) สัมมาสมาธิ คือ ความตั้งใจชอบ หมายถึง การทำจิตใจให้สงบได้อย่างถูกต้อง ให้มีจิตใจที่มีคุณภาพ สมรรถภาพ และสุขภาพ

หลักพุทธจริยธรรม ๓ ระดับ ไตแก ข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐาน คือ เบญจศีลและเบญจธรรม ข้อปฏิบัติในชั้นกลาง คือ การรักษากาย วาจา ใจ ให้สุจริต ไตแก กุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ และข้อปฏิบัติในชั้นสูง คือ อริยมรรคมีองค์ ๘ ประการ พุทธจริยธรรมสำหรับพัฒนาชีวิต เป็นหลักธรรมที่พัฒนาบุคคล เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงาม คือ เมื่อบุคคลดำเนินตามหลักจริยธรรม สังคมก็จะมีการพัฒนาตาม ทำให้ชีวิตของคนที่อยู่ในสังคมมีแต่ความสงบสุขร่มเย็นและมีแต่ความเจริญงอกงาม การนำหลักเอาศีล สมาธิ และปัญญา ไปใช้ในชีวิตประจำวันนั้น เพื่อพัฒนาคุณภาพในชีวิตของตนเองให้

เกิดความผาสุกในชีวิต คือ ประโยชน์ปัจจุบัน ได้แก่ การแสวงหาศ รัทธ ์ เกียรติ ชีวิตคูครองที่เป็นสุข และประโยชน์ในภพหน้า คือ หลังจากโลกนี้ไปแล้วก็จะไปเกิดในภพภูมิที่ดี

๒.๓.๑.๓ ลักษณะของจริยธรรม

จริยธรรมมีคุณลักษณะสำคัญอยู่หลายลักษณะ เมื่อพิจารณาโดยองค์รวมแล้วสามารถจำแนกลักษณะสำคัญได้ดังต่อไปนี้^{๓๔}

๑) ความรับผิดชอบ หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่อย่างตั้งใจ มีความละเอียดรอบคอบ มีความพากเพียรพยายามเพื่อให้งานหรือภาระที่รับผิดชอบอยู่บรรลุผลสำเร็จตรงตามเป้าหมาย

๒) ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนอย่างตรงไปตรงมา ตรงต่อความเป็นจริง ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น

๓) ความมีเหตุผล หมายถึง การรู้จักใช้สติปัญญา ไตร่ตรอง คิดใคร่ครวญ หรือพิสูจน์สิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ประจักษ์ โดยไม่ผูกพันกับอารมณ์ และความยึดมั่นในความคิดของตนเอง

๔) ความกตัญญูทวเี หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในบุญคุณของบุคคลผู้มีอุปการคุณ หรือ สิ่งอันมีคุณต่อมนุษย์เรา และแสดงออกถึงความสำนึกในบุญคุณนั้นด้วยการตอบแทนคุณ อาจกระทำด้วยสิ่งของหรือการกระทำอย่างนอบน้อม

๕) ความอดุสาหะ หมายถึง ความพยายามอย่างย้งยวด เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จในงานหรือกิจกรรมที่ทำด้วยขันั้นแข็งกระตือรือร้น อดทน ถึงแม้จะประสบปัญหาหรืออุปสรรคขัดขวางก็ไม่ยอมแพ้และไม่ย่อท้อ

๖) ความสามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน การให้ความร่วมมือในการกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว รวมทั้งมีความรักในหมู่คณะของตน

๗) ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การควบคุมความประพฤติของตนเองให้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับจรรยาบรรณทางสังคม กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายและศีลธรรม

๘) ความเสียสละ หมายถึง การลดละความเห็นแก่ตัว การแบ่งปันแก่คนที่ควรให้ด้วยทรัพย์สิน กำลังกาย และกำลังปัญญาของตนเอง

๙) ความประหยัด หมายถึง การใช้สิ่งของหรือใช้จ่ายอย่างระมัดระวังและพอเหมาะพอควร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือยจนเกิดฐานะของตน

๑๐) ความยุติธรรม หมายถึง การปฏิบัติตนด้วยความเที่ยงตรง การพิจารณาเรื่องราวต่างๆ จะต้องอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง ไม่มีความลำเอียงหรือเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

^{๓๔} Nuchnapa, โครงสร้างในด้านคุณลักษณะของจริยธรรม, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://plosanga.blogspot.com/2011/05/blog-post_6528.html [๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

๑๑) ความเมตตากรุณา หมายถึง ความรักใคร่ปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข และมี
ความสงสารอยากจะช่วยให้อื่นพ้นจากความทุกข์

๒.๓.๑.๔ ประเภทของจริยธรรม

โคลเบอร์ก แบ่งคุณลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลออกเป็น ๔ ลำดับชั้น^{๓๕} คือ

๑. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้เกี่ยวกับสังคมและสามารถ บอกได้
ว่าการกระทำชนิดใดดีและควรกระทำ การกระทำชนิดใดเลวและไม่ควรกระทำพฤติกรรมลักษณะใด
เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากนักน้อยเพียงใด ความรู้เชิงจริยธรรมหรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคม
จึงเปลี่ยนแปลงไปตามระดับอายุ ระดับการศึกษา พัฒนาการทางสติปัญญาและความรู้เกี่ยวกับ
กฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนา

๒. เจตคติเชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้หรือความรู้สึกต่อพฤติกรรมเชิง
จริยธรรมต่างๆ ในทางที่ชอบหรือไม่ชอบมากนักน้อยเพียงใด เจตคติเชิงจริยธรรมของบุคคลมักจะ
สอดคล้องกับค่านิยมของสังคมและการทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้น ควรทำนายตาม
เจตคติเชิงจริยธรรม ซึ่งสามารถทำนายได้เที่ยงตรงมากกว่าการทำนายตามความรู้เชิงจริยธรรม

๓. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เหตุผลที่บุคคลใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือก หรือไม่
เลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นเหตุจูงใจซึ่งอยู่เบื้องหลังการกระทำ
ของบุคคล อย่างไรก็ตาม บุคคลที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่ต่างกัน อาจมีการกระทำที่
คล้ายคลึงกันหรือมีการกระทำที่แตกต่างกันก็ได้ และเหตุผลเชิงจริยธรรมยังมีความสัมพันธ์กับ
พัฒนาการทางสติปัญญาและทางอารมณ์ด้วย

๔. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคม
และปฏิเสธการแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของสังคม พฤติกรรมเชิงจริยธรรมมีความสำคัญต่อ
ความสงบสุขและความมั่นคงของสังคมอย่างยิ่ง จึงเป็นหน้าที่สมาชิกในสังคมที่จะต้องอบรมและ
ปลูกฝังเยาวชนให้เป็นผู้มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอย่างมั่นคง

ดังนั้น จริยธรรมทุกประเภทจึงเป็นกรอบความประพฤติ ความคิดที่สังคม หรือบุคคลมี
ความเห็นร่วมกันว่าเป็นสิ่งดี มีประโยชน์มากกว่าโทษ การปฏิบัติดี การทำดีละเว้นความชั่วอันเป็นผล
มาจากการคิดดี^{๓๖} การปฏิบัติตนและประพฤติตนตามศีลธรรมอันดี และยึดหลักจริยธรรมความ
ถูกต้องและดีงาม เคารพกฎเกณฑ์ทางสังคม มีความประพฤติที่ดีของมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นตามธรรมชาติ

^{๓๕} สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์ และคณะ, “การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษา กลุ่ม
เด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ”, รายงานการวิจัย, (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๒), หน้า ๑๓.

^{๓๖} ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, รายงานการประชุมเสวนา เรื่อง การวิจัยเพื่อ
พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย, วันพฤหัสบดีที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ณ โรงแรมสวนดุสิต พาเลซ
กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๘.

ของมนุษย์เอง ได้แก่ ความเป็นผู้มีปัญญา และรู้จักไตร่ตรองแยกแยะความดีความชั่ว ถูก-ผิด ควร-ไม่ควร เป็นการควบคุมตนเอง และเป็นการควบคุมกันเองในกลุ่มหรือเป็นศีลธรรมเฉพาะกลุ่ม^{๓๓๗}

สรุป เมื่อพิจารณาจริยธรรมตามแบบทวิภาวะพบว่า จริยธรรมทุกประเภทมีความสัมพันธ์และเกื้อกูลต่อกัน โดยจำแนกจริยธรรมออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ ๑) จริยธรรมภายใน คือ จริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับจิตใจ เช่น ความรู้สึก ความคิด ความเข้าใจ ทศนคติ เจตนาธรรม และคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความเมตตากรุณา ความกตัญญูกตเวทีย เป็นต้น ๒) จริยธรรมภายนอก คือ จริยธรรมที่บุคคลแสดงออกทางพฤติกรรมภายนอก ซึ่งสามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน เช่น บุคลิกภาพ กิริยา อากักร การกระทำ ซึ่งเป็นการสื่อให้เห็นถึงสภาวะทางจิตใจด้วย และยังมีผลต่อสังคมหลายรูปแบบ เช่น ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย การไม่ก่อความเดือดร้อน การเคารพกฎเกณฑ์ทางสังคม รวมทั้งการเคารพสิทธิของผู้อื่น เป็นต้น จริยธรรมจึงเป็นเครื่องมือในการอยู่ร่วมกันในสังคม ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาบุคคลและสังคมในเชิงคุณธรรมด้วย

๒.๓.๑.๕ องค์ประกอบของจริยธรรม

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีนี้เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่น่าสนใจ ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้นั้น ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้อง มีความรู้ความเข้าใจเพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรมและเกิดความยั่งยืนในปลูกฝังคุณธรรมขึ้นในจิตใจของผู้เรียน ซึ่งจากการศึกษาองค์ประกอบทางจริยธรรม สามารถจำแนกได้เป็น ๓ องค์ประกอบดังนี้^{๓๓๘}

๑. องค์ประกอบทางปัญญา คือ การพัฒนาขั้นความรู้ ขั้นความจำ ขั้นความเข้าใจ ขั้นนำไปใช้ ขั้นวิเคราะห์ และขั้นประเมินค่า

๒. องค์ประกอบทางอารมณ์ คือ การพัฒนาขั้นรับรู้ ขั้นตอบสนอง ขั้นเห็นคุณค่า ขั้นจัดระบบ และขั้นกิจนิสัย

๓. องค์ประกอบทางพฤติกรรม คือ การพัฒนาพฤติกรรม ๒ แบบ คือ ๑) การพัฒนาพฤติกรรมภายใน เช่น ความรู้ ความคิด สติปัญญา ๒) การพัฒนาพฤติกรรมภายนอก เช่น การอบรม บ่มนิสัย สภาพแวดล้อมทางครอบครัว และสภาพแวดล้อมทางสังคม

^{๓๓๗} กระทรวงวัฒนธรรม, โครงการยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลและสถาบันดีเด่นทางวัฒนธรรมของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.m-culture.go.th> [๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

^{๓๓๘} มยุรฉัตร ธรรมวิเศษ, องค์ประกอบทางจริยธรรม, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/198176> [๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

๒.๓.๑.๖ ความสำคัญของจริยธรรม

การศึกษาด้านจริยธรรมมีความสำคัญยิ่งในการสร้างสันติสุข เพราะความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมนั้นมีลักษณะที่เป็นอตรรกียา กล่าวคือ มีการปฏิบัติต่อกันทั้งทางสร้างคนให้เป็นคนมีจิตใจประเสริฐสมบูรณ์ ขยายขอบเขตคุณงามความดี โอบเอื้อไปถึงการช่วยเหลือผู้อื่นให้พบกับสิ่งที่ดีงาม มีความสุขโดยทั่วกันด้วยความรักและเมตตาธรรม จริยธรรมจึงเป็นเครื่องคุ้มครองโลกเป็นฝ่ายธรรมที่จะชนะอธรรม ถ้าปราศจากจริยธรรมเสียแล้วก็จะไม่มีเครื่องมือที่จะคุ้มครองพฤติกรรมของมนุษย์ ทำให้มนุษย์ไม่ต่างจากสัตว์ การศึกษาเรื่องจริยธรรมเป็นวิชาที่วิเคราะห์พฤติกรรมของมนุษย์ ตีความคุณค่าของความคิด ความถูกต้อง ความประพฤติ มีเกณฑ์การตัดสินคุณค่าทางจริยธรรม การศึกษาเรื่องนี้ว่าจริยศาสตร์มีจุดประสงค์ของการศึกษา คือ การมีความสุข พ้นจากความทุกข์ โดยเกณฑ์การตัดสินที่ยอมรับในสังคม^{๓๙}

จริยธรรมถือว่ามีคุณค่าต่อมนุษย์ เพราะช่วยให้มนุษย์ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข และยังสามารถอยู่ร่วมกับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ โดยคุณค่าของคุณธรรมและจริยธรรม คือ ความดี ซึ่งคุณค่าของคุณธรรมและจริยธรรมที่มีต่อชีวิตมนุษย์ สามารถจำแนกได้ ๙ ประการ ดังนี้^{๔๐}

๑. ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มนุษย์มีชีวิตที่ดี มีสุขภาพดีทั้งสุขภาพจิต สุขภาพกาย และมีชีวิตที่สมบูรณ์
๒. ช่วยให้ผู้รู้จักตนเอง มีความสำนึกในหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง รับผิดชอบต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาติ
๓. เป็นวิถีทางแห่งปัญญา ทำให้มนุษย์มีเหตุผล รู้จักใช้สติแก้ปัญหาชีวิตโดยนำหลักคุณธรรมจริยธรรมมาเป็นเครื่องมือแก้ปัญหาชีวิต มีความเชื่อว่าการทำความดีเป็นสิ่งที่ดี ไม่หลงงมงายในสิ่งที่ปราศจากเหตุผล
๔. ช่วยสร้างสันติภาพในสังคมและสร้างสันติภาพโลก
๕. ช่วยให้ผู้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีระเบียบ เป็นระบบ รู้สึกมีความอบอุ่นปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีสันติภาพ
๖. ช่วยให้ผู้ปรับตัวเข้าได้กับบุคคลอื่นๆ และสังคมอย่างมีระบบ เป็นระเบียบ สามารถครองตน ครองคนครองงานและครองเรือน
๗. ช่วยให้ผู้มีเครื่องยึดเหนี่ยว และเป็นหลักปฏิบัติเพื่อป้องกันการเบียดเบียน การเอารัดเอาเปรียบในทางส่วนตัว และสังคม

^{๓๙} ประยูร แสงใส,พ.ศ.๒๕๖๐, จากสภาเถรธรรมแดนถิ่นทุ่งกุลาร่วมพัฒนามหาจุฬาฯ ขอนแก่น, (ขอนแก่น : คลังนาวิทยา, ๒๕๖๐), หน้า ๗๕.

^{๔๐} กรมพลศึกษา, กิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็ก, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เอส.ออฟเซ็ทกราฟฟิคดีไซน์, ๒๕๕๗), หน้า ๑๙-๒๐.

๘. ช่วยให้นุชนเป็นคนหนักแน่น อดทน ขยัน ต่อสู้เพื่อเอาชนะปัญหา อุปสรรคต่างๆ ด้วยตนเอง และเป็นที่พึ่งของตนเองโดยไม่รอโชคชะตา

๙. ช่วยให้นุชนสามารถแก้ปัญหาชีวิต และสามารถทำให้ความทุกข์หมดไปได้

คุณธรรมและจริยธรรมที่แสดงออกเป็นพฤติกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ มีอิทธิพลมาจากองค์ประกอบหลายประการ ทั้งองค์ประกอบภายในคือจากตัวบุคคล เช่น ความรู้ ความเข้าใจ หรือสติปัญญา และองค์ประกอบภายนอก เช่น การอบรมเลี้ยงดูจากสถาบันครอบครัว การอบรมบ่มนิสัยจากสถาบันการศึกษาและส่วนอื่นๆ จากสังคม ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้หล่อหลอมให้บุคคลมีพฤติกรรมทางคุณธรรมและจริยธรรมที่มีคุณลักษณะทางพฤติกรรมที่ดีงามและพึงประสงค์ของสังคม

สภาพจิตใจที่ถูกฝังแน่นด้วยคุณงามความดีทั้งหลายที่ควรปลูกฝังในตัว บุคคล จริยธรรมเป็นธรรมที่แสดงออกด้านความประพฤติ กิริยา ท่วงทีวาจา ที่เกิดจากการสะสม คุณธรรม ดังนั้นคุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นธรรมอันควรที่จะต้องประพฤติปฏิบัติ เพราะเป็นสิ่งที่มีทรงคุณค่าที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติที่บรรพบุรุษได้สั่งสมสืบทอดมาเป็นเวลายาวนาน สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องหวงแหนและรักษาไว้กับความเป็นชาติ

จริยธรรมจึงเป็นสิ่งที่สังคมเห็นร่วมกันว่าเป็นสิ่งดีงามและควรทำ โดยจริยธรรมตามความหมายทางจิตวิทยา หมายถึง ระบบการทำความดีละเว้นความชั่ว นอกจากนี้ คำว่า จริยธรรม ยังใช้ครอบคลุม คำว่า คุณธรรม ค่านิยม กฎหมาย กฎระเบียบ หลักศาสนา กฎจรรยาบรรทัดฐานของสังคม คุณธรรมและจริยธรรมจึงมีความสัมพันธ์กัน โดยภาพรวมเป็นเรื่องของความดี ความงาม ความถูกต้อง ถ้าคุณธรรมเป็นตัวความคิด คิดดี คิดถูก จริยธรรมจะเป็นพฤติกรรมซึ่งเป็นการปฏิบัติ คำว่า คุณธรรมจึงเน้นความคิดดีงาม คิดถูก ส่วนจริยธรรมเน้นการปฏิบัติดี ความประพฤติถูกต้องดีงาม จึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชีวิตและพัฒนาทางสังคม เพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล สร้างสรรค์ และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

๒.๓.๑.๗ พื้นฐานทางจริยธรรมของเยาวชน

ทฤษฎีที่ว่าด้วยมาตรฐานของการพัฒนาจริยธรรม ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย การพัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน

สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้และอยู่ดีมีสุข โดยจริยธรรมพื้นฐานของเยาวชนมี ๘ ประการ^{๔๑} ดังต่อไปนี้

๑. ขยัน คือ ผู้ที่มีความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างจริงจังและต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกที่ควร สู้งาน มีความพยายาม ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รั้งงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง

๒. ประหยัด คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย รู้จักฐานะ การเงินของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออมถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือยฟุ้งเฟ้อ รู้จักทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ

๓. ซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อเวลา ต่อหน้าที่ และต่อวิชาชีพ มีความจริงใจปราศจากความรู้สึกลำเอียงหรืออคติ ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเอง ปฏิบัติตามหน้าที่อย่างเต็มที่และถูกต้อง

๔. มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตนในขอบเขตกฎระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน องค์กร และประเทศ โดยที่ตนยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับและข้อปฏิบัติรวมถึงการมีวินัยทั้งต่อตนเองและสังคม

๕. สุภาพ คือ ผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ มีสัมมาคารวะ เรียบร้อยไม่ก้าวร้าว ไม่มีพฤติกรรมรุนแรง หรือวางอำนาจข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทาง เป็นผู้มีมารยาทดีงาม วางตนเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย

๖. สะอาด คือ ผู้ที่รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องตามสุขลักษณะ ผักผ่อนจิตใจไม่ให้ขุ่นมัว มีความแจ่มใสอยู่เสมอ ปราศจากความมัวหมองทั้งร่างกาย จิตใจ และสภาพแวดล้อม มีความผ่องใสเป็นที่เจริญตา ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น

๗. สามัคคี คือ ผู้ที่เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตน ทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้การทำงานสำเร็จลุล่วงสามารถแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้ที่มีเหตุมีผล ยอมรับความแตกต่าง ความหลากหลายทางวัฒนธรรมความคิดและความเชื่อ พร้อมทั้งจะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติและสมานฉันท์

๘. มีน้ำใจ คือ ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจ และเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์และผู้ที่มีความเดือดร้อน มีความเอื้ออาทร เอาใจใส่ มีจิตอาสาช่วยเหลือสังคมด้วยร่างกายและสติปัญญาลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหาหรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

^{๔๑} อ้างใน สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์ และคณะ, “การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษา กลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ”, รายงานการวิจัย, (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๒), หน้า ๒๕-๒๖.

สรุป คุณลักษณะพื้นฐานทางจริยธรรมสำหรับเยาวชนจึงมีความเกี่ยวข้องกับ ๒ ส่วน คือ จริยธรรมส่วนบุคคล ได้แก่ ความขยัน การประหยัด ความสะอาด และจริยธรรมส่วนรวม ได้แก่ ความซื่อสัตย์ การมีวินัย ความสุภาพ ความสามัคคี และการมีน้ำใจต่อผู้อื่น

๒.๓.๒ แนวคิดการพัฒนาจริยธรรม

การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมีหลายแนวคิด ขึ้นอยู่กับว่าจะใช้พัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของกลุ่มเป้าหมายระดับใด ซึ่งสามารถกำหนดคุณลักษณะทางจริยธรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้พัฒนาว่าประสงค์จะให้พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในลักษณะใด

๒.๓.๒.๑ แนวคิดการพัฒนาคุณธรรมของสภาการศึกษา

โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้เสนอทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กและเยาวชน ๔ รูปแบบ ดังนี้^{๔๒}

๑) รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยครอบครัว

รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยครอบครัว มีเนื้อหาสำคัญ คือ (๑) ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้เรื่องความดีและความชั่ว ความตระหนักรู้ถึงความกตัญญูทวนเวียนที่ การรู้จักหน้าที่ การมีระเบียบวินัย รู้จักกตัญญูสังคม กฎเกณฑ์ทางศาสนาและวัฒนธรรม ความรู้เหล่านี้ฝึกพฤติกรรมทางกายได้ โดยปลูกฝังความสุภาพ การมีน้ำใจ มีความกตัญญู มีระเบียบ ทำตามหน้าที่ การพึ่งพาตนเอง และการอดออม (๒) ด้านการสร้างทัศนคติให้ตระหนัก ได้แก่ ความรัก ความเคารพ ความเชื่อมั่น ความอดทน การมีสำนึกขณะจะกระทำ สำหรับวิธีการอบรมปลูกฝังทำได้โดยวิธีอบรม ด้วยวาจา ด้วยการปฏิบัติเอง ด้วยการปฏิบัติให้เห็นและกระตุ้นให้คิด ทั้งนี้ ต้องอาศัยความใกล้ชิด และทำตัวเป็นแบบอย่างของพ่อแม่ ในกรณีที่เด็กทำดีควรชมเชย ย้ำผลการทำความดีที่เด็กทำให้เด็กฟัง และควรยกย่องต่อหน้าผู้อื่น เมื่อเด็กกระทำผิดควรพูดคุยก่อโทษ ย้ำผลการกระทำผิดให้เด็กฟัง และพยายามลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (๓) ด้านการวัดประเมินผล จะวัดจากพฤติกรรมและทัศนคติของเด็ก ผลที่คาดว่าจะได้รับ คือ เด็กสุภาพ มีน้ำใจ กตัญญู มีระเบียบวินัย ทำหน้าที่พึ่งตนเอง อดออม ตระหนัก และเคารพ เชื่อมั่น อดทนและมีสำนึก

๒) รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยโรงเรียน (สถานศึกษา)

รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยโรงเรียน (สถานศึกษา) มีเนื้อหาที่สำคัญ คือ (๑) ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้ในเรื่องความดี/ความชั่ว พระคุณ หน้าที่ ระเบียบวินัย การพัฒนาตน ความเป็นไทย สิ่งแวดล้อม และศาสนาวัฒนธรรม ความรู้เหล่านี้ฝึกพฤติกรรมทางกายได้ โดยปลูกฝัง ความมีสัจจะ มีน้ำใจ กตัญญู ทำหน้าที่ มีระเบียบวินัย ฝึกฝนสม่ำเสมอ เรียนรู้จาก

^{๔๒} อ่างใน สุทธิวรรณ ตันติธนาวงศ์ และคณะ, “การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษา กลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ”, หน้า ๔๒-๔๓.

ความคิด พึ่งตนเอง ปฏิบัติตามคำสอน รักษาวัฒนธรรม/สิ่งแวดล้อม และทำตนให้เป็นประโยชน์ (๒) ด้านการสร้างความศรัทธาให้ตระหนัก รัก/ภาคภูมิใจ มุ่งมั่น เชื่อฟัง มีเหตุผล มีสำนึกขณะจะกระทำอย่างรอบคอบ สำหรับวิธีการอบรมปลูกฝังและการประเมินผลทำเช่นเดียวกับรูปแบบของครอบครัว แต่รูปแบบนี้ ผู้ที่ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างคือ ครู อาจารย์ผู้สอน ผลที่คาดว่าจะได้รับ คือ เด็กมีสัจจะ มีน้ำใจ มีความกตัญญู รู้หน้าที่ มีระเบียบวินัย เรียนรู้ผิดถูก รักษาวัฒนธรรม สร้างประโยชน์ มีความภาคภูมิใจ มีความมุ่งมั่น มีเหตุผล และมีสำนึกดีงาม

๓) รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยสถาบันศาสนา

รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยสถาบันศาสนา มีเนื้อหาที่สำคัญ คือ ด้านความรู้และวิธีการอบรมเช่นเดียวกับรูปแบบครอบครัว แต่ผู้ที่ทำหน้าที่ขัดเกลา คือ พระนักบวช และบุคลากรทางศาสนา ส่วนผลที่คาดว่าจะได้รับ คือ เด็กเป็นคนสุภาพ มีน้ำใจ มีความกตัญญู มีความเอื้อเฟื้อ มีระเบียบวินัย มีความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อุตุน ตระหนักในความดี เคารพตัวเอง เชื่อมมั่นในตนเอง มีความรักและเมตตา รวมทั้งมีสำนึกในการทำความดี

๔) รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยชุมชน

รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยชุมชน มีเนื้อหาที่สำคัญ คือ ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้วิธีการอบรมปลูกฝัง เช่นเดียวกับรูปแบบที่ ๑ แต่ผู้ที่ทำหน้าที่อบรม คือ กระบวนการภายในชุมชน ส่วนผลที่คาดว่าจะได้รับ คือ เด็กรับผิดชอบต่อสังคม เสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม บำเพ็ญประโยชน์ และเคารพกติกา พฤติกรรมและพฤติกรรมและทัศนคติของเด็ก

๒.๓.๒.๒ การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามแนวคิดของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์ก ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินจริยธรรม ของบุคคลโดยการแบ่งเป็นขั้น การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ๖ ขั้น ตามแนวคิดของเพียเจต์ ในการแบ่งขั้นพัฒนาการทางสติปัญญา และจริยธรรมของเพียเจต์ ดังนี้ (๑) การลงโทษ และการเชื่อฟัง อายุ ๒-๗ ปี (๒) การแสวงหารางวัล หรือการสนองความต้องการ อายุ ๗-๑๐ ปี (๓) การทำตามสิ่งที่ผู้อื่นเห็นชอบหรือการคาดหวังทางสังคม อายุ ๑๐-๑๓ ปี (๔) การทำหน้าที่ทางสังคมหรือระบบสังคมและมโนธรรม อายุ ๑๓-๑๕ ปี (๕) การทำตามคำมั่นสัญญาหรือสัญญาสังคมและสิทธิส่วนบุคคล อายุ ๑๖ ปีขึ้นไป (๖) การยึดถืออุดมคติสากลหรือจริยธรรมสากล (วัยผู้ใหญ่)^{๔๓} ซึ่งเป็นการกำหนดลักษณะทางจริยธรรมตามระดับอายุของเยาวชนอย่างเหมาะสม

^{๔๓} อังใน สุทธิวรรณ ตันติธนาวงศ์ และคณะ, “การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษา กลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ”, หน้า ๑๓.

๒.๓.๒.๓ การเสริมสร้างมโนธรรมและคุณธรรมของเอสเตบัน

เอสเตบัน (Esteban, 1990)^{๔๔} กล่าวถึงทฤษฎีการสร้างเสริมมโนธรรมและคุณธรรม โดยมีความเชื่อว่าความแตกต่างทางอายุจะมีผลทำให้การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกันไป ทั้งนี้ เนื่องจากพัฒนาการทางสมอง ประสบการณ์และความสามารถในการตัดสินใจที่ต่างกันจะส่งผลให้ตัวคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกันไปด้วย จึงได้เสนอตัวคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละวัย พร้อมกับแนวทางในการสร้างเสริมมโนธรรมและคุณธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญ ๒ ประการ ของการศึกษาเพื่อสร้างค่านิยม (Values Education) เนื่องจากตัวมโนธรรมเป็นเรื่องของ ความสามารถในการตัดสินใจประเด็นทางจริยธรรม และการรู้จักนำหลักศีลธรรมมาใช้อย่างมีเหตุผลและ ถูกต้องในสถานการณ์ต่าง ๆ ในขณะที่ตัวคุณธรรมเป็นคุณภาพของจิตใจ ซึ่งจัดเป็นหลักพื้นฐานของ การเลือกและการตัดสินใจ เอสเตบัน มีความเห็นว่า คุณธรรมเป็นลักษณะที่สามารถพัฒนาได้ตาม พัฒนาการของแต่ละวัย เนื่องจากเยาวชนในแต่ละวัยมีเงื่อนไข มีปัจจัยของชีวิตแตกต่างกัน จุดเน้น เพื่อการพัฒนาคุณธรรมจึงแตกต่างกัน

๒.๓.๒.๔ แนวคิดเชิงรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

อ้อมเดือน สดมณีและคณะ ได้ศึกษาสภาพการจัดฝึกอบรมและการเรียนรู้เพื่อ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของคนไทยในเชิงลึกจากองค์กรที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินการ ฝึกอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม ๒๐ แห่ง โดยได้รับทุนการวิจัยจากศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลัง แผ่นดินเชิงคุณธรรม พบว่า สภาพการจัดฝึกอบรมและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแบ่ง ได้เป็น ๓ รูปแบบ คือ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโดยผ่านการปฏิบัติธรรม และการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยผ่านกระบวนการพักชีวิต มีรายละเอียดดังนี้

๑) การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ คือ การจัดฝึกอบรม เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนผ่านกระบวนการเรียนรู้ จะเน้นทั้งความรู้ การปฏิบัติ และ ความตระหนักในความเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี โดยกิจกรรมจะหนักหรือเบาตามกลุ่มอายุผู้เข้าอบรม และใช้สื่อต่าง ๆ เข้ามาประกอบในการทำกิจกรรมอยู่เสมอ การจัดค่ายไม่ได้จัดแบบเน้นการฝึก ปฏิบัติทางพุทธศาสนา และใช้เทคนิคการสอนของครูเข้าไป ประยุกต์ให้เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก ด้วย รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมที่เหมาะสมในแต่ละกลุ่มวัยทั้งด้านเนื้อหา และวิธีการ เช่น ใช้ นิทานสำหรับเด็กเล็ก มีการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้รับการอบรมได้เห็นคุณค่าของสิ่งนั้น ได้ใช้ปัจจัย ต่าง ๆ มาช่วยในการจัดฝึกอบรม เช่น บรรยากาศที่เน้นธรรมชาติและเงียบสงบ มีกระบวนการ กลุ่มช่วยผลักดันร่วมกับการได้รับการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันศาสนา การจัดการฝึกอบรมจะ

^{๔๔} Esteban, M. (1990), *Environmental Influences on the Skeletochronological Record among Recent and Fossil Frogs*. Ann. Sci. Nat. Zool., 11 : 201-204.

ใช้วิธีการจัดแบ่งคนเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นตัวช่วยในการขับเคลื่อนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้มากกว่า ฝึกอบรมเป็นรายบุคคล เพื่อนในกลุ่มมีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม เช่น การเป็นกัลยาณมิตร การเป็นแบบอย่าง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน ส่วนวิทยากรส่วนใหญ่เป็น พระสงฆ์ที่เป็นตัวแทนของสถาบันศาสนาที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและมีอิทธิพลสูงต่อการดำเนินชีวิต ได้สร้างความศรัทธาแก่ผู้เข้ารับการอบรม

๒) การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยผ่านการปฏิบัติธรรม คือ การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโดยผ่านการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔ เป็นรูปแบบที่เน้นการพัฒนา จิตของบุคคลให้เกิดความสงบ มีสมาธิก่อให้เกิดปัญญา และสามารถนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่ดีงามทั้ง ทางกาย วาจาและใจ แนวทางการปฏิบัติธรรมมีอยู่หลายแนวทาง เน้นทั้งในภาคปริยัติ (ทฤษฎี) และ ภาคปฏิบัติควบคู่กันไป โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับระดับความสามารถหรือความรู้พื้นฐานของ ผู้เข้าร่วมฝึกปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักทฤษฎีกลุ่มพัฒนาการทางความคิดที่เชื่อว่าการ พัฒนาทางจริยธรรมของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาและวัยของบุคคล

๓) การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยผ่านกระบวนการทักษะชีวิต คือ การพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมโดยผ่านกระบวนการทักษะชีวิต เป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ที่สำคัญ ตามแนวคิดทางสังคมวิทยา โดยผ่านตัวแทนการขัดเกลาทางสังคมที่ หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์ ครูอาจารย์ พ่อ แม่ เพื่อน เป็นต้น ในการปลูกฝัง ความคิด ความ เชื่อ ค่านิยมและหลักการปฏิบัติที่ดีงาม การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยผ่าน กระบวนการทักษะ ชีวิตขององค์กรต่างๆ เป็นรูปแบบที่เป็นการผสมผสานการพัฒนาเข้ากับวิถีการดำเนินชีวิต โดยเน้น การใช้ธรรมควบคู่กับการออมเงิน

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมของศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมและพัฒนา พลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม^{๔๕} (๒๕๕๐) ซึ่งได้จัดทำรายงานการสังเคราะห์งานวิจัยคุณลักษณะและ กระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่าง ๆ จำนวน ๑๐ ประเทศ โดยรายงานดังกล่าว สามารถสังเคราะห์และสรุปเป็นปัจจัยและเงื่อนไขต่อการ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมได้ดังนี้

๑) ปัจจัยเกี่ยวกับองค์กรที่มีส่วนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ องค์กรทาง ศาสนา สถาบันครอบครัว สื่อมวลชน องค์กรชุมชน มูลนิธิและเครือข่ายประชาสังคม และองค์กร ภาครัฐ

๒) ปัจจัยจากบุคคลในสังคม ได้แก่ ผู้นำประเทศ ผู้นำทางศาสนา นักคิด นักปราชญ์ของแต่ละประเทศ

^{๔๕} อ่างใน สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์ และคณะ, “การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ”, หน้า ๑๘-๒๐.

๓) ปัจจัยจากบริบทและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ประวัติศาสตร์ของประเทศและสภาพภูมิศาสตร์

๔) ปัจจัยด้านกระบวนการในการปลูกฝังคุณธรรม ได้แก่

(๑) การออกกฎหมาย ระเบียบ หรือนโยบายสาธารณะในการส่งเสริมคุณธรรมที่มีเป้าหมายเดียวกัน

(๒) การใช้ประวัติศาสตร์เป็นสื่อหล่อหลอมคุณธรรมให้คนในชาติ

(๓) สืบทอดหลักคิดและคำสอนของบุคคลที่เป็นศูนย์รวมความศรัทธาของประเทศ ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและผู้นำทางศาสนาสู่การปฏิบัติ โดยการวางกลไกถ่ายทอดผ่านสถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว สื่อ สื่อมวลชน และเครือข่ายประชาสังคม

๔) การใช้คำสอนของผู้นำเป็นรากฐานในการกระตุ้นคุณธรรม

๕) การสนับสนุนให้องค์กรหรือมูลนิธิให้มีส่วนร่วมในการหล่อหลอมพฤติกรรมที่พึงประสงค์

๖) การปลูกฝังคุณธรรมอย่างต่อเนื่องยาวนานและเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต

๗) การให้ภาครัฐมีบทบาทในการดำเนินการหรือสนับสนุนภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมในการพัฒนาคุณธรรม เช่น

(๑) สนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร มูลนิธิ อาสาสมัคร หรือการรวมตัวในชุมชนที่มีจุดมุ่งหมายในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กและประชาชนทั่วไป ด้วยกลไกของรัฐที่มีอยู่หรือสร้างเพิ่มขึ้น

(๒) มีมาตรการกำกับดูแลสื่อมวลชนอย่างเหมาะสมแทนการปล่อยเสรีจนเกินไป อีกทั้งควรจัดสรรเวลาผ่านสื่อมวลชนของรัฐเพื่อการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิตที่ดีงามของไทยมากขึ้นและในเวลาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยรัฐควรสนับสนุนให้มีช่องทางการศึกษาและศาสนาโดยตรง ๑ ช่องเป็นอย่างน้อย

๘) การเร่งฟื้นฟูและสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวให้มีบทบาทสำคัญ ในการกล่อมเกลาลูกหลานด้านคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมไทยควบคู่ไปกับพัฒนาการด้านต่าง ๆ

๙) ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคมไทยผ่านสถาบันสังคมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการวิจัยเพื่อติดตามการดำเนินงานของศาสนสถาน บุคลากรทางศาสนา องค์กร มูลนิธิ ชุมชน หน่วยงานของรัฐและเอกชนอื่น ๆ และ สืบค้นแบบอย่างที่เป็นตัวอย่างที่เผยแพร่ต่อสาธารณะและขยายผลในวงกว้าง

๑๐) การปรับการเรียนการสอนในการศึกษาระดับต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัย และพัฒนาการของผู้เรียน โดยเน้นการสอนคิดวิเคราะห์ รู้เหตุรู้ผล รู้แยกแยะผิดถูก และให้การเรียน การสอนถ่ายทอดแนวคิดคำสอนของศูนย์รวมความศรัทธาของประเทศสู่การปฏิบัติ

๑๑) การสนับสนุนสถาบันศาสนาและพัฒนาศาสนบุคคลรวมทั้งอาจารย์ที่เป็นหลักในสถานศึกษาให้เป็นหลักในการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมจากฐานศาสนาสู่สังคม เช่น การเร่งพัฒนาโรงเรียนพุทธศาสนาวินายกให้มีความมาตรฐานและภาพลักษณ์เพื่อดึงดูดเด็กและเยาวชนใช้เวลาวันอาทิตย์ให้เป็นประโยชน์ การส่งเสริมโรงเรียนวิถีพุทธให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ตลอดจนพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมให้จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐานทั้งด้านศาสนาและวิชาการทั่วไป รวมทั้งการปรับปรุงการสอนของโรงเรียนสอนศาสนาต่าง ๆ ให้มีคุณภาพเช่นกัน

๑๒) การเชื่อมโยงพลังทางสังคม พลังวิชาการความรู้ พลังทางคุณธรรมและพลังทางการเมืองเป็นเครือข่ายขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรม

๑๓) การมีระบบการกำกับติดตามที่ดีเกี่ยวกับการดำเนินการด้านการพัฒนาคุณธรรม

๑๔) ให้ศูนย์คุณธรรมเป็นหลักในการจัดเวทีอภิปรายระหว่างผู้เกี่ยวข้อง และภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้ได้ผลและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง

ทฤษฎีการปลูกฝังจริยธรรมจะให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นวิธีการที่สามารถนำมาใช้สอน และฝึกอบรมให้เป็นคนมีคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ โดยเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำหน้าที่เป็นเหตุจูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ บุคคลจึงสามารถประเมินคุณธรรมและจริยธรรมของผู้อื่นได้ โดยการสังเกตและซักถามเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆ ของเขา^{๔๖} โดยเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นกระบวนการพัฒนาปัญญาแบบสัมมาทิฐิ ซึ่งจะช่วยให้มีทัศนคติและการคิดวิเคราะห์อย่างสร้างสรรค์ และมีแนวความคิดที่จะใช้จริยธรรมเพื่อสร้างคุณประโยชน์ต่อตนเองและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๓.๓ แนวคิดการพัฒนาจริยธรรมทางเทคโนโลยี

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้มีการนำระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และการสื่อสารเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน การประกอบธุรกิจ การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์กันมากขึ้น ขณะเดียวกัน ก็มีผู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในทางที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้น การพัฒนาความรู้ทางด้านวิทยาการ ด้านคอมพิวเตอร์ และการสื่อสารอย่างเดียวยังคงไม่เพียงพอ ผู้ใช้จะต้องศึกษาและให้

^{๔๖} สุทธิวรรณ ตันติธนาวงศ์ และคณะ, “การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ”, หน้า ๔๓.

ความสำคัญต่อกฎหมายและประเด็นจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศด้วย เพื่อให้ปฏิบัติได้ถูกต้องตามกฎหมาย และระมัดระวัง การละเมิดประเด็นจริยธรรมที่อาจจะเกิดขึ้น ทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ อันจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตนเองและหน่วยงาน

แนวทางในการเสริมสร้างปลูกฝังจริยธรรมในยุคสังคมเทคโนโลยี ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับ การใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม จำแนกออกเป็น ๔ รูปแบบ คือ (๑) วิธีการกระจ่าง ค่านิยม (Value Clarification หรือ VC) (๒) วิธีการให้เหตุผลทางจริยธรรม (Moral Reasoning หรือ MR) (๓) วิธีการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification หรือ B M) และ (๔) วิธีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning หรือ SL) จริยธรรมในสังคมยุคใหม่จึงเป็นเรื่องของการตีความ ประกอบด้วย จริยธรรมเป็นเรื่องของรูปแบบของการตีความว่า พฤติกรรมใดผิดและพฤติกรรมใดถูก การพิจารณาสิ่งที่ควรทำและไม่ผิดจริยธรรมนั้นสามารถพิจารณาได้ใน ๓ ประเด็น^{๔๗} คือ (๑) เรื่อง ต้นทุนและผลประโยชน์ (๒) ต้องไม่ขัดกับสิทธิมนุษยชน และ (๓) ความเสมอภาคและยุติธรรม จรรยาบรรณทางธุรกิจมีความหมายครอบคลุมถึงหลักการ กฎเกณฑ์ที่บ่งบอกว่าพฤติกรรมหรือการกระทำใดที่จัดว่าเป็นพฤติกรรมที่ดี เลว ผิด ถูก ในส่วนของจริยธรรมธุรกิจควรปฏิบัติ ดังนี้ (๑) ไม่เบียดเบียนลูกค้า (๒) ไม่เบียดเบียนผู้จัดส่งวัตถุดิบ (๓) ไม่เบียดเบียนพนักงาน (๔) ไม่เบียดเบียนผู้ถือหุ้น (๕) ไม่เบียดเบียนผู้ร่วมงาน (๖) ไม่เบียดเบียนผู้ให้กู้ยืม (๗) ไม่เบียดเบียนคู่แข่ง (๘) ไม่เบียดเบียนราชการ (๙) การไม่เบียดเบียนสังคม และ (๑๐) ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม เมื่อเกิดความเสียหายในธุรกิจ สิ่งที่สังคมแสวงหาคือความรับผิดชอบต่อสังคมและจริยธรรมในการประกอบธุรกิจ

โดยสรุปจริยธรรมในสังคมเทคโนโลยีคือหลักความประพฤติ แนวทาง แบบแผน หรือ หลักการที่วัดด้วยความดีงาม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักการของศาสนา ยึดประโยชน์ส่วนรวมหรือหลักของการพัฒนาประเทศเพื่อความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข การปลูกฝังจริยธรรมเปรียบเสมือนการพัฒนาคุณภาพจิตที่มีอิทธิพลต่อความประพฤติของมนุษย์ในสังคม ซึ่งจะ เป็นกระบวนการควบคุมพฤติกรรมและการใช้เทคโนโลยีอย่างสำรวมด้วย

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) ได้กล่าวถึงทิศทางการพัฒนาทิศทางการพัฒนาเทคโนโลยีว่าจะต้องมีความเกื้อกูลต่อจริยธรรมพื้นฐานของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม โดยการกำหนดทิศทางการพัฒนาเทคโนโลยีออกเป็น ๓ ส่วน ดังต่อไปนี้^{๔๘}

^{๔๗} กิตติภูมิ มีประดิษฐ์, “จริยธรรมทางธุรกิจ : การพัฒนาคุณภาพจิตที่มีอิทธิพลต่อความประพฤติของมนุษย์ในสังคม”, วารสาร INDUSTRIAL TECHNOLOGY REVIEW, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑๕๑ มิถุนายน ๒๕๕๙, : ๑๕๕-๑๖๐.

^{๔๘} สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.), สารสำคัญของกรอบนโยบายการพัฒนานาโนเทคโนโลยีของประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔), (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.), ๒๕๕๕), หน้า ๒๔.

๑. สนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาและประยุกต์ใช้นาโนเทคโนโลยี ในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสุขภาพและการแพทย์ คือ การประยุกต์ใช้นาโนเทคโนโลยีในเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพเพื่อการป้องกัน การคัดกรอง การตรวจจับ และการรักษาโรคต่างๆ โดยการใช้อนุภาคนาโนเพื่อช่วยวิเคราะห์ระดับโมเลกุลการ ช่วยให้การถ่ายภาพอวัยวะต่างๆ มีรายละเอียดของข้อมูลมากขึ้นรวมถึงการรักษา ซึ่งสามารถกระทำในระดับเซลล์ โดยมีทิศทางการวิจัยใน ๓ สาขาหลัก คือ การตรวจวิเคราะห์ระดับนาโน (Nano diagnostics and Imaging) การนำส่งยาและการควบคุม การปล่อยยา (Targeted Drug Delivery and Controlled Release) และการแพทย์ โดยการซ่อมแซมหรือทดแทนอวัยวะหรือเซลล์ที่ทำงานผิดปกติ (Regenerative Medicine)

๒. สร้างความตระหนักและส่งเสริมการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจด้านนาโนเทคโนโลยี การสร้างความตระหนักด้านความสำคัญและการสร้างความเข้าใจ คือ นาโนเทคโนโลยีให้สาธารณชนตระหนักถึงความสำคัญมีกระบวนการสื่อสารกับ สาธารณะที่มีประสิทธิภาพถ่ายทอดความรู้ด้านนาโนเทคโนโลยีสู่สาธารณชนทั้งภาครัฐ เอกชน รวมถึงกลุ่มประชาชนทั่วไปเพื่อให้ได้รับข้อมูลความรู้และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์และสามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

๓. ให้ความรู้และสร้างกลไกดูแลความปลอดภัยจริยธรรมและมาตรฐานด้านนาโนเทคโนโลยี คือ ความก้าวหน้าทางด้านนาโนเทคโนโลยีมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง แต่ความเข้าใจเกี่ยวกับนาโนเทคโนโลยีโดยเฉพาะวัสดุนาโนในการก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อมยังมีข้อโต้แย้ง เนื่องจากผลของการศึกษาของแต่ละประเทศมีมาตรฐานที่ไม่เท่ากัน ประเทศไทยจึงต้องมีการควบคุมดูแลด้านความปลอดภัย ให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับระเบียบมาตรฐานจริยธรรมด้านนาโนเทคโนโลยีและการสร้างกลไกในการกำกับดูแลเพื่อป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น

เทคโนโลยีจึงก่อให้เกิดทางเลือกที่ยากในลักษณะหนีเสือปะจระเข้ (dilemma) ซึ่งยากต่อการตัดสินใจเลือกและไม่มีสูตรสำเร็จ ไม่มีทฤษฎีที่จะบอกว่าต้องทำเช่นนั้น ต้องทำเช่นนั้น จริยธรรมทางศาสนาก็ไม่เคยพบเทคโนโลยีมากมายเช่นนี้ ฉะนั้น สิ่งหนึ่งที่น่าจะเป็นทางออกหรือเป็นคำตอบก็คือ ในประเด็นเกี่ยวกับจริยธรรมในแต่ละสถานการณ์ จะต้องมาพิจารณาปัจจัยหลายอย่างเป็นองค์ประกอบ เพื่อแสวงหาแนวทางการแก้ปัญหา มิใช่ให้เทคโนโลยีมาทำลายมนุษย์ แต่เทคโนโลยีควรจะใช้มนุษย์ เพื่อทำให้มนุษย์เป็นมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรีอยู่ต่อไป^{๔๔} ซึ่งเป็นแนวคิดที่เห็นว่ามีศักดิ์ศรีในตัวเอง ทุกคนมีศักดิ์ศรีที่จะได้รับการคุ้มครองโดยชอบธรรมและไม่ควรถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยใช้เทคโนโลยี นอกจากการใช้เทคโนโลยีจะคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

๔๔

ผศ. ดร. อรรถจินดา ตีผดุง, จริยธรรมกับเทคโนโลยี, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.med.cmu.ac.th/ethics/interested/int003.htm> [๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

แล้ว มนุษย์ยังควรเคารพสิ่งมีชีวิตและธรรมชาติด้วย โดยไม่นำมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเทคโนโลยีหรือเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์

ปัจจุบันจึงควรตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างจริยศาสตร์กับเทคโนโลยี การประยุกต์แนวคิดทางจริยศาสตร์ต่อเทคโนโลยี จริยธรรมในการใช้คอมพิวเตอร์ จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จริยธรรมกับนวัตกรรมและปัญญาประดิษฐ์ จริยธรรมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีต่อจริยธรรมในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ที่ท่านได้กล่าวถึงแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมในสังคมไว้ว่า สิ่งที่สังคมไทยต้องการอย่างมาก คือ พลังทางจริยธรรมที่ยึดเหนี่ยวผู้คนให้สัมพันธ์ต่อกันด้วยความเกื้อกูลและร่วมมือกันแก้ปัญหาของโลกาภิวัตน์ ซึ่งสรุปได้ว่า “จริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตและสังคม ในสภาพสังคมที่เสื่อมโทรมทางจิตใจ จำเป็นต้องเร่งรัดการส่งเสริมจริยธรรมและพัฒนาจิตใจเป็นพิเศษ รวมถึงการพัฒนาจริยธรรมที่ต้องเตรียมให้พร้อมกับการพัฒนายุคใหม่ที่กำลังจะมาถึงพร้อมกับความเจริญทางวัตถุต่างๆ ในอนาคต”^{๕๐}

สรุป แนวคิดนี้ไม่ได้ต่อต้านเทคโนโลยี แต่จะสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีไปพร้อมกับการพัฒนาจริยธรรม การใช้จริยธรรมควบคุมทิศทางการพัฒนาทางเทคโนโลยี เพื่อให้การพัฒนาทางเทคโนโลยีเป็นไปอย่างมีคุณค่าและก่อให้เกิดการพัฒนาในเชิงคุณธรรม ในส่วนของผู้ใช้เทคโนโลยีก็ไม่ใช่เพื่อสนองตัณหา แต่ใช้เพื่อให้เกิดคุณค่าแท้โดยผ่านกระบวนการควบคุมทางจริยธรรม ซึ่งคำนึงถึงความเหมาะสม ถูกต้อง ดีงาม ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรมและจริยธรรมทางศาสนา โดยทั้งการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีจะต้องมีเท่าที่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เคารพสิ่งมีชีวิตอื่นและสิ่งแวดล้อมด้วย ซึ่งเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์กับเทคโนโลยีในเชิงมนุษยธรรม

๒.๔ ทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชน

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นจำนวนมาก ทั้งทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมทั่วไปและการพัฒนาจริยธรรมเฉพาะกลุ่ม โดยในหัวข้อนี้มุ่งกล่าวถึงเนื้อหาสำคัญ ๒ ประเด็น คือ สภาพปัญหาทางจริยธรรมเชิงเยาวชนและทฤษฎีการพัฒนาเชิงจริยธรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๒.๔.๑ สภาพปัญหาทางจริยธรรมเชิงเยาวชน

โลกในยุคศตวรรษที่ ๒๑ เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การสื่อสารในยุคไร้พรมแดนทำให้โลกที่ ดูเหมือนอยู่ไกลคนละซีกโลกใกล้กันเพียงปลายนิ้ว สังคมในยุคใหม่ต่างโยนหาความอิสระในการติดต่อ สัมพันธ์และสื่อสารกันแบบไม่ต้องเห็นหน้า การสื่อสารในยุคเก่าที่เน้นการพบเจอกันตัวต่อตัว กลายเป็นสิ่งแปลกแยกในสังคม โลกยุคดิจิทัลคือโลกใบใหม่ที่เทคโนโลยีการสื่อสารไปไกล

^{๕๐} กรมพลศึกษา, กิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็ก, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ เอส. ออฟเซ็ทกราฟฟิคดีไซน์, ๒๕๕๗), หน้า ๒๓.

ไว และสร้างสังคมแบบใหม่ที่ยังหาคำตอบไม่ได้ว่าแล้วอนาคตของเด็กที่ต้องเติบโตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงด้วยสื่อยุคใหม่^{๕๑} ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ก่อให้เกิดคุณค่าในด้านการพัฒนา ในขณะเดียวกันก็มีผลกระทบต่อสังคมหลายด้าน โดยกลุ่มที่อ่อนไหวต่อความเปลี่ยนแปลงมากที่สุดก็คือเด็กและเยาวชน ทำให้สิ่งแวดล้อมทางสังคมและเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อเยาวชน ทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หลายรูปแบบ

ปัญหาที่สำคัญและน่าเป็นห่วง คือ ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนไทย ไม่ว่าจะเป็นความผิดเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อดูจำนวนคดีที่ได้ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจทั่วประเทศ พบว่า มีเด็กที่อายุต่ำกว่า ๑๘ ปี จำนวนไม่น้อยที่กระทำความผิด โดยส่วนใหญ่เป็นเด็กอายุระหว่าง ๑๕-๑๗ ปี ประมาณ ๓๐,๐๐๐ คดีต่อปี จากข้อมูลคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำ เมื่อเปรียบเทียบกับคดีที่จับกุมส่งสถานพินิจฯ จะเห็นว่า ตั้งแต่ปี ๒๕๕๔-๒๕๕๖ จำนวนคดีที่เป็นการกระทำความผิดซ้ำ เพิ่มขึ้นมาตลอด โดยเฉพาะในปี ๒๕๕๕ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๔ เกือบ ๑๐% แสดงว่า กระบวนการในการดูแลเด็กที่กระทำความผิดยังไม่สามารถ ทำให้เด็กกลับมาเป็นคนดีได้ ไม่ว่าจะเป็นภาคครอบครัว และสังคม จากข้อมูลคดีที่เด็กและเยาวชนถูกจับกุมส่งสถานพินิจฯ ตั้งแต่ปี ๒๕๕๓-๒๕๕๗ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมากที่สุด รองลงมาคือ คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ และความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ตามลำดับ แทนที่เด็กและเยาวชนเหล่านี้จะได้เรียนหนังสือ กลับต้องมาอยู่ในสถานพินิจฯ อย่างไรก็ตามทางสิ่งที่ดีที่สุดคือ ควรหาทางป้องกันเหตุมากกว่าการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ^{๕๒}

จำนวนเด็กและเยาวชนที่ทำความผิดและถูกดำเนินคดี โดยกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ จำแนกตามอายุตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๗ พบว่า เป็นสถิติที่น่าวิตกกังวลถึงสถานการณ์ของสภาพปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดกฎหมายที่มีแนวโน้มที่เพิ่มจำนวนและมีลักษณะการกระทำผิดที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อายุอยู่ระหว่าง ๑๐-๑๕ ปี มีแนวโน้มก่อคดีอาชญากรรมสูงขึ้นมากขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๗ ดังนั้น จากสถานการณ์ด้านอาชญากรรมในกลุ่มเด็กและเยาวชนดังกล่าว จึงเกิดคำถามหลายคำถามกับสังคมถึงต้นตอสาเหตุของปัญหา จะมีทางออกในการแก้ปัญหายังไง อนาคตของประเทศจะเป็น

^{๕๑} อัสพร เสถียรทิพย์ และคณะ, “การศึกษาความรุนแรงทางโซเชียลมีเดียและการรับรู้ของวัยรุ่น”, รายงานการวิจัย, (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), ๒๕๖๐), หน้า ๑.

^{๕๒} สำนักงานสถิติแห่งชาติ, วิเคราะห์เด็กและเยาวชน, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล็อก, ๒๕๕๘), หน้า ๔๙-๕๑.

อย่างไรเมื่อเด็กและเยาวชนเหล่านี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่และเป็นพลเมืองของประเทศ^{๕๓} ถ้าหากเด็กเหล่านี้ไม่มีใครคอยอบรม สั่งสอน ดูแลเอาใจใส่ ทำให้พวกเขาอาจกลายเป็นปัญหาสังคมในอนาคต เพราะนอกจากไม่ได้รับการศึกษาและมีปัญหาสุขภาพร่างกายแล้ว ยังเสี่ยงต่อปัญหาทางสังคมอื่นๆ เช่น การฉกชิงวิ่งราว ปัญหายาเสพติด การขอทาน การทำงานอื่นๆ ที่เสี่ยงอันตราย^{๕๔}

ในปัจจุบันการพัฒนาด้านไอซีทีหรือเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารเป็นไปอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว บางคนอาจถึงขนาดจะขาดเทคโนโลยีไม่ได้ แม้ไอซีทีจะมีประโยชน์มากแต่ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาตามมาได้เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเด็กติดเกมและติดอินเทอร์เน็ต หรือติดห้องสนทนา (Chat) ซึ่งผลจากการสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารในครัวเรือน โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ในครึ่งทศวรรษที่ผ่านมาเด็กและเยาวชนมีการใช้เทคโนโลยีมากขึ้นทุกๆ ปี ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ หรืออินเทอร์เน็ต เด็กและเยาวชนมีโทรศัพท์มือถือใช้จนแทบจะเป็นปัจจัยที่ ๕ โดยเฉพาะเด็ก (อายุ ๖-๑๔ ปี) ใช้โทรศัพท์มือถือเพิ่มขึ้นถึง ๔.๕ เท่า จากปี ๒๕๕๐ ที่มีเพียงร้อยละ ๗ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๒.๐ ในปี ๒๕๕๗ ส่วนเยาวชน (อายุ ๑๕-๒๔ ปี) เกือบทุกคนที่ใช้โทรศัพท์มือถือ^{๕๕} โดยมีปัญหาที่มาจากการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ ซึ่งจะทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมละเมิดต่อจริยธรรมอันดีงามของสังคมไทย

ปัญหาทางด้านจริยธรรมของเด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาของผู้ใหญ่ ปัญหาสังคมไทยที่สะสมจากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยสามารถสรุปสาเหตุของปัญหาเป็นประเด็นใหญ่ ๆ ได้ ๔ ประเด็นปัญหา คือ ๑) ปัจจัยด้านสถาบันครอบครัว ๒) ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชน ๓) ปัจจัยด้านระบบการศึกษาไทย ๔) ฐานคิดในการแก้ปัญหาด้านจริยธรรม ซึ่งแต่ละปัญหาล้วนมีความสำคัญและทุกภาคส่วนในสังคมต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา เพื่อให้สังคมไทยอยู่อย่างสงบสุข^{๕๖} โดยปัญหาทางจริยธรรมในปัจจุบันมักจะพ่วงมากับเทคโนโลยีด้วย

สรุป สภาพปัญหาการขาดจริยธรรมของเยาวชนมาจากหลายปัจจัย ปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่ง คือ ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ซึ่งทำให้ค่านิยมของเยาวชนเปลี่ยนแปลงไปด้วย ในขณะเดียวกันก็มีสิ่งเร้าทางสังคม อบายมุข สิ่งเสพติด และปัญหาอาชญากรรม โดยมีเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ที่เป็นสิ่งกระตุ้นให้เยาวชนมีพฤติกรรมเลียนแบบในทางที่ไม่เหมาะสม ซึ่งจะส่งผลให้มีพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมอันดีงาม โดยปัญหาของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนสะท้อนปัญหาสังคมเชิงกลไกด้วย โดยงานวิจัยนี้จำแนกออกเป็น ๑๑

^{๕๓} อธิคุณ สิ้นธนาปัญญา, “จริยธรรมเด็กและเยาวชนเหยื่อของปัญหาสังคม”, วารสารบริหารการศึกษาบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๙) : ๑๘-๑๙.

^{๕๔} สำนักงานสถิติแห่งชาติ, วิเคราะห์เด็กและเยาวชน, หน้า ๒๒.

^{๕๕} สำนักงานสถิติแห่งชาติ, วิเคราะห์เด็กและเยาวชน, หน้า ๓๙-๔๐.

^{๕๖} อธิคุณ สิ้นธนาปัญญา, “จริยธรรมเด็กและเยาวชนเหยื่อของปัญหาสังคม”, : ๒๔.

ประการ คือ ๑) ขาดการควบคุมทิศทางการพัฒนาทางวัตถุอย่างสร้างสรรค์และเกื้อกูลต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม ๒) กลไกการทำหน้าที่ของสถาบันทางสังคมบกพร่อง เช่น สถาบันครอบครัวไม่เข้มแข็ง สถาบันการศึกษากลายเป็นแหล่งมั่วสุมและเอื้อต่อการส่งเสริมทักษะทางด้านอบายมุขและอาชญากรรม ๓) นโยบายการบริหารประเทศที่เน้นวัตถุและเศรษฐกิจมากกว่าการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ ๔) การศึกษาที่เน้นการแข่งขันให้เด่นด้านความรู้แต่ด้อยด้านจริยธรรม ๕) กลไกการปลูกฝังค่านิยมเชิงจริยธรรมในสังคมบกพร่อง ๖) สังคมขาดธรรมาภิบาล ปัจจัยทางสังคมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตที่ไม่สุจริตหรือมีฉ้อโกง ๗) สังคมขาดบุคคลที่เป็นต้นแบบทางจริยธรรม ๘) ลักษณะทางสังคมแห่งการเห็นแก่ตัว เอารอดเอาเปรียบ ไม่เสียสละเพื่อส่วนรวม ๙) คนในสังคมขาดคุณลักษณะของจิตสาธารณะ ๑๐) คนในสังคมขาดการตระหนักถึงคุณค่าของจริยธรรม ๑๑) คนในสังคมมีปัญหาด้านการขาดสุขภาวะ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นทั้งแรงบีบคั้น แรงเร้า และกำหนดวิถีการดำเนินชีวิตที่เอื้อต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชน

๒.๔.๒ ทฤษฎีการพัฒนาเชิงจริยธรรม

การแก้ปัญหาพฤติกรรมที่มีลักษณะละเมิดจริยธรรมของเยาวชนมีหลายแนวคิดทฤษฎีขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาและลักษณะทางสังคม รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่น โดยไม่ควรมุ่งแก้ไขเฉพาะตัวปัญหาเชิงจริยธรรมเพียงด้านเดียวเท่านั้น แต่ควรแก้ปัญหาแบบองค์รวมให้ครบทุกด้าน และสัมพันธ์กับบริบททางสังคมแต่ละท้องถิ่นด้วย สอดคล้องกับข้อมูลของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม ที่ได้ทำการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศและต่างประเทศ โดยได้อธิบายถึงการกำหนดนโยบายทางด้านจริยธรรมว่าจะต้องมีการกระทำอย่างต่อเนื่อง เน้นการตอบสนองต่อสถานการณ์ทางสังคมในเชิงรุก กล่าวคือ เน้นทางด้านการเสริมสร้างและป้องกัน^{๕๗} โดยงานวิจัยนี้ได้เสนอทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชนที่สำคัญและสามารถนำไปปรับใช้ได้กับทุกสังคม มีดังต่อไปนี้

๒.๔.๒.๑ ทฤษฎีจริยธรรมของฟือาเจท

ฟือาเจทเชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมขึ้นกับพัฒนาการทางสังคมและการรู้คิด และจะคลี่ขยายตามขั้นพัฒนาการ นักทฤษฎีกลุ่มนี้สนใจว่าบุคคลตัดสินใจอย่างไรมากกว่าสิ่งที่บุคคลตัดสินใจหรือกระทำ เพราะคนสองคนอาจตัดสินใจเหมือนกัน แต่เหตุผลของการตัดสินใจอาจแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงก็ได้ ฟือาเจทได้ศึกษาคำตอบของเด็กชาวสวิส โดยเสนอสถานการณ์ทางจริยธรรมที่ต้องเลือก ให้เด็กคิด ตัวอย่างเช่น เรื่องของเด็กสองคน เด็กคนหนึ่งทำถ้วยแตก ๑๕ ใบ ในงานเลี้ยงที่เขาได้รับเชิญ ส่วนเด็กอีกคนหนึ่งทำถ้วยแตก ๑ ใบ ในขณะที่แอบหยิบขวดแยมในตู้มา และจากคำตอบของ

^{๕๗} ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม), การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในประเทศและต่างประเทศ, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์คุณธรรม, ๒๕๕๑), หน้า ๓.

เด็กๆ พื่อเอาเจตนา มาสร้างเป็นทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ซึ่งมีเนื้อหาดังนี้^{๕๘} ๑) เด็กก่อนวัยเรียน ยังอยู่ในช่วงก่อนจริยธรรม (Premoral) และมีความเข้าใจเล็กน้อยมากเกี่ยวกับกฎต่างๆ ๒) เด็ก ในช่วง ๖-๑๐ ปี ยึดกฎเป็นเรื่องจริงจัง เชื่อว่ากฎเป็นสิ่งที่พ่อแม่หรือผู้ที่มีอำนาจกำหนดมา เป็นสิ่งที่ ต้องปฏิบัติด้วยความเคารพ เปลี่ยนแปลงไม่ได้ เด็กๆ เชื่อว่าการละเมิดกฎเป็นความผิดในขนาดที่ทำให้ เกิดความเสียหาย แม้ว่าผู้ละเมิดไม่ได้ตั้งใจก็ตาม (ดังเช่นเด็กที่ทำถ้วยแตก ๑๕ ใบ) ๓) เด็กอายุ ๑๐ หรือ ๑๑ ปี สวมมากเข้าสู่ขั้นสุดท้ายของพัฒนาการทางจริยธรรม ซึ่งเห็นว่ากฎคือข้อตกลงระหว่าง บุคคล ข้อตกลงเหล่านี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ด้วยความเห็นเป็นเอกฉันท์ของบุคคลเหล่านั้น เด็กๆ จะ มองที่เจตนาของผู้กระทำว่าดีหรือไม่ดี จากตัวอย่างคำถามข้างต้น เด็กที่ทำถ้วยแตก ๑ ใบ คน มากกว่า

จากทฤษฎีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามนุษย์จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมไปตามระดับของ อายุและความรู้ความเข้าใจ คือ ๑) การพัฒนาขึ้นก่อนจริยธรรม อยู่ในระดับความรู้สึกทางจริยธรรม จากวัยเด็กแรกเกิดจนถึง ๕ ปี กลุ่มนี้จะเรียนรู้ทางจริยธรรมด้วยการทำให้ดูเป็นแบบอย่าง การพัฒนา จริยธรรมของเด็กวัยนี้จึงขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมและแบบอย่างที่ดี รวมทั้งการพาปฏิบัติ เมื่อได้ปฏิบัติ อย่างไรก็จะมีพฤติกรรมในลักษณะนั้น ซึ่งอาจยังไม่เข้าใจความหมาย ถ้าผู้ใหญ่บอกว่าถ้าทำอย่างนั้น เป็นบาปเด็กก็จะหวาดกลัวและไม่กล้าทำ ๒) การพัฒนาเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในจริยธรรม ในวัยที่มี อายุตั้งแต่ ๖-๑๐ ปี วัยนี้จะเน้นปลูกฝังความเชื่อและทักษะในการปฏิบัติทางจริยธรรมเป็นหลัก ซึ่ง เป็นวัยที่เรียนรู้และเรียนแบบพฤติกรรมได้เร็ว ๓) การพัฒนาทางความคิดและเหตุผลทางจริยธรรม ซึ่งอยู่ในวัยตั้งแต่ ๑๑ ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นวัยที่ต้องใช้เหตุผลและความเข้าใจ จึงควรพัฒนาด้วยการส่งเสริม ทศนคติและเหตุผลเชิงจริยธรรม มีการอธิบายทั้งคุณประโยชน์ของจริยธรรม และชี้ให้เห็นโทษของ การละเมิดจริยธรรม

๒.๔.๒.๒ ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมอธิบายว่าพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งนั้นมีลักษณะทาง จิตใจที่สำคัญ ๕ ประการ โดยทฤษฎีนี้ เปรียบเทียบพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนดีและคนเก่งเหมือนผลไม้ บนต้น เช่น ผลมะม่วง จะได้ผลมะม่วงดกผลใหญ่ หวานอร่อยนั้น ลำต้นและรากต้องสมบูรณ์ โดย เปรียบเทียบลักษณะทางจิตใจ ๕ ประการว่า เปรียบเหมือนส่วนลำต้นของจริยธรรมซึ่งเป็นสาเหตุของ พฤติกรรม ดังนี้^{๕๙}

^{๕๘} วิลาสลักษณ์ ชวัลลสี, “จริยธรรมในเด็กและเยาวชน”, วารสารพฤติกรรมศาสตร์, ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑ (กันยายน ๒๕๕๒) : ๑๘-๑๙.

^{๕๙} อ่างใน ดวงเดือน พันธุนาวัน, ผลผลิตวิจัยระบบพฤติกรรมไทยเร่งไขปัญหาร่วมพัฒนาเยาวชน, (ชลบุรี : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๕๘).

๑) ทศนคติ คุณธรรม ค่านิยม ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมคนดีและคนเก่ง คือ มีความพอใจและเห็นความสำคัญของความดีงาม เห็นโทษของความชั่วร้ายต่าง ๆ พร้อมทั้งจะกระทำพฤติกรรมที่ยึดคุณธรรมเป็นหลัก

๒) เหตุผลเชิงจริยธรรม หรือการเห็นแก่ผู้อื่น ส่วนรวมประเทศชาติ และหลักสากลมากกว่าตนเอง

๓) ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน สามารถคาดการณ์ไกล และสามารถควบคุมตนให้อดทนรอได้อย่างเหมาะสม

๔) ความเชื่ออำนาจในตน เชื่อว่าผลที่เกิดขึ้นกับตนเป็นเพราะการกระทำของตนเอง มากกว่าการเกิดจากการบังเอิญ โชคเคราะห์ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือ เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วจะต้องได้รับโทษ

๕) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หรือความมุ่งมั่นบากบัน ฝ่าฝืนอุปสรรค ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตน

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงสาเหตุพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง โดยได้ทำการประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ ๖-๖๐ ปี ว่า พฤติกรรมเหล่านั้นมีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง และได้นำมาประยุกต์เป็นทฤษฎีต้นไมจริยธรรมสำหรับคนไทยขึ้น โดยแบ่งต้นไมจริยธรรมออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้^{๖๐}

๑. ส่วนที่หนึ่ง ได้แก่ ดอกและผลไม้บนต้น ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานที่ดีละเว้นชั่ว และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

๒. ส่วนที่สอง ได้แก่ ส่วนลำต้นของต้นไม้ แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ ๕ ด้าน คือ ๑) เหตุผลเชิงจริยธรรม ๒) มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง ๓) ความเชื่ออำนาจในตน ๔) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ๕) ทศนคติ คุณธรรมและค่านิยม

๓. ส่วนที่สาม ได้แก่ รากของต้นไม้ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะจิต ๓ ด้าน คือ ๑) สติปัญญา ๒) ประสบการณ์ทางสังคม และ ๓) สุขภาพจิต จิตลักษณะทั้งสามนี้อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ ๕ ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ก็ได้ คือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ ๓ ด้าน ในปริมาณที่สูงพอเหมาะกับอายุ จึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง ๕ ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ โดยที่จิตลักษณะทั้ง ๕ นี้ จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลที่มีความพร้อมทางจิตใจ ๓ ด้านดังกล่าวและอยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียนและสังคมที่เหมาะสม

^{๖๐} อ่างใน ศินาภรณ์ หู้เต็ม, “พฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี วิทยาลัยราชพฤกษ์”, รายงานการวิจัย, (วิทยาลัยราชพฤกษ์, ๒๕๕๒), หน้า ๑๗.

นอกจากนั้นบุคคลยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาจิตลักษณะบางประการใน ๕ ด้านนี้ โดยวิธีการอื่น ๆ ด้วย ดังนั้น จิตลักษณะพื้นฐาน ๓ ประการ จึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและของคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้ จิตลักษณะพื้นฐาน ๓ ประการที่รากนี้อาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ ๕ ประการที่ลำต้น โดยทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมนี้เกิดจากผลการวิจัยพฤติกรรมและจิตลักษณะของคนไทย โดยเมื่อสร้างขึ้นแล้วทฤษฎีนี้ก็ได้อธิบายแนวทางการตั้งสมมติฐานการวิจัยเพื่อหาหลักฐานใหม่ ๆ มาเพื่อเติมในทฤษฎีนี้อีก เช่น การวิจัยที่เกี่ยวกับจิตลักษณะพื้นฐาน ๓ ประการ ที่สามารถจำแนกคนเป็น ๔ ประเภท เหมือนบัวสี่เหล่ากับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล โดยพบว่าคนที่เป็นบัวเหนือน้ำเท่านั้น (มีจิตลักษณะพื้นฐาน ๓ ด้านนี้ในปริมาณสูงเหมาะสมกับอายุ) เป็นผู้ที่จะสามารถรับการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมได้อย่างเหมาะสมกับอายุ

๒.๔.๒.๓ ทฤษฎีเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์ก ได้รับแรงบันดาลใจจากฟิอาเจท์ ผู้บุกเบิกเรื่องพัฒนาการทางจริยธรรม และได้ตั้งทฤษฎีพัฒนาการและการรู้คิดทางจริยธรรม (Kohlberg's cognitive-developmental theory) โคลเบอร์กเริ่มงานของเขาโดยการถามเด็กวัย ๑๐-๑๓ และ ๑๖ ปี หลายคำถามที่เป็นสถานการณ์ขัดแย้งทางจริยธรรม (Moral dilemmas) ตัวอย่างเช่น เรื่องของผู้ป่วยหญิงที่เป็นมะเร็งขั้นร้ายแรงที่มีความเจ็บปวดทรมาน และเธอได้ขอให้แพทย์ให้ยาเพื่อกระทำการุณยฆาตแก่เธอ ซึ่งเป็นเรื่องผิดกฎหมาย แต่แพทย์ก็คิดจะทำตามคำขอของเธอ เป้าหมายของโคลเบอร์ก คือ ต้องการทราบว่าแต่ละคนคิดอย่างไร ไม่ใช่ว่าให้คนตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่ในเรื่องการให้ยา ผู้ตอบแต่ละขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมจะสนับสนุนการกระทำที่เป็นทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งด้วยเหตุผลที่ต่างกันออกไป ระดับของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ โคลเบอร์กมี ๓ ระดับ แต่ละระดับมี ๒ ขั้น ดังนี้^{๒๑}

๑. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional morality) (อายุ ๒-๑๐ ปี) ระดับนี้เด็กยังไม่รับ (Internalize) เอากฎเกณฑ์ภายนอกมาเป็นของตน เด็กยอมตามกฎที่มีผู้เฒ่ากำหนดมาก็เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ หรือเพื่อที่ตนจะได้รับรางวัล ระดับนี้แบ่งเป็น ๒ ขั้นย่อย

๑) ยึดหลักหลบหลีกการถูกลงโทษทางกาย (๒-๗ ปี) ความดีหรือความเลวของการกระทำอยู่ที่ผลของการกระทำ เด็กอาจไม่เห็นว่าการกระทำนั้นผิด ถ้าทำแล้วไม่ถูกลงโทษ การกระทำไหนที่ถูกลงโทษรุนแรงมาก เด็กจะคิดว่าการกระทำนั้นยังผิดมาก

๒) ยึดหลักการแสวงหารางวัลที่เป็นวัตถุสิ่งของ (๗-๑๐ ปี) เด็กในขั้นนี้ยอมทำตามกฎเกณฑ์เพื่อได้รับรางวัลหรือเพื่อบรรลุลความพึงพอใจส่วนตน

^{๒๑} วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี, “จริยธรรมในเด็กและเยาวชน”, วารสารพฤติกรรมศาสตร์, ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑ (กันยายน ๒๕๕๒) : ๑๙-๒๐.

๒. ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional morality) (อายุ ๑๐-๑๖ ปี) ระดับนี้ บุคคลรับเอาค่านิยมหลายอย่างทางจริยธรรมมาเป็นของตน บุคคลพยายามเชื่อฟังกฎที่คนอื่นกำหนดมาให้ (เช่น พ่อ แม่ เพื่อน รัฐบาล) เพื่อให้เขายอมรับตน และเห็นความดีของตน หรือเพื่อรักษาระเบียบของสังคม บุคคลเข้าใจความคิดเห็นของผู้อื่นและนำมาพิจารณาอย่างจริงจัง ระดับนี้แบ่งเป็น ๒ ขั้นย่อย ดังนี้

๑) ยึดหลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (๑๐-๑๓ ปี) สิ่งที่ดีคือสิ่งที่ทำให้คนอื่นพอใจหรือยอมรับ บุคคลจะตัดสินโดยดูที่เจตนา และเห็นว่า การเป็นคนดีเป็นสิ่งสำคัญ

๒) ยึดหลักการทำตามหน้าที่ (๑๓-๑๖ ปี) เคารพกฎหมาย ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของศาสนา เหตุผลของการทำตามกฎเกณฑ์ คือ เชื่อว่ากฎและกฎหมายจะรักษาระเบียบของสังคมที่ควรคงไว้ได้ การทำหน้าที่ของตนและการเคารพกฎหมายและระเบียบเป็นสิ่งที่มีค่า

๓. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post conventional morality) (อายุ ๑๖-ผู้ใหญ่) ระดับนี้บุคคลให้ความหมายของความถูกต้องในระดับที่เหนือไปกว่ากฎเกณฑ์ของกลุ่มทางสังคม หรือของผู้มีอำนาจ และเริ่มให้ความสนใจแก่มุมมองของบุคคลทุกคน ระดับนี้มีขั้นย่อย ๒ ขั้น ดังนี้

๑) ยึดหลักการควบคุมตนเอง (๑๖ ปีถึงผู้ใหญ่ตอนต้น) บุคคลเข้าใจวัตถุประสงค์ของกฎหมายว่ามีเจตนาให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี

๒) ยึดหลักอุดมคติสากล ในขั้นนี้บุคคลให้ความหมายของความถูกต้องบนพื้นฐานของกฎเกณฑ์ที่ตนสร้างขึ้น (Self-formulated principles) ซึ่งกว้างและเป็นสากลในเชิงปฏิบัติ ไม่ใช่เพียงกฎเกณฑ์ที่ตนชอบ แต่เป็นกฎเกณฑ์ที่เคารพบุคคลทุกคน เคารพสิทธิของทุกคน ทุกศาสนาหรือผู้นำทางจริยธรรม

โคลเบอร์กเห็นว่าเหตุผลทางจริยธรรม ๓ ระดับ และขั้นย่อย ๖ ขั้น เป็นการพัฒนาเชิงจริยธรรม โดยใช้ระดับของเหตุผลเป็นตัวนำตั้งแต่ระดับพื้นฐานจนถึงระดับที่ ๓ ซึ่งจะเน้นความเข้าใจเจตนารมณ์ของกฎกติกาสังคม ซึ่งเป็นเหตุผลเชิงจริยธรรมอันเป็นอุดมคติของมนุษย์สูงสุดตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก โดยการพัฒนาคูณธรรมจึงควรคำนึงถึงช่วงอายุและระดับคุณธรรมที่จะนำมาพัฒนาที่เหมาะสมกับแต่ละคนด้วย

๒.๔.๒.๔ ทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของกรมการศาสนา

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ได้กล่าวถึงขอบข่ายของจริยธรรมไว้ในหนังสือ “จริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน” ว่า ขอบข่ายจริยธรรมมี ๕ ประการ ดังต่อไปนี้^{๖๒}

^{๖๒} กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, จริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๑-๒.

๑) การพัฒนาจรรยา คือ ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติในหมู่คณะ เช่น จรรยาบรรณครู จรรยาบรรณตำรวจ ฯลฯ

๒) การพัฒนาจรรยาบรรณ คือ ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียงและฐานะของสมาชิก

๓) การพัฒนาคุณธรรม คือ สภาพคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจ เช่น ความเป็นผู้ไม่กล่าวเท็จ โดยหวังประโยชน์ส่วนตน

๔) การพัฒนามโนธรรม คือ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ความรู้สึกว่าจะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ เชื่อกันว่ามนุษย์ทุกคนมีมโนธรรม

๕) การพัฒนามารยาท คือ กิริยา วาจา ที่สังคมกำหนดไว้เป็นที่ยอมรับในกลุ่มแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกันไป

ดังนั้น จากทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกรมการศาสนาจะเห็นว่า จำแนกออกเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่งเป็นการพัฒนาพฤติกรรม คือ การพัฒนาจรรยา การพัฒนาจรรยาบรรณ และการพัฒนามารยาท ส่วนที่สองเป็นการพัฒนาจิตใจ คือ การพัฒนาคุณธรรมและการพัฒนามโนธรรม โดยการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมควรทำควบคู่กันไปทั้ง ๕ ส่วน เพื่อให้พฤติกรรมมีความสัมพันธ์เกื้อกูลกัน

๒.๔.๒.๕ ทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแนวพุทธ

พระพุทธศาสนามีหลักการพัฒนาจริยธรรมหลายรูปแบบ ซึ่งมีหลักธรรมที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับวิถีชีวิตของแต่ละเพศและวัย โดยพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ว่าการพัฒนาจะต้องให้ครบกระบวนการทั้ง ๔ ด้าน ตามหลักภาวนา ๔ หมายถึงการเจริญ, การทำให้เป็นให้มีขึ้น, การฝึกอบรม, การพัฒนา (cultivation; training; development) ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาแบบองค์รวม ๔ ด้าน ดังนี้^{๖๓}

๑) กายภาวนา คือ การเจริญกาย, พัฒนากาย, การฝึกอบรมกายให้รู้จักติดต่อกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้อกุศลธรรมเสื่อมสูญ, การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (physical development)

๒) สิลภาวนา คือ การเจริญศีล, พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีลให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี และมีความเกื้อกูลแก่กัน (moral development)

^{๖๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอส. อาร์.พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๗๐.

๓) จิตภาวนา คือ การเจริญจิต, พัฒนาจิต, การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคง เจริญองงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตา กรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น (cultivation of the heart; emotional development)

๔) ปัญญาภาวนา คือ การเจริญปัญญา, พัฒนาปัญญา, การฝึกอบรมปัญญาให้รู้ และเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็น อิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดปล่อยจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา

เมื่อพัฒนาตามกระบวนการของภาวนา ๔ แล้ว ก็จะส่งผลให้เกิดภาวित ๔ ด้าน ซึ่งเป็นผล พวงมาจากการพัฒนาที่สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนา ๔ ด้าน ดังนี้^{๒๔}

๑) ภาวิตกาย คือ มีกายที่พัฒนาแล้ว (มีกายภาวนา) ทำให้มีความสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพในทางที่เกื้อกูลและได้ผลดี เริ่มแต่รู้จักใช้อินทรีย์ เช่น ตา หู จมูก ฟัง เป็นต้น อย่างมีสติ ดูเป็น ฟังเป็น ให้ได้ปัญญา บริโภคปัจจัย ๔ และสิ่งของเครื่องใช้ตลอดจนเทคโนโลยีอย่าง ฉลาด ได้ผลตรงเต็มตามคุณค่า

๒) ภาวิตศีล คือ มีศีลที่พัฒนาแล้ว (มีศีลภาวนา) ทำให้มีพฤติกรรมทางสังคมที่ พัฒนา แล้ว ไม่เบียดเบียนก่อความเดือดร้อนแค้นแค้น ตั้งอยู่ในวินัยและมีอาชีพที่สุจริต มีความสัมพันธ์ ทางสังคมในลักษณะที่เกื้อกูล สร้างสรรค์ และส่งเสริมสันติสุข

๓) ภาวิตจิต คือ มีจิตที่พัฒนาแล้ว (มีจิตภาวนา) ทำให้มีจิตในที่ฝึกอบรมดีแล้ว สม บูรณ์ด้วยคุณภาพจิต คือ ประกอบด้วยคุณธรรม เช่น มีเมตตา กรุณา เอื้ออาทร มีมุทิตา มีความเคารพ อ่อนโยน ซื่อสัตย์ กตัญญู เป็นต้น สมบูรณ์ด้วยสมรรถภาพจิต คือ มีจิตใจเข้มแข็งมั่นคง มีความเพียร พยายาม กล้าหาญ อดทน รับผิดชอบ มีสติ มีสมาธิ เป็นต้น และสมบูรณ์ด้วยสุขภาพจิต คือ มีจิตใจที่ ร่าเริง เบิกบาน สดชื่น เิบอิม ผ่องใส และสงบ เป็นสุข

๔) ภาวิตปัญญา คือ มีปัญญาที่พัฒนาแล้ว (มีปัญญาภาวนา) ทำให้รู้จักคิดรู้จัก พิจารณา รู้จักวินิจฉัย รู้จักแก้ปัญหา และรู้จักจัดทำดำเนินการต่าง ๆ ด้วยปัญญาที่บริสุทธิ์ ซึ่งมองดูรู้ เข้าใจเหตุปัจจัย มองเห็นสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริงหรือตามที่มันเป็น ปราศจากอคติและแรงจูงใจแอบแฝง เป็นผู้ที่กิเลสครอบงำบัญชาไม่ได้ เป็นอยู่ด้วยปัญญารู้เท่าทันโลกและชีวิต เป็นอิสระไร้อำนาจ ผู้มี ภาวนาครบทั้ง ๔ อย่าง เป็นภาวิต ทั้ง ๔ ด้านนี้แล้ว โดยสมบูรณ์เรียกว่า “ภาวิตัตตะ” แปลว่าผู้ใด พัฒนาตนแล้ว ได้แก่พระอรหันต์

สรุป ทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธ คือ เป็นไปตามหลักภาวนา ๔ ประกอบด้วย การพัฒนากาย การพัฒนาศีล การพัฒนาจิต และการพัฒนาปัญญา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาเชิงพุทธที่ ครอบคลุมหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) โดยผลจากกระบวนการพัฒนาจะทำให้เกิดภาวิต ๔ ซึ่ง

^{๒๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม (ฉบับเดิม), พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๑๗๒.

จะทำให้ผู้ที่นำหลักภาวนา ๔ ไปพัฒนาแล้ว มีผลทำให้มีสุขภาวะ ๔ ด้าน คือ มีสุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางสังคมและสิ่งแวดล้อม สุขภาวะทางจิตใจและอารมณ์ และสุขภาวะทางปัญญา ซึ่งกระบวนการพัฒนาและผลจากการพัฒนาจะมีความสัมพันธ์กัน จึงเหมาะสมกับการนำมาใช้พัฒนาศักยภาพชีวิตมนุษย์ได้ทุกเพศทุกวัย

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ๔ ประเด็น คือ การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมเพื่อสุขภาวะของชีวิต งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรม งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรม และงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน ดังต่อไปนี้

๑. งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมเพื่อสุขภาวะของชีวิต

พระครูสิริสุตธารณ์, ดร.และคณะ ได้ทำวิจัยเรื่อง “แนวทางการเสริมสร้างสุขภาวะของพระภิกษุสูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”^{๖๕} ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนามนุษย์มีความสัมพันธ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะเชิงพุทธ ๔ ด้าน ดังนี้ ๑) กระบวนการเสริมสร้างสุขภาวะทางด้านกายภาวนา มีความสัมพันธ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะทางด้านร่างกาย มีหลักปฏิบัติที่สนับสนุน ประกอบด้วย กายบริหาร (การดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย เช่น การตัดเล็บ โกนหนวด เป็นต้น) และอายุสธรรม ๒) กระบวนการเสริมสร้างสุขภาวะทางด้านศีลภาวนา มีความสัมพันธ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม มีหลักปฏิบัติสำคัญที่สนับสนุนและเอื้อต่อการพัฒนาศีลภาวนา ดังต่อไปนี้ (๑) กัลยาณมิตรธรรม (๒) ปาริสุทธิศีล และ (๓) สปปายะ ๗ ประการ ๓) กระบวนการเสริมสร้างสุขภาวะทางด้านจิตตภาวนา มีความสัมพันธ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะทางด้านจิตใจและอารมณ์ มีหลักปฏิบัติสำคัญที่สนับสนุน ดังต่อไปนี้ (๑) การละนิวรณ์ ๕ (๒) ปฏิบัติสมถกัมมัฏฐาน คือ วิธีปฏิบัติเพื่อให้จิตสงบและมีคุณธรรม ประกอบด้วย หมวดกสิณ ๑๐ หมวดอสุภะ ๑๐ หมวดอนุสสติ ๑๐ หมวดอาหาเรปฏิกูลสัญญา ๑ หมวดจตุธาตุววัฏฐาน ๑ หมวดพรหมวิหาร ๔ และหมวดอรุพมาน ๔ และ ๔) กระบวนการเสริมสร้างสุขภาวะทางด้านปัญญาภาวนา มีความสัมพันธ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะทางด้านปัญญา มีหลักปฏิบัติสำคัญที่สนับสนุน คือ การปฏิบัติปัญญา ๓ การปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานตามแนวทางสติปัฏฐาน ๔

^{๖๕} พระครูสิริสุตธารณ์ และคณะ, “แนวทางการเสริมสร้างสุขภาวะของพระภิกษุสูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๑๗๖-๑๗๗.

พระครูภาวนาโพธิคุณ, ผศ.ดร., ทำวิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทการเสริมสร้างสุขภาวะเชิงพุทธของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดขอนแก่น”^{๖๖} โดยเนื้อหาส่วนหนึ่งกล่าวถึงการพัฒนาชีวิตโดยการพัฒนาสุขภาวะเชิงพุทธที่เป็นผลมาจากการพัฒนาชีวิต ๔ ด้าน คือ “กายภาวนา” มีความเกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรง การพัฒนาทางร่างกาย การมีสุขภาพดี การจัดความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ รวมทั้งการบริหารชีวิตให้สัมพันธ์กับการบริโภคปัจจัยพื้นฐานอย่างรู้คุณค่าแท้ บริโภคอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อสิ่งแวดล้อม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพให้สอดคล้องกับสุขภาวะ รวมไปถึงการพัฒนาบุคลิกภาพให้พึงประสงค์ด้วย นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการใช้ศักยภาพทางกายไปเป็นเครื่องมือในการสร้างกุศลธรรมยิ่งๆ ขึ้นไป ส่วน “สัทภาวนา” เป็นเครื่องมือในการจัดการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทำให้มีระเบียบ กติกา และแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือเบียดเบียนกันไม่เป็นภัยคุกคามต่อกัน ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขและศีลยังเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคม โดยเป็นสิ่งที่สนับสนุนให้ “จิตตภาวนา” พัฒนาได้เร็วยิ่งขึ้น ทำให้มีจิตมั่นคงแข็งแรง มีพลัง ไม่ฟุ้งซ่าน ผ่องใส จิตนุ่มนวลควรแก่การงาน สงบและปลอดโปร่ง ไม่เครียด ไม่เร่าร้อน ไม่ขุ่นมัว ไม่กระวนกระวาย ไม่ตื่นตระหนก ไม่หวาดหวั่น เป็นต้น มีสมาธิกับการกระทำ คำพูด และความรู้สึกนึกคิด รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ โดยจิตตภาวนามีคุณลักษณะ ๓ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านคุณภาพจิต ทำให้จิตมีคุณธรรม มีจิตใต้งาม จิตเป็นกุศล มีความกตัญญู มีความศรัทธาในชีวิต มีจิตอาสา มีจิตสาธารณะ ไม่เห็นแก่ตัว มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีพรหมวิหารธรรม คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ๒) ด้านสมรรถภาพทางจิต จิตสามารถขยายขีดความสามารถเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สร้างสรรค์ได้มากขึ้น เช่น มีความเพียร มีสภาพคล่องทางจิต อดทน มีความมุ่งมั่น มีความกล้าหาญ และมีปณิธานที่มั่นคง เป็นรากฐานของปัญญา ๓) ด้านสุขภาพจิต คือ มีสุขภาพจิตที่ดี มีความสดชื่นเบิกบาน มีความสงบ ผ่องใส ปลอดโปร่ง ผ่อนคลาย มีปิติและปราโมทย์ มีความบันเทิงใจ เป็นต้น ส่วน “ปัญญาภาวนา” เป็นปัญญา ๒ ระดับ คือ ปัญญาในระดับโลกียะ ได้แก่ มีปัญญาสัมมาทิฐิ เข้าใจตนเอง พัฒนาองค์ความรู้ใหม่ มีวิจยญาณในการใช้ปัญญาเพื่อประโยชน์สร้างสรรค์ เป็นคุณต่อสรรพสิ่ง และปัญญาในระดับโลกุตระ ซึ่งเป็นปัญญาในระดับที่เข้าใจเหตุปัจจัยได้อย่างแท้จริง รู้เท่าทันธรรมชาติของสรรพสิ่งว่าเป็นไปตามกฎไตรลักษณ์ จนเกิดความเบื่อหน่าย และถอนรากเหง้าของอวิชชาและอกุศลมูลทั้งปวงได้ จิตหลุดพ้นจากกิเลสตัณหาทั้งปวง จึงมีสภาพไม่มีอารมณ์ใดมาปรุงแต่งได้ ดังนั้น พระพุทธเจ้าจึงทรงเรียกสภาวะนั้นว่าวิมุตติสุข

^{๖๖} พระครูภาวนาโพธิคุณ, ผศ.ดร., “ศึกษาบทบาทการเสริมสร้างสุขภาวะเชิงพุทธของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดขอนแก่น”, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๑๐๐.

๒. งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรม

กาญจน์กรรณ สุอังคะ ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการขับขี่ของวัยรุ่นที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุจากการใช้รถจักรยานยนต์”^{๖๗} จากการวิจัยพบว่า พฤติกรรมเป็นปฏิกิริยาหรือการกระทำของบุคคลที่แสดงออกมาทั้งภายในจิตใจตนเองหรือแสดงออกมาให้ผู้อื่นเห็น ทั้งนี้ เราจะเห็นได้ว่ามีพฤติกรรมจำนวนมากที่แม้กระทำด้วยสาเหตุหรือจุดมุ่งหมายอื่น โดยลักษณะท่าทางกิริยาอาการอาจแตกต่างกันไป ล้วนแต่จะต้องผ่านกระบวนการคิดและการตัดสินใจ ประกอบด้วยอารมณ์และความรู้สึกของผู้กระทำพฤติกรรมนั้นๆ จึงทำให้พฤติกรรมของแต่ละคนปรับเปลี่ยนหรือปรับเปลี่ยนไปตามเรื่องที่เกี่ยวข้องเสมอ

๓. งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รศสุคนธ์ ศุนาลัย ได้ทำวิจัยเรื่อง “แนวทางการเสริมสร้างจริยธรรมของผู้ประกอบการวิชาชีพด้านการสื่อสารและสารสนเทศ”^{๖๘} พบว่า เมื่อวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว เราจะได้หลักการเพื่อนำไปสร้างเสริมจริยธรรมให้แก่บุคคล ได้ดังต่อไปนี้ ๑) การปลูกฝังจริยธรรมทำได้โดยการให้ซึมซับ และสะสมไปทีละน้อย ใช้ระยะเวลานาน ๒) ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้เรียนรู้และวิเคราะห์ด้วยเหตุผล ๓) ควรมีการให้รางวัลและลงโทษเป็นเครื่องจูงใจ และ ๔) ต้องให้เข้าใจจริยธรรมอย่างแจ่มแจ้งและมีเหตุผล

๔. งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน

นางสาวจิราพร เพชรดำ, นายไพบุลย์ แยมกลีกร และคณะ ได้ทำวิจัยเรื่อง “ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นกรณีศึกษา จังหวัดนครนายก”^{๖๙} พบว่า สื่อมวลชนเป็นกระบวนการสื่อสารอย่างมีระบบ จากศูนย์ไปยังมวลชนได้ทั่วประเทศ ได้แก่ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ และสิ่งพิมพ์ต่างๆ สื่อมวลชนให้ทั้งความรู้และบันเทิง หากสื่อมวลชนมีรายการที่ดี สร้างสรรค์ จะทำให้มวลชนหรือเยาวชนได้ค่านิยม มีพฤติกรรมที่ดีงาม หากสื่อมีความหมายไปในทางลบ หรือจากรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของผู้ผลิตรายการ ก็จะเป็นผลเสียต่อเยาวชนทั้งทางกายและจิตใจ มีผลต่อพฤติกรรม เช่น เลียนแบบ ผูกพยาบาท เกรง หนีเรียน ลักและปล้นทรัพย์

^{๖๗} กาญจน์กรรณ สุอังคะ, “การศึกษาพฤติกรรมการขับขี่ของวัยรุ่นที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุจากการใช้รถจักรยานยนต์”, รายงานการวิจัย, (สาขาวิชาวิศวกรรมขนส่ง สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, ๒๕๕๙), หน้า ๑๒.

^{๖๘} รศสุคนธ์ ศุนาลัย, “แนวทางการเสริมสร้างจริยธรรมของผู้ประกอบการวิชาชีพด้านการสื่อสารและสารสนเทศ”, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๕), หน้า ๑๘.

^{๖๙} จิราพร เพชรดำ และคณะ, “ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นกรณีศึกษา จังหวัดนครนายก”, รายงานการวิจัย, (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครนายก, ๒๕๕๔), หน้า ๔๖.

และอาจทำให้สัมพันธภาพในครอบครัวหว่าดระแวงกันไปด้วย ส่วนอิทธิพลจะมีมากน้อยอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับวัย พื้นฐานการอบรม ครอบครัว และประเภทของภาพยนตร์

ศินาภรณ์ หู้เต็ม ได้ทำวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา ในระดับปริญญาตรี วิทยาลัยราชพฤกษ์”^{๗๐} พบว่ามีผลการวิจัย ๓ ประเด็น ดังนี้ ๑) ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ ๓ และปีที่ ๔ มากที่สุด และผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด พบว่าไม่มีความแตกต่างในพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วัชรภรณ์ มานินันต์ ที่ศึกษาจริยธรรมสำหรับบุคลากรในองค์กร : กรณีศึกษาโรงเรียนสายน้ำทิพย์ พบว่า เพศ ระดับการศึกษา ไม่มีความแตกต่างในระดับจริยธรรม ๒) การสำรวจพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่มีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับรายด้านจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความอดทน และความซื่อสัตย์ ทั้งนี้ วิทยาลัยได้ส่งเสริมพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมครบทุกด้าน โดยการเรียนการสอนทุกรายวิชามีการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญด้านคุณธรรมจริยธรรมตามพันธกิจของสถาบัน แต่เนื่องจากนักศึกษาปัจจุบันยังไม่เห็นความสำคัญด้านคุณธรรมจริยธรรมเท่าที่ควร ซึ่งพฤติกรรมผู้เรียนโดยส่วนใหญ่ชอบกิจกรรมด้านนันทนาการมากกว่าด้านเชิงวิชาการ ดังนั้น ทางวิทยาลัยควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมวิชาการโดยสอดแทรกด้านคุณธรรมเพิ่มมากขึ้น สำหรับด้านความเสียสละอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากวิทยาลัยมีการส่งเสริมให้จัดกิจกรรมทำงานร่วมกันและแบ่งงานกันทำ ทำให้นักศึกษาเกิดความรับผิดชอบต่อหน้าที่และความเสียสละต่อส่วนรวม ๓) การสำรวจพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีผลต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของณรงค์ ศิลารัตน์ ที่ทำการวิจัยเรื่องพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า องค์ประกอบต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน ไม่ทำให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกัน

วีณา ประชากุล “การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยของนักเรียนระดับประถมศึกษา”^{๗๑} ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรม คือ การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรือดเว้นการแสดงพฤติกรรมอันฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่นๆ ของจริยธรรม ทั้งนี้ เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้น ส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของคนในสังคม

^{๗๐} ศินาภรณ์ หู้เต็ม, “พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี วิทยาลัยราชพฤกษ์”, รายงานการวิจัย, (วิทยาลัยราชพฤกษ์, ๒๕๕๒), หน้า ๕๒-๕๓.

^{๗๑} วีณา ประชากุล, “การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยของนักเรียนระดับประถมศึกษา”, รายงานการวิจัย, (ศูนย์วิจัยและพัฒนาแผ่นดินเชิงคุณธรรม, ๒๕๔๙), หน้า ๙.

สิริมา ภัฏโณนนตพงษ์ ได้ทำวิจัยเรื่อง “การปลูกฝังเด็กปฐมวัยให้รักสิ่งแวดล้อมด้วยแบบฝึกกิจกรรมการบ้านและการปฏิบัติจริง”^{๗๒} ผลการวิจัยพบว่า วัยเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง ๘ ปี เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาการทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ สังคม และบุคลิกภาพ เป็นวัยที่เรียกว่า ช่วงแห่งพลังการเจริญเติบโตของกายสำหรับชีวิต แนวความคิดเหล่านี้ เป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจากการมองเด็กในทัศนะของการที่เด็กมีพัฒนาการด้านต่างๆ แตกต่างจากเด็กวัยอื่นๆ ในช่วงชีวิตของความเป็นมนุษย์ ดังนั้น หลักการปลูกฝังเด็กวัยนี้ให้เรียนรู้เกิดความรักสิ่งแวดล้อม ควรคำนึงถึงองค์ประกอบ ดังนี้ ๑) หลักการเรียนรู้ การเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยอาศัยสภาพการณ์กับประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับการเรียนรู้ จะทำให้มนุษย์ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิต เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ๒) กระบวนการปลูกฝังเด็กปฐมวัยให้รักสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยปัจจัย ๕ ด้าน คือ การให้ความรู้ การสร้างความเข้าใจ การสร้างกรอบแนวคิด การเสริมสร้างทักษะ และการเสริมสร้างเจตคติ จากกระบวนการดังกล่าว จะต้องเริ่มจากการให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโดยในลักษณะของรูปธรรม แล้วสร้างความเข้าใจและความสำคัญของสิ่งแวดล้อมต่อตนเองและมนุษย์ จากนั้นจึงสร้างกรอบแนวคิดให้เด็กรับรู้สิ่งแวดล้อมเป็นบริบท และเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การเสริมสร้างทักษะในการรักสิ่งแวดล้อม ต้องเกิดจากการจัดประสบการณ์ต้องให้เด็กได้ปฏิบัติจริง และควบคู่กับการเสริมสร้างเจตคติที่ดี รู้จักการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเห็นคุณค่าประโยชน์สิ่งแวดล้อมต่อตัวเอง ครอบครัว และสังคม เช่น การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด ไม่เห็นแก่ตัว เกิดความรู้สึกรักหวงแหนดี ทำเป็นตัวอย่างที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สุทธีวรรณ ตันติรจนางค์,รศ.ดร.และศศิกัญจน์ ทวีสุวรรณ,รศ.ดร. ได้ทำวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ”^{๗๓} ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนผู้บริหารครูโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี ๑) ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการส่งเสริมคุณธรรมตามความคิดเห็น ของ ทั้ง ๓ กลุ่ม ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละปัจจัย พบว่า ปัจจัยด้านครอบครัวมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านภาครัฐ เอกชน ด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านองค์กรทางศาสนา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ๒) ปัจจัยด้านครอบครัวตามความคิดเห็นของทั้ง ๓

^{๗๒} สิริมา ภัฏโณนนตพงษ์, “การปลูกฝังเด็กปฐมวัยให้รักสิ่งแวดล้อมด้วยแบบฝึกกิจกรรมการบ้านและการปฏิบัติจริง”, รายงานการวิจัย, (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๔), หน้า ๒๗-๓๐.

^{๗๓} สุทธีวรรณ ตันติรจนางค์,รศ.ดร.และศศิกัญจน์ ทวีสุวรรณ,รศ.ดร., “การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ”, รายงานการวิจัย, (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๒), หน้า ๒๒๘.

กลุ่ม ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าสมาชิกในครอบครัวมีการแบ่งปันสิ่งของให้แก่กันด้วยความเต็มใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และครอบครัวมีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ๓) ปัจจัยด้านภาครัฐและเอกชนตามความคิดเห็นของทั้ง ๓ กลุ่มโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รัฐสร้างสื่อคุณธรรมเป็นต้นแบบในการส่งเสริมคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และรัฐใช้มาตรการลดภาษีแก่บุคคล/ภาคเอกชนที่จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ๔) ปัจจัยด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อมตามความคิดเห็นของทั้ง ๓ กลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สภาพแวดล้อมชุมชนสะอาดสงบ ปลอดภัยจากโจร/ผู้ร้าย/ยาเสพติด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และชุมชนครอบครัวมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ๒.๕ ปัจจัยด้านองค์กรทางศาสนาตามความคิดเห็นของทั้ง ๓ กลุ่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการปฏิบัติตนตามหลักคำสอนทางศาสนาเป็นหนทางสู่ความสงบสุขสงบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และกลยุทธ์ในการอบรมหรือเผยแพร่ศาสนาสอดคล้องกับสังคมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ามีการทำวิจัยเกี่ยวกับประเด็นหลัก ๔ ประเด็น คือ งานวิจัยที่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมเพื่อสุขภาวะของชีวิต งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรม งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรม และงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน โดยส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเกิดจากการสั่งสมมาตั้งแต่เด็ก และมีหลายปัจจัยที่เอื้อต่อการละเมิดจริยธรรม จึงทำให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมละเมิดจริยธรรม โดยการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจะต้องอาศัยความร่วมมือของหลายฝ่ายและสถาบันทางสังคมจะต้องเข้ามามีบทบาทมากยิ่งขึ้น แต่ปัญหาที่พบคือการยังไม่ตกลงร่วมกันว่าเกณฑ์ทางจริยธรรมสากลคืออะไร จริยธรรมกายรวมสำหรับแต่ละวัยควรมีกรอบอย่างไร พฤติกรรมอย่างไรเรียกว่าปัญหาทางจริยธรรม โดยควรแยกจริยธรรมที่เหมาะสมสำหรับวัยและกลุ่มต่างๆ จากนั้นจึงแสวงหาวิธีการเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มและวัยต่างๆ ทั้งยังไม่พบว่ามีนักวิจัยท่านใดได้ศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี ซึ่งเป็นประเด็นการวิจัยที่งานวิจัยชิ้นนี้จะกล่าวถึงต่อไป

๒.๖ สรุป

เนื้อหาในบทนี้จำแนกออกเป็น ๔ ประเด็นหลัก คือ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรม แนวคิดการพัฒนาจริยธรรมมนุษย์ และทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชน ดังเนื้อหาโดยสรุปต่อไปนี้

๑. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์

พฤติกรรมหมายถึงการกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ประสาทสัมผัส ความคิด และความรู้สึก ประกอบด้วยการกระทำทางจิตของแต่ละบุคคลและการปฏิสัมพันธ์ในการตอบสนองสิ่งกระตุ้นภายในหรือภายนอก โดยพฤติกรรมมนุษย์มีที่มาจาก ๕ ส่วน คือ พฤติกรรมที่มาจากจิตใจหรือพฤติกรรมภายใน พฤติกรรมที่มาจากปัจจัยภายนอก พฤติกรรมที่มาจากประสบการณ์ตรงของชีวิต พฤติกรรมที่มีมาแต่กำเนิด และพฤติกรรมที่เกิดมาจากการเรียนรู้ โดยจำแนกพฤติกรรมออกเป็น ๒ ประเภท คือ พฤติกรรมเปิดเผย (Overt Behavior) และพฤติกรรมปกปิด (Covert Behavior) ส่วนองค์ประกอบของพฤติกรรมมนุษย์มี ๗ ประการ คือ ความมุ่งหมาย (Goal) ความพร้อม (Readiness) สถานการณ์ (Situation) การแปลความหมาย (Interpretation) การตอบสนอง (Response) ผลที่ได้รับหรือผลที่ตามมา (Consequence) และปฏิกิริยาต่อความผิดหวัง (Reaction to Thwarting) โดยปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมมนุษย์มาจากปัจจัยด้านความเชื่อ ปัจจัยด้านบรรทัดฐาน และปัจจัยด้านการรับรู้ ซึ่งการเกิดพฤติกรรมมนุษย์มาจาก ๓ กระบวนการ คือ กระบวนการรับรู้ (perception process) กระบวนการคิดและเข้าใจ (cognition process) และกระบวนการแสดงออก (spatial behavior process)

๒. แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรม

๒.๑ แนวคิดการพัฒนาพฤติกรรม จำแนกออกเป็น ๓ แนวคิด คือ (๑) แนวคิดเอกนิยม (Monism) ที่มีทัศนะว่าพฤติกรรมมาจากการรวมกันเป็นหนึ่งของกายและใจ (๒) แนวคิดทวินิยม (Dualism) โดยเห็นว่ากายกับใจเป็นคนละส่วนกันแต่มีการกระทำร่วมกัน แนวคิดนี้มี ๓ ลัทธิ คือ ลัทธิปฏิสัมพันธ์ (Interactionism) ลัทธิคู่ขนาน (Psycho-physical parallelism) และลัทธิผลพลอยได้ (Epiphenomenalism) และ (๓) แนวคิด ๓ มุมมองเชิงพฤติกรรม (Three explanation views of human behavior) ได้แก่ มุมมองทางชีววิทยา (Biological viewpoint) มุมมองทางจิตวิทยา หรือ มุมมองภายในจิต (Intra-psychoic viewpoint) และมุมมองทางสังคมวิทยาหรือมุมมองพฤติกรรมทางสังคม (Social/Behavioral viewpoint)

๒.๒ ทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรม

๑) ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมทั่วไป ประกอบด้วย ๒ ทฤษฎี คือ ทฤษฎีทางมานุษยวิทยา ซึ่งเป็นการพัฒนาพฤติกรรมเฉพาะบุคคล และทฤษฎีทางสังคมวิทยา ซึ่งเป็นการพัฒนาพฤติกรรมเชิงสังคม ประกอบด้วย ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike's Classical Connectionism) ทฤษฎีการวางเงื่อนไข (Conditioning Theory) และทฤษฎีการเรียนรู้ของฮัลล์ (Hull's Systematic Behavior Theory)

๒) ทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงพุทธ คือ การพัฒนาพฤติกรรมตามหลักภาวนา ๔ ซึ่งจัดเป็นทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์แบบองค์รวม โดยมีความสัมพันธ์กัน ๔ ด้าน คือ กาย

ภาวนาเป็นการพัฒนาพฤติกรรมทางด้านร่างกาย สีสภาวนาเป็นการพัฒนาพฤติกรรมทางด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม จิตตภาวนาเป็นการพัฒนาพฤติกรรมทางด้านจิตใจและอารมณ์ ส่วนปัญญาภาวนาเป็นการพัฒนาพฤติกรรมทางด้านสติปัญญา ซึ่งควรมีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมควบคู่กันไป ทั้ง ๔ ด้าน จึงจะทำให้มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

๓. แนวคิดการพัฒนาจริยธรรมมนุษย์

หลักพุทธจริยธรรมจำแนกออกเป็น ๓ ระดับ คือ หลักพุทธจริยธรรมขั้นพื้นฐาน คือ เบญจศีลหรือศีล ๕ หลักพุทธจริยธรรมชั้นกลาง คือ กุศลกรรมบถ ๑๐ และหลักพุทธจริยธรรมขั้นสูง คือ มรรค ๘ โดยจำแนกจริยธรรมออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ ๑) จริยธรรมภายใน คือ จริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับจิตใจ ๒) จริยธรรมภายนอก คือ จริยธรรมที่บุคคลแสดงออกทางพฤติกรรมภายนอก ซึ่งสามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน และจริยธรรมมีองค์ประกอบ ๓ ส่วน ได้แก่ องค์ประกอบทางปัญญา องค์ประกอบทางอารมณ์ และองค์ประกอบทางพฤติกรรม โดยความสำคัญของจริยธรรม คือ เป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข เป็นกลไกควบคุมพฤติกรรมส่วนบุคคลและพฤติกรรมของคนในสังคมให้เป็นไปในเชิงกุศลธรรมและไม่ก่อปัญหาหรือความเดือดร้อนต่อตนเองและสังคม ทั้งยังก่อให้เกิดการพัฒนาในเชิงสร้างสรรค์ ส่งเสริมความดี ความงาม ประโยชน์ และความสุข ซึ่งคุณลักษณะพื้นฐานทางจริยธรรมสำหรับเยาวชนจึงมีความเกี่ยวข้องกับ ๒ ส่วน คือ จริยธรรมส่วนบุคคล ได้แก่ ความขยัน การประหยัด ความสะอาด การพัฒนาตนเอง การทำความดี และจริยธรรมส่วนรวม ได้แก่ ความซื่อสัตย์ การมีวินัย ความสุภาพ ความสามัคคี และการมีน้ำใจต่อผู้อื่น เป็นต้น

แนวคิดการพัฒนาจริยธรรม ๔ แนวคิด ได้แก่ ๑) แนวคิดการพัฒนาคุณธรรมของสภาการศึกษา คือ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยครอบครัว โรงเรียน (สถานศึกษา) สถาบันศาสนา และชุมชน ๒) แนวคิดการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามแนวคิดของโคลเบอร์ก โดยแบ่งการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ๖ ขั้น (๑) การลงโทษ และการเชื่อฟัง ซึ่งมีอายุ ๒-๗ ปี (๒) การแสวงหารางวัล หรือการสนองความต้องการ ซึ่งมีอายุ ๗-๑๐ ปี (๓) การทำตามสิ่งที่ผู้อื่นเห็นชอบหรือการคาดหวังทางสังคม ซึ่งมีอายุ ๑๐-๑๓ ปี (๔) การทำหน้าที่ทางสังคมหรือระบบสังคมและมโนธรรม ซึ่งมีอายุ ๑๓-๑๕ ปี (๕) การทำตามคำมั่นสัญญาหรือสัญญาสังคมและสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งมีอายุ ๑๖ ปีขึ้นไป (๖) การยึดถืออุดมคติสากลหรือจริยธรรมสากล ซึ่งเป็นวัยผู้ใหญ่ ๓) แนวคิดการเสริมสร้างมโนธรรม และคุณธรรมของเอสเตบัน ซึ่งเป็นทฤษฎีการสร้างเสริมมโนธรรมและคุณธรรม โดยมีความเชื่อว่า ความแตกต่างทางอายุจะมีผลทำให้การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกันไป ๔) แนวคิดรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ๓ รูปแบบ ได้แก่ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยผ่านการปฏิบัติธรรม และการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยผ่านกระบวนการทักษะชีวิต ส่วนแนวคิดการพัฒนาจริยธรรมทางเทคโนโลยี คือ การไม่ได้ต่อต้าน

เทคโนโลยี แต่ควรมีการควบคุมพฤติกรรมการผลิตและการใช้เทคโนโลยีอย่างสำรวม สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีไปพร้อมกับการพัฒนาจริยธรรม การใช้จริยธรรมควบคุมทิศทางการพัฒนาทางเทคโนโลยี เพื่อให้การพัฒนาทางเทคโนโลยีเป็นไปอย่างมีคุณค่าและก่อให้เกิดการพัฒนาในเชิงคุณธรรม คำนึงถึงความเหมาะสม ถูกต้อง ดีงาม ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรมและจริยธรรมทางศาสนา

๔. ทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชน

๑) ทฤษฎีจริยธรรมของพือาเจท โดยพือาเจทเชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมขึ้นกับพัฒนาการทางสังคมและการรู้คิด และจะคลี่ขยายตามขั้นพัฒนาการของมนุษย์ โดยจริยธรรมขึ้นอยู่กับเจตนาธรรมของการกระทำและผลจากการกระทำ

๒) ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนดีและคนเก่งเหมือนผลไม้บนต้น ๓ ส่วน ได้แก่ (๑) ดอกและผลไม้บนต้น ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานชั่วและพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ (๒) ส่วนลำต้นของต้นไม้ แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ ๕ ด้าน คือ เหตุผลเชิงจริยธรรม มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และทัศนคติเชิงคุณธรรมและค่านิยม (๓) รากของต้นไม้ แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะจิต ๓ ด้าน คือ สติปัญญา ประสบการณ์ทางสังคม และสุขภาพจิต จิตลักษณะทั้งสามนี้อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ ๕ ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ก็ได้ คือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ ๓ ด้าน ในปริมาณที่สูงพอเหมาะกับอายุ จึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง ๕ ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ โดยที่จิตลักษณะทั้ง ๕ นี้ จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลที่มีความพร้อมทางจิตใจ ๓ ด้านดังกล่าวและอยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียนและสังคมที่เหมาะสม

๓) ทฤษฎีเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก เนื่องจากบางกลุ่มเห็นว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์กเห็นว่าเป็นแนวคิด แต่บางกลุ่มเห็นว่าเป็นทฤษฎี จึงจะกล่าวถึงในส่วนที่เห็นเป็นทฤษฎีด้วย เนื่องจากเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง โดยแบ่งการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมออกเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับที่ ๑ ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional morality) (อายุ ๒-๑๐ ปี) ระดับนี้เด็กยังไม่รับ (Internalize) เอากฎเกณฑ์ภายนอกมาเป็นของตน เด็กยอมตามกฎที่ผู้มีอำนาจกำหนดมาก็เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ หรือเพื่อที่ตนจะได้รับรางวัล ยึดหลักหลบหลีกการถูกลงโทษทางกาย (๒-๗ ปี) และยึดหลักการแสวงหารางวัลที่เป็นวัตถุสิ่งของ (๗-๑๐ ปี) ระดับที่ ๒ ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional morality) (อายุ ๑๐-๑๖ ปี) คือ บุคคลรับเอาค่านิยมหลายอย่างทางจริยธรรมมาเป็นของตน บุคคลพยายามเชื่อฟังกฎที่คนอื่นกำหนดมาให้ เพื่อให้เขายอมรับตนและเห็นความดีของตน โดยยึดหลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (๑๐-๑๓ ปี) และยึดหลักการทำตามหน้าที่ (๑๓-๑๖ ปี)

ระดับที่ ๓ ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post conventional morality) (อายุ ๑๖-ผู้ใหญ่) ระดับนี้บุคคลให้ความหมายของความถูกต้องในระดับที่เหนือไปกว่ากฎเกณฑ์ของกลุ่มทางสังคม หรือของผู้อำนาจ โดยยึดหลักการควบคุมตนเอง (๑๖ ปีถึงผู้ใหญ่ตอนต้น) และยึดหลักอุดมคติสากล ในขั้นนี้บุคคลให้ความหมายของความถูกต้องบนพื้นฐานของกฎเกณฑ์ที่กว้างและเป็นสากลในเชิงปฏิบัติ ไม่ใช่เพียงกฎเกณฑ์ที่ตนชอบ แต่เป็นกฎเกณฑ์ที่เคารพบุคคลทุกคน เคารพสิทธิของทุกคน เคารพทุกศาสนา หรือเคารพผู้นำทางจริยธรรมด้วย

๔) ทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของกรมการศาสนา โดยได้กำหนด ขอบข่ายการพัฒนาจริยธรรมแบบองค์รวม ๕ ประการ ได้แก่ การพัฒนาจรรยาหรือความประพฤติ การพัฒนาจรรยาบรรณตามอาชีพและหน้าที่ การพัฒนาคุณธรรมให้สูงขึ้น การพัฒนามโนธรรม และการพัฒนามารยาททางสังคม

ดังนั้น การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจำเป็นต้องพัฒนาร่วมกันทั้ง ๔ ด้าน คือ การพัฒนาทางด้านร่างกาย การพัฒนาทางสังคม การพัฒนาทางจิตใจ และการพัฒนาทางปัญญา โดยการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมทั้งครอบครัว เพื่อน สถานศึกษา ชุมชน และสถาบันทางศาสนา โดยแบ่งการพัฒนาจริยธรรมตามระดับอายุ เพราะมนุษย์มีเหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน ส่วนสำคัญในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมก็คือโครงสร้างทางสังคมจะต้องเอื้อต่อการพัฒนาจริยธรรมด้วย โดยแก้ปัญหาทางโครงสร้างที่เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการละเมิดจริยธรรม และส่งเสริมปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาทางจริยธรรม ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาจริยธรรมทั้งในระดับจุลภาคและระดับมหัพภาค เพื่อให้คนในชาติมีทิศทางเชิงจริยธรรมร่วมกัน แม้ว่าจะมีความแตกต่างทางความเชื่อทางศาสนา แต่ก็ควรมีหลักจริยธรรมสากลร่วมกัน โดยยึดหลักการไม่เบียดเบียนกันและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี : กรณีศึกษาเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย และเพื่อศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน โดยวิธีการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary) และการศึกษาเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Work Study) ซึ่งเป็นวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ดังนี้

๑. การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research)

การวิจัยนี้ได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารแหล่งต่างๆ โดยจำแนกเอกสารออกเป็น ๒ ส่วน ดังนี้ ๑) เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) คือ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ และ ๒) เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) คือ เอกสารหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่ศึกษา เช่น วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ตำรา เอกสารวิชาการ หนังสือ บทความ แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เป็นต้น โดยอาศัยแหล่งข้อมูลจากหอสมุดแห่งชาติ, หอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน, หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยขอนแก่น, เป็นต้น รวมทั้งแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต, หนังสือพิมพ์, บทความ, งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

๒. การศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณใช้วิธีการศึกษาความคิดเห็นจากเยาวชนกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง โดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัย เพื่อให้ทราบสภาพ

ปัญหาพฤติกรรมละเมิดจริยธรรม สาเหตุของการละเมิดจริยธรรม ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการละเมิดจริยธรรม ผลกระทบจากการละเมิดจริยธรรม และการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

๓. การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเป็นกระบวนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่วิจัย โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ (Inter view) คณะครูและผู้บริหารโรงเรียนทั้ง ๔ แห่ง

๔. การจัดอบรมจริยธรรม

การวิจัยนี้ได้แบ่งการเก็บข้อมูลภาคสนามออกเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ เป็นการเก็บข้อมูลตามโรงเรียน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์และออกแบบสอบถาม ส่วนที่ ๒ เป็นการจัดอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีแก่เยาวชนกลุ่มเป้าหมาย โดยมีการออกแบบกิจกรรมและเนื้อหาให้สอดคล้องกับประเด็นการวิจัย เมื่อสิ้นสุดการอบรมแล้วก็จะเก็บข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามอีกครั้ง ซึ่งจะทำให้ทราบความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนที่เข้ารับการอบรม

๓.๒ พื้นที่ศึกษา ประชากรกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑. พื้นที่ศึกษา

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้ระบุพื้นที่ในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นจังหวัดขนาดใหญ่ และเป็นศูนย์กลางของภาคอีสาน ประกอบกับข้อจำกัดในด้านระยะเวลาในการทำวิจัย จึงได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่วิจัย ดังต่อไปนี้

๑) หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกอำเภอเป็นพื้นที่วิจัย มีดังนี้

- (๑) เป็นอำเภอขนาดใหญ่ในจังหวัดขอนแก่น
- (๒) เป็นอำเภอที่มีการขยายตัวทางเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง
- (๓) เป็นอำเภอที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม
- (๔) เป็นอำเภอที่เยาวชนมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดจริยธรรมบ่อยครั้ง
- (๕) เป็นอำเภอที่มีนโยบายในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชน

๒) หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกโรงเรียนเป็นพื้นที่วิจัย

- (๑) เป็นโรงเรียนที่อยู่ในเขตจังหวัดขอนแก่น
- (๒) เป็นโรงเรียนที่นักเรียนส่วนใหญ่มีการใช้สื่อเทคโนโลยีในการเรียนการสอนและมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

(๓) เป็นโรงเรียนที่เยาวชนส่วนใหญ่มีค่านิยมการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน และพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีของเยาวชนมีความเสี่ยงต่อปัญหาทางจริยธรรม

(๔) เป็นโรงเรียนที่นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอันเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยี

(๕) เป็นโรงเรียนที่ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่นักเรียน

(๖) เป็นโรงเรียนที่ยังไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรใดเคยทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนในพื้นที่มาก่อน

(๗) เมื่อทำวิจัยเสร็จแล้วสามารถนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปต่อยอดในการแก้ปัญหาเชิงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว คณะวิจัยจึงได้ลงพื้นที่สำรวจและคัดเลือกพื้นที่ศึกษาวิจัยในเขตจังหวัดขอนแก่น ประกอบไปด้วย ๒ อำเภอ โดยคัดเลือกเอาอำเภอละ ๒ โรงเรียน ดังนี้

๑) โรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน ๒ แห่ง

(๑) โรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น

(๒) โรงเรียนบ้านดอนบม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

๒) โรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น จำนวน ๒ แห่ง

(๑) โรงเรียนน้ำพองภูมิพัฒน์ ตำบลน้ำพอง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

(๒) โรงเรียนน้ำพองศึกษา ตำบลวังชัย อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

๒. ประชากรกลุ่มตัวอย่างในเชิงปริมาณ

นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่เป็นพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง จำนวน ๕๐๐ คน โดยได้ศึกษาข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่างเดียวกันทั้งก่อนและหลังการอบรม เพื่อให้ทราบความเปลี่ยนแปลงของระดับความคิดเห็นของเยาวชนเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

๓. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเชิงคุณภาพ (Key Informant)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของประเด็นที่ศึกษา ดังนี้

๑) ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน ๔ แห่ง แห่งละ ๑ คน รวม ๔ คน

๒) ครูประจำโรงเรียนทั้ง ๔ แห่ง แห่งละ ๒ คน รวม ๘ คน

รวม ๑๒ คน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังต่อไปนี้

๑. แบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับนักเรียนในพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง โดยจำแนกเนื้อหาออกเป็น ๔ ส่วน ประกอบด้วย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน เช่น เพศ อายุ การศึกษา โรงเรียน ภูมิลำเนา เป็นต้น โดยเป็นลักษณะของแบบสอบถามแบบปลายปิดที่มีตัวเลือกให้เลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติของนักเรียน เกี่ยวกับสภาพและปัญหาเชิงจริยธรรมของนักเรียน โดยตั้งคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน ส่วนที่เป็นปัญหาทางพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่พบบ่อย สาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมละเมิดจริยธรรม และปัจจัยที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของนักเรียน เป็นต้น โดยกำหนดออกเป็น ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในระดับนักเรียน โดยจำแนกเป็นการพัฒนาทางกาย การพัฒนาทางศีล การพัฒนาทางจิต และการพัฒนาทางปัญญา เพื่อให้ทราบระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่เหมาะสมกับวัย โดยกำหนดออกเป็น ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด เมื่อนำตัวเลขที่เกี่ยวกับความคิดเห็นไปหาค่าคิดเป็นร้อยละตามประเด็นที่ตั้งคำถาม ทำให้เข้าใจระดับความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ และนำไปเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่อไป

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่เหมาะสม โดยเป็นตอนที่ออกแบบสอบถามแบบปลายเปิดไว้ เพื่อให้สามารถเสนอแนะได้อย่างอิสระ

๒. แบบสัมภาษณ์ (Interview) คือ เครื่องมือการวิจัยที่ออกแบบมาเพื่อสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่วิจัย ๒ กลุ่ม คือ ๑) กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนทั้ง ๔ แห่ง ในฐานะที่เป็นผู้บริหารกำหนดแผนและนโยบายเพื่อการควบคุมและพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน ๒) กลุ่มครูที่มีบทบาทในการพัฒนาจริยธรรมนักเรียน ในฐานะที่ท่านเหล่านี้ได้คลุกคลีใกล้ชิดกับนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมขาดจริยธรรม รวมทั้งเข้าใจแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนอย่างเหมาะสมต่อไป ซึ่งแบบสัมภาษณ์จำแนกออกเป็น ๔ ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น ชื่อ นามสกุล ตำแหน่ง อายุ ที่อยู่ และช่องทางการติดต่อสื่อสาร เป็นต้น

ตอนที่ ๒ ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน เช่น บริบทของโรงเรียน ที่ตั้งของโรงเรียน ขนาดของโรงเรียน บริบททางสังคมรอบข้าง ระดับการศึกษา แนวทางจัดการศึกษา จำนวนนักเรียน จำนวนบุคลากรทางการศึกษา รางวัลเชิดชูเกียรติของโรงเรียน จุดเด่นของโรงเรียน และปัญหาของนักเรียน เป็นต้น

ตอนที่ ๓ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของนักเรียน โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นปัญหาการขาดจริยธรรมของนักเรียน สาเหตุของปัญหาจริยธรรมของนักเรียน ปัจจัยที่เอื้อต่อการเกิดปัญหาจริยธรรมของนักเรียน และผลกระทบจากพฤติกรรมขาดจริยธรรมของนักเรียน เป็นประเด็นหลักในการสัมภาษณ์

ตอนที่ ๔ ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน โดยตั้งประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแบบองค์รวม คือ การพัฒนาทางกาย การพัฒนาทางจิต และการพัฒนาทางปัญญา เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์และสังเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนต่อไป

ตอนที่ ๕ ข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการเสนอแนะเพิ่มเติมจากประเด็นที่ให้สัมภาษณ์มาแล้ว

๓. แบบบันทึกการสังเกต เป็นการเก็บข้อมูลแบบสังเกตการณ์ของคณะวิจัย เกี่ยวกับบริบทของแต่ละโรงเรียน สังเกตการณ์ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียน สังเกตการณ์การจัดการศึกษา และกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ต่างๆ เป็นต้น โดยตั้งประเด็นที่จะใช้ในแบบบันทึกการสังเกตการณ์ให้สอดคล้องกับประเด็นการวิจัย

๔. กล้องถ่ายรูปและเครื่องบันทึกเสียง ในงานวิจัยนี้ได้มีการนำเทคนิคการถ่ายภาพมาใช้ทั้งการถ่ายภาพบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูล ภาพบริบทพื้นที่วิจัย ภาพการลงพื้นที่เก็บข้อมูลของคณะวิจัย และภาพกิจกรรมเกี่ยวกับอบรมการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม เป็นต้น รวมทั้งมีการใช้เครื่องบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ด้วย

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

๑. กำหนดประเด็นของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสัมพันธ์กับการศึกษาข้อมูลเอกสารจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลในการกำหนดตัวแปรของการวิจัยและประเด็นเนื้อหาในการออกแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

๒. การจัดทำร่างเครื่องมือวิจัย โดยการจัดทำร่างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับประเด็นเนื้อหาตามวัตถุประสงค์

๓. ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย โดยการนำร่างเครื่องมือวิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ความเที่ยงตรงของเนื้อหา และความเหมาะสมของเนื้อหา โดยมีผู้เชี่ยวชาญ

ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ๓ ท่าน คือ ๑) รศ.ดร. โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ ๒) ผศ.ดร. พระครูสุศีลัมภีรญาณ และ ๓) ผศ.ดร. ประยูร แสงใส

๔. แกไขเครื่องมือวิจัย โดยหลังจากผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับแก้ให้สมบูรณ์เพื่อให้พร้อมสำหรับการนำไปใช้ต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลรอบด้านตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง โดยแต่ละแห่งมีขั้นตอนและวิธีการ ดังต่อไปนี้

๑. ส่งหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัย คือ นำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ส่งไปยังโรงเรียนที่กำหนดเป็นพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง โดยวิธีการนำส่งด้วยตัวเอง เพื่อจะได้อธิบายวัตถุประสงค์การวิจัยและวิธีการเก็บข้อมูลให้กับผู้บริหารสถานศึกษาได้รับทราบ

๒. กำหนดวันเวลาดำเนินการกับกลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูล

๓. ประชุมคณะทำงานวิจัยเพื่อแบ่งภาระหน้าที่ในการเก็บข้อมูล

๔. เตรียมเครื่องมือวิจัย คือ การเตรียมเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสังเกต เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป และปากกา พร้อมทั้งตรวจสอบเพื่อให้พร้อมสำหรับการใช้งาน

๕. การเก็บข้อมูลในพื้นที่วิจัย

๑) แจกแบบสอบถาม ในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามให้กับนักเรียนโรงเรียนก่อนการอบรม ๕๐๐ ชุด โดยการขออนุญาตจากผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้น และใช้วิธีการแจกแบบสอบถามในห้องเรียน เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูล ก่อนที่นักเรียนจะกรอกข้อมูลได้มีการอธิบายทำความเข้าใจวิธีการกรอกข้อมูลให้กับนักเรียนได้รับทราบ และคอยแนะนำข้อสงสัยในขณะนักเรียนกรอกแบบสอบถาม แต่จะไม่พูดชี้แนะ เพราะต้องให้อิสระในการตอบแบบสอบถาม ส่วนหลังการอบรมก็มีการแจกแบบสอบถามอีก ๕๐๐ ชุด

๒) การสัมภาษณ์ นอกจากการแจกแบบสอบถามแล้วยังมีการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่วิจัย แห่งละ ๑ ท่าน และสัมภาษณ์ครู แห่งละ ๒ ท่าน โดยใช้วิธีการส่งแบบสัมภาษณ์ให้กลุ่มเป้าหมายก่อนล่วงหน้า เพื่อจะได้ศึกษาและมีเวลาคิดหาคำตอบล่วงหน้า เมื่อถึงวันนัดหมายคณะผู้วิจัยจึงได้สัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ ในรูปของการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) พร้อมทั้งขออนุญาตบันทึกภาพและบันทึกเสียงด้วย

๓) บันทึกการสังเกต การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตจะมอบหมายหน้าที่ให้คณะวิจัย ๑ ท่าน ได้สำรวจพื้นที่วิจัยเพื่อสังเกตบริบทพื้นที่ สังเกตการณ์ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียน สังเกตการณ์การจัดการศึกษา สังเกตการณ์ให้ความร่วมมือในการวิจัย การสังเกตพฤติกรรมทั้งก่อนการอบรม ระหว่างการอบรม และหลังการอบรม รวมทั้งขณะร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ต่างๆ เป็นต้น โดยในขณะสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามก็มีการสังเกตไปด้วย หลังจากนั้นคณะวิจัยก็ได้ประชุมเพื่อร่วมกันประมวลผลและบันทึกข้อมูลลงในแบบสังเกต

๔) ตรวจสอบข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือวิจัย หลังจากที่ได้ใช้เครื่องมือวิจัยเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว นำเครื่องมือเหล่านั้นมาตรวจสอบให้ได้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ จากนั้นจึงแยกข้อมูลออกเป็น ๕ ส่วน คือ ข้อมูลจากแบบสอบถาม ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ข้อมูลจากการสังเกต ข้อมูลจากไฟล์ภาพถ่าย และข้อมูลจากไฟล์เสียงที่บันทึกการสัมภาษณ์ เพื่อให้ข้อมูลเป็นระบบและง่ายต่อการนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

๕) สรุปและประเมินผลการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาพรวมทุกกระบวนการ

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพอาศัยฐานความรู้จากการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Research) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษาเชิงคุณภาพ (Quality Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) ตามประเด็นดังต่อไปนี้

๑) วิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับสภาพการณ์ทางจริยธรรมของเยาวชนไทย ปัญหาพฤติกรรมขาดจริยธรรมของนักเรียน สาเหตุของปัญหาจริยธรรมของนักเรียน ปัจจัยที่เอื้อต่อการเกิดปัญหาจริยธรรมของนักเรียน และผลกระทบจากพฤติกรรมขาดจริยธรรมของนักเรียน เป็นประเด็นหลักในการวิเคราะห์

๒) วิเคราะห์การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน โดยตั้งประเด็นการวิเคราะห์การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแบบองค์รวม คือ การพัฒนาทางกาย การพัฒนาทางศีล การพัฒนาทางจิต และการพัฒนาทางปัญญา เพื่อนำผลการวิเคราะห์ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนต่อไป

๒. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้เก็บรวบรวมมาจากการตอบแบบสอบถามของนักเรียนก่อนการอบรมจำนวน ๕๐๐ ชุด และหลังการ

อบรม ๕๐๐ ชุด โดยคำนวณผลเพื่อหาค่าร้อยละ และอธิบายค่าของตัวเลขในแต่ละประเด็นว่าแสดงให้เห็นนัยยะสำคัญอะไรบ้าง โดยมีการจัดทำเป็นตารางการวิเคราะห์ผล และนำเสนอผลการวิจัยในเชิงพรรณนาวิเคราะห์

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยเชื่อมโยงกับแนวคิดทฤษฎีและมุ่งตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ได้ชุดความรู้ในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

๓.๖ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

ในการวิจัยนี้ได้นำเสนอข้อมูลในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบกับการบรรยายประกอบกับเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐานทางจริยธรรม พรรณนาความแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม สภาพปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน และการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน โดยนำเสนอผลการวิจัยเชิงปริมาณในรูปของตารางข้อมูล และมีการนำเสนอแผนภาพประกอบผลการวิจัย การอธิบายความประกอบกับภาพถ่าย เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันของเนื้อหา

ในการนำเสนอมุ่งตอบประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการสร้างชุดความรู้ในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมต่อไป

๓.๗ สรุปผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี : กรณีศึกษาเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น” เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจำแนกออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ ๑) เก็บข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นที่เกี่ยวกับความหมายของพฤติกรรมและจริยธรรม แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์ สภาพปัญหาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมทางเทคโนโลยี แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรม ทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชน เป็นต้น ๒) เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กับผู้เกี่ยวข้อง ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนและกลุ่มครู ในประเด็นที่เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนเชิงจริยธรรม ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน และข้อเสนอแนะ ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณใช้วิธีการแจกแบบสอบถามนักเรียน ๔

โรงเรียนก่อนการอบรม ๕๐๐ ชุด และหลังการอบรม ๕๐๐ ชุด โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐานจากการหาค่าร้อยละ นอกจากนี้ยังใช้การเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยนำเสนอผลการวิจัยในรูปของตารางข้อมูล อธิบายค่าของตัวเลขในแต่ละประเด็นว่าแสดงให้เห็นนัยยะสำคัญอะไรบ้าง ซึ่งจัดทำเป็นตารางการวิเคราะห์ผลและนำเสนอผลในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ เนื้อหาบางส่วนได้มีการนำเสนอแผนภาพประกอบผลการวิจัย และการอธิบายความประกอบกับภาพถ่าย เพื่อให้ให้เห็นความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันของเนื้อหา ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ได้ชุดความรู้ในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะต่อไป

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

เนื้อหาการวิจัยในบทนี้จะได้กล่าวถึงผลการวิจัย โดยจำแนกผลการวิจัยออกเป็น ๔ ส่วน คือ ผลการวิจัยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย ผลการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น และสรุปการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่นท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ดังจะกล่าวถึงตามลำดับต่อไป

๔.๑ ผลการวิจัยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น มีกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเพื่อให้ได้มาซึ่งผลการวิจัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยภาคสนาม ๑๐ ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ส่งหนังสือนำเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัย โดยการนำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ส่งไปยังโรงเรียนที่กำหนดเป็นพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง โดยวิธีการนำส่งด้วยตัวเอง เพื่อจะได้อธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย และวิธีการเก็บข้อมูลให้กับผู้บริหารสถานศึกษาได้รับทราบ โดยการขอความร่วมมือกับผู้บริหารสถานศึกษา ๓ ส่วน คือ ๑) ขออนุญาตแจกแบบสอบถาม ๒) ขอให้นักเรียนเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี โดยการส่งพระวิทยากรเข้าไปจัดกิจกรรมการอบรมในโรงเรียน ๓) ขอครูเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมด้วย สถานศึกษาละ ๒ คน ๔) สนทนากลุ่มกับนักเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาวิธีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ๕) การแจกแบบสอบถามหลังการอบรม เพื่อให้ทราบระดับความคิดเห็นหลังจากผ่านการอบรม

ขั้นตอนที่ ๒ กำหนดวันเวลานัดหมายกับกลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ ๓ ประชุมคณะทำงานวิจัยเพื่อแบ่งภาระหน้าที่ในการเก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ ๔ เตรียมเครื่องมือวิจัย คือ การเตรียมเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสังเกต เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป และปากกา พร้อมทั้งตรวจสอบเพื่อให้พร้อมสำหรับการใช้งาน

ขั้นตอนที่ ๕ การเก็บข้อมูลบริบทพื้นที่วิจัย

ขั้นตอนที่ ๖ แจกแบบสอบถามเยาวชนก่อนการอบรม

ขั้นตอนที่ ๗ การดำเนินการอบรมการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับเทคโนโลยีฯ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีแก่เยาวชนกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแทนเยาวชนจากสถานศึกษาต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่นมาเข้าค่ายอบรม ได้มีการออกแบบกิจกรรมและเนื้อหาให้สอดคล้องกับประเด็นการวิจัย เมื่อสิ้นสุดการอบรมแล้วก็จะเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์และแจกแบบสอบถามอีกครั้ง ซึ่งจะทำให้ทราบความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนที่เข้ารับการอบรม

ขั้นตอนที่ ๘ แจกแบบสอบถามเยาวชนหลังผ่านการอบรม

ขั้นตอนที่ ๙ สัมภาษณ์ผู้บริหารหรือตัวแทนและครู

ขั้นตอนที่ ๑๐ รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๑.๑ ผลการวิจัยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยก่อนเข้ารับการอบรม

ในการเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง กับเยาวชน โดยมีการเก็บข้อมูลด้วยการแจกแบบสอบถามกับเยาวชน จากนั้นจึงนำมาหาค่าความคิดเห็น ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้ ๑) ทำหนังสือประสานงานถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่อขออนุญาตแจกแบบสอบถาม พร้อมกับการประสานงานเกี่ยวกับวันเวลาที่เข้าไปเก็บข้อมูล ตามแต่ละสถานศึกษากำหนดให้ ๒) ประชุมคณะวิจัยเพื่อทำความเข้าใจและลำดับขั้นตอนการเก็บข้อมูล เพื่อให้เข้าใจวิธีการและเป้าหมายของการเก็บข้อมูลในกรณีที่ครูหรือนักเรียนเกิดความสงสัยบางประเด็น เพื่อเป็นแนวทางให้คณะวิจัยปฏิบัติร่วมกัน ๓) เตรียมเครื่องมือวิจัย คือ เตรียมเอกสารแบบสอบถามที่จะใช้กับกลุ่มเป้าหมายในแต่ละสถานศึกษา พร้อมทั้งปากกา กล้องถ่ายรูป และสมุดบันทึกการสังเกต เพื่อบันทึกการสังเกตพฤติกรรมของเยาวชนในแต่ละสถานศึกษา ๔) การลงพื้นที่เก็บข้อมูลตามวันเวลาที่นัดหมาย โดยแบ่งคณะวิจัยทำหน้าที่ ๒ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ ทำหน้าที่ประสานงานกับผู้บริหารและคณะครู ซึ่งเป็นหน้าที่ของคณะวิจัย ส่วนที่ ๒ ทำหน้าที่แจกแบบสอบถาม โดยมีการอธิบายทำความเข้าใจวิธีการกรอกข้อมูลให้ได้รับทราบ และคอยแนะนำหรือตอบข้อสงสัยในขณะนักเรียนกรอกแบบสอบถาม แต่จะไม่พูดในลักษณะชี้แนะ เพราะต้องการให้อิสระในการตอบแบบสอบถาม แล้วรวบรวมและตรวจสอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้ช่วยวิจัย ๕) การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากเก็บข้อมูลมาครบตามที่กำหนดแล้วก็นำข้อมูลมาประเมินผลระดับความคิดเห็น

ผลการวิจัยก่อนการอบรมโดยได้จำแนกออกเป็น ๔ ส่วน คือ ๑) ผลการวิจัยพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย ๒) ผลการวิจัยสาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย ๓) ผลการวิจัยปัจจัยที่ทำให้ละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย และ ๔) ผลจากการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. ผลการวิจัยพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยก่อนการอบรม

การศึกษาปัญหาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย โดยได้จำแนกผลการวิจัยออกเป็น ๕ ส่วน ได้แก่ พฤติกรรมที่มีลักษณะรุนแรง พฤติกรรมที่มีลักษณะทุจริต พฤติกรรมที่มีลักษณะเกี่ยวกับทางเพศ พฤติกรรมที่มีลักษณะผิดจริยธรรมด้านการสื่อสาร พฤติกรรมที่มีลักษณะมีเมมา ดังตารางต่อไปนี้

๑. พฤติกรรมที่มีลักษณะรุนแรง	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) การฆ่าผู้อื่น	๔๖.๒	๒๒.๔	๑๗.๘	๘.๔	๕.๒
๒) การทำร้ายร่างกาย	๔๓.๖	๒๑.๖	๑๓.๔	๑๑.๒	๑๐.๒
๓) การกลั่นแกล้งคนอื่น/รังแกคนอื่น	๔๑.๒	๒๕.๔	๑๒.๔	๑๙.๖	๑.๔
๔) พฤติกรรมไร้ระเบียบ	๓๘.๔	๒๘.๔	๑๔.๔	๑๔.๐	๔.๘
๕) การก่อปัญหาและมลภาวะในสังคม	๓๗.๘	๒๔.๒	๑๖.๔	๑๒.๖	๙.๐
๖) พฤติกรรมขัดแย้ง	๔๐.๒	๑๖.๔	๑๗.๘	๑๗.๒	๘.๔
๗) การทะเลาะวิวาท	๔๐.๘	๑๖.๘	๑๘.๔	๒๑.๔	๒.๖
๘) การบังคับขู่เข็ญ	๒๔.๖	๒๘.๔	๑๓.๖	๑๙.๔	๑๔.๐
๙) การทรมาณทำร้ายสัตว์	๔๙.๔	๒๔.๔	๑๔.๒	๘.๔	๓.๖

ตารางที่ ๑ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมที่มีลักษณะรุนแรง

จากตารางที่ ๑ พบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ละเมิดจริยธรรม โดยลักษณะของพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมที่มีลักษณะรุนแรงมากที่สุด คือ การทรมาณทำร้ายสัตว์ คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๔ รองลงมาเป็นการฆ่าผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๒ และการทำร้ายร่างกายมาเป็นอันดับสาม คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๖ ส่วนการบังคับขู่เข็ญมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๖

๒. พฤติกรรมที่มีลักษณะทุจริต	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) การลักขโมย	๔๗.๒	๑๒.๖	๑๔.๒	๙.๘	๑๖.๒
๒) การฉกเอาทรัพย์สินของผู้อื่น	๕๒.๔	๑๓.๔	๑๕.๔	๙.๖	๙.๒
๓) การปล้น	๔๐.๔	๑๘.๔	๒๒.๔	๑๐.๘	๘.๐
๔) การโกง	๕๕.๔	๑๓.๒	๑๔.๔	๙.๘	๗.๒
๕) การหลอกลวงเอาทรัพย์สินของผู้อื่น	๓๒.๔	๑๗.๔	๑๒.๘	๑๗.๖	๑๙.๘
๖) การปลอมแปลง	๑๙.๒	๑๑.๔	๓๙.๔	๑๗.๘	๑๒.๒
๗) การยืมของแล้วไม่ส่งคืนหรือไม่รับผิดชอบเมื่อของเสียหาย	๒๐.๒	๒.๒	๒๑.๘	๒๐.๔	๓๕.๔

๘) การทุจริตข้อสอบ	๕๘.๘	๓๐.๔	๔.๘	๔.๐	๒.๐
๙) การทุจริตต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในโรงเรียน	๔๒.๘	๒๒.๔	๗.๐	๑๐.๒	๑๗.๖
๑๐) การทำให้สมบัติส่วนรวมเสียหาย	๓๒.๒	๑๖.๔	๑๕.๘	๒๑.๔	๑๔.๒
๑๑) การเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น	๖๒.๔	๑๔.๒	๑๓.๒	๙.๐	๑.๒

ตารางที่ ๒ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมที่มีลักษณะทุจริต

จากตารางที่ ๒ พบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมที่มีลักษณะทุจริต โดยพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมที่มีลักษณะทุจริตมากที่สุด คือ การเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๔ รองลงมาเป็นการทุจริตข้อสอบ คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๘ และพฤติกรรมการโกงมาเป็นอันดับ ๓ คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๔ ในขณะที่พฤติกรรมการปลอมแปลงมาเป็นอันดับสุดท้าย คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๒

๓. พฤติกรรมที่มีลักษณะเกี่ยวกับทางเพศ	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) การแต่งกายยั่วทางเพศ	๒๔.๔	๓๐.๔	๑๙.๖	๑๗.๐	๘.๖
๒) การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน	๘๐.๔	๖.๒	๕.๐	๖.๖	๑.๘
๓) การค้าประเวณี (ขายตัว)	๖๔.๘	๒๓.๐	๕.๖	๔.๘	๑.๘
๔) ตั้งท้องในวัยเรียน	๕๙.๔	๒๓.๖	๙.๖	๖.๔	๑.๐
๕) การทำอนาจาร	๓๘.๔	๒๓.๐	๑๓.๐	๑๐.๘	๑๔.๘
๖) ล่วงละเมิดทางเพศ	๕๙.๒	๒๑.๖	๑๖.๔	๑.๔	๑.๔
๗) การดูหมิ่นเหยียดหยามทางเพศ	๔๒.๒	๒๒.๖	๑๑.๖	๑๑.๒	๑๒.๔
๘) การพาดคนรักของผู้อื่น	๓๘.๔	๓๔.๘	๑๗.๖	๕.๘	๔.๐
๘) ทำลายความสัมพันธ์ในครอบครัว	๔๓.๖	๒๔.๘	๑๕.๔	๑๐.๔	๕.๘

ตารางที่ ๓ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมที่มีลักษณะเกี่ยวกับทางเพศ

จากตารางที่ ๓ พบว่า พฤติกรรมละเมิดจริยธรรมที่เกี่ยวกับทางเพศมากที่สุด ๓ อันดับแรก ได้แก่ การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๔ รองลงมาเป็นการค้าประเวณี (ขายตัว) คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๘ และการตั้งท้องในวัยเรียน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๔ ซึ่งใกล้เคียงกับพฤติกรรมการล่วงละเมิดทางเพศที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละ ๕๙.๒ ส่วนพฤติกรรมการแต่งกายยั่วทางเพศมาเป็นอันดับสุดท้าย คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๔

๔. พฤติกรรมที่มีลักษณะผิดจริยธรรมการสื่อสาร	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) การพูดเท็จ	๔๓.๘	๒๒.๘	๑๕.๐	๑๒.๘	๕.๖
๒) การพูดส่อเสียดผู้อื่น	๕๕.๖	๑๙.๒	๑๖.๘	๖.๖	๑.๘
๓) การพูดคำหยาบ	๕๙.๖	๑๔.๔	๑๗.๘	๔.๔	๓.๘
๔) การพูดเพ้อเจ้อ	๓๙.๔	๒๔.๘	๑๙.๒	๑๑.๔	๕.๒
๕) การผิดสัญญา	๒๘.๔	๒๙.๔	๒๐.๔	๑๕.๒	๖.๖
๖) การหลอกลวง	๓๙.๘	๒๕.๐	๑๓.๖	๑๒.๔	๙.๒
๗) การไม่รักษาคำพูด	๔๓.๔	๑๘.๕	๑๗.๐	๑๓.๔	๗.๖
๘) การไม่ตรงต่อเวลา	๔๕.๔	๑๙.๖	๑๗.๐	๑๐.๔	๗.๖
๙) การนินทาว่าร้าย	๕๒.๒	๒๒.๘	๑๓.๐	๙.๔	๒.๖
๑๐) การเสริมความเกินจริง	๓๙.๖	๑๘.๘	๑๗.๘	๑๓.๘	๑๐.๐

ตารางที่ ๔ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีลักษณะผิดจริยธรรมการสื่อสาร

จากตารางที่ ๔ พบว่า เยาวชนมีความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมผิดจริยธรรมการสื่อสารมากที่สุด ๓ อันดับแรก คือ การพูดคำหยาบมาเป็นอันดับแรก คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๖ รองลงมาเป็นการพูดส่อเสียดผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๖ และการนินทาว่าร้ายเป็นอันดับต่อมา คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๒ ส่วนการผิดสัญญามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๔

๕. พฤติกรรมที่มีลักษณะมีนเมา	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) การเสพสิ่งมีนเมา	๕๘.๔	๒๑.๙	๑๓.๑	๔.๔	๑.๖
๒) การเสพสิ่งเสพติด	๕๔.๕	๑๕.๗	๑๗.๑	๙.๗	๒.๔
๓) การค้าสิ่งเสพติด	๕๘.๘	๑๙.๕	๗.๐	๖.๖	๗.๖
๔) การติดอบายมุข	๕๗.๕	๓๐.๖	๘.๒	๒.๖	๐.๖
๕) การเล่นการพนัน	๗๑.๒	๑๙.๓	๖.๔	๑.๘	๐.๘
๖) การเที่ยวมั่วสุมตามแหล่งบันเทิงเรีงมย์	๔๒.๓	๒๔.๕	๙.๑	๑๗.๕	๖.๐
๗) การขาดสติสัมปชัญญะ	๕๙.๒	๓๐.๘	๖.๒	๒.๒	๑.๐

ตารางที่ ๕ ระดับความคิดเห็นหลังการอบรมต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมที่มีลักษณะมีนเมา

จากตารางความคิดเห็นดังกล่าวพบว่า ก่อนการอบรมเยาวชนมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมที่มีลักษณะมีนเมามากที่สุด ได้แก่ การเล่นการพนัน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๒ รองลงมาเป็นการขาดสติสัมปชัญญะ คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๒ และการค้าสิ่งเสพติดเป็นลำดับต่อมา คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๘ ส่วนการเที่ยวมั่วสุมตามแหล่งบันเทิงเรีงมย์เป็นอันดับสุดท้าย คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๒

๒. ผลการวิจัยสาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยก่อนการอบรม

สาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) การบีบคั้นทางเศรษฐกิจ	๕๗.๖	๑๑.๒	๑๗.๘	๘.๘	๔.๖
๒) ปัญหาทางการเมืองที่บีบคั้น	๔๒.๖	๑๗.๔	๑๓.๖	๑๓.๔	๑๓.๐
๓) ความเจริญทางเทคโนโลยี	๖๘.๔	๑๑.๐	๙.๒	๘.๒	๓.๒
๔) ปัญหาส่วนตัวของเยาวชน	๖๓.๘	๑๐.๔	๙.๘	๘.๔	๗.๖
๕) การมีสิ่งยั่วยุมากขึ้น	๗๘.๘	๑๗.๒	๒.๒	๑.๔	๐.๔
๖) การเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดี	๖๗.๐	๑๕.๐	๘.๔	๓.๒	๖.๔
๗) ค่านิยมสมัยใหม่	๕๖.๒	๑๑.๐	๖.๒	๑๘.๔	๘.๒
๘) การใช้กฎหมายไม่เข้มงวด	๕๓.๖	๑๗.๔	๑๓.๔	๙.๐	๖.๖
๙) กระบวนการอบรมสั่งสอนขาดประสิทธิภาพ	๕๓.๔	๒๔.๘	๑๑.๐	๘.๔	๒.๔
๑๐) การไม่เห็นคุณค่าของจริยธรรม	๖๖.๖	๑๑.๖	๙.๒	๑๑.๒	๑.๔

ตารางที่ ๖ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยก่อนการอบรม

จากตารางดังกล่าวพบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยมากที่สุด ได้แก่ การมีสิ่งยั่วยุมากขึ้นมาเป็นอันดับแรก คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๘ รองลงมาเป็นความเจริญทางเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๔ ลำดับที่ ๓ เป็นการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดี คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๐ โดยใกล้เคียงกับการไม่เห็นคุณค่าของจริยธรรมซึ่งเป็นลำดับต่อมา คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๖ ส่วนปัญหาการบีบคั้นทางการเมืองมาเป็นอันดับสุดท้าย คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๖

๓. ผลการวิจัยปัจจัยที่ทำให้ละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยก่อนการอบรม

ปัจจัยที่ทำให้ละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) ปัจจัยด้านการบีบคั้นทางสังคม	๔๓.๒	๑๔.๘	๑๙.๒	๑๗.๘	๕.๐
๒) ปัจจัยด้านปัญหาครอบครัว	๙๓.๖	๒.๔	๒.๘	๐.๘	๐.๔
๓) ปัจจัยด้านการศึกษาที่ไม่เน้นการพัฒนาจริยธรรม	๖๔.๒	๑๕.๒	๙.๐	๑๐.๒	๑.๔
๔) ปัจจัยด้านทัศนคติเยาวชนไม่เห็นคุณค่าของจริยธรรม	๔๘.๔	๒๐.๘	๙.๘	๑๖.๘	๔.๒
๕) ปัจจัยด้านบทบาทของสถาบันศาสนาที่มีต่อสังคมลดลง	๔๘.๔	๑๙.๒	๑๕.๖	๑๖.๐	๐.๘
๖) ปัจจัยด้านการแพร่หลายของอบายมุขและสิ่งเสพติด	๗๓.๘	๑๖.๔	๖.๔	๒.๔	๑.๐
๗) ปัจจัยด้านการแพร่หลายของสถานบันเทิงเรียมย์	๖๕.๖	๒๒.๒	๖.๘	๓.๒	๒.๒

๘) ปัจจัยด้านการลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีจากสื่อต่างๆ	๗๓.๐	๙.๐	๕.๒	๓.๖	๙.๒
๙) ปัจจัยด้านการหลงใหลค่านิยมและวัฒนธรรมสมัยใหม่	๖๔.๒	๑๕.๖	๙.๒	๔.๘	๖.๒
๑๐) ปัจจัยด้านช่องทางและโอกาสในการละเมิดจริยธรรมมากขึ้น	๒๓.๖	๒๒.๔	๓๖.๖	๑๑.๖	๕.๘
๑๑) ปัจจัยด้านเครื่องมือการก่ออาชญากรรมที่หลากหลายมากขึ้น	๒๓.๘	๒๒.๘	๓๒.๘	๑๑.๒	๙.๔
๑๒) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่ส่งเสริมการละเมิดจริยธรรม	๕๗.๔	๓๓.๖	๖.๔	๑.๐	๑.๖

ตารางที่ ๗ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้ละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยก่อนการอบรม

จากตารางดังกล่าวพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้ละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยก่อนที่จะเข้ารับการอบรม โดยปัจจัยที่มีผลต่อการละเมิดจริยธรรม ๓ ลำดับแรก ได้แก่ ปัจจัยด้านปัญหาครอบครัวมาเป็นอันดับแรก คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๖ รองลงมาเป็นปัจจัยด้านการแพร่หลายของอบายมุขและสิ่งเสพติด คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๘ อันดับต่อมาเป็นปัจจัยด้านการลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีจากสื่อต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๖

๔. ผลจากการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยก่อนการอบรม

ผลจากการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) ทำให้มีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง	๔๓.๒	๒๒.๔	๒๓.๐	๕.๐	๖.๔
๒) การก่ออาชญากรรม	๓๙.๔	๑๙.๒	๓๙.๘	๑.๒	๐.๔
๓) ทำให้มีพฤติกรรมทุจริต	๒๒.๒	๒๕.๐	๓๓.๖	๑๑.๐	๘.๒
๔) ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน	๖๒.๔	๑๘.๘	๙.๒	๘.๘	๐.๘
๕) การก่อปัญหาแก่สังคม	๕๕.๖	๑๑.๒	๑๓.๘	๑๘.๘	๐.๖
๖) ทำให้มีบุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์ของสังคมไทย	๓๐.๘	๑๓.๒	๓๗.๔	๒.๖	๑๖.๐
๗) ทำให้ติดสิ่งเสพติดและอบายมุข	๖๙.๖	๑๕.๔	๑๓.๔	๑.๒	๐.๔
๘) ทำให้ผลการเรียนตกต่ำ	๒๙.๒	๓๐.๔	๓๕.๖	๒.๘	๒.๐
๙) ทำให้ขาดสติสัมปชัญญะในการยับยั้งชั่งใจ	๔๔.๒	๓๑.๐	๑๗.๐	๕.๒	๒.๖
๑๐) ทำให้ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	๕๖.๒	๒๔.๘	๑๓.๘	๓.๒	๒.๐

ตารางที่ ๘ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยก่อนการอบรม

จากตารางดังกล่าวพบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย ซึ่งเป็นความคิดเห็นก่อนเข้ารับการอบรม โดยเห็นว่าการละเมิดจริยธรรมมีผลทำให้ติดสิ่งเสพติดและอบายมุขมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๖ รองลงมาเป็นการทำให้ครอบครัวเดือดร้อน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๔ และลำดับต่อมาเป็นการทำให้ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๒ ส่วนการมีผลทำให้มีพฤติกรรมทุจริตมาเป็นอันดับสุดท้าย คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๒

๔.๑.๒ กระบวนการอบรมการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยใน จังหวัดขอนแก่น

๑. ประเด็นและเนื้อหาในการอบรม

ประเด็นที่ใช้ในการอบรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเยาวชน โดยเน้นเนื้อหาหลักในการอบรมจำแนกออกเป็น ๓ ส่วน คือ เบญจศีล เบญจธรรม และสติปัญญา ๔ และเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมที่เกี่ยวข้องเป็นประเด็นเสริม

๑.๑ การอบรมเบญจศีล

๑) ไม่มีพฤติกรรมที่มีลักษณะรุนแรง (ศีลข้อ ๑) ไม่การฆ่าผู้อื่น การไม่ทำร้ายร่างกาย การไม่กลั่นแกล้งคนอื่น/รังแกคนอื่น เป็นคนมีระเบียบเรียบร้อย ไม่การก่อปัญหาและมลภาวะในสังคม ไม่มีพฤติกรรมขัดแย้ง ไม่การทะเลาะวิวาท ไม่การบังคับขู่เข็ญ ไม่ทรมานทำร้ายสัตว์/มนุษย์

๒) ไม่มีพฤติกรรมที่มีลักษณะทุจริต (ศีลข้อ ๒) ไม่การลักขโมย ไม่การฉกเอาทรัพย์สินของผู้อื่น ไม่การปล้น ไม่การโกง ไม่การหลอกลวงเอาทรัพย์สินผู้อื่น ไม่การปลอมแปลง ยืมของแล้วส่งคืนหรือรับผิดชอบเมื่อของเสียหาย ไม่ทุจริตข้อสอบ ไม่ทุจริตต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในโรงเรียน รักษาสมบัติส่วนรวม ทำให้สมบัติส่วนรวมเสียหาย ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น

๓) ป้องกันภัยเกี่ยวกับทางเพศ (ศีลข้อ ๓) ไม่แต่งกายยั่วทางเพศ ไม่มีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ไม่ค้าประเวณี (ขายตัว) ไม่ตั้งท้องในวัยเรียน ไม่ทำอนาจาร ไม่ล่วงละเมิดทางเพศ ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามทางเพศ ไม่พรากคนรักของผู้อื่น ไม่ทำลายความสัมพันธ์ในครอบครัว

๔) พฤติกรรมที่ส่งเสริมการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ (ศีลข้อ ๔) ไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียดผู้อื่น ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อ ไม่ผิดสัญญา ไม่หลอกลวง รักษาคำพูด ตรงต่อเวลา ไม่นินทาว่าร้าย ไม่เสริมความเกินจริง

๕) เว้นพฤติกรรมที่มีลักษณะมีนเมา (ศีลข้อ ๕) ไม่เสพสิ่งมีนเมา ไม่เสพสิ่งเสพติด ไม่ค้าสิ่งเสพติด ไม่ติดอบายมุข ไม่เล่นการพนัน ไม่เที่ยวมั่วสุมตามแหล่งบันเทิงเรีงมย์ มีสติสัมปชัญญะ

๑.๒ การอบรมเบญจธรรม

อบรมแนวทางการปฏิบัติตามเบญจธรรม ๕ ประการ ได้แก่ ๑) เมตตากรุณา คือ ความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ๒) สัมมาอาชีวะ คือ การประกอบสัมมาชีพ ๓) กามสังวร คือ การสำรวมในกาม ๔) สัจจะ คือ การพูดความจริง ๕) สติสัมปชัญญะ คือ ความระลึกได้และความรู้ตัว โดยใช้กระบวนการฝึกอบรมจิตใจ

๑.๓ การอบรมสติปัฏฐาน ๔

การอบรมภาคปฏิบัติจะเน้นการอบรมและปฏิบัติตามแนวทางสติปัฏฐาน ๔ ได้แก่ ๑) กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน คือ การมีสติรู้เท่าทันและควบคุมพฤติกรรมทางกาย ๒) เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน คือ การมีสติรู้เท่าทันและควบคุมเวทนา ๓) จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน คือ การมีสติรู้เท่าทันและควบคุมจิต และ ๔) ธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน คือ การฝึกสติพิจารณาธรรม โดยการประยุกต์ให้เหมาะสมกับวัยของเยาวชน ใช้ภาษาในการอบรมง่ายๆ มุ่งเน้นการใช้สติปัฏฐาน ๔ ในชีวิตประจำวัน

เนื้อหาการอบรมมุ่งสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเบญจศีลและเบญจธรรม ความสัมพันธ์ของเบญจศีลและเบญจธรรม โดยเบญจศีลทำให้มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ส่วนเบญจธรรมทำให้มีเจตนาส่งเสริมจริยธรรม ซึ่งเบญจธรรมเป็นคุณธรรมที่ส่งเสริมพฤติกรรมของคนให้มีศีล ๕ รวมทั้งการอบรมเกี่ยวกับไตรสิกขา ภาวนา ๔ สติปัฏฐาน ๔ และมรรค ๘ เป็นต้น โดยมุ่งเน้นการอบรมคุณธรรมและจริยธรรมที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาทางจริยธรรมของเยาวชนในยุคสมัยที่เทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต จึงมีการอบรมทั้งส่วนที่เป็นคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กันไป

๒. รูปแบบในการอบรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน

การอบรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจำแนกออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ ๑) รูปแบบการอบรมภาคทฤษฎี ซึ่งใช้การอบรมในห้องเรียน โดยส่งพระวิทยากรไปอบรมจริยธรรมให้กับนักเรียนตามสถานศึกษาต่างๆ ในลักษณะของการสอนจริยธรรมในภาคทฤษฎี คือ การสอนธรรมะสำหรับการดำเนินชีวิต และแนวทางปฏิบัติเชิงจริยธรรม ทั้งศีล ๕ ไตรสิกขา ภาวนา ๔ มรรค ๘ และหลักธรรมอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติของเยาวชนในสังคมแห่งเทคโนโลยี เป็นประเด็นหลักในการอบรม ๒) รูปแบบการอบรมแบบผสมทั้งภาคปริยัติและภาคปฏิบัติ ซึ่งใช้การอบรมนอกห้องเรียน ทั้งการจัดกิจกรรมอบรมในโรงเรียนและการจัดกิจกรรมอบรมค่ายคุณธรรมในวัด โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมอบรมเพื่อเพิ่มองค์ความรู้และทักษะในการปฏิบัติสติปัฏฐาน ๔ คือ มีทั้งการฟังบรรยายธรรมเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และการปฏิบัติธรรมตามแนวทางสติปัฏฐาน ๔ เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีสติ สัมปชัญญะ และโยนิโสมนสิการในการดำเนินชีวิตและการใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน

๓. การประเมินผลการอบรม

การประเมินผลการอบรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนจำแนกออกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ ๑) การประเมินโดยคณะพระวิทยากร คือ การประเมินความรู้ความเข้าใจโดยการสนทนาธรรมกับเยาวชน และการประเมินโดยการสังเกตพฤติกรรมของเยาวชน ๒) การประเมินโดยการสัมภาษณ์ครูและผู้บริหารสถานศึกษา ๓) การประเมินโดยการแจกแบบสอบถามนักเรียนแล้วนำมาประเมินหาค่าร้อยละเพื่อให้ทราบระดับความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ

๔.๑.๓ ผลการวิจัยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยหลังการอบรม

ผลการวิจัยหลังจากเข้ารับการอบรมจำแนกออกเป็น ๔ ส่วน คือ ๑) ผลการวิจัยพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย ๒) ผลการวิจัยสาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย ๓) ผลการวิจัยปัจจัยที่ทำให้ละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย และ ๔) ผลจากการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. ผลการวิจัยพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยหลังการอบรม

การศึกษาปัญหาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย โดยได้จำแนกผลการวิจัยหลังการอบรมออกเป็น ๕ ส่วน ได้แก่ พฤติกรรมที่มีลักษณะรุนแรง พฤติกรรมที่มีลักษณะทุจริต พฤติกรรมที่มีลักษณะเกี่ยวกับทางเพศ พฤติกรรมที่มีลักษณะผิดจริยธรรมด้านการสื่อสาร พฤติกรรมที่มีลักษณะมีนเมา ดังตารางต่อไปนี้

๑. พฤติกรรมที่มีลักษณะรุนแรง	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) การฆ่าผู้อื่น	๖๒.๖	๒๘.๒	๕.๖	๓.๐	-
๒) การทำร้ายร่างกาย	๔๘.๕	๒๕.๔	๑๘.๕	๕.๔	๑.๖
๓) การกลั่นแกล้งคนอื่น/รังแกคนอื่น	๔๓.๕	๒๘.๘	๑๗.๕	๔.๒	๕.๔
๔) พฤติกรรมไร้ระเบียบ	๔๓.๗	๑๐.๗	๑๘.๑	๑๐.๕	๑๖.๓
๕) การก่อปัญหาและมลภาวะในสังคม	๓๘.๖	๑๐.๓	๑๒.๕	๓๐.๖	๗.๔
๖) พฤติกรรมขัดแย้ง	๔๙.๗	๒๒.๔	๒๕.๔	๑.๖	-
๗) การทะเลาะวิวาท	๕๗.๙	๒๔.๓	๑๐.๓	๖.๖	๐.๔
๘) การบังคับขู่เข็ญ	๔๕.๙	๓๐.๐	๑๖.๙	๔.๖	๒.๐
๙) การทรมานทำร้ายสัตว์	๕๑.๓	๓๑.๒	๑๐.๙	๒.๖	๓.๔

ตารางที่ ๙ ระดับความคิดเห็นหลังการอบรมต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมที่มีลักษณะรุนแรง

จากตารางดังกล่าวพบว่า หลังการอบรมระดับความคิดเห็นของเยาวชนต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมที่มีลักษณะรุนแรงมากที่สุด ได้แก่ การฆ่าผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๖ รองลงมาเป็นการทะเลาะวิวาท คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๙ และการทรมานทำร้ายสัตว์เป็นลำดับต่อมา คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๓ ส่วนการก่อปัญหาและมลภาวะในสังคมเป็นอันดับสุดท้าย คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๖

๒. พฤติกรรมที่มีลักษณะทุจริต	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) การลักขโมย	๕๘.๘	๒๓.๕	๙.๕	๗.๖	-
๒) การฉกเอาทรัพย์สินของผู้อื่น	๕๔.๕	๒๐.๕	๑๒.๓	๑๐.๕	๑.๖
๓) การปล้น	๔๕.๑	๒๑.๕	๑๑.๓	๑๙.๗	๑.๘
๔) การโกง	๕๗.๕	๒๒.๙	๑๑.๕	๕.๔	๒.๒
๕) การหลอกลวงเอาทรัพย์สินผู้อื่น	๓๓.๒	๓๐.๖	๑๔.๙	๖.๔	๑๔.๓
๖) การปลอมแปลง	๑๙.๙	๓๖.๘	๑๗.๗	๑๕.๑	๙.๙
๗) การยืมของแล้วไม่ส่งคืนหรือไม่รับผิดชอบเมื่อของเสียหาย	๓๙.๔	๒๓.๓	๑๕.๕	๑๙.๓	๒.๐
๘) การทุจริตข้อสอบ	๖๐.๒	๒๐.๙	๑๐.๗	๗.๐	๐.๖
๙) การทุจริตต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในโรงเรียน	๔๗.๙	๓๖.๒	๑๐.๔	๔.๐	๑.๐
๑๐) การทำให้สมบัติส่วนรวมเสียหาย	๕๐.๕	๒๔.๗	๑๕.๓	๘.๒	๐.๘
๑๑) การเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น	๖๑.๖	๑๒.๗	๑๖.๙	๖.๔	๑.๘

ตารางที่ ๑๐ ระดับความคิดเห็นหลังการอบรมต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมที่มีลักษณะทุจริต

จากตารางดังกล่าวพบว่า หลังการอบรมระดับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมที่มีลักษณะทุจริตมากที่สุด คือ พฤติกรรมเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๖ รองลงมาเป็นการทุจริตข้อสอบ คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๒ ลำดับต่อมาเป็นการลักขโมย คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๘ ส่วนการปลอมแปลงเป็นอันดับสุดท้าย คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๙

๓. พฤติกรรมที่มีลักษณะเกี่ยวกับทางเพศ	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) การแต่งกายยั่วเย้าทางเพศ	๔๗.๕	๓๐.๖	๑๗.๗	๓.๐	๐.๖
๒) การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน	๘๓.๑	๑๐.๙	๔.๘	๐.๔	๐.๒
๓) การค้าประเวณี (ขายตัว)	๗๘.๗	๑๖.๓	๓.๒	๐.๔	๐.๘
๔) ตั้งท้องในวัยเรียน	๗๙.๓	๑๒.๗	๖.๒	๐.๔	๐.๘
๕) การทำอนาจาร	๕๘.๘	๒๐.๙	๖.๔	๑๐.๑	๓.๒
๖) ล่วงละเมิดทางเพศ	๖๓.๐	๑๒.๓	๑๐.๗	๙.๑	๓.๒
๗) การดูหมิ่นเหยียดหยามทางเพศ	๔๐.๐	๓๐.๖	๑๐.๓	๑๕.๑	๓.๔
๘) การพรางคนรักของผู้อื่น	๓๖.๒	๒๓.๕	๒๔.๙	๑๐.๙	๔.๐
๘) ทำลายความสัมพันธ์ในครอบครัว	๔๒.๕	๒๓.๙	๒๔.๕	๗.๒	๑.๔

ตารางที่ ๑๑ ระดับความคิดเห็นหลังการอบรมต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมที่มีลักษณะเกี่ยวกับทางเพศ

จากตารางพบว่า หลังการอบรมระดับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมที่มีลักษณะเกี่ยวกับทางเพศมากที่สุด ได้แก่ การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๑ รองลงมา เป็นตั้งท้องในวัยเรียน คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๓ และการค้าประเวณี (ขายตัว) เป็นลำดับต่อมา คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๗ ส่วนการพรางคนรักของผู้อื่นเป็นลำดับสุดท้าย คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๒

๔. พฤติกรรมที่มีลักษณะผิดจริยธรรม การสื่อสาร	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) การพูดเท็จ	๔๗.๕	๒๔.๑	๑๖.๙	๔.๔	๖.๖
๒) การพูดส่อเสียดผู้อื่น	๕๕.๙	๒๔.๙	๑๑.๑	๔.๒	๓.๔
๓) การพูดคำหยาบ	๕๙.๘	๑๐.๗	๑๖.๓	๗.๒	๕.๔
๔) การพูดเพ้อเจ้อ	๔๐.๖	๒๒.๓	๑๑.๗	๑๖.๗	๘.๒
๕) การผิดสัญญา	๓๙.๒	๓๑.๔	๑๖.๕	๙.๗	๒.๖
๖) การหลอกลวง	๔๘.๗	๒๓.๓	๑๔.๗	๑๐.๓	๒.๔
๗) การไม่รักษาคำพูด	๔๙.๓	๒๐.๙	๒๖.๒	๒.๔	๐.๖
๘) การไม่ตรงต่อเวลา	๔๖.๙	๑๗.๗	๑๘.๑	๑๔.๓	๒.๔
๙) การนินทาว่าร้าย	๕๙.๐	๒๖.๖	๘.๙	๔.๐	๐.๘
๑๐) การเสริมความเกินจริง	๔๐.๐	๑๑.๑	๑๓.๕	๑๗.๓	๑๗.๕

ตารางที่ ๑๒ ระดับความคิดเห็นหลังการอบรมต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมการสื่อสาร

จากตารางดังกล่าวพบว่า หลังการอบรมเยาวชนมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมการสื่อสารมากที่สุด ได้แก่ การพูดคำหยาบ คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๘ รองลงมาเป็นการนินทาว่าร้าย คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๐ และลำดับต่อมาเป็นการพูดส่อเสียดผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๙ ส่วนลำดับสุดท้ายเป็นการผิดสัญญา คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๒

๕. พฤติกรรมที่มีลักษณะมีนเมา	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) การเสพสิ่งมีนเมา	๕๖.๒	๓๘.๘	๓.๐	๑.๘	๐.๒
๒) การเสพสิ่งเสพติด	๔๙.๐	๑๗.๒	๑๑.๔	๑๐.๒	๑๒.๒
๓) การค้าสิ่งเสพติด	๕๗.๖	๑๓.๖	๑๒.๔	๑๐.๒	๖.๒
๔) การติดอบายมุข	๖๙.๔	๘.๘	๑๑.๖	๕.๖	๔.๖
๕) การเล่นเกมพนัน	๔๓.๒	๒๑.๐	๙.๐	๑๒.๒	๑๔.๖
๖) การเที่ยวมั่วสุมตามแหล่งบันเทิงเรีงรมย์	๔๔.๔	๒๙.๐	๑๑.๒	๗.๖	๗.๘
๗) การขาดสติสัมปชัญญะ	๗๒.๒	๘.๘	๑๐.๔	๗.๐	๑.๖

ตารางที่ ๑๓ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมที่มีลักษณะมีนเมา

จากตารางความคิดเห็นดังกล่าว พบว่า ความคิดเห็นของเยาวชนเกี่ยวกับพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมที่มีลักษณะมีนัยมากที่สุด ๓ อันดับแรก ได้แก่ การขาดสติสัมปชัญญะมาเป็นอันดับแรก คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๒ รองลงมาเป็นการติดอบายมุข คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๔ และการค้าสิ่งเสพติดมาเป็นลำดับที่ ๓ คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๖ ซึ่งใกล้เคียงกับการเสพสิ่งมีนัยมาเป็นอันดับต่อมา คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๒ ส่วนการเล่นการพนันมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๒

๒. ผลการวิจัยสาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยหลังการอบรม

สาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) การบีบคั้นทางเศรษฐกิจ	๖๓.๐	๑๒.๓	๑๑.๑	๗.๐	๖.๐
๒) ปัญหาทางการเมืองที่บีบคั้น	๓๘.๐	๑๔.๙	๑๙.๑	๑๙.๗	๗.๘
๓) ความเจริญทางเทคโนโลยี	๔๑.๙	๑๙.๕	๑๖.๙	๑๗.๓	๓.๘
๔) ปัญหาส่วนตัวของเยาวชน	๗๓.๔	๒๒.๕	๓.๐	๐.๔	๐.๒
๕) การมีสิ่งยั่วยุมากขึ้น	๗๒.๘	๑๕.๕	๕.๐	๓.๖	๒.๖
๖) การเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดี	๖๗.๔	๔.๒	๗.๔	๑๒.๙	๗.๖
๗) ค่านิยมสมัยใหม่	๕๔.๕	๑๓.๗	๒๓.๙	๔.๘	๒.๖
๘) การใช้กฎหมายไม่เข้มงวด	๓๑.๔	๒๕.๔	๑๘.๓	๑๘.๗	๕.๖
๙) กระบวนการอบรมสั่งสอนขาดประสิทธิภาพ	๕๔.๗	๑๗.๕	๑๖.๗	๕.๒	๕.๔
๑๐) การไม่เห็นคุณค่าของจริยธรรม	๖๗.๘	๑๖.๑	๗.๐	๖.๔	๒.๒

ตารางที่ ๑๔ ระดับความเห็นหลังการอบรมเกี่ยวกับสาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย

จากตารางดังกล่าวพบว่า หลังจากการอบรมแล้วเยาวชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยมากที่สุด ได้แก่ ปัญหาส่วนตัวของเยาวชน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๔ รองลงมาเป็นสิ่งยั่วยุมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๘ ลำดับต่อมาเป็นการไม่เห็นคุณค่าของจริยธรรม คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๘ ส่วนการใช้กฎหมายไม่เข้มงวดมาเป็นอันดับสุดท้าย คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๔ แสดงให้เห็นว่าหลังการอบรมเยาวชนเห็นว่ากฎหมายหรือข้อบังคับไม่เข้มงวดไม่ใช่สาเหตุหลักของการละเมิดจริยธรรม ปัญหาหลักอยู่ที่พฤติกรรมส่วนตัวของแต่ละคน

๓. ผลการศึกษาปัจจัยที่ทำให้ละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยหลังการอบรม

ปัจจัยที่ทำให้ละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) ปัจจัยด้านการบีบคั้นทางสังคม	๔๘.๕	๒๔.๗	๑๔.๙	๙.๑	๒.๒
๒) ปัจจัยด้านปัญหาคอรัว	๗๖.๓	๑๘.๓	๒.๐	๑.๘	๑.๐

๓) ปัจจัยด้านการศึกษาที่ไม่เน้นการพัฒนาจริยธรรม	๖๕.๒	๙.๕	๑๖.๑	๖.๘	๑.๘
๔) ปัจจัยด้านทัศนคติเยาวชนไม่เห็นคุณค่าของจริยธรรม	๖๐.๔	๑๘.๓	๑๖.๗	๒.๔	๑.๖
๕) ปัจจัยด้านบทบาทของสถาบันศาสนาที่มีต่อสังคมลดลง	๔๓.๙	๑๔.๙	๑๔.๕	๑๘.๕	๗.๖
๖) ปัจจัยด้านการแพร่หลายของอบายมุขและสิ่งเสพติด	๗๕.๗	๒๑.๗	๑.๒	๐.๔	๐.๔
๗) ปัจจัยด้านการแพร่หลายของสถาบันเท็งเริงมัย	๖๘.๐	๙.๕	๑๓.๗	๖.๒	๒.๐
๘) ปัจจัยด้านการลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีจากสื่อต่างๆ	๖๓.๒	๑๑.๗	๕.๐	๑๓.๕	๖.๐
๙) ปัจจัยด้านการหลงใหลค่านิยมและวัฒนธรรมสมัยใหม่	๒๑.๕	๓๘.๖	๑๑.๗	๒๒.๑	๕.๖
๑๐) ปัจจัยด้านช่องทางและโอกาสในการละเมิดจริยธรรมมากขึ้น	๒๒.๙	๒๐.๕	๓๖.๘	๑๓.๓	๖.๐
๑๑) ปัจจัยด้านเครื่องมือการก่ออาชญากรรมที่หลากหลายมากขึ้น	๓๔.๒	๓๕.๒	๑๖.๓	๗.๒	๖.๖
๑๒) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่ส่งเสริมการละเมิดจริยธรรม	๖๓.๒	๑๕.๓	๑๑.๑	๖.๔	๓.๔

ตารางที่ ๑๕ ระดับความคิดเห็นหลังการอบรมเกี่ยวกับปัจจัยทำให้ละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย

จากตารางดังกล่าวพบว่า หลังการอบรมแล้วเยาวชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทำให้ละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านปัญหาครอบครัว คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๓ รองลงมาเป็นปัจจัยด้านการแพร่หลายของอบายมุขและสิ่งเสพติด คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๗ ต่อมาเป็นปัจจัยด้านการแพร่หลายของสถาบันเท็งเริงมัย คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๐ ส่วนปัจจัยด้านการหลงใหลค่านิยมและวัฒนธรรมสมัยใหม่เป็นลำดับสุดท้าย คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๕

๔. ผลจากการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยหลังการอบรม

ผลจากการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) ทำให้มีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง	๕๓.๕	๒๒.๗	๑๒.๓	๖.๒	๔.๘
๒) การก่ออาชญากรรม	๖๒.๔	๑๐.๓	๑๑.๗	๑๒.๗	๒.๒
๓) ทำให้มีพฤติกรรมทุจริต	๖๓.๘	๘.๗	๑๐.๑	๑๓.๕	๓.๒
๔) ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน	๖๖.๖	๑๑.๑	๘.๓	๘.๗	๔.๖
๕) การก่อปัญหาแก่สังคม	๕๙.๔	๒๖.๒	๙.๓	๓.๖	๐.๘
๖) ทำให้มีบุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์ของสังคมไทย	๔๓.๓	๒๐.๓	๑๔.๓	๑๗.๗	๓.๘
๗) ทำให้ติดสิ่งเสพติดและอบายมุข	๗๑.๐	๒๑.๓	๔.๔	๒.๐	๐.๘
๘) ทำให้ผลการเรียนตกต่ำ	๗๔.๘	๑๖.๗	๔.๐	๒.๒	๑.๘
๙) ทำให้ขาดสติสัมปชัญญะในการยับยั้งชั่งใจ	๕๖.๕	๒๑.๙	๑๖.๑	๒.๘	๒.๒
๑๐) ทำให้ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	๕๖.๓	๑๖.๕	๒๒.๙	๒.๒	๑.๖

ตารางที่ ๑๖ ระดับความคิดเห็นหลังการอบรมเกี่ยวกับผลจากการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย

จากตารางดังกล่าวพบว่า หลังจากการอบรมแล้วเยาวชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลจากการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยมากที่สุด คือ ทำให้ผลการเรียนตกต่ำ คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๘

รองลงมาเป็นการทำให้ติดสิ่งเสพติดและอบายมุข คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๐ และลำดับต่อมาเป็นการทำให้ครอบครัวเดือดร้อน คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๖ ส่วนการทำให้มีบุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์ของสังคมไทย คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๓

๔.๑.๔ ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แล้วจับประเด็นสำคัญ ซึ่งได้จำแนกประเด็นความคิดเห็นออกเป็น ๔ ส่วน คือ พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย สาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย ปัจจัยที่ทำให้ละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย ผลจากการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๑.๔.๑ พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

การวิจัยพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย โดยผลการวิจัยมาจากการสัมภาษณ์ครูและผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า พฤติกรรมของเยาวชนไทยปัจจุบันที่มีลักษณะผิดจริยธรรมประมวลได้ ๑๓ พฤติกรรม ดังนี้

๑) ขาดระเบียบวินัย ปัญหาจริยธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งที่แสดงออกได้อย่างชัดเจน คือ การขาดระเบียบวินัย ทั้งขาดระเบียบวินัยกับตัวเองและระเบียบวินัยของโรงเรียนและนักเรียน^๑ การไม่เคารพระเบียบหรือกฎเกณฑ์ทางสังคม^๒

๒) ขาดความรับผิดชอบ คือ การขาดสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม^๓ ไม่รับผิดชอบในการกระทำของตนเอง ผลักภาระความรับผิดชอบให้กับคนอื่น ไม่รับผิดชอบในผลการกระทำที่มีผลกระทบต่อคนอื่นและสังคม การทำตัวให้เป็นภาระสังคม^๔

๓) ปัญหาด้านการศึกษา คือ ไม่สนใจเรียน ไม่สนใจในการศึกษา ขาดความกระตือรือร้นในการหาความรู้ ขาดเรียนบ่อย^๕ ขาดวินัยและความรับผิดชอบในการศึกษา มีความสนใจในเรื่องเล่นและหนีเที่ยว เยาวชนติดอบายมุขและสิ่งเสพติด ส่งผลให้มีปัญหาทางการศึกษา^๖

^๑ สัมภาษณ์ นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, ครูโรงเรียนบ้านดอนบม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^๒ สัมภาษณ์ นางนารี ชโยภาส, ผู้อำนวยการโรงเรียนน้ำพองวรวิทย์ ตำบลน้ำพอง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น, เมื่อวันที่ ๑๘ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^๓ สัมภาษณ์ นางนวลศรี ธาตุบุรมย์, ครูโรงเรียนบ้านดอนบม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^๔ สัมภาษณ์ นางสาวนัตติยา มีโพธิ์ทอง, ครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

๔) เกียจคร้าน คือ ทำให้เป็นคนขี้เกียจในการทำงาน ไม่มีความขยันหมั่นเพียร^๗ นอนตื่นสาย^๘ ขาดแรงจูงใจในการทำงาน^๙ ทั้งเกียจคร้านในการเรียน เกียจคร้านในการดูแลตนเอง เกียจคร้านในการช่วยงานโรงเรียนและเกียจคร้านในการช่วยงานผู้ปกครอง รวมทั้งขาดความพยายามในการควบคุมตนเอง ซึ่งทำให้ขาดแรงกระตุ้นในการพัฒนาชีวิต^{๑๐}

๕) ติดเกมส์ ในยุคข้อมูลข่าวสารและความเจริญทางเทคโนโลยี ทำให้มีการผลิตคิดค้นเกมส์ต่างๆ มากขึ้น ทำให้เกมส์มีความแพร่หลาย ทำให้สังคมมีปัญหาเด็กติดเกมส์ ซึ่งเกมส์เป็นอบายมุขอย่างหนึ่ง การเล่นเกมส์จนติดทำให้มีความหมกมุ่นอยู่กับเกมส์ ทำให้เสียสุขภาพและขาดความรับผิดชอบต่อชีวิตและการเรียน^{๑๑} โดยเด็กติดเกมส์จะมีอารมณ์ฉุนเฉียวรุนแรง ซึ่งเป็นปัญหาทางอารมณ์ด้วย^{๑๒}

๖) ขาดเมตตากรุณา ขาดความเมตตาต่อผู้อื่น มีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง การมุ่งร้ายและทำร้ายคนอื่น^{๑๓} ทำให้มีความขัดแย้ง ขาดความปรองดองสามัคคีกันในสังคม และมีพฤติกรรมก่อความรุนแรงต่อกันทั้งทางตรงและทางอ้อม^{๑๔}

๗) พฤติกรรมเชิงชู้สาว^{๑๕} รักแบบชู้สาวในวัยเรียน การมีเพศสัมพันธ์ในวันเรียนหมกมุ่นอยู่กับพฤติกรรมเชิงชู้สาวมากเกินไป ทำให้มีพฤติกรรมทะเลาะกันเพราะความหึงหวง^{๑๖}

^๕ สัมภาษณ์ นายปัญญา รอดแพง, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดอนบม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น, เมื่อวันที่ ๔ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^๖ สัมภาษณ์ ดร.เพ็ญแข บัวภา, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^๗ อ้างแล้ว, นวลศรี ธาตุบุรมย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^๘ อ้างแล้ว, ปัญญา รอดแพง, เมื่อวันที่ ๔ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^๙ สัมภาษณ์ นายเจนณรงค์ วิริทธิ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๐} อ้างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๑} อ้างแล้ว, นายปัญญา รอดแพง, เมื่อวันที่ ๔ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นางสาวสมหวัง แสงโส, ครูโรงเรียนน้ำพองภูมิพัฒน์ ตำบลน้ำพอง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น, เมื่อวันที่ ๑๘ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๓} สัมภาษณ์ ดร.สวัสดี แก้วนะ, ผู้อำนวยการโรงเรียนน้ำพองศึกษา, ตำบลวังชัย อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น, เมื่อวันที่ ๒๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นายชำนาญ ไผ่ครบุรี, ครูโรงเรียนน้ำพองภูมิพัฒน์ ตำบลน้ำพอง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น, เมื่อวันที่ ๑๘ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๕} อ้างแล้ว, นายปัญญา รอดแพง, เมื่อวันที่ ๔ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๖} อ้างแล้ว, ชำนาญ ไผ่ครบุรี, เมื่อวันที่ ๑๘ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

๘) ความเห็นแก่ตัว^{๑๗} มีความคิดเห็นแก่ตัวและแสดงพฤติกรรมเห็นแก่ตัว การเอารัดเอาเปรียบคนอื่น ขาดจิตสำนึกในการทำประโยชน์เพื่อสังคม^{๑๘} แสวงหาและกอบโกยเอาผลประโยชน์เพื่อตัวเองและพวกพ้อง ขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งจะเป็นชนวนให้เกิดความขัดแย้งกันขึ้น

๙) พฤติกรรมทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาจริยธรรมที่ส่งผลให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน^{๑๙} ปัญหาหลอกลวงต้มตุ๋นกัน บิดเบือนข้อมูล เผยแพร่ข้อมูลเท็จลงในสื่อออนไลน์ ทำให้ผู้เสพสื่อเกิดความเข้าใจผิด และบ่อยครั้งทำให้เกิดความเสียหายทางธุรกิจเพราะได้รับข้อมูลผิด หรือข้อมูลที่ปลูกเร้ากระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งและความรุนแรงต่อกัน^{๒๐}

๑๐) ขาดความกตัญญูและความเคารพ พฤติกรรมที่มีลักษณะอกตัญญู ไม่สำนึกในบุญคุณของพ่อแม่หรือผู้มีพระคุณ ขาดการแสดงออกถึงความกตัญญูรู้คุณ^{๒๑} การไม่ตอบแทนบุญคุณ การไม่เคารพรักและเชื่อฟังคำตักเตือนหรือคำสั่งสอน เนื่องจากความกตัญญูเป็นสมบัติของคนดี ทำให้มีพฤติกรรมขาดสัมมาคารวะต่อผู้อื่น^{๒๒}

๑๑) อบายมุขและสิ่งเสพติด การขาดจริยธรรมส่งผลให้มีอบายมุขเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสิ่งเสพติดพ่วงเข้ามาด้วย เมื่อทั้งอบายมุขและสิ่งเสพติดมีมากขึ้นย่อมทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมมีความสุ่มเสี่ยงต่อชีวิตและทรัพย์สิน^{๒๓}

๑๒) ความไม่เป็นธรรมทางสังคม การขาดจริยธรรมทำให้มีพฤติกรรมที่แสดงถึงความไม่เป็นธรรมทางสังคม เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมสูงขึ้น ผู้มีอำนาจใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงคนจน มีสวัสดิการไม่เท่าเทียมกัน รวมทั้งการมีนโยบายสาธารณะไม่เป็นธรรม^{๒๔}

๑๓) ปัญหาอาชญากรรม การขาดจริยธรรมส่งผลให้เกิดอาชญากรรมมากยิ่งขึ้น ยิ่งในสังคมที่มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยียิ่งทำให้คนในสังคมใช้เทคโนโลยีในการก่ออาชญากรรมได้

^{๑๗} อ้างแล้ว, ดร.สวัสดี แก้วนะ, เมื่อวันที่ ๒๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นางสาวหัตติยา เคราะหดี, ครูโรงเรียนน้ำพองศึกษา, ตำบลวังชัย อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น, เมื่อวันที่ ๒๖ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๙} อ้างแล้ว, สมหวัง แสโ, เมื่อวันที่ ๑๘ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๐} อ้างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นางสาวประสงค์ พิงสุข, ครูโรงเรียนบ้านดอนบม, ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายโกเมน โชติศิริ, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนน้ำพองศึกษา ตำบลวังชัย อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น, เมื่อวันที่ ๒๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๓} อ้างแล้ว, นายเจนณรงค์ วิธิตี, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๔} อ้างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

มากยิ่งขึ้น และเป็นอาชญากรรมที่ซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมกว้างขึ้น เช่น อาชญากรรมที่กระทำต่อชีวิต อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และอาชญากรรมทางข้อมูล เป็นต้น^{๒๕}

๔.๑.๔.๒ สาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย

การละเมิดจริยธรรมของเยาวชนมีหลายสาเหตุ ซึ่งมีทั้งสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาจริยธรรมทางตรงและทางอ้อม โดยจำแนกออกเป็น ๕ สาเหตุหลัก ดังต่อไปนี้

๑) ผู้ปกครอง ผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแลบุตรหลานหรือไม่ให้ความสำคัญกับการอบรมสั่งสอนและเอาใจใส่ลูกหลาน ขาดการดูแลและควบคุมพฤติกรรมที่มีความสุ่มเสี่ยงต่อปัญหาจริยธรรม^{๒๖} ผู้ปกครองออกไปทำงานหาเลี้ยงชีพหรือมุ่งหาเงินให้ลูก^{๒๗} เวลาอยู่บ้านก็ต่างคนต่างอยู่ ใช้โทรศัพท์คนละเครื่อง มีโลกส่วนตัวเองกับการใช้สื่อ ทำให้ไม่สนใจดูแลลูก

๒) ปัญหาครอบครัว สาเหตุหลักอย่างหนึ่งของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนมาจากปัญหาครอบครัว เช่น ครอบครัวแตกแยก^{๒๘} ขาดความอบอุ่นในครอบครัว ขาดความสัมพันธ์กันในครอบครัว พ่อแม่ไม่ได้อยู่ดูแลลูก หรือการเอาลูกไปให้ปู่ย่าตายายเลี้ยง ทำให้ลูกขาดความอบอุ่นจากพ่อแม่ ทำให้ติดเพื่อนและหนีเที่ยว ซึ่งสุ่มเสี่ยงต่อการติดอบายมุขและสิ่งเสพติดได้ง่าย รวมทั้งการขาดความเข้มงวดกวดขันจากครอบครัว^{๒๙} นอกจากนี้ยังมีสาเหตุมาจากการเลี้ยงดูโดยไม่เอาใจใส่ การไม่สังเกตพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของลูก และการส่งเสริมพฤติกรรมที่ไม่ดี รวมทั้งผู้ปกครองทำตัวเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี^{๓๐}

๓) ขาดการเสริมสร้างจริยธรรม ครอบครัวกับโรงเรียนสังคมขาดกระบวนการปลูกฝังจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง การละเลยปลูกฝังทางจริยธรรม^{๓๑} ขาดการขัดเกลาจิตใจในด้านศีลธรรม^{๓๒} มุ่งเน้นวิชาการและวิชาชีพเป็นหลัก ในการเสริมสร้างจริยธรรมก็ทำเพียงบางช่วงเวลา ไม่มีกระบวนการต่อเนื่องและขาดการสอดแทรกการเสริมสร้างจริยธรรมในการเรียนและในกิจกรรมอื่นๆ^{๓๓}

^{๒๕} อ้างแล้ว, นางสาวนัตติยา มีโพหนอง, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๖} อ้างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๗} อ้างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรมย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๘} อ้างแล้ว, นายปัญญา รอดแพง, เมื่อวันที่ ๔ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๙} อ้างแล้ว, นางสมประสงค์ พิงสุข, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๓๐} อ้างแล้ว, นายปัญญา รอดแพง, เมื่อวันที่ ๔ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๓๑} อ้างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรมย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๓๒} อ้างแล้ว, นางสาวหัตติยา เคราะห์ดี, เมื่อวันที่ ๒๖ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๓๓} อ้างแล้ว, นางนารี ชโยภาส, เมื่อวันที่ ๑๘ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

๔) ขาดแบบอย่างที่ดี เยาวชนเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีที่ปรากฏตามสื่อและในสังคม ขาดแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต การขาดบุคคลต้นแบบที่ดี^{๓๔}

๕) การคบเพื่อนที่ไม่ดี ทำตามเพื่อนในทางที่ผิด คบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเสเพลเสฟติดและอบายมุข คบคนที่มีอุปนิสัยไม่ดี ทำให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีด้วย^{๓๕}

๔.๑.๔.๓ ปัจจัยที่ทำให้ละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย พบว่า สามารถจำแนกออกเป็น ๕ กลุ่มปัจจัย ดังนี้

๑) ปัจจัยทางด้านครอบครัว ได้แก่ ปัญหาครอบครัว^{๓๖} ผู้ปกครองไม่ปลูกฝังบุตรหลานให้มีจริยธรรม^{๓๗} ครอบครัวแตกแยก ขาดความอบอุ่นในครอบครัว^{๓๘}

๒) ปัจจัยทางด้านเพื่อน การคบเพื่อนที่ขาดจริยธรรม คบเพื่อนที่มีครอบครัวขาดจริยธรรม คบเพื่อนที่ติดอบายมุขและสิ่งเสพติด การติดเพื่อนที่ไม่ดี^{๓๙}

๓) ปัจจัยทางด้านสถานศึกษา ขาดการเอาใจใส่ของสถานศึกษา^{๔๐} การไม่เข้มงวดระเบียบวินัยของนักเรียน สถานศึกษามีสภาพเสี่ยงต่อการเสเพลสิ่งเสพติดและอบายมุขหรือเป็นที่มาสุ่มของนักเรียน ครูเอาใจใส่ดูแลไม่ทั่วถึง^{๔๑}

๔) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ได้แก่ เยาวชนติดโทรศัพท์มือถือและเทคโนโลยี^{๔๒} การถูกเทคโนโลยีครอบงำจิตใจ^{๔๓} การใช้เทคโนโลยีไม่เป็นไปตามคุณค่าแท้และหลงใหลในคุณค่าเทียมของเทคโนโลยี^{๔๔} เทคโนโลยีสมัยใหม่มีส่วนสำคัญที่กระตุ้นให้คนขาดจริยธรรมได้ง่ายขึ้น เพราะเป็นช่องทางที่ก่อให้เกิดปัญหาจริยธรรมได้กว้างและเผยแผ่ได้อย่างรวดเร็ว^{๔๕} การเลียนแบบพฤติกรรมสื่อ^{๔๖} การไม่รู้จักแยกแยะพฤติกรรมที่ไม่ดีจากสื่อ ทำให้มีพฤติกรรมเลียนแบบในทางที่ไม่ถูกต้อง^{๔๗}

^{๓๔} อ้างแล้ว, นางสมประสงค์ พิงษ์สุข, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๓๕} อ้างแล้ว, ดร.สวัสดี แก้วนะ, เมื่อวันที่ ๒๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๓๖} อ้างแล้ว, นายปัญญา รอดแพง, เมื่อวันที่ ๔ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๓๗} อ้างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๓๘} อ้างแล้ว, นายชำนาญ ไผ่ครบุรี, เมื่อวันที่ ๑๘ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๓๙} อ้างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรมย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๔๐} อ้างแล้ว, นางสมประสงค์ พิงษ์สุข, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๔๑} อ้างแล้ว, นางนารี ชโยภาส, เมื่อวันที่ ๑๘ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๔๒} อ้างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๔๓} อ้างแล้ว, นายโกเมน โชติศิริ, เมื่อวันที่ ๒๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๔๔} อ้างแล้ว, ดร.สวัสดี แก้วนะ, เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๔๕} อ้างแล้ว, นางสมประสงค์ พิงษ์สุข, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๔๖} อ้างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรมย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

๕) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งสิ่งแวดล้อมทางสังคมและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการมีจริยธรรม^{๔๘} สิ่งแวดล้อมที่ไม่ส่งเสริมจริยธรรม^{๔๙} การอยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีโครงสร้างไม่เป็นธรรม^{๕๐} อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ไม่ส่งเสริมคนดีมีจริยธรรมให้มีอำนาจ และไม่ปกป้องคนดี^{๕๑} เป็นต้น

๔.๑.๔.๔ ผลจากการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย

การละเมิดจริยธรรมของเยาวชนพบว่า มีผลกระทบหลายส่วน ซึ่งมีผลกระทบทางตรงและผลกระทบทางอ้อม ๕ ส่วน ดังนี้

๑) ผลกระทบต่อการศึกษ ได้แก่ การหลงใหลในเทคโนโลยีมากเกินไปทำให้นักเรียนไม่ตั้งใจเรียน^{๕๒} การไม่ทำการบ้านหรืองานมอบหมายส่งครู การหนีเรียนไปเที่ยวหรือไปเสพสิ่งเสพติดกับเพื่อน ทำให้เสียการเรียน^{๕๓}

๒) ผลกระทบต่อครอบครัว การที่เยาวชนมีพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมมีผลกระทบต่อครัวครัวในรูปแบบของการทำให้เสียชื่อเสียง^{๕๔} คนในครอบครัวรู้สึกอับอายต่อพฤติกรรมที่ไม่ดี^{๕๕} มีปัญหาในครอบครัว ครอบครัวขาดความอบอุ่น^{๕๖}

๓) ผลกระทบต่อชีวิต การที่เยาวชนมีพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมส่งผลกระทบต่อชีวิตของเยาวชนเอง^{๕๗} ทำให้สูญเสียความเชื่อมั่นจากสังคม และการมีปัญหาทางจริยธรรมบางอย่างเป็นการละเมิดกฎหมายด้วย ซึ่งอาจทำให้ถูกจับกุมดำเนินคดีทางกฎหมาย ทำให้เสียโอกาสในการศึกษาเล่าเรียน^{๕๘} ซึ่งส่งผลให้เสียอนาคตไปด้วย^{๕๙}

๔) ผลกระทบต่อสังคม การละเมิดจริยธรรมมีผลกระทบต่อผู้ละเมิดและครอบครัวแล้วยังส่งผลกระทบต่อสังคมด้วย เพราะสังคมใดที่มีปัญหาทางจริยธรรมมากก็จะทำให้คนในสังคมอยู่

^{๔๗} อ้างแล้ว, นางสาวหัตติยา เคราะห์ดี, เมื่อวันที่ ๒๖ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๔๘} อ้างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๔๙} อ้างแล้ว, นายปัญญา รอดแพง, เมื่อวันที่ ๔ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๕๐} อ้างแล้ว, นายโกเมน โชติศิริ, เมื่อวันที่ ๒๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๕๑} อ้างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๕๒} อ้างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๕๓} อ้างแล้ว, นายปัญญา รอดแพง, เมื่อวันที่ ๔ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๕๔} อ้างแล้ว, นายเจนณรงค์ วิธิตี, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๕๕} อ้างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๕๖} อ้างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๕๗} อ้างแล้ว, นางนารี ชโยภาส, เมื่อวันที่ ๑๘ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๕๘} อ้างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๕๙} อ้างแล้ว, นายปัญญา รอดแพง, เมื่อวันที่ ๔ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

อย่างไม่เป็นสุข มีความหวาดระแวงต่อกัน มีความขัดแย้งและความรุนแรงภายในสังคม^{๖๐} มีปัญหา
อบายมุขและปัญหายาเสพติด^{๖๑} เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อสังคมด้วย

๕) ผลกระทบต่อประเทศชาติ พฤติกรรมละเมิดจริยธรรมเป็นพฤติกรรมในทางลบ
ต่อประเทศชาติ ทำให้ชาวต่างชาติขาดความเชื่อมั่นต่อการท่องเที่ยวหรือการลงทุนในประเทศ^{๖๒} การ
ละเมิดจริยธรรมทำให้มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์^{๖๓} ส่งผลให้ขัดขวางการพัฒนาสังคมและ
ประเทศชาติ^{๖๔} ขาดความร่วมมือในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ^{๖๕} เยาวชนที่ละเมิดจริยธรรมก็
จะมีผลพวงต่อการสูญเสียทรัพยากรอันทรงคุณค่าของชาติในอนาคตด้วย^{๖๖} โดยจะมีผลกระทบต่อ
สังคมระดับประเทศ^{๖๗}

๔.๑.๕ สรุปพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยสรุปได้ ๕ ส่วน คือ พฤติกรรมละเมิดจริยธรรม
สาเหตุของการละเมิดจริยธรรม ปัจจัยที่ทำให้เยาวชนละเมิดจริยธรรม ผลกระทบจากการละเมิด
จริยธรรม และสรุปความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา โดยแต่ละส่วนมีเนื้อหาสรุป
ดังต่อไปนี้

๑. สรุปพฤติกรรมละเมิดจริยธรรม

จากการศึกษาพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมพบว่ามีความสัมพันธ์กับการละเมิดศีล ๕ ตาม
แนวทางพระพุทธศาสนา เมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นทั้งก่อนและหลังการอบรมพบว่าม
นัยสำคัญหลายประการ โดยจำแนกออกเป็นรายประเด็นดังนี้

๑) พฤติกรรมที่มีลักษณะรุนแรง ก่อนการอบรมพบว่าพฤติกรรมที่มีลักษณะรุนแรง
๓ ลำดับแรก คือ การทรมานทำร้ายสัตว์ (ร้อยละ ๔๙.๔) การฆ่าผู้อื่น (ร้อยละ ๔๖.๒) และการทำร้าย
ร่างกาย (ร้อยละ ๔๓.๖) และลำดับสุดท้ายเป็นการขู่เข็ญ (ร้อยละ ๒๔.๖) ส่วนหลังการอบรมพบว่า ๓
ลำดับแรกเปลี่ยนแปลงไปทั้งหมด คือ การฆ่าผู้อื่น (ร้อยละ ๖๒.๖) การทะเลาะวิวาท (ร้อยละ ๕๗.๙)
และการทรมานทำร้ายสัตว์ (ร้อยละ ๕๑.๓) และลำดับสุดท้ายเป็นการก่อปัญหาและมลภาวะในสังคม
(ร้อยละ ๓๘.๖) แสดงให้เห็นว่าหลังการอบรมเยาวชนเห็นว่าการกระทำความรุนแรงที่มีผลต่อชีวิตผิต

^{๖๐} อ้างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๖๑} อ้างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรมย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๖๒} อ้างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๖๓} อ้างแล้ว, นางสมประสงค์ พิงสุข, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๖๔} อ้างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรมย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๖๕} อ้างแล้ว, นายโกเมน โชติศิริ, เมื่อวันที่ ๒๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๖๖} อ้างแล้ว, นางสาวนัตติยา มีโพทอง, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๖๗} อ้างแล้ว, ดร.สวัสดี แก้วนะ, เมื่อวันที่ ๒๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

จริยธรรมมากที่สุด รองลงมาเป็นการกระทำต่อร่างกายมนุษย์และร่างกายสัตว์ตามลำดับ และให้ความสำคัญกับพฤติกรรมที่กระทบต่อสังคมน้อยที่สุด

๒) พฤติกรรมที่มีลักษณะทุจริต ก่อนการอบรมพบว่าระดับความคิดเห็น ๓ ลำดับแรก คือ การเอาไรต์เอาเปรียบผู้อื่น (ร้อยละ ๖๒.๔) การทุจริตข้อสอบ (ร้อยละ ๕๘.๘) และการโกง (ร้อยละ ๕๕.๔) ลำดับสุดท้ายเป็นการปลอมแปลง (ร้อยละ ๑๙.๒) ส่วนหลังจากการอบรมพบว่าความคิดเห็น ๒ ลำดับแรกและลำดับสุดท้ายมีประเด็นเดียวกันกับก่อนการอบรม แต่ระดับความคิดเห็นไม่เท่ากัน คือ การเอาไรต์เอาเปรียบผู้อื่น ระดับความคิดเห็นลดลงเล็กน้อย (ร้อยละ ๖๑.๖) ในขณะที่การทุจริตข้อสอบกลับเพิ่มขึ้น (ร้อยละ ๖๐.๒) ส่วนลำดับที่ ๓ ประเด็นเปลี่ยนจากการโกงมาเป็นการลักขโมย (ร้อยละ ๕๘.๘) และลำดับสุดท้ายเป็นการปลอมแปลง มีระดับความคิดเห็นเพิ่มขึ้นเล็กน้อย (ร้อยละ ๑๙.๙) แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีลักษณะทุจริตทั้งก่อนและหลังการอบรมมีความแตกต่างกันเล็กน้อย

๓) พฤติกรรมที่เกี่ยวกับการละเมิดจริยธรรมทางเพศ ความคิดเห็นก่อนการอบรมพบว่า การละเมิดจริยธรรมมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน (ร้อยละ ๘๐.๔) การชำประเวณี (ชายตัว) (ร้อยละ ๖๔.๘) และตั้งท้องในวัยเรียน (ร้อยละ ๕๙.๔) ลำดับสุดท้ายเป็นการแต่งกายยั่วทางเพศ (ร้อยละ ๒๔.๔) หลังการอบรมลำดับแรกเป็นการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเหมือนกัน แต่มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น (ร้อยละ ๘๓.๑) ส่วนลำดับที่ ๒ และ ๓ สลับกัน คือ การตั้งท้องในวัยเรียน (ร้อยละ ๗๙.๓) และการชำประเวณี (ชายตัว) (ร้อยละ ๗๘.๗) ส่วนลำดับสุดท้ายไม่เหมือนกัน คือ เป็นการพรางคนรักของคนอื่น (ร้อยละ ๓๖.๒) แสดงให้เห็นว่าปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเป็นปัญหามากที่สุด หลังการอบรมก็ทำให้เยาวชนตระหนักถึงปัญหามากยิ่งขึ้น และให้ความสำคัญกับการแทรกแซงระหว่างคนรักเป็นลำดับสุดท้าย

๔) พฤติกรรมที่มีลักษณะผิดจริยธรรมการสื่อสาร ความคิดเห็นก่อนการอบรมพบว่า การละเมิดจริยธรรมมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ การพูดคำหยาบ (ร้อยละ ๕๙.๖) การพูดส่อเสียดผู้อื่น (ร้อยละ ๕๕.๖) การนินทาว่าร้าย (ร้อยละ ๕๒.๒) และการผิดสัญญาเป็นลำดับสุดท้าย (ร้อยละ ๒๘.๔) ส่วนหลังจากอบรมแล้วพบว่า พฤติกรรมละเมิดจริยธรรมมากที่สุดเหมือนกับก่อนการอบรม คือ การพูดคำหยาบ มีความเห็นเพิ่มขึ้นเล็กน้อย (ร้อยละ ๕๙.๘) รองลงมาเป็นการนินทาว่าร้าย (ร้อยละ ๕๙.๐) และการพูดส่อเสียดผู้อื่น (ร้อยละ ๕๕.๙) ในขณะที่ลำดับสุดท้ายเหมือนกัน คือ การผิดสัญญา ซึ่งมีน้ำหนักเพิ่มมากขึ้น (ร้อยละ ๓๙.๒) แสดงให้เห็นว่าหลังการอบรมเยาวชนมีความเข้าใจพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการสื่อสารดีขึ้น

๕) พฤติกรรมผิดจริยธรรมที่มีลักษณะมีนเมา ความคิดเห็นของเยาวชนก่อนการอบรมพบว่า พฤติกรรมผิดจริยธรรมที่มีลักษณะมีนเมามากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ การเล่นการพนัน (ร้อยละ ๗๑.๒) การขาดสติสัมปชัญญะ (ร้อยละ ๕๙.๒) การค้าสิ่งเสพติด (ร้อยละ ๕๘.๘) และการ

เที่ยวมั่วสุมตามแหล่งบันเทิงเรีงมย์เป็นลำดับสุดท้าย (ร้อยละ ๔๒.๓) ในขณะที่ระดับความคิดเห็น หลังการอบรมพบว่า พฤติกรรมที่มีลักษณะมีนเามาากที่สุด ๒ ลำดับแรกไม่เหมือนกัน คือ การขาดสติสัมปชัญญะ (ร้อยละ ๗๒.๒) รองลงมาเป็นการติดยาสูบ (ร้อยละ ๖๙.๔) ส่วนลำดับที่ ๓ เหมือนกัน คือ การค้าสิ่งเสพติด มีค่าเฉลี่ยลดลงเล็กน้อย (ร้อยละ ๕๗.๖) และลำดับสุดท้ายเป็นการเล่นการพนัน (ร้อยละ ๔๓.๒) แสดงให้เห็นว่า หลังการอบรมแล้วเยาวชนมีความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาของการขาดสติสัมปชัญญะเป็นผลให้เกิดพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมมากที่สุด ส่วนที่เป็นยาสูบและสิ่งเสพติดเป็นปัญหารองลงมา

๒. สาเหตุของการละเมิดจริยธรรม

การเก็บข้อมูลและการประเมินความคิดเห็นของเยาวชน จำแนกออกเป็น ๒ ส่วน คือ ก่อนและหลังจากการอบรม จากนั้นจึงนำผลการประเมินมาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละด้าน โดยสาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย การประเมินความเห็นจากแบบสอบถาม ก่อนการอบรม พบว่า สาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ การมีสิ่งยั่วยุมากขึ้น (ร้อยละ ๗๘.๘) ความเจริญทางเทคโนโลยี (ร้อยละ ๖๘.๔) การเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดี (ร้อยละ ๖๗.๐) และปัญหาทางการเมืองที่บีบคั้นเป็นลำดับสุดท้าย (ร้อยละ ๔๒.๖) ส่วนความคิดเห็นหลังการอบรม พบว่า มีระดับความเห็นเปลี่ยนไปทุกด้าน โดยสาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ ปัญหาส่วนตัวของเยาวชน (ร้อยละ ๗๓.๔) การมีสิ่งยั่วยุมากขึ้น (ร้อยละ ๗๒.๘) การไม่เห็นคุณค่าของจริยธรรม (ร้อยละ ๖๗.๘) และการใช้กฎหมายไม่เข้มงวดมาเป็นลำดับสุดท้าย (ร้อยละ ๓๑.๔) แสดงให้เห็นนัยสำคัญหลังการอบรม คือ เยาวชนปรับเปลี่ยนมุมมองต่อสาเหตุของการละเมิดจริยธรรมว่ามาจากพฤติกรรมส่วนตัวของเยาวชนเป็นสาเหตุหลัก ส่วนสิ่งยั่วยุและการไม่เห็นคุณค่าของจริยธรรมเป็นสาเหตุรองลงมา ถ้าหากรู้จักการควบคุมตัวเองดีแล้วย่อมไม่มีพฤติกรรมละเมิดจริยธรรม

๓. ปัจจัยที่ทำให้เยาวชนไทยละเมิดจริยธรรม

ก่อนการอบรมพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เยาวชนไทยละเมิดจริยธรรมมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ ปัจจัยทางด้านปัญหาครอบครัว (ร้อยละ ๙๓.๖) ปัจจัยด้านการแพร่หลายของยาสูบและสิ่งเสพติด (ร้อยละ ๗๓.๘) ปัจจัยด้านการลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีจากสื่อต่างๆ (ร้อยละ ๗๓.๐) และปัจจัยด้านช่องทางและโอกาสในการละเมิดจริยธรรมมากขึ้น (ร้อยละ ๒๓.๖) ส่วนหลังการอบรมพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เยาวชนไทยละเมิดจริยธรรมมากที่สุด ๒ ลำดับแรกเหมือนกันกับก่อนการอบรม คือ ปัจจัยด้านปัญหาครอบครัว (ร้อยละ ๗๖.๓) ปัจจัยด้านการแพร่หลายของยาสูบและสิ่งเสพติด (ร้อยละ ๗๕.๗) และลำดับที่ ๓ เป็นปัจจัยด้านการแพร่หลายของสถาบันบันเทิงเรีงมย์ (ร้อยละ ๖๘.๐) ส่วนลำดับสุดท้ายเป็นปัจจัยด้านการหลงใหลค่านิยมและวัฒนธรรมสมัยใหม่ (ร้อยละ ๒๑.๕) แสดงให้เห็นนัยยะสำคัญ คือ ทั้งก่อนและหลังการอบรมเยาวชนยังมีความเห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการละเมิด

จริยธรรมมากที่สุด คือ ปัจจัยทางด้านครอบครัว สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาครอบครัวเป็นปัจจัยหลักที่เยาวชนมักประสบอยู่เสมอและมีผลต่อการกำหนดพฤติกรรมของเยาวชน แม้ว่าจะเป็นประเด็นเดียวกันแต่ค่าเฉลี่ยหลังการอบรมจะลดลงค่อนข้างมาก โดยต่างกันมากถึง ๑๗.๓ รองลงมาก็เห็นเหมือนกันว่าเป็นปัจจัยด้านการแพร่หลายของอบายมุขและสิ่งเสพติด เพิ่มขึ้นจากเดิม ๑.๙ แม้ว่าจะเป็นประเด็นเหมือนกันแต่ระดับความเห็นไม่เท่ากัน

๔. ผลจากการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย

ก่อนการอบรมพบว่า ผลจากการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ มีผลทำให้ติดสิ่งเสพติดและอบายมุข (ร้อยละ ๖๙.๖) ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน (ร้อยละ ๖๒.๔) ทำให้ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (ร้อยละ ๕๖.๒) ลำดับสุดท้าย คือ ทำให้มีพฤติกรรมทุจริต (ร้อยละ ๒๒.๒) ส่วนหลังการอบรมพบว่า ๓ ลำดับแรกเปลี่ยนแปลงจากก่อนการอบรม คือ ทำให้ผลการเรียนตกต่ำ (ร้อยละ ๗๔.๘) ทำให้ติดสิ่งเสพติดและอบายมุข (ร้อยละ ๗๑.๐) ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน (ร้อยละ ๖๖.๖) และลำดับสุดท้ายเป็นการทำให้มีบุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์ (ร้อยละ ๔๓.๓) แสดงให้เห็นนัยยะสำคัญ คือ เยาวชนเห็นว่าการละเมิดจริยธรรมมีผลต่อการเรียนมากถึงร้อยละ ๗๔.๘ เพิ่มขึ้นจากประเด็นเดียวกันจากก่อนการอบรมร้อยละ ๒๙.๒ มากถึง ๔๕.๖ แสดงให้เห็นว่าเยาวชนเห็นคุณค่าของการศึกษามากยิ่งขึ้น

๕. สรุปความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

จากการสัมภาษณ์คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง พบว่าพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชนมีหลายลักษณะ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพฤติกรรมที่ประสบพบเจออยู่ในชีวิตประจำวันของเยาวชน ได้แก่ พฤติกรรมการขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ปัญหาทางการศึกษา (การไม่ตั้งใจศึกษา) ความเกียจคร้าน การติดเกมส์ การขาดความเมตตากรุณา มีพฤติกรรมเชิงชู้สาว ความเห็นแก่ตัว พฤติกรรมที่มีลักษณะทุจริตคอร์รัปชั่น ขาดความกตัญญูและความเคารพ เสพติดอบายมุขและสิ่งเสพติด ความไม่เป็นธรรมทางสังคม และปัญหาอาชญากรรม โดยสาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย ได้แก่ การเลียนแบบพฤติกรรมจากผู้ปกครอง ปัญหาครอบครัว ขาดการเสริมสร้างจริยธรรม การขาดแบบอย่างที่ดี การคบเพื่อนที่ไม่ดีหรือเพื่อนที่มีพฤติกรรมละเมิดจริยธรรม ปัจจัยที่ทำให้ละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยมาจาก ๕ ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยทางด้านครอบครัว ปัจจัยทางด้านเพื่อน ปัจจัยทางด้านสถานศึกษา ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยมีผลกระทบต่อหลายส่วน ได้แก่ มีผลกระทบต่อการศึกษาโดยตรงของเยาวชน มีผลกระทบต่อการครอบครัว ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของเยาวชน มีผลกระทบต่องานและสิ่งแวดล้อม และมีผลกระทบต่อประเทศชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม

๔.๒ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

การวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย จำแนกผลการวิจัยออกเป็น ๓ ส่วน คือ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยก่อนการอบรม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยหลังการอบรม และความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

๔.๒.๑ เทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยก่อนการอบรม

ในหัวข้อนี้จะได้กล่าวถึงผลการวิจัยระดับความคิดเห็นของเยาวชนในส่วนที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

๑. เทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยก่อนการอบรม

จากการวิจัยการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยก่อนการอบรม เพื่อให้ทราบระดับความคิดเห็นก่อนที่จะเข้ารับการอบรม โดยได้จำแนกประเด็นความคิดเห็นออกเป็น ๑๐ ประเด็น และจำแนกความคิดเห็นออกเป็น ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ดังต่อไปนี้

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรม ละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยก่อนการอบรม	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) ทำให้มีเครื่องมือก่ออาชญากรรมมากขึ้น	๓๒.๔	๓๒.๒	๓๓.๘	๐.๘	๐.๘
๒) ทำให้มีช่องทางในการทำผิดกฎหมายมากขึ้น	๒๕.๒	๒๒.๒	๓๐.๖	๙.๐	๑๓.๐
๓) ทำให้มีโอกาสดละเมิดจริยธรรมรุนแรงมากขึ้น	๒๔.๘	๒๕.๖	๒๐.๔	๒๗.๒	๒.๐
๔) ทำให้การทำผิดจริยธรรมมีผลกระทบกว้างมากขึ้น	๒๓.๖	๒๓.๐	๒๔.๘	๑๑.๖	๑๗.๐
๕) ทำให้มีสื่อกระตุ้นการละเมิดจริยธรรมมากขึ้น	๖๓.๖	๑๕.๒	๑๕.๖	๔.๐	๑.๖
๖) ทำให้มีเทคโนโลยีเสริมการประพฤติดจริยธรรมมากขึ้น	๓๗.๐	๓๗.๔	๑๒.๖	๓.๒	๙.๘
๗) ทำให้มีการเลียนแบบพฤติกรรมที่ผิดจริยธรรมง่ายขึ้น	๕๑.๐	๑๑.๒	๑๘.๔	๙.๒	๑๐.๒
๘) ทำให้รวมกลุ่มก่ออาชญากรรมได้สะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น	๔๘.๔	๒๘.๘	๑๐.๒	๘.๖	๔.๐
๙) ทำให้เยาวชนไม่เห็นคุณค่าวัฒนธรรม/ประเพณีอันดีงาม	๕๘.๒	๒๒.๖	๘.๔	๕.๘	๕.๐
๑๐) ทำให้มีความสนใจในการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมน้อยลง	๔๓.๔	๒๓.๘	๑๖.๔	๘.๘	๗.๖

ตารางที่ ๑๗ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย
ก่อนการอบรม

จากตารางดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เยาวชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย โดยได้ประเมินผลก่อนการอบรมพบว่า เทคโนโลยีนี้มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมากที่สุด อันดับแรก คือ ทำให้มีสื่อกระตุ้นการละเมิดจริยธรรมมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๖ รองลงมา คือ ทำให้เยาวชนไม่เห็นคุณค่าวัฒนธรรม/ประเพณีอันดีงาม คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๒ และทำให้มีการเลียนแบบพฤติกรรมที่ผิดจริยธรรมง่ายขึ้นเป็นลำดับต่อมา โดนคิดเป็นร้อยละ ๕๑.๐ ส่วนที่มีผลทำให้การทำผิดจริยธรรมมีผลกระทบกว้างมากขึ้น มาเป็นอันดับสุดท้าย คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๖

๒. เทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยก่อนการอบรม

ในหัวข้อนี้มุ่งศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมก่อนที่จะมีการอบรม โดยได้จำแนกออกเป็น ๕ ประเด็น ดังตารางต่อไปนี้

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยก่อนการอบรม	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) ทำให้มีเครื่องมือในการเรียนรู้ธรรมะได้ดีขึ้น	๒๔.๒	๒๔.๖	๒๗.๐	๒๓.๔	๐.๘
๒) สามารถค้นคว้าธรรมะได้สะดวกรวดเร็วขึ้น	๕๗.๔	๓๓.๔	๕.๔	๒.๒	๑.๖
๓) สามารถเข้าใจละเห็นโทษภัยของการละเมิดจริยธรรม	๒๘.๒	๑๓.๘	๓๖.๖	๑๑.๐	๑๐.๔
๔) สามารถปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดีจากสื่อได้มากขึ้น	๓๐.๒	๓๑.๔	๓๒.๘	๓.๒	๒.๔
๕) สามารถปฏิบัติตามหลักจริยธรรมได้อย่างถูกต้อง	๑๓.๖	๑๙.๐	๓๑.๖	๓๐.๔	๕.๔

ตารางที่ ๑๘ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยก่อนการอบรม

จากตารางดังกล่าว แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยก่อนการอบรม โดยเห็นว่าสามารถค้นคว้าธรรมะได้สะดวกรวดเร็วขึ้น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๔ รองลงมา คือ สามารถปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดีจากสื่อได้มากขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๒ และลำดับต่อมา คือ สามารถเข้าใจละเห็นโทษภัยของการละเมิดจริยธรรม คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๒ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ สามารถปฏิบัติตามหลักจริยธรรมได้อย่างถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๖

๔.๒.๒ เทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยหลังการอบรม

ในหัวข้อนี้จำแนกผลการวิจัยออกเป็น ๓ ส่วน คือ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยหลังการอบรม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยหลังการอบรม และความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

๑. เทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยหลังการอบรม

หลังการอบรมได้มีการประเมินผลความคิดเห็นเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย ๑๐ ประเด็น โดยมีระดับความคิดเห็นดังตารางต่อไปนี้

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรม ละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยหลังการอบรม	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) ทำให้มีเครื่องมือก่ออาชญากรรมมากขึ้น	๓๔.๐	๒๓.๑	๒๒.๓	๑๘.๑	๒.๐
๒) ทำให้มีช่องทางในการทำผิดกฎหมายมากขึ้น	๔๒.๗	๒๓.๕	๑๕.๑	๑๒.๗	๕.๔
๓) ทำให้มีโอกาสละเมิดจริยธรรมรุนแรงมากขึ้น	๔๖.๓	๒๔.๑	๑๑.๑	๑๕.๗	๒.๒
๔) ทำให้การทำผิดจริยธรรมมีผลกระทบกว้างมากขึ้น	๔๑.๔	๒๒.๑	๒๒.๗	๗.๐	๖.๔
๕) ทำให้มีสื่อที่กระตุ้นการละเมิดจริยธรรมมากขึ้น	๗๓.๒	๑๖.๙	๖.๐	๑.๘	๑.๖
๖) ทำให้มีเทคโนโลยีเสริมการประพฤติดิจจริยธรรมมากขึ้น	๖๑.๒	๒๑.๙	๑๒.๑	๒.๖	๑.๖
๗) ทำให้มีการเลียนแบบพฤติกรรมที่ผิดจริยธรรมง่ายขึ้น	๕๘.๔	๒๓.๑	๙.๓	๔.๖	๔.๐
๘) ทำให้รวมกลุ่มก่ออาชญากรรมได้สะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น	๕๐.๕	๒๓.๕	๑๐.๓	๑๑.๙	๓.๒
๙) ทำให้เยาวชนไม่เห็นคุณค่าวัฒนธรรม/ประเพณีอันดีงาม	๕๘.๘	๑๘.๗	๑๐.๙	๘.๙	๒.๐
๑๐) ทำให้มีความสนใจในการปฏิบัติตามหลักจริยธรรม น้อยลง	๕๕.๙	๑๒.๗	๑๓.๕	๑๔.๑	๓.๒

ตารางที่ ๑๙ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมการละเมิดจริยธรรม
ของเยาวชนไทยหลังการอบรม

จากตารางดังกล่าวพบว่า หลังจากการอบรมแล้วเยาวชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยมากที่สุด คือ ทำให้มีสื่อที่กระตุ้นการละเมิดจริยธรรมมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๒ รองลงมาเป็นการทำให้มีเทคโนโลยีเสริมการประพฤติดิจจริยธรรมมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒ และลำดับต่อมาเป็นการทำให้เยาวชนไม่เห็นคุณค่าวัฒนธรรม/ประเพณีอันดีงาม คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๘ ส่วนทำให้มีเครื่องมือก่ออาชญากรรมมากขึ้น มาเป็นลำดับสุดท้าย คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๐

๒. เทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยหลังการ

อบรม

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยหลังการอบรม	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) ทำให้มีเครื่องมือในการเรียนรู้ธรรมะได้ดีขึ้น	๖๘.๐	๕.๐	๑๒.๗	๗.๔	๖.๔
๒) สามารถค้นคว้าธรรมะได้สะดวกรวดเร็วขึ้น	๖๒.๔	๗.๒	๑๒.๑	๑๓.๗	๔.๐
๓) สามารถเข้าใจละเห็นโทษภัยของการละเมิดจริยธรรม	๒๒.๑	๓๖.๔	๒๒.๗	๑๕.๓	๓.๐
๔) สามารถปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดีจากสื่อได้มากขึ้น	๓๓.๖	๓๖.๖	๑๖.๑	๑๑.๕	๑.๖
๕) สามารถปฏิบัติตามหลักจริยธรรมได้อย่างถูกต้อง	๔๖.๕	๒๓.๙	๑๕.๑	๑๐.๙	๓.๐

ตารางที่ ๒๐ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยหลังการอบรม

จากตารางดังกล่าวพบว่า หลังจากการอบรมแล้ว เยาวชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยมากที่สุด คือ ทำให้มีเครื่องมือในการเรียนรู้ธรรมะได้ดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๐ รองลงมาทำให้สามารถค้นคว้าธรรมะได้สะดวกรวดเร็วขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๔ ลำดับต่อมาทำให้สามารถปฏิบัติตามหลักจริยธรรมได้อย่างถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๕ ต่อมาเป็นการทำให้สามารถปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดีจากสื่อได้มากขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๖ ส่วนการทำให้สามารถเข้าใจละเห็นโทษภัยของการละเมิดจริยธรรม เป็นลำดับสุดท้าย คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๑

๔.๒.๓ ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

จากการสัมภาษณ์คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยได้จำแนกเนื้อหาออกเป็น ๒ ส่วน คือ เทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชน และเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน ซึ่งได้สังเคราะห์เนื้อหาตามรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

๔.๒.๓.๑ เทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชน

เนื้อหาส่วนนี้ได้จำแนกออกเป็น ๔ ด้าน คือ เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้านร่างกาย เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้านจิตใจและอารมณ์ เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้านปัญญา โดยในแต่ละด้านก็จะมีเนื้อหาที่สัมพันธ์กันหลายประเด็น ดังนี้

๑. เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้านร่างกาย

เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้านร่างกาย ๓ ส่วน คือ ทำให้มีผลกระทบโดยตรงต่อร่างกาย มีผลกระทบต่อพฤติกรรม และมีผลกระทบต่อบุคลิกภาพ

๑) ผลกระทบต่อร่างกาย คือ การใช้เทคโนโลยีมีผลเสียต่อสุขภาพหลายส่วน^{๖๘} ติดเทคโนโลยีจนพักผ่อนไม่เพียงพอ ทำให้สุขภาพเสื่อมโทรม^{๖๙} การเพลิดเพลินกับการใช้เทคโนโลยีในอิริยาบถเดียวนานเกินไป ทำให้อิริยาบถไม่สมดุล ซึ่งมีผลเสียต่อสุขภาพ^{๗๐} การติดเทคโนโลยีจนนอนไม่หลับ พักผ่อนน้อย^{๗๑}

๒) ผลกระทบต่อพฤติกรรม คือ การใช้เทคโนโลยีมากเกินไป จนเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์^{๗๒} ทำให้ขาดเทคโนโลยีไม่ได้ มีผลเสียต่อพฤติกรรมการพึ่งพาตนเอง^{๗๓} ติดเทคโนโลยีจนเกียจคร้านในการเรียนและการทำงาน^{๗๔} เทคโนโลยีเป็นสื่อกระตุ้นให้เกิดความต้องการทางเพศ ทำให้อยากรู้อยากทดลอง ทำให้มีพฤติกรรมยั่ววน การไม่รักษาวลสงวนตัว^{๗๕} นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์และท้องในวัยเรียน^{๗๖} การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ขาดการยั้งคิดและขาดวิจารณญาณทำให้เกิดความขัดแย้งและการทะเลาะวิวาทกัน^{๗๗}

๓) ผลกระทบต่อบุคลิกภาพ คือ ทำให้มีพฤติกรรมติดเทคโนโลยี บางคนเคร่งเครียดกับการใช้เทคโนโลยี^{๗๘} ทำให้มีโลกส่วนตัวสูง^{๗๙} ไม่อยากสนทนากับคนในครอบครัวและคนรอบข้าง แต่ใช้สื่อตลอดเวลา ทำให้ขาดมนุษยสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมเกลียดกราดรุนแรงเมื่อไม่ได้ใช้โทรศัพท์ ซึ่งทำให้สูญเสียบุคลิกภาพอันพึงประสงค์^{๘๐}

^{๖๘} อ้างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๖๙} อ้างแล้ว, นายปัญญา รอดแพง, เมื่อวันที่ ๔ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๗๐} อ้างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรณย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๗๑} อ้างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรณย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๗๒} อ้างแล้ว, นายเจนณรงค์ วิจิตร, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๗๓} อ้างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๗๔} อ้างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรณย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๗๕} อ้างแล้ว, นางสมประสงค์ พิงสุข, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๗๖} อ้างแล้ว, นายปัญญา รอดแพง, เมื่อวันที่ ๔ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๗๗} อ้างแล้ว, นายโกเมน โชติศิริ, เมื่อวันที่ ๒๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๗๘} อ้างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรณย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๗๙} อ้างแล้ว, นางนารี ชโยภาส, เมื่อวันที่ ๑๘ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๘๐} อ้างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

๒. เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

๑) ผลกระทบต่อสังคม คือ ทำลายวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น^{๘๑} ก่อให้เกิดการเลียนแบบสิ่งที่ไม่ดี เช่น สิ่งเสพติดและอาชญากรรม^{๘๒} ขาดระเบียบวินัยและความรับผิดชอบในหน้าที่^{๘๓} ขาดวิจรรย์ญาณในการแสดงความคิดเห็นทางสื่อสาธารณะ^{๘๔} กระตุ้นพฤติกรรมความเห็นแก่ตัวมากขึ้น^{๘๕} การใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อละเมิดสิทธิของผู้อื่น^{๘๖} ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางด้านข้อมูลข่าวสาร การใส่ร้ายป้ายสีและการบิดเบือนข้อมูล^{๘๗}

๒) ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม คือ เทคโนโลยีสร้างมาจากการสังเคราะห์ เมื่อนิยมใช้มากๆ จึงมีการประดิษฐ์คิดค้นเทคโนโลยีใหม่ๆ อยู่เสมอ เทคโนโลยีที่ตกทุนไม่ได้รับความนิยมหรือเมื่อชำรุดก็จะกลายเป็นขยะอิเล็กทรอนิกส์จำนวนมาก ซึ่งการกำจัดขยะอิเล็กทรอนิกส์ก็จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม^{๘๘} เทคโนโลยีจึงเป็นภัยคุกคามต่อสิ่งแวดล้อม^{๘๙} การทิ้งขยะไม่เป็นที่ทำให้มีผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม^{๙๐}

๓. เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้านจิตใจ

๑) ผลกระทบต่อจิตสำนึก ขาดจิตสำนึกในการใช้เทคโนโลยี การไม่รู้สึกรู้หาผิดชอบชั่วดี^{๙๑} ขาดจิตสำนึกการรับผิดชอบต่อสังคมและสถานศึกษา^{๙๒} ขาดสำนึกความกตัญญู^{๙๓} ไม่เคารพผู้ใหญ่ ไม่เคารพครู อาจารย์ พ่อแม่^{๙๔}

^{๘๑} อ้างแล้ว, นายปัญญา รอดแพง, เมื่อวันที่ ๔ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๘๒} อ้างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๘๓} อ้างแล้ว, นางสมประสงค์ พึ่งสุข, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๘๔} อ้างแล้ว, นางสาวหัตยา เคราะห์ดี, เมื่อวันที่ ๒๖ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๘๕} อ้างแล้ว, นายโกเมน โชติศิริ, เมื่อวันที่ ๒๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๘๖} อ้างแล้ว, ดร.สวัสดี แก้วนะ, เมื่อวันที่ ๒๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๘๗} อ้างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๘๘} อ้างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๘๙} อ้างแล้ว, นายปัญญา รอดแพง, เมื่อวันที่ ๔ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๙๐} อ้างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรณ, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๙๑} อ้างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๙๒} อ้างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรณ, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๙๓} อ้างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๙๔} อ้างแล้ว, นายปัญญา รอดแพง, เมื่อวันที่ ๔ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

๒) ผลกระทบต่ออุปนิสัย ทำให้เยาวชนมีอุปนิสัยมักง่าย^{๙๕} การเสพเทคโนโลยีมากเกินไปทำให้มีอุปนิสัยติดความสะดวกสบาย พึ่งพาตัวเองน้อยลง มีนิสัยมักง่าย^{๙๖} ไม่ค่อยใส่ใจในวิถีชีวิตของตนเอง

๓) ผลกระทบต่อสุขภาพจิต เสพติดเทคโนโลยี จิตใจหมกมุ่นกับเทคโนโลยีมากเกินไป ทำให้ตกเป็นทาสของเทคโนโลยี^{๙๗} เครียดกับการใช้เทคโนโลยี^{๙๘}

๔) ผลกระทบต่อคุณธรรม ทำให้สิ่งเร้าทางจิตใจ เทคโนโลยีที่เป็นสื่อมีสิ่งกระตุ้นความอยากรู้อยากลองในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง^{๙๙} ทำให้มีอบายมุข สิ่งเสพติด สิ่งเร้าทางเพศ และสิ่งกระตุ้นอารมณ์อื่นๆ^{๑๐๐} จิตใจแข็งกระด้าง^{๑๐๑} มีปัญหาเกี่ยวกับสภาวะทางอารมณ์ ขาดการควบคุมอารมณ์^{๑๐๒} เมื่อไม่ได้ใช้สื่อหรือใช้สื่อล่าช้าก็จะมีอารมณ์ฉุนเฉียวก้าวร้าวรุนแรง^{๑๐๓}

๕) ผลกระทบต่อสมาธิ การใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นตัวกระตุ้นให้จิตใจฟุ้งซ่านไม่เป็นสมาธิ^{๑๐๔} ทำให้กิเลสครอบงำจิตใจให้รัก โลภ โกรธ หลง^{๑๐๕} เมื่อเทคโนโลยีไม่สามารถสนองความต้องการได้ก็จะทำให้มีอารมณ์รุนแรง

๔. เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้านปัญญา

๑) ผลกระทบต่อความคิด การใช้ความรู้ทางเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการก่ออาชญากรรม เช่น อาชญากรรมทางข้อมูลข่าวสาร อาชญากรรมอื่นๆ การใช้เทคโนโลยีหาช่องทางเอารัดเอาเปรียบ^{๑๐๖} การใช้เทคโนโลยีขาดวิจารณญาณทำให้ขาดการคิดอย่างมีเหตุผล^{๑๐๗} มีฉันทิภูมิจิต

^{๙๕} อ้างแล้ว, นางนารี ชโยภาส, เมื่อวันที่ ๑๘ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๙๖} อ้างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรมย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๙๗} อ้างแล้ว, นางสมประสงค์ พิงสุข, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๙๘} อ้างแล้ว, นายชำนาญ ไผ่บุรี, เมื่อวันที่ ๑๘ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๙๙} อ้างแล้ว, นายเจนณรงค์ วิจิตร, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๐๐} อ้างแล้ว, นางสมประสงค์ พิงสุข, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๐๑} อ้างแล้ว, นางสมประสงค์ พิงสุข, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๐๒} อ้างแล้ว, นายโกเมน โชติศิริ, เมื่อวันที่ ๒๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๐๓} อ้างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๐๔} อ้างแล้ว, นางสมประสงค์ พิงสุข, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๐๕} อ้างแล้ว, นางสาวหัตติยา เคราะห์ดี, เมื่อวันที่ ๒๖ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๐๖} อ้างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๐๗} อ้างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

คือ เห็นผิดเป็นชอบ^{๑๐๘} ขาดความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ หลงใหลในกระแสนิยม หลงเชื่อมง่าย ซึ่งจะนำไปสู่การกระทำผิดด้วย^{๑๐๙}

๒) ผลกระทบต่อทัศนคติ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีโดยไม่รับผิดชอบ ขาดความคิดในการรับผิดชอบต่อการใช้เทคโนโลยี^{๑๑๐}

๓) ผลกระทบต่อการเรียน ได้แก่ การไม่ตั้งใจเรียน ใช้เทคโนโลยีมากเกินไป จนไม่ตั้งใจเรียน การหนีเรียนไปเล่นเกมส์ ทำให้ผลการเรียนไม่ดี^{๑๑๑}

๔) ผลกระทบต่อสมอง ได้แก่ มีปัญหาทางสมอง การติดเทคโนโลยีทำให้นอนดึก สมองเบลอ^{๑๑๒} มีอาการเซื่องซึม ส่งผลให้การคิดวิเคราะห์ได้ไม่ดี^{๑๑๓}

๕) ผลกระทบต่อการรับรู้ ทำให้เกิดความสูญเสียประสิทธิภาพการรับรู้^{๑๑๔} ทำให้มีผลการเรียนรู้ไม่ทันเพื่อน^{๑๑๕}

๔.๒.๓.๒. เทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน

ส่วนเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน ๔ ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านจิตใจและอารมณ์ และด้านปัญญา ดังต่อไปนี้

๑. เทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านร่างกาย

เทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านร่างกาย มีทั้งส่วนที่เป็นคุณประโยชน์ต่อสุขภาพและการเพิ่มพูนศักยภาพทางร่างกาย ดังนี้

๑) ทำให้มีเครื่องมือและองค์ความรู้เพื่อสุขภาพ ทำให้มีสื่อและเครื่องมือในการดูแลสุขภาพร่างกาย^{๑๑๖} ทำให้มีนวัตกรรมดูแลสุขภาพ เช่น นาฬิกาวัดการเต้นของหัวใจ ในขณะที่วิ่ง ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ^{๑๑๗}

^{๑๐๘} อ้างแล้ว, นางสมประสงค์ พิงษ์สุข, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๐๙} อ้างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๑๐} อ้างแล้ว, นายโกเมน โชติศิริ, เมื่อวันที่ ๒๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๑๑} อ้างแล้ว, นายปัญญา รอดแพง, เมื่อวันที่ ๔ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๑๒} อ้างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรณ, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๑๓} อ้างแล้ว, นางนารี ชโยภาส, เมื่อวันที่ ๑๘ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๑๔} อ้างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรณ, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๑๕} อ้างแล้ว, นางสาวหัตติยา เคราะห์ดี, เมื่อวันที่ ๒๖ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๑๖} อ้างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียรจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๑๗} อ้างแล้ว, นางสาวหัตติยา เคราะห์ดี, เมื่อวันที่ ๒๖ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

๒) ใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อประกอบการออกกำลังกาย เช่น เพลงประกอบเพื่อสร้างแรงจูงใจในการออกกำลังกาย^{๑๑๘} เทคโนโลยีเป็นสิ่งดี แต่เยาวชนมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้ในทางที่ไม่ดี ไม่รู้จักถ่วงน้ำหนักข้อมูลและความน่าเชื่อถือ^{๑๑๙}

๒. เทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

๑) เทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงาม โดยเยาวชนสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามได้ สามารถศึกษาและเข้าใจจากแหล่งทางวัฒนธรรมได้^{๑๒๐}

๒) เทคโนโลยีมีผลต่อการถ่ายทอดบุคคลอันเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม เช่น วิถีชีวิตของคนมีชื่อเสียงหรือคนที่สังคมยอมรับ^{๑๒๑}

๓) เทคโนโลยีเป็นสื่อเพื่อส่งเสริมจรรยาบรรณทางดีงาม สามารถเรียนรู้พฤติกรรมดีงาม ความสุภาพ และความอ่อนน้อมถ่อมตน^{๑๒๒}

๔) การใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสร้างเครือข่ายทางสังคม^{๑๒๓} ทำให้โลกไร้พรมแดน สามารถติดต่อกันสื่อสารกันอย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น^{๑๒๔}

๕) การนำเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการศึกษาสภาพสังคมได้ง่ายยิ่งขึ้น^{๑๒๕} ทำให้เข้าใจสภาพสังคมและปัญหาทางสังคมได้ดียิ่งขึ้น^{๑๒๖}

๖) การแก้ปัญหาภาวะ ใช้สื่อเพื่อปลูกฝังและให้ความรู้ในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การแก้ปัญหาภาวะโลกร้อน^{๑๒๗} ใช้สื่อค้นหาวิธีการแก้ปัญหาขยะในชุมชน รักษาแหล่งน้ำชุมชน^{๑๒๘} การแก้ปัญหาภาวะ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการคิดค้นนวัตกรรมใหม่เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม^{๑๒๙}

^{๑๑๘} อ้างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรมย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๑๙} อ้างแล้ว, นางสมประสงค์ พิงสุข, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๒๐} อ้างแล้ว, นายปัญญา รอดแพง, เมื่อวันที่ ๔ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๒๑} อ้างแล้ว, นางสมประสงค์ พิงสุข, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๒๒} อ้างแล้ว, นายปัญญา รอดแพง, เมื่อวันที่ ๔ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๒๓} อ้างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๒๔} อ้างแล้ว, นางสาวหัตติยา เคราะห์ดี, เมื่อวันที่ ๒๖ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๒๕} อ้างแล้ว, นายโกเมน โชติศิริ, เมื่อวันที่ ๒๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๒๖} อ้างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๒๗} อ้างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๒๘} อ้างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรมย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๒๙} อ้างแล้ว, นายปัญญา รอดแพง, เมื่อวันที่ ๔ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

๓. เทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านจิตใจและอารมณ์

๑) เทคโนโลยีมีผลต่อการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนได้เรียนรู้และปฏิบัติธรรมะผ่านละครสั้น^{๑๓๐} ละครแล้วย้อนกลับมาดูตัวเอง^{๑๓๑} เห็นปัญหาการขาดจริยธรรมจากเหตุการณ์และสื่อต่างๆ^{๑๓๒}

๒) เทคโนโลยีมีผลต่อการฝึกจิตให้มีคุณธรรมสูง โดยการศึกษาธรรมะหรือฟังธรรมะและแนวทางปฏิบัติจากสื่อ^{๑๓๓}

๓) เทคโนโลยีมีผลต่อการพัฒนาจิตใจให้ผ่อนคลายความตึงเครียด โดยค้นหาแนวทางการปฏิบัติธรรมตามสื่อต่างๆ ทำให้อารมณ์มั่นคง อารมณ์ดีและหายเครียด^{๑๓๔}

๔) เทคโนโลยีมีผลต่อการผ่อนคลายความเครียด บางสถานการณ์ที่มีความเคร่งเครียดสูงก็สามารถใช้สื่อเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดได้ เช่น การฟังธรรมะ การฟังเพลง หรือดูหนัง เป็นต้น ทำให้จิตใจพลัดเพลินและมีความบันเทิงใจในการใช้สื่อกับการผ่อนคลายอารมณ์ไปด้วย^{๑๓๕}

๕) เทคโนโลยีมีผลต่อสื่อเชิงสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้มีพลังบวกเพื่อสร้างสรรค์สิ่งดีงามแก่สังคม ดูสาระข่าวสารเชิงสร้างสรรค์ เช่น นำเสนอข่าวการทำงานของกลุ่มจิตอาสา กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กลุ่มสำนักกรักบ้านเกิดหรือองค์กรเพื่อสังคม^{๑๓๖} ซึ่งจะก่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการทำดีเพื่อสังคม^{๑๓๗}

๔. เทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านปัญญา

๑) เทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมทางด้านการศึกษา เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือส่งเสริมความรู้และความจำ^{๑๓๘} ส่งเสริมการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา^{๑๓๙} สืบค้นข้อมูลได้ง่าย

^{๑๓๐} อ่างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๓๑} อ่างแล้ว, นางนวลศรี ชาติบุรณย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๓๒} อ่างแล้ว, สุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๓๓} อ่างแล้ว, นางนวลศรี ชาติบุรณย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๓๔} อ่างแล้ว, นางสาวหัตติยา เคราะห์ดี, เมื่อวันที่ ๒๖ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๓๕} อ่างแล้ว, นายโกเมน โชติศิริ, เมื่อวันที่ ๒๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๓๖} อ่างแล้ว, นางนวลศรี ชาติบุรณย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๓๗} อ่างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๓๘} อ่างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๓๙} อ่างแล้ว, นายปัญญา รอดแพง, เมื่อวันที่ ๔ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

ยิ่งขึ้น^{๑๔๐} เรียนรู้อย่างมีความสุข^{๑๔๑} เรียนรู้ได้เร็วขึ้น หาข้อมูลได้สะดวกยิ่งขึ้น^{๑๔๒} เรียนรู้ได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น เข้าถึงแหล่งข้อมูลที่อยู่ห่างไกลได้สะดวกรวดเร็ว^{๑๔๓}

๒) เทคโนโลยีมีผลต่อการทำให้เข้าใจประเด็นได้อย่างลึกซึ้ง การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการศึกษาทำให้มีความเข้าใจลึกซึ้งกับประเด็นที่สนใจ เพราะสามารถค้นคว้าเพิ่มเติมได้^{๑๔๔}

๓) เทคโนโลยีมีผลต่อการพัฒนาโลกทัศน์ เทคโนโลยีเป็นผลพวงมาจากการศึกษาเรียนรู้แล้วสร้างนวัตกรรมใหม่ขึ้นมาเพื่อสนองวัตถุประสงค์ต่างๆ การใช้เทคโนโลยีจึงเป็นการพัฒนาโลกทัศน์ให้กว้างขึ้น ทำให้รู้และเข้าใจชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อมได้กว้างขึ้น^{๑๔๕} ทำให้มีโลกทัศน์ต่อโลกตามสภาพความเป็นจริง^{๑๔๖}

๔) เทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมทางด้านคุณธรรม ทำให้มีแหล่งศึกษาธรรมะได้สะดวกรวดเร็ว^{๑๔๗} มีช่องทางในการถามธรรมะได้ มีกระดานสนทนาธรรมโดยที่ไม่ต้องเข้าวัด เมื่อศึกษาจนเข้าใจธรรมะแล้วทำให้ทำให้จิตใจมีคุณธรรม ซึ่งจะควบคุมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่อไป^{๑๔๘}

๔.๒.๔ สรุปเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยก่อนและหลังการอบรม โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

๑. สรุปตามระดับความคิดเห็นของเยาวชน

๑) เทคโนโลยีมีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรม

ผลการวิจัยพบว่า เทคโนโลยีมีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ ทำให้มีสื่อกระตุ้นการละเมิดจริยธรรมมากขึ้น (ร้อยละ ๖๓.๖) ทำให้เยาวชนไม่เห็นคุณค่าวัฒนธรรม/ประเพณีอันดีงาม (ร้อยละ ๕๘.๒) ทำให้มีการเลียนแบบพฤติกรรมที่ผิดจริยธรรมง่ายขึ้น (ร้อยละ ๕๑.๐) ส่วนที่มีผลทำให้การทำผิดจริยธรรมมีผลกระทบกว้างมากขึ้น มาเป็นลำดับสุดท้าย

^{๑๔๐} อ้างแล้ว, นายโกเมน โชติศิริ, เมื่อวันที่ ๒๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๔๑} อ้างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๔๒} อ้างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรมย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๔๓} อ้างแล้ว, นางสาวหัตติยา เคราะห์ดี, เมื่อวันที่ ๒๖ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๔๔} อ้างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรมย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๔๕} อ้างแล้ว, นางสมประสงค์ พิงส์สุข, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๔๖} อ้างแล้ว, นางสาวนิตติยา มีโพทอง, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๔๗} อ้างแล้ว, นายชำนาญ ไผ่ครบุรี, เมื่อวันที่ ๑๘ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๔๘} อ้างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

(ร้อยละ ๒๓.๖) ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยมากที่สุด คือ ทำให้มีสื่อที่กระตุ้นการละเมิดจริยธรรมมากขึ้น (ร้อยละ ๗๓.๒) เพิ่มขึ้นจากก่อนการอบรมถึง ๙.๖ ทำให้มีเทคโนโลยีเสริมการประพฤติดิจิทัลมากขึ้น (ร้อยละ ๖๑.๒) ทำให้เยาวชนไม่เห็นคุณค่าวัฒนธรรม/ประเพณีอันดีงาม (ร้อยละ ๕๘.๘) ส่วนทำให้มีเครื่องมือก่ออาชญากรรมมากขึ้น มาเป็นลำดับสุดท้าย (ร้อยละ ๓๔.๐) แสดงให้เห็นนัยยะสำคัญคือ เยาวชนเห็นว่าเทคโนโลยีประเภทสื่อที่กระตุ้นการละเมิดจริยธรรมมากขึ้น โดยเพิ่มขึ้นจากเดิม ๙.๖ ลำดับต่อมาก็ยังเป็นเทคโนโลยีเสริมการประพฤติดิจิทัลมากขึ้น โดยในประเด็นนี้มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากเดิม ๓๗.๐ มาเป็น ๖๑.๒ ซึ่งเพิ่มขึ้น ๒๔.๒

๒) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

ผลการวิจัยพบว่า ก่อนการอบรมเห็นว่าสามารถค้นคว้าธรรมะได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (ร้อยละ ๕๗.๔) สามารถปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดีจากสื่อได้มากขึ้น (ร้อยละ ๓๐.๒) สามารถเข้าใจละเห็นโทษภัยของการละเมิดจริยธรรม (ร้อยละ ๒๘.๒) ส่วนอันดับสุดท้าย คือ สามารถปฏิบัติตามหลักจริยธรรมได้อย่างถูกต้อง (ร้อยละ ๑๓.๖) ส่วนความเห็นเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยหลังการอบรมมากที่สุด คือ ทำให้มีเครื่องมือในการเรียนรู้ธรรมะได้ดีขึ้น (ร้อยละ ๖๘.๐) ทำให้สามารถค้นคว้าธรรมะได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น (ร้อยละ ๖๒.๔) ทำให้สามารถปฏิบัติตามหลักจริยธรรมได้อย่างถูกต้อง (ร้อยละ ๔๖.๕) ต่อมาเป็นการทำให้สามารถปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดีจากสื่อได้มากขึ้น (ร้อยละ ๓๓.๖) ส่วนการทำให้สามารถเข้าใจละเห็นโทษภัยของการละเมิดจริยธรรม เป็นลำดับสุดท้าย (ร้อยละ ๒๒.๑) แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยที่มากที่สุดของทั้งก่อนและหลังการอบรมจะเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าธรรมะจากสื่อได้ดีและสะดวกยิ่งขึ้น แต่หลังการอบรมจะทำให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีที่สามารถนำมาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ธรรมะได้ดีขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ ๒๔.๒ มาเป็นร้อยละ ๖๘.๐ ซึ่งเพิ่มขึ้น ๔๓.๘

๒. สรุปความคิดเห็นของคณะครูและผู้บริหารสถานศึกษา

๑) เทคโนโลยีมีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรม

จากการศึกษาเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชน พบว่าสามารถจำแนกออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้านร่างกาย มี ๓ ส่วน คือ ผลกระทบต่อร่างกาย ผลกระทบต่อพฤติกรรม ผลกระทบต่อบุคลิกภาพ ๒) เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม มี ๒ ส่วน คือ ผลกระทบต่อสังคมและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ๓) เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้านจิตใจ มี ๕ ส่วน คือ ผลกระทบต่อจิตสำนึก

ผลกระทบต่ออุปนิสัย ผลกระทบต่อสุขภาพจิต ผลกระทบต่อคุณธรรม และผลกระทบต่อสมาธิ และ ๔) เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้านปัญญา มี ๕ ส่วน คือ ผลกระทบต่อความคิด ผลกระทบต่อทัศนคติ ผลกระทบต่อการเรียน ผลกระทบต่อสมอง และ ผลกระทบต่อการรับรู้

๒) เทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน

ผลการวิจัยพบว่า เทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนจำแนกออกเป็น ๔ ด้าน คือ (๑) เทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านร่างกาย คือ ทำให้มีเครื่องมือและองค์ความรู้เพื่อสุขภาพ และการใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อประกอบการออกกำลังกาย (๒) เทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม คือ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการส่งเสริมวัฒนธรรม การนำมาใช้เพื่อถ่ายทอดบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม การใช้เป็นสื่อเพื่อส่งเสริมจรรยาบรรณทางสังคม การใช้เป็นเครื่องมือสร้างเครือข่ายทางสังคม การนำเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการศึกษาสภาพสังคมและนำมาใช้ในการแก้ปัญหาเฉพาะ (๓) เทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านจิตใจและอารมณ์ คือ การนำมาปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนได้เรียนรู้และปฏิบัติธรรมะผ่านละครสั้น ฝึกจิตให้มีคุณธรรมสูง การพัฒนาจิตใจให้ผ่อนคลายความตึงเครียด คลายเครียด และใช้ในการพัฒนาสื่อเชิงสร้างสรรค์ (๔) เทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านปัญญา คือ เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือส่งเสริมทางการศึกษา ทำให้เข้าใจประเด็นได้อย่างลึกซึ้ง นำมาใช้ในการพัฒนาโลกทัศน์และส่งเสริมทางด้านคุณธรรมด้วย

๔.๓ การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น

จากการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น โดยได้มีการศึกษาความคิดเห็นก่อนการอบรม จากนั้นจึงได้จัดการอบรมจริยธรรมแก่เยาวชนในพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง และได้ศึกษาความคิดเห็นหลังการอบรม โดยได้จัดทำผลการวิจัยจากระดับความคิดเห็นของเยาวชน ซึ่งได้จัดทำผลการวิจัยเป็นข้อมูลเชิงปริมาณทั้งก่อนและหลังการอบรมดังต่อไปนี้

๔.๓.๑ ระดับความคิดเห็นด้านการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่นก่อนการอบรม

การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย ในจังหวัดขอนแก่นก่อนการอบรม	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) ส่งเสริมการรับรู้สื่ออย่างมีสติ	๒๒.๘	๓๑.๖	๓๗.๔	๔.๔	๓.๘

๒) ฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติและสร้างสรรค์	๓๖.๒	๓๗.๐	๑๗.๐	๖.๒	๓.๖
๓) ควบคุมเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม	๓๗.๒	๓๗.๘	๑๓.๖	๕.๐	๖.๔
๔) ผู้ปกครอง/ครูคอยให้คำแนะนำการใช้เทคโนโลยี	๕๐.๒	๒๔.๐	๑๒.๒	๖.๖	๗.๐
๕) ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม	๒๘.๔	๑๙.๖	๑๘.๘	๑๖.๘	๑๖.๔

ตารางที่ ๒๑ ระดับความคิดเห็นการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น
ก่อนการอบรม

จากตารางดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าก่อนที่จะมีการอบรม เยาวชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่นมากที่สุด พบว่า ผู้ปกครอง/ครูคอยให้คำแนะนำการใช้เทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๒ รองลงมาเป็นการควบคุมเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๒ ตามด้วยการฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติและสร้างสรรค์ คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๒ และการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม เป็นลำดับต่อมา คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๔ ส่วนการส่งเสริมการรับรู้สื่ออย่างมีสติ เป็นลำดับสุดท้าย คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๘

๔.๓.๒ ระดับความคิดเห็นการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่นหลังการอบรม

การใช้เทคโนโลยีพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่นหลังการอบรม	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) ส่งเสริมการรับรู้สื่ออย่างมีสติ	๖๖.๘	๒๑.๙	๖.๔	๒.๒	๒.๒
๒) ฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติและสร้างสรรค์	๕๗.๙	๓๐.๒	๘.๗	๑.๖	๑.๐
๓) ควบคุมเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม	๕๘.๘	๑๖.๓	๑๗.๗	๔.๒	๒.๔
๔) ผู้ปกครอง/ครูคอยให้คำแนะนำการใช้เทคโนโลยี	๕๓.๓	๒๒.๑	๑๑.๕	๘.๗	๓.๘
๕) ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม	๖๘.๒	๑๑.๑	๑๕.๗	๒.๔	๒.๐

ตารางที่ ๒๒ ระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัด
ขอนแก่นหลังการอบรม

จากตารางดังกล่าวพบว่า หลังจากผ่านการอบรมแล้ว เยาวชนมีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่นมากที่สุด คือ การใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๒ รองลงมาเป็นการส่งเสริมการรับรู้สื่ออย่างมีสติ คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๘ ลำดับต่อมาเป็นการควบคุมเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๘ ต่อด้วยฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติและสร้างสรรค์ คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๙ ส่วนผู้ปกครอง/ครูคอยให้คำแนะนำการใช้เทคโนโลยี เป็นลำดับสุดท้าย คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๓

๔.๓.๓ ความเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนา พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น

ผลการวิจัยการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น โดยการสัมภาษณ์คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสามารถสังเคราะห์การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมออกเป็น ๔ ด้าน ดังต่อไปนี้

๑. การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านร่างกาย

การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านร่างกาย คือ การพัฒนาทางร่างกายให้มีความสัมพันธ์กันในเชิงจริยธรรม ๔ ส่วน คือ การพัฒนาร่างกาย การพัฒนาพฤติกรรม การพัฒนางาน และการพัฒนาบุคลิกภาพ

๑) การพัฒนาทางด้านร่างกาย ให้ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการ การกินอาหารที่เป็นประโยชน์ การดูแลสุขภาพสภาพ การออกกำลังกายให้เหมาะสมกับวัย รวมทั้งการดูแลสุขภาพความสะอาดของร่างกาย เพราะเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย^{๑๔๙}

๒) การพัฒนาพฤติกรรม การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยี ฝึกให้เยาวชนรู้จักการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับวัย^{๑๕๐} การรู้จักเวลาในการใช้โทรศัพท์^{๑๕๑} พักผ่อนอย่างเพียงพอ การสำรวจพฤติกรรม การควบคุมพฤติกรรมเพื่อไม่ให้ก่อปัญหาหรือความเดือดร้อนแก่ตนเองและสังคม^{๑๕๒}

๓) การพัฒนางาน การรับผิดชอบในการทำงาน การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ใช้เวลาว่างเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิต การช่วยงานผู้ปกครอง ช่วยงานโรงเรียน การหาความรู้เพิ่มเติม การใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ และการพัฒนางานมอบหมายให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น^{๑๕๓}

๔) พัฒนาบุคลิกภาพ การพัฒนาบุคลิกลักษณะให้พึงประสงค์ เช่น การยืน การเดิน การไหว้ การแสดงความเคารพ การเข้าสังคม ความสะอาด ความเรียบร้อย^{๑๕๔}

๒. การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยให้เยาวชนสร้างกิจกรรมทางสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดความเห็นแก่ตัวและส่งเสริมการแสดงออกในรูปของ

^{๑๔๙} อ้างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๕๐} อ้างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๕๑} อ้างแล้ว, นางสาวนัตติยา มีโพทอง, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๕๒} อ้างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรมย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๕๓} อ้างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๕๔} อ้างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรมย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

การเสียสละเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ในขณะที่เดียวกันก็ทำสังคมและสิ่งแวดล้อมให้เกื้อกูลต่อการพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชนด้วย เพื่อให้สังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นตัวควบคุมพฤติกรรมของเยาวชนอีกชั้นหนึ่ง โดยควรมีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ๖ ส่วน ดังนี้

๑) การพัฒนากิจกรรมทางสังคม ส่งเสริมให้เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม^{๑๕๕} เช่น กิจกรรมจิตสาธารณะ การเสียสละช่วยเหลืองานทางสังคม กิจกรรมทางศาสนา เช่น การเข้าวัด ทำกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา^{๑๕๖} ส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกป่าและถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม^{๑๕๗} ส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม^{๑๕๘} ส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมทางประเพณีของชุมชน^{๑๕๙}

๒) การพัฒนาทางศีลธรรม ส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคม ทั้งส่วนที่เป็นระเบียบวินัย ข้อปฏิบัติทางสังคม กฎเกณฑ์ทางสังคม^{๑๖๐} เรียนรู้กฎเกณฑ์และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคม^{๑๖๑} ปลูกฝังให้เคารพกฎเกณฑ์ทางสังคม ปฏิบัติตามศีลธรรมและจริยธรรมทางศาสนา^{๑๖๒} การพัฒนาระเบียบวินัยทางสังคมและวินัยในการใช้เทคโนโลยี^{๑๖๓}

๓) การพัฒนากิริยามารยาททางสังคม การปลูกฝังให้เยาวชนมีมารยาททางสังคม อันเป็นพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของสังคม การวางตัวอย่างเหมาะสม การมีมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งจะทำให้มารยาทเป็นตัวควบคุมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้วย^{๑๖๔}

๔) การพัฒนาจริยธรรมสังคม การพัฒนาครอบครัวและชุมชนให้เป็นสิ่งแวดล้อมที่ดีมีบุคคลที่เป็นแบบอย่างทางสังคม^{๑๖๕} ส่งเสริมปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาจริยธรรม ป้องกันและแก้ไขปัญหาโครงสร้างทางสังคมที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาจริยธรรม ทำให้เป็นสังคมแห่ง

^{๑๕๕} อ่างแล้ว, นางนารี ชโยภาส, เมื่อวันที่ ๑๘ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๕๖} อ่างแล้ว, นายปัญญา รอดแพง, เมื่อวันที่ ๔ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๕๗} อ่างแล้ว, นายโกเมน โชติศิริ, เมื่อวันที่ ๒๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๕๘} อ่างแล้ว, นางสมประสงค์ พิงสุข, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๕๙} อ่างแล้ว, นายปัญญา รอดแพง, เมื่อวันที่ ๔ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๖๐} อ่างแล้ว, นายเจนณรงค์ วิธิดี, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๖๑} อ่างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรณ, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๖๒} อ่างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๖๓} อ่างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๖๔} อ่างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรณ, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๖๕} อ่างแล้ว, นายชำนาญ ไผ่ครบุรี, เมื่อวันที่ ๑๘ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

จริยธรรม และสังคมก็จะหล่อหลอมและกำหนดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน^{๑๖๖} โดยคนในสังคมร่วมกันส่งเสริมและควบคุมพฤติกรรมเชิงจริยธรรม^{๑๖๗}

๕) พัฒนาการปรับตัวเข้ากับสังคมพหุวัฒนธรรม การพัฒนาในรูปของการเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมโลกไร้พรมแดนอย่างสร้างสรรค์ สามัคคี และเกิดความปรองดอง^{๑๖๘} เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้ท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม^{๑๖๙}

๖) การพัฒนาพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อม การปลูกฝังให้ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ความสำคัญของระบบนิเวศ ปลูกฝังให้มีกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม^{๑๗๐} สร้างเครือข่ายการรับรู้และรักษาสิ่งแวดล้อม^{๑๗๑}

๓. การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านจิตใจและอารมณ์

จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านจิตใจและอารมณ์ที่ต้องพัฒนาไปพร้อมกัน ๖ ส่วน ดังนี้

๑) การพัฒนาจิตสำนึกทางจริยธรรม การปลูกฝังให้เยาวชนมีจิตสำนึกเชิงจริยธรรมให้มากขึ้น ปลูกฝังค่านิยมทางจริยธรรม^{๑๗๒} พัฒนาจิตสำนึก การพัฒนาความสำนึกรัก เช่น สำนึกรักครอบครัว โรงเรียน วัฒนธรรม และสังคม^{๑๗๓} พัฒนาจิตสำนึกให้ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม^{๑๗๔}

๒) การพัฒนาจิตสาธารณะ ปลูกฝังให้มีจิตอาสา^{๑๗๕} ปลูกฝังให้มีความเสียสละความเห็นแก่ตัวเพื่ออุทิศตนสร้างประโยชน์ต่อส่วนรวม^{๑๗๖}

๓) การพัฒนาแนวทางการใช้สื่อเชิงสร้างสรรค์ ทั้งผู้ปกครองและโรงเรียน ควบคุมการใช้สื่อให้อยู่ในการอบของจริยธรรม มีการตรวจสอบและควบคุมการใช้สื่อของเยาวชน และส่งเสริมการใช้สื่อเชิงสร้างสรรค์^{๑๗๗} ส่งเสริมการใช้สื่อเพื่อแสวงหาความรู้ การมอบหมายงาน

^{๑๖๖} อ้างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๖๗} อ้างแล้ว, นางสมหวัง แซ่โส, เมื่อวันที่ ๑๘ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๖๘} อ้างแล้ว, นางสาวหัตติยา เคราะห์ดี, เมื่อวันที่ ๒๖ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๖๙} อ้างแล้ว, นางสาวนัตติยา มีโพทอง, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๗๐} อ้างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๗๑} อ้างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรมย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๗๒} อ้างแล้ว, นายโกเมน โชติศิริ, เมื่อวันที่ ๒๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๗๓} อ้างแล้ว, นายปัญญา รอดแพง, เมื่อวันที่ ๔ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๗๔} อ้างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๗๕} อ้างแล้ว, สาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๗๖} อ้างแล้ว, นายชำนาญ ไผ่ครบุรี, เมื่อวันที่ ๑๘ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๗๗} อ้างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรมย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

สร้างสรรค์ให้ค้นคว้า การแนะนำให้ศึกษาเรียนรู้จากสื่อและเว็บไซต์ที่มีคุณค่าเชิงจริยธรรม^{๑๗๘} การมอบหมายงานค้นคว้าเกี่ยวกับการฝึกจิตจากสื่อออนไลน์^{๑๗๙} ฝึกเยาวชนให้เรียนรู้วิธีการปฏิบัติธรรมจากโทรศัพท์หรือสื่อต่างๆ เพื่อให้สื่อเชิงสร้างสรรค์มีผลต่อการพัฒนาจิตใจ^{๑๘๐}

๔) การพัฒนาคุณธรรม การพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน คือ ความเมตตา กรุณา ต่อผู้อื่น โดยการฝึกจิตตภาวนาทุกวันในโรงเรียน พร้อมทั้งมีการแผ่เมตตาจิตด้วย^{๑๘๑} เมื่อกลับมาบ้าน ผู้ปกครองก็ปลูกฝังให้ไหว้พระก่อนนอน ฝึกจิตตภาวนา และแผ่เมตตาจิต ซึ่งจะช่วยให้จิตใจหายบ กระด้างลง^{๑๘๒} งดการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเจริญสติ^{๑๘๓} เพื่อส่งเสริมสติและความรู้เท่าทันตนเองโดยไม่มีสิ่งเร้ามาทำให้จิตฟุ้งซ่าน^{๑๘๔} รวมทั้งการจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมและจริยธรรม^{๑๘๕}

๕) พัฒนากิจกรรมเสริมจริยธรรม การจัดกิจกรรมนันทนาการส่งเสริมคุณภาพทางจิตใจเพื่อเตรียมจิตให้พร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่^{๑๘๖}

๖) การพัฒนากิจกรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจ สร้างความภาคภูมิใจในตนเอง และโรงเรียน เพื่อให้มีแรงจูงใจในการดำเนินชีวิตงาม^{๑๘๗}

๔. การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านปัญญา

ปัญญาเป็นส่วนสำคัญในการตัดสินใจทำสิ่งต่างๆ นอกจากการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแล้วยังจำเป็นต้องมีการพัฒนาปัญญาเชิงจริยธรรม ๙ ส่วน ดังนี้

๑) การพัฒนาทัศนคติต่อชีวิต เพื่อให้เข้าใจชีวิต^{๑๘๘} พัฒนาจิตสำนึกการรู้จักคุณค่าของชีวิต และการส่งเสริมความเชื่อแบบสัมมาทิฐิ^{๑๘๙} ส่งเสริมแนวทางการวางแผนชีวิต เพื่อให้รู้จักการกำหนดอนาคตตัวเองล่วงหน้า^{๑๙๐}

^{๑๗๘} อ่างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๗๙} อ่างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๘๐} อ่างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๘๑} อ่างแล้ว, นายเจนณรงค์ วิธิดี, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๘๒} อ่างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๘๓} อ่างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรมย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๘๔} อ่างแล้ว, นางสาวนัตติยา มีโพทอง, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๘๕} อ่างแล้ว, นางสมประสงค์ พิงสุข, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๘๖} อ่างแล้ว, นางสาวหัตติยา เคราะห์ดี, เมื่อวันที่ ๒๖ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๘๗} อ่างแล้ว, นายชำนาญ ไผ่ครบุรี, เมื่อวันที่ ๑๘ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๘๘} อ่างแล้ว, นายปัญญา รอดแพง, เมื่อวันที่ ๔ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๘๙} อ่างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๙๐} อ่างแล้ว, นายปัญญา รอดแพง, เมื่อวันที่ ๔ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

๒) พัฒนาอุปนิสัยรักการศึกษา ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยโรงเรียนกำหนด ชั่วโมงเกี่ยวกับการอ่านเพื่อจับใจความและการคิดวิเคราะห์^{๑๙๑} ผู้ปกครองใช้สื่อเป็นแบบอย่างในการ เรียนรู้ไปพร้อมกับลูก เพื่อจะได้รู้ว่าลูกสนใจเรื่องอะไร ซึ่งจะทำให้เกิดช่องว่างระหว่างวัย^{๑๙๒}

๓) พัฒนาการใช้ปัญญาทางเทคโนโลยีเชิงจริยธรรม ใช้เทคโนโลยีส่งเสริม ปัญญาทางจริยธรรม^{๑๙๓} การใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ความเข้าใจ การพัฒนาในเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาสติและสัมปชัญญะรู้เท่าทันการใช้สื่อ และมีโยนิโสมนสิการเข้ามาควบคุมการใช้สื่อหรือ เทคโนโลยี^{๑๙๔}

๔) การให้รางวัลใจ การให้รางวัลเยาวชนผ่านสื่อ เช่น การยกย่อง ชมเชย ประกาศเกียรติคุณผู้ตั้งใจเรียนหรือผู้ที่ทำความดีให้เป็นที่ประจักษ์^{๑๙๕}

๕) พัฒนาความตระหนักรู้ การมีสติรู้เท่าทันสถานการณ์ ฝึกใช้ปัญญาใน การแก้ปัญหาอย่างมีสติและมีวิจารณญาณ^{๑๙๖} การสอนให้รู้จักสถานะของตน สังคม ชุมชน^{๑๙๗} รู้จัก คุณค่าและความสำคัญของชีวิต และรู้จักปกป้องคุ้มครองชีวิตให้ปราศจากโทษภัยต่างๆ^{๑๙๘}

๖) พัฒนาความคิดในทางสังคม ทำให้เข้าใจความแตกต่างและความ หลากหลาย ทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม ส่งเสริมการยอมรับในความคิดเห็นที่ต่างกัน^{๑๙๙}

๗) พัฒนาสื่อเชิงสร้างสรรค์ สร้างองค์ความรู้เพื่อการผลิตสื่อที่ดีมากขึ้น การเผยแพร่สื่อดีๆ ให้มากยิ่งขึ้น แนะนำเว็บไซต์และสื่อดีๆ ให้นักเรียน^{๒๐๐} เปิดช่องทางให้เยาวชนได้ มีโอกาสผลิตสื่อและมีเวทีในการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์^{๒๐๑}

๘) พัฒนาระบบการแนะแนวจริยธรรม บางครั้งไม่จำเป็นต้องสอน จริยธรรม แต่สามารถเปลี่ยนมาเป็นการพัฒนาในรูปของการแนะแนว ซึ่งจะทำให้เด็กรู้สึกผ่อนคลาย

^{๑๙๑} อ้างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๙๒} อ้างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๙๓} อ้างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรมย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๙๔} อ้างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๙๕} อ้างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๙๖} อ้างแล้ว, นางสาวหัตติยา เคราะห์ดี, เมื่อวันที่ ๒๖ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๙๗} อ้างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรมย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๙๘} อ้างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๙๙} อ้างแล้ว, นางสมประสงค์ พิงสุข, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๐๐} อ้างแล้ว, นางนรี ชโยภาส, เมื่อวันที่ ๑๘ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๐๑} อ้างแล้ว, นางนวลศรี ธาตุบุรมย์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

มากกว่าการมุ่งอบรมจริยธรรมเพียงอย่างเดียว จึงจำเป็นจะต้องมีการส่งเสริมความรู้ในรูปของการ
แนะแนว^{๒๐๒}

๙) พัฒนาการศึกษาระบบสัมมาทิฐิ พยายามทำให้เยาวชนมีความรู้คู่กับ
คุณธรรม สอนให้มีความคิดในเชิงบวก มองโลกในแง่ดี และเข้าใจชีวิตและโลกตามความเป็นจริง
ส่งเสริมความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรม และเชื่อมั่นในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์^{๒๐๓}
ส่งเสริมการศึกษาระบบสัมมาทิฐิ^{๒๐๔}

๔.๓.๔ ความเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ พัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชน

คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่าควรมีการนำเทคโนโลยีมาใช้พัฒนาพฤติกรรมเชิง
จริยธรรมแก่เยาวชน ๕ แนวทาง ดังต่อไปนี้

๑) พัฒนาเยาวชนโดยใช้สื่อเทคโนโลยี การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้พัฒนา
พฤติกรรมของเยาวชน ใช้สิ่งที่เยาวชนสนใจมาประยุกต์ใช้พัฒนาพฤติกรรม เช่น ถ้าสนใจหนังหรือ
ละครก็ออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับหนังหรือละคร ถ้าสนใจเกมส์ก็ออกแบบเป็นเกมส์คุณธรรม
เป็นต้น โดยการให้เยาวชนสรุปกิจกรรมในเชิงคุณธรรม^{๒๐๕} ให้นักเรียนใช้เทคโนโลยีในการศึกษา
ค้นคว้าหาความรู้ธรรมะหรือเรียนรู้จากบุคคลต้นแบบ เช่น พระสงฆ์ที่มีชื่อเสียง พระมหากษัตริย์
ดารา นักร้องหรือบุคคลสาธารณะที่สังคมยอมรับ^{๒๐๖}

๒) พัฒนาการอบรมจริยธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จัดกระบวนการอบรมจริยธรรม
โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์^{๒๐๗} ใช้สื่อให้ความรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมและข้อคิดต่างๆ ในการดำเนิน
ชีวิต^{๒๐๘} สร้างบทเรียนออนไลน์สอดคล้องกับวัยและความสนใจของผู้เรียน^{๒๐๙}

๓) พัฒนางานความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี
อย่างเหมาะสมและใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด^{๒๑๐} จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีให้เกิด
คุณค่า^{๒๑๑}

^{๒๐๒} อ้างแล้ว, นายโกเมน โชติศิริ, เมื่อวันที่ ๒๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๐๓} อ้างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๐๔} อ้างแล้ว, นางสมประสงค์ พิงสุข, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๐๕} อ้างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๐๖} อ้างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๐๗} อ้างแล้ว, นายปัญญา รอดแพง, เมื่อวันที่ ๔ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๐๘} อ้างแล้ว, นางสาวหัตติยา เคราะห์ดี, เมื่อวันที่ ๒๖ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๐๙} อ้างแล้ว, นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๑๐} อ้างแล้ว, นางสมประสงค์ พิงสุข, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

๔) พัฒนาจริยธรรมทางเทคโนโลยีร่วมกันในครอบครัว โดยให้ครอบครัวร่วมกันพัฒนาจริยธรรมไปพร้อมกัน เพื่อสร้างฐานทางจริยธรรมให้เข้มแข็งโดยเริ่มต้นจากครอบครัว^{๒๑๒} ให้ครอบครัวมีบทบาทในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ซึ่งเป็นการร่วมมือสอดรับกันกับสถานศึกษา โดยการรายงานพฤติกรรมระหว่างครอบครัวกับสถานศึกษาผ่านทางสื่อออนไลน์^{๒๑๓}

๕) พัฒนาสื่อเชิงจริยธรรม โดยพัฒนาการผลิตสื่อที่เหมาะสมกับเยาวชน ควบคุมการผลิตสื่อไม่ให้กระตุ้นหรือเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี^{๒๑๔} ส่งเสริมงบประมาณหรือช่องทางในการผลิตสื่อเชิงสร้างสรรค์ให้มากยิ่งขึ้น นอกจากการผลิตแล้วยังต้องควบคุมกระบวนการใช้ด้วย เพราะผู้ใช้เป็นลูกค้าด้วย ดำรงฐานะเป็นผู้เสพเทคโนโลยี จึงควรมีกระบวนการคัดสรร การเลือกสรรสื่อที่มีคุณค่า และการพัฒนาต่อยอดสื่อเชิงจริยธรรมให้เป็นสื่อสาธารณะมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการเติมน้ำดีเข้าไปในสังคมมากยิ่งขึ้น ทำให้เยาวชนมีโอกาสเข้าถึงสื่อที่ดีได้สะดวกรวดเร็ว ทั้งยังผลักดันให้เยาวชนมีทุนและเวทีในการผลิตสื่อเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้มีการแข่งขันและพัฒนาสื่อเชิงจริยธรรมมากขึ้น^{๒๑๕}

๔.๓.๕ การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น

ผลการวิจัยระดับความเห็นของเยาวชนเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่นก่อนและหลังการอบรม พบว่ามีนัยยะสำคัญดังนี้

ก่อนที่จะมีการอบรมเยาวชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่นมากที่สุด คือ ผู้ปกครอง/ครูคอยให้คำแนะนำการใช้เทคโนโลยี (ร้อยละ ๕๐.๒) รองลงมาเป็นการควบคุมเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม (ร้อยละ ๓๗.๒) ตามด้วยการฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติและสร้างสรรค์ (ร้อยละ ๓๖.๒) และ การใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม เป็นลำดับต่อมา (ร้อยละ ๒๘.๔) ส่วนการส่งเสริมการรับรู้สื่ออย่างมีสติเป็นลำดับสุดท้าย (ร้อยละ ๒๒.๘) โดยเห็นว่าการพัฒนาจริยธรรมควรให้น้ำหนักไปที่ผู้ปกครองและครูเป็นผู้คอยอบรมสั่งสอน

หลังจากผ่านการอบรมแล้ว เยาวชนมีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่นเปลี่ยนแปลงไป โดยเรียงจากมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุดตามลำดับ ดังนี้ การใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม (ร้อยละ ๖๘.๒) การส่งเสริมการรับรู้สื่ออย่างมีสติ (ร้อยละ ๖๖.๘) ลำดับต่อมาเป็นการควบคุมเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม (ร้อยละ ๕๘.๘) ต่อด้วยฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติและสร้างสรรค์ (ร้อยละ ๕๗.๙) ส่วน

^{๒๑๑} อ้างแล้ว, นายโกเมน โชติศิริ, เมื่อวันที่ ๒๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๑๒} อ้างแล้ว, นางสมประสงค์ พิงสุข, เมื่อวันที่ ๓ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๑๓} อ้างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๑๔} อ้างแล้ว, นายเจนณรงค์ วิธิติ, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๑๕} อ้างแล้ว, ดร.เพ็ญแข บัวภา, เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

ผู้ปกครอง/ครูคอยให้คำแนะนำการใช้เทคโนโลยีเป็นลำดับสุดท้าย (ร้อยละ ๕๓.๓) แสดงให้เห็นนัยยะสำคัญ คือ ความเห็นหลังการอบรมเปลี่ยนแปลงไปมาก โดยให้น้ำหนักการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไปที่ใช้เทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือ เนื่องจากเทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งที่ต้องอาศัยชีวิตไม่สามารถหลีกเลี่ยงการใช้เทคโนโลยีได้ จึงเห็นว่าควรมีการพัฒนาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีไปพร้อมกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ส่วนการพัฒนาจริยธรรมโดยผู้ปกครองและครูคอยแนะนำสั่งสอนเป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งก่อนหน้าการอบรมมาเป็นลำดับแรก สะท้อนให้เห็นว่าเยาวชนต้องการให้ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

ผลความคิดเห็นของคณะครูและผู้บริหารสถานศึกษาในประเด็นการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น จำแนกการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านร่างกาย ๔ ส่วน คือ การพัฒนาทางด้านร่างกาย การพัฒนาพฤติกรรม การพัฒนางาน และการพัฒนาบุคลิกภาพ ๒) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ๖ ส่วน คือ การพัฒนากิจกรรมทางสังคม พัฒนาทางศีลธรรม พัฒนากิริยามารยาททางสังคม การพัฒนาจริยธรรมสังคม พัฒนาการปรับตัวเข้ากับสังคมพหุวัฒนธรรม และการพัฒนาพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ๓) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านจิตใจและอารมณ์ ๕ ส่วน คือ การพัฒนาจิตสำนึกทางจริยธรรม การพัฒนาจิตสาธารณะ การพัฒนาแนวทางการใช้สื่อเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาคุณธรรม และพัฒนากิจกรรมเสริมจริยธรรม ๔) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านปัญญา ๙ ส่วน คือ การพัฒนาทัศนคติต่อชีวิต การพัฒนาอุปนิสัยรักการศึกษา พัฒนาการใช้ปัญญาทางเทคโนโลยีเชิงจริยธรรม การให้รางวัลจิตใจ พัฒนาความตระหนักรู้ พัฒนาความคิดในทางสังคม พัฒนาสื่อเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาระบบการแนะแนวจริยธรรม และพัฒนาการศึกษาแบบสัมมาทิฐิ

ส่วนการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชน ผลความคิดเห็นของคณะครูและผู้บริหารสถานศึกษาในประเด็นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชน คือ การหาแนวทางในการพัฒนาเยาวชนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือ และสามารถพัฒนาการอบรมจริยธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างหลากหลาย การพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี พัฒนาจริยธรรมทางเทคโนโลยีร่วมกันในครอบครัวเพื่อสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว และการพัฒนาสื่อเชิงจริยธรรมด้วย

๔.๔ สรุปการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น

ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

จากการวิจัยพบว่า การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น ในยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี จำแนกออกเป็น ๓ ขั้นตอน

๔.๔.๑ ขั้นการสำรวจพฤติกรรมการละเมิดจริยธรรมของเยาวชน

เริ่มต้นจากการสำรวจหรือทำวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนว่ามีอะไรบ้าง สาเหตุที่ทำให้เยาวชนละเมิดจริยธรรม ปัจจัยที่ส่งเสริมพฤติกรรมละเมิดจริยธรรม เพื่อให้เข้าใจสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหา เพื่อจะได้หาแนวทางแก้ปัญหาและพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับวัย รวมทั้งสอดคล้องกับปัญหาที่แท้จริง

จากการวิจัยพบว่า พฤติกรรมของเยาวชนที่เป็นปัญหาทางจริยธรรมจำแนกออกเป็น ๕ ส่วน ซึ่งมีความสอดคล้องกับการขาดละเมิดศีล ๕ โดยการวัดผลหลังจากผ่านการอบรมแล้ว ซึ่งจะกล่าวถึงเฉพาะพฤติกรรมที่เป็นปัญหามากที่สุดในแต่ละส่วน ดังต่อไปนี้ (๑) พฤติกรรมที่มีลักษณะรุนแรงมากที่สุด คือ การฆ่าผู้อื่น ร้อยละ ๖๒.๖ (๒) พฤติกรรมที่มีลักษณะทุจริตมากที่สุด คือ การเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น ร้อยละ ๖๑.๖ (๓) พฤติกรรมที่มีลักษณะเกี่ยวกับทางเพศมากที่สุด คือ การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ร้อยละ ๘๓.๑ (๔) พฤติกรรมที่มีลักษณะผิดจริยธรรมการสื่อสารมากที่สุด คือ การพูดคำหยาบ ร้อยละ ๕๙.๘ และ (๕) พฤติกรรมที่มีลักษณะมีนเมามากที่สุด คือ การขาดสติสัมปชัญญะ ร้อยละ ๗๒.๒ เมื่อรู้จักพฤติกรรมการละเมิดจริยธรรมแล้วจึงนำไปสู่การสืบสาวหาสาเหตุของปัญหา

ส่วนสาเหตุของปัญหาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมหลังการอบรม พบว่า มี ๑๐ สาเหตุ โดยเรียงลำดับจากสาเหตุของปัญหาละเมิดจริยธรรมจากลำดับที่มากที่สุดในแต่ละประเด็นตามลำดับ ดังต่อไปนี้ (๑) ปัญหาส่วนตัวของเยาวชน ร้อยละ ๗๓.๔ (๒) การมีสิ่งยั่วยุมากขึ้น ร้อยละ ๗๒.๘ (๓) การไม่เห็นคุณค่าของจริยธรรม ร้อยละ ๖๗.๘ (๔) การเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดี ร้อยละ ๖๗.๔ (๕) การบีบคั้นทางเศรษฐกิจ ร้อยละ ๖๓.๐ (๖) กระบวนการอบรมสั่งสอนขาดประสิทธิภาพ ร้อยละ ๕๔.๗ (๗) ค่านิยมสมัยใหม่ ร้อยละ ๕๔.๕ (๘) ความเจริญทางเทคโนโลยี ร้อยละ ๔๑.๙ (๙) ปัญหาการบีบคั้นทางการเมือง ร้อยละ ๓๘.๐ และ (๑๐) การใช้กฎหมายไม่เข้มงวด ร้อยละ ๓๑.๔

ปัจจัยที่ทำให้ละเมิดจริยธรรมของเยาวชนหลังการอบรม พบว่า มีจำนวน ๑๒ ปัจจัย โดยเรียงลำดับปัจจัยที่ทำให้ละเมิดจริยธรรมจากลำดับที่มากที่สุดในแต่ละประเด็นตามลำดับ ดังต่อไปนี้ (๑) ปัจจัยด้านปัญหาครอบครัว ร้อยละ ๗๖.๓ (๒) ปัจจัยด้านการแพร่หลายของอบายมุขและสิ่งเสพติด ร้อยละ ๗๕.๗ (๓) ปัจจัยด้านการแพร่หลายของสถานบันเทิงเรีงรมย์ ร้อยละ ๖๘.๐ (๔) ปัจจัยด้านการศึกษาที่ไม่เน้นการพัฒนาจริยธรรม ร้อยละ ๖๕.๒ (๕) ปัจจัยด้านการลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีจากสื่อต่างๆ และปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่ส่งเสริมการละเมิดจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ร้อยละ ๖๓.๒ (๖) ปัจจัยด้านทัศนคติเยาวชนไม่เห็นคุณค่าของจริยธรรม ร้อยละ ๖๐.๔ (๗) ปัจจัยด้านการบีบคั้นทางสังคม ร้อยละ ๔๘.๕ (๘) ปัจจัยด้านบทบาทของสถาบันศาสนามีต่อสังคมลดลง ร้อยละ ๔๓.๙ (๙) ปัจจัยด้านเครื่องมือการก่ออาชญากรรมที่หลากหลายมากขึ้น ร้อยละ ๓๔.๒ (๑๐) ปัจจัยด้าน

ช่องทางและโอกาสในการละเมิดจริยธรรมมากขึ้น ร้อยละ ๒๒.๙ (๑๑) ปัจจัยด้านการหลงใหลค่านิยม และวัฒนธรรมสมัยใหม่ ๒๑.๕

ผลจากการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยหลังการอบรม พบว่า มีจำนวน ๑๐ ส่วน โดยเรียงลำดับผลกระทบของการละเมิดจริยธรรมจากลำดับที่มากที่สุดในแต่ละส่วนตามลำดับ ดังต่อไปนี้ (๑) ทำให้ผลการเรียนตกต่ำ ร้อยละ ๗๔.๘ (๒) ทำให้ติดสิ่งเสพติดและอบายมุข ร้อยละ ๗๑.๐ (๓) ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน ร้อยละ ๖๖.๖ (๔) ทำให้มีพฤติกรรมทุจริต ร้อยละ ๖๓.๘ (๕) การก่ออาชญากรรม ร้อยละ ๖๒.๔ (๖) การก่อปัญหาแก่สังคม ร้อยละ ๕๙.๔ (๗) ทำให้ขาดสติสัมปชัญญะในการยับยั้งชั่งใจ ร้อยละ ๕๖.๕ (๘) ทำให้ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ร้อยละ ๕๖.๓ (๙) ทำให้มีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง ร้อยละ ๕๓.๕ (๑๐) ทำให้มีบุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์ของสังคมไทย ร้อยละ ๔๓.๓

การสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการละเมิดจริยธรรมของเยาวชน เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาตามลักษณะของพฤติกรรมที่ผิดจริยธรรม รวมทั้งการสำรวจสาเหตุการละเมิดจริยธรรมของเยาวชน ปัจจัยที่มีส่วนทำให้เยาวชนละเมิดจริยธรรม และพิจารณาว่าการละเมิดจริยธรรมมีผลกระทบต่อส่วนใดบ้าง เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการกำหนดวิธีการและเครื่องมือ ตลอดจนถึงกระบวนการป้องกันและแก้ปัญหาพร้อมทั้งส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชนอย่างเหมาะสมต่อไป

๔.๔.๒. ชั้นกระบวนการแก้ปัญหาพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชน

จากการศึกษาพบว่า การแก้ปัญหาคควรให้ความสำคัญกับประเด็นของพฤติกรรมละเมิดจริยธรรม ประเด็นที่เกี่ยวกับสาเหตุของการละเมิดจริยธรรม ปัจจัยที่ส่งเสริมการละเมิดจริยธรรม และผลกระทบจากการละเมิดจริยธรรม จากนั้นจึงหาแนวทางในการแก้ปัญหา ซึ่งจำแนกออกเป็น ๕ ส่วน ดังต่อไปนี้

๑) การแก้ปัญหาโดยครอบครัว โดยสร้างความเข้มแข็งและความอบอุ่นในครอบครัว โดยให้ผู้ปกครองเอาใจใส่บุตรหลาน เข้าใจจิตวิทยาวัยรุ่น ปรับบทบาทให้เป็นที่ปรึกษาบุตรหลาน รู้จักรับฟังความคิดเห็นและรับฟังการระบายความรู้สึกต่อปัญหาของบุตรหลาน ลดทอนการการลงโทษหรือการใช้อำนาจในครอบครัวลง ลดช่องว่างระหว่างวัย เอาใจใส่พฤติกรรมและการศึกษาของบุตรหลาน ไม่มุ่งจับผิดมากเกินไป หาโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อป้องกันการมีโลกส่วนตัวมากเกินไป เพราะจะทำให้ไม่รู้ว่าบุตรหลานมีปัญหาอะไร เช่น งดใช้สื่อเพื่อทำงานร่วมกัน กินข้าวด้วยกันเพื่อจะได้พูดคุยเสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว ดูโทรทัศน์ด้วยกัน ทำกิจกรรมทางศาสนาด้วยกัน เป็นต้น โดยผู้ปกครองจะต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรหลาน ไม่แสดงความคาดหวังกับบุตรหลานมากเกินไปจนกลายเป็นความกดดัน โดยมุ่งสร้างความสัมพันธ์ ความอบอุ่นและความเข้มแข็งในครอบครัว

๒) แก้ปัญหาโดยสถานศึกษา โดยสถานศึกษาและครอบครัวจะต้องรับช่วงภารกิจต่อกัน นอกจากโรงเรียนจะมุ่งให้การศึกษาแก่เยาวชนแล้ว ยังจำเป็นต้องมีกระบวนการแก้ปัญหาและพัฒนาทางจริยธรรมด้วย โดยการสร้างระเบียบกฎเกณฑ์เพื่อให้ปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน มีการตรวจสอบพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด เมื่อกระทำความผิดควรมีการแนะนำสั่งสอนเป็นเบื้องต้น ถ้าไม่ผิดมากก็ไม่ควรให้เรื่องถึงผู้ปกครอง เพื่อไม่ให้รู้สึกอับอายเพื่อน โดยไปเพิ่มกิจกรรมหรือชั่วโมงจริยธรรมให้กับผู้กระทำผิด เพราะบางครั้งเยาวชนอาจไม่ได้ละอายหรือหวาดกลัวต่อการทำผิดจริยธรรม (หิริ โอตตปปะ) แต่ที่ไม่ทำผิดจริยธรรมเพราะว่าไม่อยากถูกเพิ่มกิจกรรมหรือชั่วโมงจริยธรรม ซึ่งเป็นการควบคุมพฤติกรรมอีกรูปแบบหนึ่ง และอย่างน้อยในหนึ่งสัปดาห์ควรมีการจัดชั่วโมงเข้าพบครูที่ปรึกษาเพื่อช่วยรับฟังและแก้ปัญหา ซึ่งทางโรงเรียนก็จะได้ข้อมูลเชิงพฤติกรรมด้วย โดยทางโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาจริยธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาการศึกษา รวมทั้งเชิดชูและประกาศเกียรติคุณแก่ผู้มีพฤติกรรมดีงามและสร้างคุณประโยชน์ต่อโรงเรียนให้ปรากฏต่อสาธารณะ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการในเชิงจริยธรรม

๓) การแก้ปัญหาโดยเพื่อน โดยเพื่อนเป็นปัจจัยสำคัญต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรม เนื่องจากมีวัยเดียวกัน จึงมักมีพฤติกรรมคล้ายกัน จึงควรอบรมความเป็นกัลยาณมิตรให้เยาวชน เพื่อจะได้รู้ความเป็นเพื่อนที่ดี คือ เพื่อนแท้ เพื่อนตาย เพื่อนที่คอยช่วยเหลือเพื่อนอย่างจริงใจโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน เป็นมิตรที่หวังดี หาสิ่งดี ๆ ให้กันด้วยความจริงใจ โดยเพื่อนที่ดีมีคุณสมบัติ ๗ ประการ คือ (๑) ปิโย คือ ความน่ารัก ในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษา ใตถาม มีความสุภาพเรียบร้อย (๒) ครุ คือ ความน่าเคารพ ในฐานะประพฤติสมควรแก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งใจ ปลอดภัย รู้จักการแยกแยะถูกผิด มีความสุจริต และมีพฤติกรรมน่าเคารพ (๓) ภาวนิโย คือ น่าเจริญใจหรือน่ายกย่อง ในฐานะทรงคุณ มีความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอามาเป็นแบบอย่าง ทำให้ระลึกและเอ่ยอ้างด้วยซาบซึ้งภูมิใจ ไม่มีพฤติกรรมเสื่อมเสีย มีแต่พฤติกรรมที่มีคุณค่า (๔) วตฺตา จ คือ รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี เป็นผู้มีเหตุผล ประกอบการกระทำ การพูดหรือแสดงความคิดเห็น (๕) วจนกฺขโม คือ อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถามคำแนะนำวิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว ยอมรับฟังความคิดเห็นและความทุกข์ยากลำบากของเพื่อน (๖) คมภีรณฺจ กถํ กตฺตา คือ แกล้งเรื่องล้าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป มีสติปัญญาดีรู้สึกซึ่งในแต่ละประเด็น แสดงความคิดเห็นตามความเป็นจริง มีเหตุผลรองรับ ไม่มุ่งเอาชนะหรือพาดพิงคนอื่นด้วยการใช้ปัญญาที่เหนือกว่า (๗) โน จฏฐาเน นิโยชเย คือ ไม่แนะนำหรือชักชวนไปในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย ไม่ชักจูงเพื่อนไปสู่อบายมุขหรือการกระทำผิดกฎหมายและกฎทางจริยธรรม เป็นต้น โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมทางจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างกัลยาณมิตร

๔) การแก้โดยชุมชนหรือสังคม โดยในสังคมหรือชุมชนจะมีสถาบันต่างๆ และองค์กรทางสังคมจำนวนมาก ตั้งแต่ระดับชุมชนจนถึงระดับชาติ ทุกภาคส่วนจะต้องมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาจริยธรรมแก่เยาวชน โดยการปรับโครงสร้างสังคมไม่ให้เอื้อต่อการละเมิดจริยธรรม เช่น ไม่ให้มีแหล่งบันเทิงเรีงรมย์หรือแหล่งอบายมุขในชุมชน ร่วมกันสอดส่องปัญหาหรือภัยคุกคามต่อเยาวชน มีระเบียบกฎเกณฑ์และวัฒนธรรมอันดีงาม มีวัฒนธรรมอันดีงาม ไม่มีความขัดแย้งหรือรุนแรงในชุมชน มีความสามัคคีปรองดองกัน มีบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดี มีแรงจูงใจในการทำ ความดี และมีความเป็นธรรมทางสังคม เป็นต้น โดยสิ่งเหล่านี้จะเป็นเครื่องหล่อหลอมให้เยาวชนมีพฤติกรรมอันพึงประสงค์

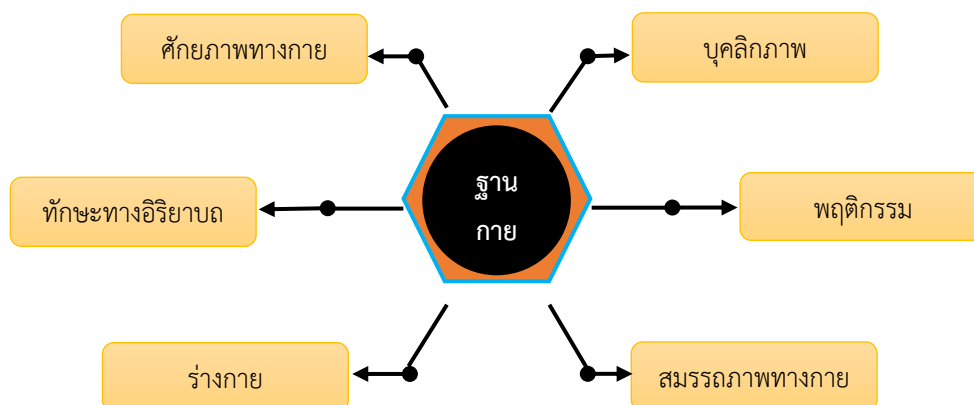
๕) แก้โดยสถาบันศาสนา โดยสถาบันทางศาสนามีบทบาทโดยตรงในการพัฒนาจริยธรรมแก่คนในสังคม ในอดีตคนในสังคมจะมีความผูกพันกับศาสนาตั้งแต่เล็ก จึงได้มีการซึมซับทัศนคติและแนวทางดำเนินชีวิตที่ดีงาม แต่ปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ช่องว่างกับศาสนาห่างเหินขึ้น จึงจำเป็นต้องหาแนวทางให้กระชับช่องว่างให้ใกล้มากขึ้น ซึ่งทำได้หลายแนวทาง คือ (๑) นำเยาวชนเข้ามาศึกษาเรียนรู้และพัฒนาจริยธรรมภายในวัด ทั้งในรูปของห้องเรียนสัณญะ และเข้าค่ายคุณธรรม (๒) นำพระสงฆ์ไปสอนจริยธรรมหรือจัดค่ายคุณธรรมที่โรงเรียน (๓) งานมอบหมายให้เยาวชนไปค้นคว้าหลักธรรมหรือสัมภาษณ์พระสงฆ์ (๔) การเรียนรู้และจัดกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมโดยผ่านการใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาและพัฒนาจริยธรรมโดยใช้สถาบันทางศาสนาทั้งทางตรงและทางอ้อม

๔.๔.๓ ขั้นการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

กระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน โดยจำแนกออกเป็น ๔ ด้าน ซึ่งมีความสัมพันธ์กันแบบองค์รวม สอดคล้องกับหลักภาวนา ๔ ในพระพุทธศาสนา ซึ่งมีการเจริญเติบโตทางร่างกาย สมอง เขว่นปัญญา อารมณ์ และมีการพัฒนาทางพฤติกรรมต่อสังคมอย่างประสมประสานกัน โดยการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแต่ละด้านมีกระบวนการดังต่อไปนี้

๔.๔.๓.๑ การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมฐานกายภาวนา

การพัฒนาจริยธรรมเยาวชนฐานการภาวนาจะมุ่งเน้นจริยธรรมทางกายเป็นหลัก โดยตระหนักถึงคุณและโทษของเทคโนโลยีที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชน ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติ ๖ ส่วน ซึ่งแต่ละส่วนมีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทั้งทางตรงและทางอ้อมดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๑ แสดงการพัฒนาจริยธรรมเยาวชนฐานกายภาวนา

๑. การพัฒนาร่างกาย

การเจริญเติบโตอย่างสมวัย การพัฒนาร่างกายจะมีการเจริญเติบโตของเด็กแต่ละคนอยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยต่างๆ เช่น การถ่ายทอดพันธุกรรมจากพ่อแม่ สภาพโภชนาการ การเจ็บป่วย การศึกษาของตัวเด็กเอง คุณภาพทางอารมณ์ของบุคคล ตลอดจนสภาพแวดล้อมภายในบ้าน และสภาพของ สังคม ภูมิประเทศที่ได้ก่อกำเนิดอยู่ โดยเฉพาะโภชนาการที่ถูกต้องและเหมาะสมกับวัยที่กำลังเจริญเติบโต ได้รับความเกื้อกูลจากปัจจัย ๔ เพียงพอต่อความต้องการทางร่างกาย

๒. การพัฒนาสมรรถภาพทางร่างกาย

นอกจากความเจริญเติบโตแล้ว สมรรถภาพร่างกายก็เป็นสิ่งสำคัญ โดยจะต้องจัดกิจกรรมหรือหมั่นดูแลสุขภาพให้สมบูรณ์อยู่เสมอ มีการออกกำลังกาย การรักษาความสะอาดให้ถูกสุขอนามัย และพักผ่อนให้เพียงพอ เพื่อให้ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงอยู่เสมอ

๓. การพัฒนาทักษะทางอริยาบถ

การฝึกให้ความรู้แก่เยาวชนให้รู้จักการพัฒนาทางด้านอริยาบถ ไม่ใช่แค่การรู้จักใช้อริยาบถที่สมดุลเท่านั้น แต่ควรฝึกใช้อริยาบถหลักและอริยาบถย่อยอย่างมีสติ มีสติรู้เท่าทันการยืน เดิน นั่ง และนอน รู้เท่าทันการกิน การดื่ม การกระทำต่างๆ รวมทั้งอากัปกริยาต่างๆ เมื่อมีสติรู้เท่าทันอริยาบถต่างๆ แล้วย่อมทำให้มีอาการสรวททางกาย วาจา และใจไปพร้อมกัน เมื่ออยู่ในอาการสรวทย่อมไม่มีพฤติกรรมละเมิดจริยธรรม และไม่ทำให้ตนเองหรือสังคมเกิดความเดือดร้อน

๔. การพัฒนาพฤติกรรม

พฤติกรรมเป็นการแสดงออกที่มีผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงควรพัฒนาพฤติกรรมทางกาย ๓ รูปแบบ คือ (๑) การพัฒนาในรูปของการควบคุมพฤติกรรม โดยการควบคุมไม่ให้ตนเองแสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีหรือควบคุมอกุศลกรรม (๒) การพัฒนาในรูปของการส่งเสริมพฤติกรรมดีงาม คือ ส่งเสริมพฤติกรรมเชิงกุศลกรรมที่มีผลทำให้ยกระดับชีวิตให้

สูงขึ้น และเป็นไปในทิศทางที่สร้างสรรค์ (๓) พัฒนาในรูปของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อไม่ให้ก่อความเดือดร้อนแก่สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมและก่อให้เกิดประโยชน์สร้างสรรค์

๕. การพัฒนาศักยภาพทางร่างกาย

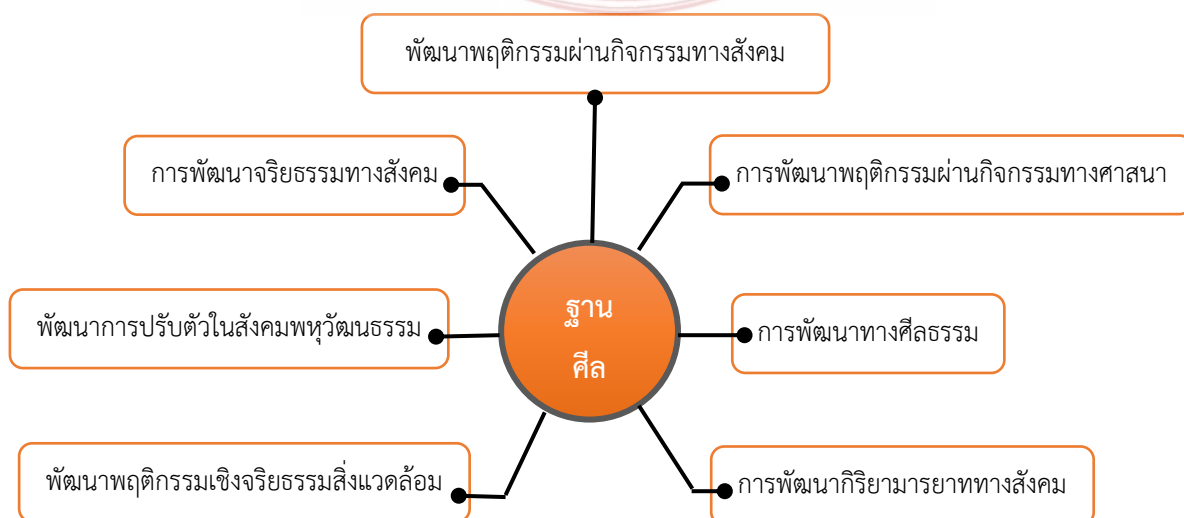
การพัฒนาศักยภาพทางกายเพื่อให้สามารถใช้ร่างกายได้ โดยจำแนกออกเป็น ๔ ส่วน ดังนี้ (๑) ใช้ความสามารถของร่างกายตามหน้าที่ คือ ใช้วัยวะและส่วนต่างๆ ของร่างกายอย่างเต็มศักยภาพ (๒) พัฒนาศักยภาพทางร่างกายตามบทบาท คือ การพัฒนาความสามารถทางกายในการทำภารกิจต่างๆ ได้อย่างเต็มศักยภาพ เช่น ใช้ร่างกายในการทำงาน ใช้ร่างกายในการศึกษา เป็นต้น (๓) พัฒนาศักยภาพทางกายด้วยความรับผิดชอบ คือ รู้จักรับผิดชอบในผลของการกระทำทางกาย (๔) การพัฒนาศักยภาพทางการในการดำเนินชีวิต คือ การใช้ร่างกายเพื่อภารกิจในวิถีชีวิตประจำวันอย่างเกื้อกูล โดยการพัฒนาศักยภาพทางร่างกายให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

๖. การพัฒนาบุคลิกภาพ

การพัฒนาบุคลิกภาพเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคม โดยบุคลิกภาพเป็นหน้าตาของจิตใจ โดยอุปนิสัยของคนมักแสดงออกทางบุคลิกภาพ การพัฒนาบุคลิกภาพของเยาวชนจะทำให้มีพฤติกรรมดีงามไปด้วย เพราะบุคลิกอันพึงประสงค์ถูกหล่อหลอมด้วยวัฒนธรรมเชิงจริยธรรม ทำให้มีมารยาทดีงาม มีมนุษยสัมพันธ์ดี สามารถวางตัวได้อย่างเหมาะสม โดยบุคลิกภาพก็จะเป็นตัวควบคุมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไปด้วย

๔.๔.๓.๒ การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมฐานศีลภาวนา

ในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมฐานศีลภาวนามีความสอดคล้องกับการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยจำแนกออกเป็น ๗ ส่วน ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒ แสดงการพัฒนาจริยธรรมเยาวชนฐานศีลภาวนา

๑. พัฒนาพฤติกรรมผ่านกิจกรรมทางสังคม

การนำพาเยาวชนทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับสังคม ทั้งกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม กิจกรรมที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีของสังคม วันสำคัญของชาติ กิจกรรมในรูปของโครงการ หรือการรณรงค์ต่างๆ เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้และเข้าใจบริบททางสังคมที่ตัวเองอาศัยอยู่และรู้คุณค่าของการอยู่ร่วมกันในสังคม รวมทั้งการปลูกฝังการเสียสละเพื่อสร้างคุณประโยชน์แก่ส่วนรวม โดยกิจกรรมทางสังคมจะทำให้เยาวชนมีบทบาทและรู้สึกว่ามีคุณค่าต่อสังคม ทำให้ระวังพฤติกรรมของตนเองเพราะเกรงว่าจะทำให้เสื่อมเสียต่อตนเองและครอบครัว

๒. การพัฒนาพฤติกรรมผ่านกิจกรรมทางศาสนา

การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาบ่อยๆ เพื่อปลูกฝังให้มีวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับศาสนา โดยไม่รู้ตัว ซึ่งจำแนกกิจกรรมทางศาสนาออกเป็น ๔ ลักษณะ คือ (๑) กิจกรรมทางศาสนาประจำวัน เช่น การทำบุญตักบาตร การไหว้พระ การทำสมาธิ เป็นต้น (๒) กิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันพระ วันสำคัญทางศาสนา การเข้าร่วมงานบุญประเพณีของท้องถิ่น (๓) กิจกรรมเฉพาะกิจ เช่น โครงการเข้าค่ายคุณธรรม การอบรมธรรมะ และการพัฒนาศาสนสถาน เป็นต้น (๔) กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนาที่สถานศึกษากำหนดให้ทำสม่ำเสมอ เช่น การไหว้พระและทำสมาธิก่อนเข้าเรียน การนิเทศเกี่ยวกับจริยธรรมก่อนเข้าเรียน การเรียนวิชาศาสนาและศีลธรรมในโรงเรียน เป็นต้น ขึ้นอยู่กับว่าจะออกแบบกิจกรรมทางศาสนาให้สอดคล้องกับการเรียนรู้และวิถีชีวิตของเยาวชนในแต่ละพื้นที่ โดยกิจกรรมทางศาสนาจะเป็นส่วนสำคัญที่ขัดเกลาจิตใจและพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

๓. การพัฒนาทางศีลธรรม

การมุ่งเน้นพัฒนาศีลธรรมทางศาสนา โดยการกำหนดหลักสูตรหรือโครงการเพื่อพัฒนาทางด้านศีลธรรมโดยตรง ซึ่งมุ่งพัฒนาเพื่อให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นพัฒนาพฤติกรรมให้เป็นไปตามเบญจศีลและเบญจธรรมควบคู่กันไป ซึ่งประเมินพฤติกรรมโดยใช้ศีล ๕ เป็นตัวชี้วัด โดยการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับศีล ๕ ทศนคติต่อศีล ๕ เจตนารมณ์ของศีล ๕ การปฏิบัติตามศีล ๕ และสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนการสมาทานศีลได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจำเป็นต้องจัดโครงการหรือคอร์สการอบรมศีลธรรมโดยเฉพาะ เพื่อให้มีพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัยในทางศีลธรรม และสามารถขยายขอบเขตทางศีลธรรมไปสู่ศีลธรรมด้านอื่นๆ เช่น ศีลธรรมในการใช้เทคโนโลยี เป็นต้น

๔. การพัฒนากิริยามารยาททางสังคม

การพัฒนากิริยามารยาททางสังคมเป็นการมุ่งพัฒนาพฤติกรรมและบุคลิกภาพตลอดถึงกิริยามารยาททางสังคม เพื่อให้มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ มีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ มีมารยาทเรียบร้อยดีงาม รู้จักการวางตัวเหมาะสม รู้จักกาลที่เหมาะสม รู้จักบุคคล รู้จักบริบทชุมชน เป็นต้น โดยกิริยามารยาทสังคมจะเป็นตัวกำหนดลักษณะการดำเนินชีวิตและควบคุมพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

๕. การพัฒนาจริยธรรมทางสังคม

ในแต่ละสังคมจะมีความแตกต่างกันด้านความเชื่อทางศาสนา นอกจากจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาแล้วยังควรฝึกหัดพัฒนาจริยธรรมทางสังคมด้วย ซึ่งเป็นจริยธรรมพื้นฐานที่ปฏิบัติร่วมกันในสังคม แม้จะนับถือศาสนาแตกต่างกันก็ตาม เช่น การไม่ก่อปัญหาหรือความเดือดร้อนแก่สังคม การไม่ทุจริต การไม่ทำร้ายกัน ความเมตตากรุณา ความยุติธรรม ไม่หลงมัวเมาในอบายมุข การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และการดำรงชีพอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เป็นต้น ซึ่งจริยธรรมพื้นฐานเหล่านี้มีสอนอยู่ทุกศาสนาและควรนำมาพัฒนาเยาวชนให้ปฏิบัติตามจริยธรรมทางสังคม โดยขึ้นอยู่กับครอบครัว สังคม วัฒนธรรม โครงสร้างสังคม และระเบียบกฎหมายทางสังคมเป็นสิ่งแวดล้อมและหล่อหลอมพฤติกรรมให้เคารพกฎหมายเดียวกัน รวมทั้งจริยธรรมในการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์

๖. พัฒนาการปรับตัวในสังคมพหุวัฒนธรรม

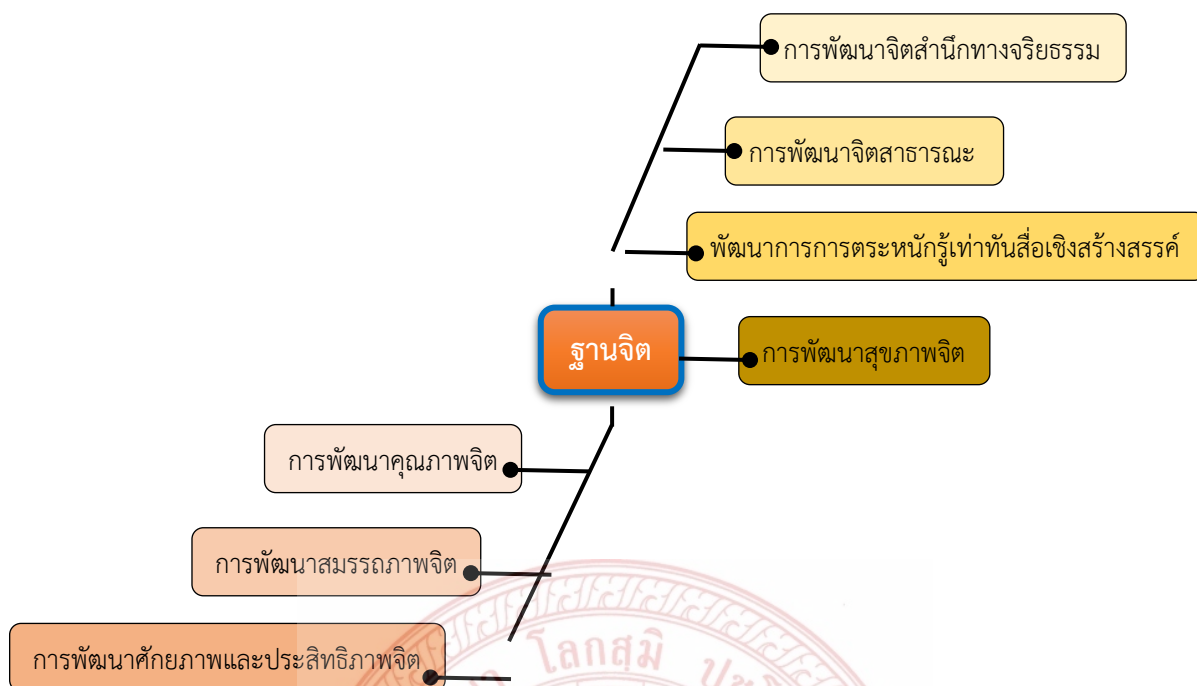
การเกิดพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมส่วนหนึ่งมาจากความแตกต่างในสังคมพหุวัฒนธรรม ทำให้มีความเชื่อ วิถีชีวิต กฎเกณฑ์และข้อปฏิบัติที่แตกต่างกัน เมื่อความแตกต่างถูกยกมาเป็นเงื่อนไขและไม่ยอมรับกันจึงก่อให้เกิดความขัดแย้งและความรุนแรงในสังคม จึงควรพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเข้าใจกัน ยอมรับกัน ปรับตัวเข้าหากัน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมด้วยความสามัคคี ประองตอง และร่วมมือกันสร้างสรรค์คุณประโยชน์ร่วมกัน

๗. พัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสิ่งแวดล้อม

การปลูกฝังให้ตระหนักถึงคุณค่าสิ่งแวดล้อม การให้ความรู้แก่เยาวชนเกี่ยวกับสภาพปัญหาของสิ่งแวดล้อม และผลกระทบของปัญหาสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความสำคัญของระบบนิเวศ โดยมุ่งพัฒนาพฤติกรรมเชิงสิ่งแวดล้อม ๒ ส่วน คือ (๑) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงอนุรักษ์ ซึ่งเป็นกระบวนการให้ความรู้เพื่อเข้าใจสภาพและปัญหาตลอดถึงกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง รวมทั้งการเสริมสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น (๒) การพัฒนาสุขภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการเรียนรู้การใช้ชีวิตที่สัมพันธ์กับคุณภาพของสิ่งแวดล้อม การพัฒนาสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกื้อกูลต่อชีวิต เพราะสภาพสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญ และมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย เช่น น้ำสะอาดไม่เพียงพอ การกำจัดขยะ สิ่งปฏิกูลไม่ดี ที่อยู่ไม่สะอาด และมีมลภาวะต่างๆ ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาสุขภาพหรือโรคระบาดตามมา เพราะสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมกับการดำรงชีวิต จึงควรมีการพัฒนาพฤติกรรมด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อมด้วย

๔.๔.๓.๓ การพัฒนาจริยธรรมฐานจิตตภาวนา

การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนฐานจิตตภาวนา มีความสอดคล้องกับการพัฒนาพฤติกรรมทางด้านจิตใจและอารมณ์ โดยจำแนกการพัฒนาจิตตภาวนาออกเป็น ๗ ส่วนดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๓ แสดงการพัฒนาจริยธรรมเยาวชนฐานจิตตาวานา

๑. การพัฒนาจิตสำนักทางจริยธรรม

การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่เน้นการเสริมสร้างจิตสำนักทางจริยธรรม จำแนกออกเป็น ๔ ส่วน คือ (๑) ปลุกฝังจิตสำนึกให้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของจริยธรรม (๒) การปลูกฝังค่านิยมเชิงจริยธรรมตั้งแต่เยาวชน (๓) การปลูกฝังอุดมคติชีวิตเชิงจริยธรรม (๔) การพัฒนาจิตสำนึกเชิงจริยธรรมฐานราก คือ จิตสำนึกรักชีวิตตนเอง สำนึกรักครอบครัว สำนึกรักโรงเรียน สำนึกรักท้องถิ่น และสำนึกรักธรรมชาติ โดยจิตสำนึกจะเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ตระหนักถึงคุณค่าของจริยธรรม เมื่อรู้จักคุณค่าแล้วก็จะปฏิบัติตามจริยธรรมโดยไม่ต้องใช้การบีบบังคับ

๒. การพัฒนาจิตสาธารณะ

ปัญหาสำคัญของการละเมิดจริยธรรมหรือขัดขวางการพัฒนาจริยธรรมก็คือการยึดมั่นถือมั่นในตนเองมากเกินไป ส่งผลให้จะทำอะไรก็ต้องคิดถึงตนเองก่อนเป็นอันดับแรก เมื่อไม่ได้ตั้งใจตัวเองก็จะพร้อมจะทำลายหรือสร้างปัญหาความเดือดร้อน การพัฒนาเชิงจริยธรรมจึงควรพัฒนาที่จิตใจด้วย โดยการลดความถือมั่นในตนเอง ทำให้จิตใจรู้สึกผ่อนคลาย เปิดใจรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของคนอื่น มองชีวิตได้รอบด้าน มองตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เปลี่ยนมุมมองเชิงอัตตประโยชน์ เป็นสาธารณประโยชน์ ซึ่งจะทำให้จิตมีวิถีสาธารณะมากขึ้น ส่งเสริมจิตอาสาเพื่อผู้อื่นและสังคม โดยจะทำให้มีพฤติกรรมเสียสละและอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งเป็นจริยธรรมในเชิงคุณค่า

๓. พัฒนาการการตระหนักรู้เท่าทันสื่อเชิงสร้างสรรค์

ปัจจุบันสื่อและเทคโนโลยีเข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิตของคนในสังคม โดยเฉพาะเยาวชน เป็นวัยที่ไวต่อการตกเป็นเหยื่อของเทคโนโลยี เช่น การใช้จ่ายฟุ่มเฟือยไปกับเทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีโดยไม่รู้คุณค่า ไม่รู้จักบำรุงรักษา และการหลงไหลในเทคโนโลยี เป็นต้น ซึ่งจะทำให้มีพฤติกรรมขัดจริยธรรมหลายรูปแบบ เช่น เมื่อหลงไหลในเทคโนโลยีแต่ไม่มีเงินซื้อ ทำให้ต้องลักขโมย หรือปล้น จี้ ค้าสิ่งเสพติดเพื่อจะได้เงินมาซื้อเทคโนโลยีใหม่ บางกรณีเกิดจากการใช้เทคโนโลยีโดยขาด วิจารณญาณ ดังนั้น เพื่อพัฒนาจริยธรรมทางเทคโนโลยีจึงควรเริ่มจากการเสริมสร้างความตระหนักรู้เท่าทันเทคโนโลยีต่างๆ โดยพิจารณาถึงคุณค่าเกื้อกูลแล้วจึงผลิต พิจารณาถึงคุณค่าในการใช้ ประโยชน์แล้วจึงซื้อ พิจารณาอย่างรู้เท่าทันสื่อแล้วจึงใช้ และใช้อย่างมีสติ ซึ่งจะทำให้มีกระบวนการ ควบคุม การตรวจสอบ การบำรุงรักษา และส่งเสริมการใช้สื่อเชิงสร้างสรรค์อย่างรู้เท่าทันสื่อ

๔. การพัฒนาสุขภาพจิต

สุขภาพจิต (Mental Health) เป็นภาวะจิตใจที่เป็นสุข สามารถปรับตัวแก้ปัญหา สร้างสรรค์ทำงานได้ มีความรู้ สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความมั่นคงทางจิตใจ มีวุฒิภาวะทาง อารมณ์ สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้ สุขภาพจิตเป็นระดับความ เป็นอยู่ที่ดีทางจิตใจหรือการปลอดโรคทางจิต ปราศจากความบีบคั้นหรือความเครียดทางจิต โดยส่วน ใหญ่คนที่มีความผิดปกติไม่ดีเป็นผลพวงมาจากการมีสุขภาพจิตที่ไม่ดี ดังนั้น ในการพัฒนาพัฒนา พฤติกรรมเชิงจริยธรรมจึงควรมีการพัฒนาสุขภาพจิตด้วย โดยการเจริญจิตตภาวนาเพื่อให้มี สุขภาพจิตที่ดี ซึ่งจะทำให้มีสมาธิ ปีติ ผ่อนคลายและมีสุขภาวะทางจิตแล้วจึงทำให้รู้เท่าทันอารมณ์ซึ่ง จะส่งผลต่อสามารถในการควบคุมและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ดี

๕. การพัฒนาคุณภาพจิต

การพัฒนาคุณภาพจิตของเยาวชนตามแนวสมถกรรมฐาน โดยเน้นไปที่การฝึกจิตให้ รู้เท่าทัน สภาวะของจิตหรือฝึกจิตให้นิ่งสงบอยู่กับอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว เพื่อให้ เกิดสมาธิ ความมั่นคงทางจิตใจ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดกุศลจิตตามมา โดยกุศลจิตที่เด่นชัด ได้แก่ ความ สงบ ความระงับจากกิเลสตัณหา ความผ่องคลาย ปีติ สุข และมีผลต่อการพัฒนาคุณธรรมในกลุ่มของ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ซึ่งเป็นคุณธรรมประจำจิต และแสดงให้เห็นคุณภาพทางจิต เมื่อจิต มีคุณภาพดีก็จะมีวิถีไปในทางก่อกุศลกรรม ทั้งยังมีวิถีเพิ่มพูนกุศลกรรมมากยิ่งขึ้น โดยวิถีจิตที่มี คุณภาพจะส่งต่อไปสู่พฤติกรรมดีงามด้วย

๖. การพัฒนาสมรรถภาพจิต

สมรรถภาพทางจิต (Mental Fitness) เป็นการทำหน้าที่ของจิตได้ดีในระดับสูง โดย มีลักษณะของจิตรับรู้สิ่งต่างๆ ที่มากระทบสัมผัสได้เร็ว การตระหนักรู้ได้ชัด การรู้เท่าทันอย่างแจ่ม แจ่ม การจดจ่อไม่ฟุ้งซ่าน ไม่หวนไหว เป็นต้น การพัฒนาสมรรถภาพจิตโดยเยาวชนฝึกสมถกรรมฐาน

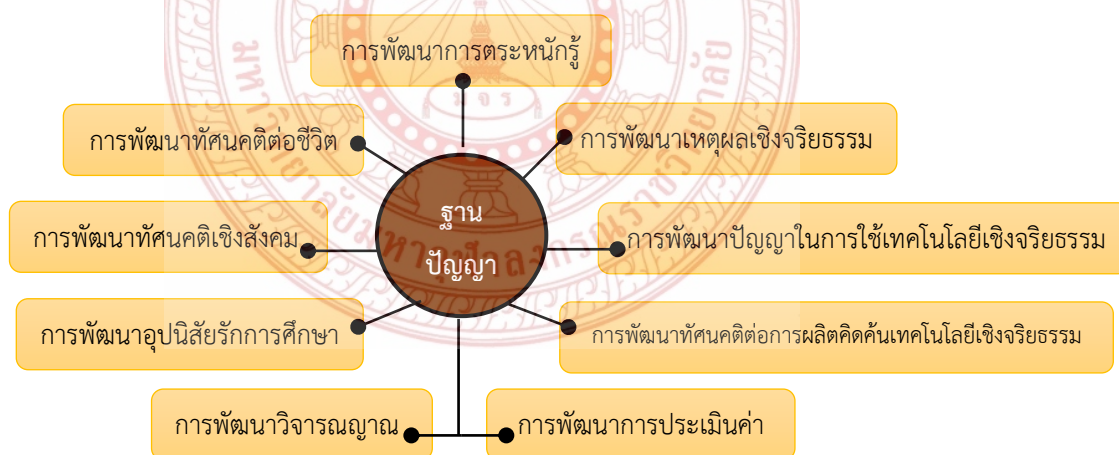
เพื่อให้มีสุขภาพจิตและคุณภาพจิตที่ดีแล้ว ยกระดับไปสู่การสร้างสมรรถภาพทางจิตให้เข้มแข็งมั่นคง เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการใช้งานทางจิตต่อไป

๗. การพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพจิต

ศักยภาพเป็นความสามารถของจิตที่ผลักดันไปสู่การกระทำเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ ศักยภาพจิตเป็นพลังเชื่อมต่อไปสู่การกระทำ โดยการมีเจตจำนง อุดมคติและเป้าหมายชัดเจนมั่นคง ในเชิงการพัฒนาชีวิตหรือทำภารกิจอย่างใดอย่างหนึ่งให้ประสบผลสำเร็จ โดยสัมพันธ์กับการพัฒนาประสิทธิภาพจิตด้วย คือ สิ่งที่แสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพของจิตจะมีคุณลักษณะของกำลังใจ แรงจูงใจ และความมุ่งมั่นทุ่มเทต่อการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการพัฒนา ศักยภาพจิตและประสิทธิภาพจิตจะส่งผลให้มีการพัฒนาพฤติกรรมในทางสร้างสรรค์อย่างมุ่งมั่นทุ่มเท และจะทำให้ประสบผลสำเร็จในชีวิต

๔.๔.๓.๔ การพัฒนาจริยธรรมฐานปัญญาภาวนา

การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนฐานปัญญาภาวนา มีความสอดคล้องกับการพัฒนาพฤติกรรมทางด้านปัญญาทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยจำแนกการพัฒนาปัญญาภาวนา สำหรับเยาวชนออกเป็น ๙ ส่วน ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔ แสดงการพัฒนาจริยธรรมเยาวชนฐานปัญญาภาวนา

๑. การพัฒนาการตระหนักรู้

การพัฒนาปัญญาในระดับตระหนักรู้ คือ มีสติพิจารณารู้เท่าทันการกระทบสัมผัสทางกาย พิจารณาการรู้เท่าทันทางเวทนา พิจารณาการรู้เท่าทันจิตใจและอารมณ์ และพิจารณาการรู้เท่าทันต่อธรรมชาติของชีวิต โดยฝึกการตระหนักรู้ตามแนวทางสติปัฏฐาน ๔ เพื่อให้มีสติรู้เท่าทันในการดำเนินชีวิตและรู้เท่าทันสถานการณ์ต่างๆ โดยการตระหนักรู้จะทำให้ใช้ชีวิตอย่างสำรวม

๒. การพัฒนาทัศนคติต่อชีวิต

การพัฒนามุมมองต่อชีวิตตามความเป็นจริง การเข้าใจองค์ประกอบของชีวิตตามหลักขั้นที่ ๕ การใคร่ครวญคุณและโทษของการใช้ชีวิตที่ผ่านมา เพื่อส่งเสริมการเข้าใจพฤติกรรมของตนเอง เข้าใจความคิดของตนเอง ส่งเสริมการตระหนักรู้ค่าของชีวิต สอนให้รู้จักวางแผนชีวิตระยะยาวในแต่ละช่วงอายุ และวางแผนชีวิตระยะสั้น และกำหนดวิธีการดำเนินชีวิตของตนเองอย่างเหมาะสม

๓. การพัฒนาทัศนคติเชิงสังคม

การขยายมุมมองให้กว้างออกไปจากชีวิตตนเอง เพื่อปลูกฝังทัศนคติทางคุณค่าเชิงสังคม เพื่อให้เข้าใจธรรมชาติของสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลาย แล้วพัฒนาทัศนคติเพื่อให้เห็นคุณค่าของความหลากหลายที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคม จึงควรปลูกฝังให้เยาวชนยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งจะทำให้มีทัศนคติเชิงบวกต่อสิทธิเสรีภาพของเพื่อนมนุษย์ โดยการแสดงความเคารพและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นในสังคม ซึ่งจะทำให้มีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจกัน ส่งผลให้เกิดการปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล ซึ่งเป็นจริยธรรมเชิงสังคมอีกรูปแบบหนึ่ง

๔. การพัฒนาอุปนิสัยรักการศึกษา

พัฒนาให้เห็นคุณค่าของการศึกษา สอนให้เห็นข้อดีของการศึกษาและข้อเสียของการไม่ศึกษา โดยส่งเสริมการศึกษา ๓ แนวทางควบคู่กันไป คือ การศึกษาแบบสุตมยปัญญา การศึกษาแบบจินตามยปัญญา และการศึกษาแบบภาวนามยปัญญา เพื่อกระตุ้นให้รู้จักการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างมีเหตุผล

๕. การพัฒนาวิจารณ์ญาณ

การฝึกให้เยาวชนมีปัญญาโดยใช้วิจารณ์ญาณ รู้จักการใช้เหตุผล การคิดใคร่ครวญอย่างรอบคอบ โดยใช้กระบวนการโยนิโสมนสิการ คือ การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณเพื่อหาความรู้ คิดสืบสาวหาเหตุและผล คิดหาข้อดีและข้อด้อย คิดเพื่อหาต้นเหตุและกระบวนการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ คิดโดยมีฐานข้อมูลที่ถูกต้อง การคิดพิจารณาอย่างถี่ถ้วนรอบด้านก่อนการตัดสินใจ เพื่อป้องกันการกระทำที่ผิดพลาดคลาดเคลื่อน ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาแก่ตนเองและผู้อื่นต่อไป

๖. การพัฒนาการประเมินค่า

พัฒนาปัญญาสำหรับการประเมินค่าอย่างเฉลียวฉลาดตามหลักโกศล ๓ แบบ ได้แก่ (๑) อายโกศล คือ ความฉลาดในความเจริญ ความฉลาดรอบรู้ทางเจริญ และเหตุที่ทำให้เกิดความเจริญ (๒) อุปายโกศล คือ ความฉลาดรอบรู้ในทางเสื่อม รู้จักเหตุแห่งความเสื่อม รู้จักละอายต่อความชั่ว เกรงกลัวต่อบาป และ (๓) อุบายโกศล คือ ความฉลาดในอุบาย รอบรู้วิธีแก้ไขเหตุการณ์และวิธีที่จะทำให้สำเร็จ โดยจะทำให้มีปัญญารอบรู้ในการเพิ่มพูนจริยธรรม ปัญญารู้เหตุแห่งการละเมิดจริยธรรม และปัญญาในการประเมินค่าเพื่อแก้ไขปัญหาย่างถูกต้องและเหมาะสม

๗. การพัฒนาทัศนคติต่อการผลิตคิดค้นเทคโนโลยีเชิงจริยธรรม

การผลิตเทคโนโลยีมีหลากหลายวัตถุประสงค์ ก่อให้เกิดทั้งคุณและโทษต่อมนุษย์ และสิ่งแวดล้อม จึงควรให้ความรู้กับเยาวชนเกี่ยวกับการผลิตคิดค้นเทคโนโลยีเชิงจริยธรรม ที่ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนและเป็นพิษภัยต่อผู้บริโภค โดยมุ่งเน้นเจตนารมณ์ที่เป็นกุศลในการผลิต เนื่องจากในอนาคตเยาวชนจะเจริญเติบโตไปเป็นผู้ผลิต จึงควรพัฒนาทัศนคติต่อการผลิตในเชิงสร้างสรรค์และเกื้อกูล เพื่อไม่ให้ก่อผลกระทบต่องสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม พร้อมกับการส่งเสริมการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์ ส่งเสริมช่องทางในการผลิตสื่อและเว็บไซต์สร้างสรรค์ เกื้อกูลต่อสังคมและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วย เพื่อให้เยาวชนเข้าใจและไม่ตกเป็นเหยื่อของเทคโนโลยี

๘. การพัฒนาปัญญาในการใช้เทคโนโลยีเชิงจริยธรรม

เนื่องจากเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่มีความคุณและโทษ จึงควรมีการพัฒนาปัญญาในการใช้เทคโนโลยี โดยการมุ่งพัฒนาสติและสัมปชัญญะเพื่อให้รู้เท่าทัน ต่อยอดไปสู่โยนิโสมนสิการเพื่อให้รู้จักยับยั้งชั่งใจในการใช้เทคโนโลยี พิจารณาให้เห็นคุณและโทษของเทคโนโลยี พิจารณาเพื่อให้เห็นคุณค่าแท้และคุณค่าเทียมของเทคโนโลยี ก่อนตัดสินใจเลือกใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อชีวิต โดยทั้งสติสัมปชัญญะและโยนิโสมนสิการจะเป็นเครื่องมือส่งเสริมเทคโนโลยีเชิงจริยธรรม

๙. การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม

กระบวนการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นส่วนของการใช้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีทั้งมูลเหตุและแรงจูงใจอยู่เบื้องหลังของการตัดสินใจ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมแก่เยาวชน โดยจำแนกออกเป็นระดับ

- ๑) การสอนให้ตระหนักถึงการหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ โดยถือเอาเหตุและผลของการกระทำที่ต้องมีบทลงโทษ ซึ่งระดับความรุนแรงของการลงโทษแสดงให้เห็นระดับของความผิด การถูกลงโทษทำให้รู้ว่าการกระทำนั้นไม่ดี
- ๒) การให้รางวัลเพื่อส่งเสริมการทำความดีหรือให้รางวัลผู้ที่ไม่ประพฤติกรรมละเมิดจริยธรรม ซึ่งจะเป็แรงจูงใจให้อยากทำความดี
- ๓) การทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบหรือทำเพื่อให้สังคมพึงพอใจ ซึ่งเป็นพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของสังคม โดยการเลียนแบบอย่างที่ดีในสังคม
- ๔) การทำตามหน้าที่ทางสังคม โดยการตั้งระเบียบกฎเกณฑ์และข้อบังคับ ทั้งส่วนที่เป็นกฎเกณฑ์ทางสังคม และกฎเกณฑ์ทางศาสนาเป็นตัวควบคุมพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
- ๕) การทำตามข้อตกลงและคำมั่นสัญญาหรือคำปฏิญาณ โดยการสมาทานศีลก็เป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมอีกรูปแบบหนึ่ง
- ๖) การทำตามอุดมคติสากล โดยอุดมคติสากลก็คือจริยธรรมเชิงพุทธตามแนวศีล ๕ และ ๖) การพัฒนากระบวนการควบคุมตนเอง โดยการปฏิบัติตามหลักสติปัญญา ๔ และ ๗) การพัฒนาความเห็นและความดำริ โดยเหตุผลทางจริยธรรมสอดคล้องกับการพัฒนาสัมมาทิฐิ คือ ความเห็นชอบ การมีความรู้ที่ถูกต้องตามหลักอริยสัจ ๔ และการพัฒนาสัมมาสังกัปปะ คือ ความดำริชอบ การมีความนึกคิดไปในทางที่ถูกต้อง ดีงาม ไต่แก่ คิดที่จะปลีกออกจากกาม คิดไม่พยาบาทปองร้าย และการคิดไม่เบียดเบียนคนอื่น ๆ

๔.๔.๔ สรุปภาพรวมในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี มีการพัฒนาที่สัมพันธ์กันทั้ง ๔ ด้าน ดังแผนภาพสรุปต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๕ แสดงการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

จากแผนภาพดังกล่าวแสดงให้เห็นการสรุปผลการวิจัย ซึ่งเป็นชุดความรู้ที่ได้จากการวิจัยเชิงวิเคราะห์จากเอกสารและการวิจัยภาคสนาม โดยพบว่าเป็นการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแบบสัมพันธ์กัน ๔ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับหลักภาวะนา ๔ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยมีการประยุกต์ใช้และบูรณาการกับองค์ความรู้ทางด้านการพัฒนาทางด้านร่างกาย การพัฒนาทางด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม การพัฒนาด้านจิตใจและอารมณ์ และการพัฒนาทางด้านปัญญา ซึ่งจำเป็นต้องมีพัฒนาการพัฒนามาไปด้วยกันทุกด้าน ซึ่งมีความสัมพันธ์กันดังต่อไปนี้

๑) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมฐานกายภาวนา

การพัฒนาฐานกายภาวนาเป็นกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางร่างกาย โดยมุ่งสร้างกระบวนการพัฒนา ๖ ส่วน คือ การพัฒนาร่างกาย การพัฒนาสมรรถภาพร่างกาย การพัฒนาทักษะในการใช้อิริยาบถอย่างเหมาะสม การพัฒนาพฤติกรรม การพัฒนาศักยภาพทางร่างกาย และการพัฒนาบุคลิกภาพ ซึ่งจะทำให้มีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางร่างกายทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่งผลให้เยาวชนมีสุขภาวะทางด้านร่างกาย โดยจะทำให้มีคุณลักษณะเป็นเยาวชนกายดี (Good Health/Body)

๒) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมฐานศีลภาวนา

การพัฒนาฐานศีลภาวนาเป็นกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งสร้างกระบวนการพัฒนา ๗ ส่วน คือ การพัฒนาพฤติกรรมผ่านกิจกรรมทางสังคม การพัฒนาพฤติกรรมผ่านกิจกรรมทางศาสนา การพัฒนาทางศีลธรรม การพัฒนากิริยามารยาททางสังคม การพัฒนาจริยธรรมทางสังคมและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์สังคม พัฒนาการปรับตัวในสังคม พหุวัฒนธรรม และพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้มีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เยาวชนมีสุขภาวะทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยสังคมและสิ่งแวดล้อมก็จะเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมอันพึงประสงค์ต่อไป โดยจะทำให้มีคุณลักษณะเป็นเยาวชนที่มีพฤติกรรมดี (Good Moral/Behaviors)

๓) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมฐานจิตตภาวนา

การพัฒนาฐานจิตตภาวนาเป็นกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านจิตใจ โดยมุ่งสร้างกระบวนการพัฒนาทางด้านจิตใจ ๗ ส่วน คือ การพัฒนาจิตสำนึกทางจริยธรรม การพัฒนาจิตสาธารณะ พัฒนาการการตระหนักรู้เท่าทันสื่อเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาสุขภาพจิต การพัฒนาคุณภาพจิต การพัฒนาสมรรถภาพจิต รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพจิต ซึ่งจะทำให้มีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านจิตใจ ส่งผลให้เยาวชนมีสุขภาวะทางด้านจิตใจ เมื่อมีความสุขทางใจแล้วย่อมแสดงออกทางพฤติกรรมดีงามด้วย โดยจะทำให้มีคุณลักษณะเป็นเยาวชนที่มีจิตใจดีงาม (Good Mind/Mental)

๔) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมฐานปัญญาภาวนา

การพัฒนาฐานปัญญาภาวนาเป็นกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านปัญญา โดยมุ่งสร้างกระบวนการพัฒนาปัญญา ๔ ส่วน คือ การพัฒนาการตระหนักรู้ การพัฒนาทัศนคติต่อชีวิต การพัฒนาทัศนคติเชิงสังคม การพัฒนาอุปนิสัยรักการศึกษา การพัฒนาวิจารณ์ญาณ การพัฒนาการประเมินค่า การพัฒนาทัศนคติต่อการผลิตคิดค้นเทคโนโลยีเชิงจริยธรรม การพัฒนาปัญญาในการใช้เทคโนโลยีเชิงจริยธรรม และการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งจะทำให้มีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านปัญญา ส่งผลให้เยาวชนมีความสุขทางด้านปัญญา ทำให้ความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติดีงาม (Good Knowledge/Wisdom)

ดังนั้น การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชนจึงควรตระหนักถึงความเหมาะสมในการพัฒนา โดยจะต้องศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีลักษณะละเมิดจริยธรรมของเยาวชน ค้นหาสาเหตุของการละเมิดจริยธรรม ปัจจัยที่มีผลต่อการละเมิดและพัฒนาจริยธรรม รวมทั้งประเมินผลกระทบของการละเมิดจริยธรรมด้วย เมื่อทราบข้อมูลดังกล่าวแล้วจึงนำมาสู่การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยใช้หลักเกณฑ์ในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้ครบทั้ง ๔ ด้าน คือ การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านร่างกาย การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านจิตใจ และการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านปัญญา โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย ทั้งลักษณะของปัญหาการละเมิดจริยธรรม ระดับของอายุ และกระบวนการพัฒนาจริยธรรมเหมาะสมกับบริบททางสังคม โดยการนำเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ซึ่งสามารถใช้เทคโนโลยีไปพร้อมกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไปด้วย เช่น ควบคุมพฤติกรรมการใช้ที่เหมาะสม (กายภาวนา) การใช้เทคโนโลยีโดยไม่ก่อให้เกิดอันตราย/ตนเองไม่เดือดร้อน/ไม่ละเมิดสิทธิ์คนอื่น/ไม่ผิดกฎหมาย/ไม่ผิดศีลธรรม (ศีลภาวนา) การใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน/ไม่ตกเป็นเครื่องมือสื่อชั่วร้าย/ การใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติ (จิตตภาวนา) และการใช้เทคโนโลยีอย่างรู้คุณค่า/การตระหนักถึงคุณค่าแท้ของเทคโนโลยี/การใช้เพื่อให้เป็นประโยชน์เกื้อกูลและสร้างสรรค์/รวมทั้งการพิจารณาแล้วจึงใช้เพื่อการพัฒนาชีวิต (ปัญญาภาวนา)

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี : กรณีศึกษาเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น” โดยเป็นงานวิจัยแบบผสม มีทั้งส่วนที่เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย และเพื่อศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ในงานวิจัยนี้สรุปผลการวิจัยออกเป็น ๔ ส่วน คือ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย เทคโนโลยีมีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น และสรุปกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่นท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยสรุปได้ ๕ ส่วน คือ พฤติกรรมละเมิดจริยธรรมสาเหตุของการละเมิดจริยธรรม ปัจจัยที่ทำให้เยาวชนละเมิดจริยธรรม ผลกระทบจากการละเมิดจริยธรรม และความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา โดยแต่ละส่วนมีเนื้อหาสรุปดังต่อไปนี้

๑. พฤติกรรมละเมิดจริยธรรม

จากการศึกษาพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมพบว่ามีความสัมพันธ์กับการละเมิดศีล ๕ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา เมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นทั้งก่อนและหลังการอบรม โดยจำแนกออกเป็นรายประเด็นดังนี้

๑) พฤติกรรมที่มีลักษณะรุนแรง ก่อนการอบรมพบว่าพฤติกรรมที่มีลักษณะรุนแรง ๓ ลำดับแรก คือ การทรมานทำร้ายสัตว์ (ร้อยละ ๔๙.๔) การฆ่าผู้อื่น (ร้อยละ ๔๖.๒) และการทำร้ายร่างกาย (ร้อยละ ๔๓.๖) ส่วนหลังการอบรมพบว่า ๓ ลำดับแรกเปลี่ยนแปลงไปทั้งหมด คือ การฆ่าผู้อื่น (ร้อยละ ๖๒.๖) การทะเลาะวิวาท (ร้อยละ ๕๗.๙) และการทรมานทำร้ายสัตว์ (ร้อยละ ๕๑.๓) แสดงให้เห็นว่าหลังการอบรมเยาวชนเห็นว่าการกระทำความรุนแรงที่มีผลต่อชีวิตผิดจริยธรรมมากที่สุด รองลงมาเป็นการกระทำต่อร่างกายมนุษย์และร่างกายสัตว์ตามลำดับ

๒) พฤติกรรมที่มีลักษณะทุจริต ก่อนการอบรมพบว่าระดับความคิดเห็น ๓ ลำดับแรก คือ การเอาใจเอาเปรียบผู้อื่น (ร้อยละ ๖๒.๔) การทุจริตข้อสอบ (ร้อยละ ๕๘.๘) และการโกง (ร้อยละ ๕๕.๔) ส่วนหลังจากการอบรมพบว่า การเอาใจเอาเปรียบผู้อื่น ระดับความคิดเห็นลดลงเล็กน้อย (ร้อยละ ๖๑.๖) ในขณะที่การทุจริตข้อสอบกลับเพิ่มขึ้น (ร้อยละ ๖๐.๒) ลำดับที่ ๓ ประเด็นเปลี่ยนจากการโกงมาเป็นการลักขโมย (ร้อยละ ๕๘.๘) แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีลักษณะทุจริตทั้งก่อนและหลังการอบรมมีความแตกต่างกันเล็กน้อย

๓) พฤติกรรมที่เกี่ยวกับการละเมิดจริยธรรมทางเพศ ความคิดเห็นก่อนการอบรมพบว่า การละเมิดจริยธรรมมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน (ร้อยละ ๘๐.๔) การเข้าประเวณี (ขายตัว) (ร้อยละ ๖๔.๘) และตั้งท้องในวัยเรียน (ร้อยละ ๕๙.๔) หลังการอบรมลำดับแรกเป็นการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน (ร้อยละ ๘๓.๑) การตั้งท้องในวัยเรียน (ร้อยละ ๗๙.๓) และการค้าประเวณี (ขายตัว) (ร้อยละ ๗๘.๗) แสดงให้เห็นว่าปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเป็นปัญหามากที่สุด หลังการอบรมก็ทำให้เยาวชนตระหนักถึงปัญหามากยิ่งขึ้น

๔) พฤติกรรมที่มีลักษณะผิดจริยธรรมการสื่อสาร ความคิดเห็นก่อนการอบรมพบว่า การละเมิดจริยธรรมมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ การพูดคำหยาบ (ร้อยละ ๕๙.๖) การพูดส่อเสียดผู้อื่น (ร้อยละ ๕๕.๖) การนินทาว่าร้าย (ร้อยละ ๕๒.๒) ส่วนหลังจากอบรมแล้วพบว่า พฤติกรรมละเมิดจริยธรรมมากที่สุดเหมือนกับก่อนการอบรม คือ การพูดคำหยาบ (ร้อยละ ๕๙.๘) รองลงมาเป็นการนินทาว่าร้าย (ร้อยละ ๕๙.๐) และการพูดส่อเสียดผู้อื่น (ร้อยละ ๕๕.๙) แสดงให้เห็นว่าหลังการอบรมเยาวชนมีความเข้าใจพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการสื่อสารได้ดีขึ้น

๕) พฤติกรรมผิดจริยธรรมที่มีลักษณะมึนเมา ความคิดเห็นของเยาวชนก่อนการอบรมพบว่า พฤติกรรมผิดจริยธรรมที่มีลักษณะมึนเมามากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ การเล่นเกมพนัน (ร้อยละ ๗๑.๒) การขาดสติสัมปชัญญะ (ร้อยละ ๕๙.๒) การค้าสิ่งเสพติด (ร้อยละ ๕๘.๘) ในขณะที่ระดับความคิดเห็นหลังการอบรมพบว่า การขาดสติสัมปชัญญะ (ร้อยละ ๗๒.๒) รองลงมาเป็นการติดอบายมุข (ร้อยละ ๖๙.๔) ส่วนลำดับที่ ๓ คือ การค้าสิ่งเสพติด (ร้อยละ ๕๗.๖) แสดงให้เห็นว่า หลังการอบรมแล้วเยาวชนมีความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาของการขาดสติสัมปชัญญะว่าเป็นผลให้เกิดพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมมากที่สุด ส่วนที่เป็นอบายมุขและสิ่งเสพติดเป็นพฤติกรรมรองลงมา

๒. สาเหตุของการละเมิดจริยธรรม

ก่อนการอบรม พบว่า สาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ การมีสิ่งยั่วยุมากขึ้น (ร้อยละ ๗๘.๘) ความเจริญทางเทคโนโลยี (ร้อยละ ๖๘.๔) การเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดี (ร้อยละ ๖๗.๐) ส่วนความคิดเห็นหลังการอบรม พบว่า มีระดับความเห็นเปลี่ยนไปทุกด้าน โดย ๓ ลำดับแรก คือ ปัญหาส่วนตัวของเยาวชน (ร้อยละ ๗๓.๔) การมีสิ่งยั่วยุมาก

ขึ้น (ร้อยละ ๗๒.๘) การไม่เห็นคุณค่าของจริยธรรม (ร้อยละ ๖๗.๘) แสดงให้เห็นนัยยะสำคัญหลังการอบรม คือ เยาวชนปรับเปลี่ยนมุมมองต่อสาเหตุของการละเมิดจริยธรรมว่ามาจากพฤติกรรมส่วนตัวของเยาวชนเป็นสาเหตุหลัก ส่วนสิ่งยั่วยุและการไม่เห็นคุณค่าของจริยธรรมเป็นสาเหตุรองลงมา

๓. ปัจจัยที่ทำให้เยาวชนไทยละเมิดจริยธรรม

ก่อนการอบรมพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เยาวชนไทยละเมิดจริยธรรมมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ ปัจจัยทางด้านปัญหาครอบครัว (ร้อยละ ๙๓.๖) ปัจจัยด้านการแพร่หลายของอบายมุขและสิ่งเสพติด (ร้อยละ ๗๓.๘) ปัจจัยด้านการลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีจากสื่อต่างๆ (ร้อยละ ๗๓.๐) และปัจจัยด้านช่องทางและโอกาสในการละเมิดจริยธรรมมากขึ้น (ร้อยละ ๒๓.๖) ส่วนหลังการอบรมพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เยาวชนไทยละเมิดจริยธรรมมากที่สุด ๒ ลำดับแรกเหมือนกันกับการอบรม คือ ปัจจัยด้านปัญหาครอบครัว (ร้อยละ ๗๖.๓) ปัจจัยด้านการแพร่หลายของอบายมุขและสิ่งเสพติด (ร้อยละ ๗๕.๗) และลำดับที่ ๓ เป็นปัจจัยด้านการแพร่หลายของสถาบันบันเทิงเรีงรมย์ (ร้อยละ ๖๘.๐) แสดงให้เห็นนัยยะสำคัญ คือ ทั้งก่อนและหลังการอบรมเยาวชนยังมีความเห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการละเมิดจริยธรรมมากที่สุด คือ ปัจจัยทางด้านครอบครัว สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาครอบครัวเป็นปัจจัยหลักที่เยาวชนมักประสบอยู่เสมอและมีผลต่อการกำหนดพฤติกรรมของเยาวชน แม้ว่าจะเป็นประเด็นเดียวกันแต่ค่าเฉลี่ยหลังการอบรมจะลดลงค่อนข้างมาก โดยต่างกันมากถึง ๑๗.๓ รองลงมาก็เห็นเหมือนกันว่าเป็นปัจจัยด้านการแพร่หลายของอบายมุขและสิ่งเสพติด เพิ่มขึ้นจากเดิม ๑.๙ แม้ว่าจะเป็นประเด็นเหมือนกันแต่ระดับความเห็นไม่เท่ากัน

๔. ผลจากการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย

ก่อนการอบรมพบว่า ผลจากการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ มีผลทำให้ติดสิ่งเสพติดและอบายมุข (ร้อยละ ๖๙.๖) ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน (ร้อยละ ๖๒.๔) ทำให้ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (ร้อยละ ๕๖.๒) ส่วนหลังการอบรมพบว่า ๓ ลำดับแรกเปลี่ยนแปลงจากก่อนการอบรม คือ ทำให้ผลการเรียนตกต่ำ (ร้อยละ ๗๔.๘) ทำให้ติดสิ่งเสพติดและอบายมุข (ร้อยละ ๗๑.๐) ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน (ร้อยละ ๖๖.๖) แสดงให้เห็นว่าการละเมิดจริยธรรมมีผลต่อการเรียนมากถึงร้อยละ ๗๔.๘ ซึ่งเพิ่มขึ้นในประเด็นเดียวกันจากก่อนการอบรม (ร้อยละ ๒๙.๒) โดยเพิ่มขึ้น ๔๕.๖ แสดงให้เห็นว่าหลังการอบรมแล้วเยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของการศึกษาเพิ่มมากขึ้น

๕. ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

จากการสัมภาษณ์คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า ๑) พฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชน ขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ปัญหาด้านการศึกษา เกียจคร้าน ติดเกมส์ ขาดเมตตากรุณา พฤติกรรมเชิงชั่วช้า ความเห็นแก่ตัว พฤติกรรมทุจริตคอร์รัปชั่น ขาดความ

กตัญญูและความเคารพ อบายมุขและสิ่งเสพติด ความไม่เป็นธรรมทางสังคม และปัญหาอาชญากรรม ๒) สาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย ผู้ปกครอง ปัญหาครอบครัว ขาดการเสริมสร้างจริยธรรม ขาดแบบอย่างที่ดี การคบเพื่อนที่ไม่ดี ๓) ปัจจัยที่ทำให้ละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย ปัจจัยทางด้านครอบครัว ปัจจัยทางด้านเพื่อน ปัจจัยทางด้านสถานศึกษา ปัจจัยด้านเทคโนโลยี และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ๔) ผลจากการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย ผลกระทบต่อการศึกษา ผลกระทบต่อครอบครัว ผลกระทบต่อชีวิต ผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และผลกระทบต่อประเทศชาติ ซึ่งคณะครูและผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่าพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมมีอยู่ทั่วไป จนบางพฤติกรรมถูกมองว่าเป็นเรื่องปกติของสังคมไทย และเห็นว่าปัญหาจริยธรรมเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ควรได้รับการแก้ไข

๕.๑.๒ เทคโนโลยีมีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยก่อนและหลังการอบรม โดยสรุปผลการวิจัยออกเป็น ๒ ส่วน ดังต่อไปนี้

๕.๑.๒.๑ ระดับความเห็นเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่มีผลต่อจริยธรรมของเยาวชน

๑. เทคโนโลยีมีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรม

ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นก่อนการอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีมีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ ทำให้มีสื่อกระตุ้นการละเมิดจริยธรรมมากขึ้น (ร้อยละ ๖๓.๖) ทำให้เยาวชนไม่เห็นคุณค่าวัฒนธรรม/ประเพณีอันดีงาม (ร้อยละ ๕๘.๒) ทำให้มีการเลียนแบบพฤติกรรมที่ผิดจริยธรรมง่ายขึ้น (ร้อยละ ๕๑.๐) ส่วนความคิดเห็นในประเด็นเดียวกันหลังการอบรม พบว่า มีความเห็นมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ ทำให้มีสื่อที่กระตุ้นการละเมิดจริยธรรมมากขึ้น (ร้อยละ ๗๓.๒) เพิ่มขึ้นจากก่อนการอบรมถึง ๙.๖ ทำให้มีเทคโนโลยีเสริมการประพฤติดิจิยธรรมมากขึ้น (ร้อยละ ๖๑.๒) ทำให้เยาวชนไม่เห็นคุณค่าวัฒนธรรม/ประเพณีอันดีงาม (ร้อยละ ๕๘.๘) ซึ่งแสดงให้เห็นนัยยะสำคัญ คือ เยาวชนเห็นว่าเทคโนโลยีประเภทสื่อที่มีผลต่อการกระตุ้นพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมมากขึ้น โดยเพิ่มขึ้นจากเดิม ๙.๖ ลำดับต่อมาก็ยังคงเป็นเทคโนโลยีเสริมการประพฤติดิจิยธรรมมากขึ้น โดยในประเด็นนี้มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากเดิม ๓๗.๐ มาเป็น ๖๑.๒ ซึ่งเพิ่มขึ้น ๒๔.๒ ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นอย่างมาก

๒. การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

ผลการวิจัยพบว่า ก่อนการอบรมเยาวชนมีความคิดเห็นมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ สามารถค้นคว้าธรรมะได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (ร้อยละ ๕๗.๔) สามารถปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดีจากสื่อได้มากขึ้น (ร้อยละ ๓๐.๒) และสามารถเข้าใจและเห็นโทษภัยของการละเมิดจริยธรรม (ร้อยละ ๒๘.๒) ส่วนความเห็นเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิง

จริยธรรมของเยาวชนไทยหลังการอบรมมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ ทำให้มีเครื่องมือในการเรียนรู้ธรรมะได้ดีขึ้น (ร้อยละ ๖๘.๐) ทำให้สามารถค้นคว้าธรรมะได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น (ร้อยละ ๖๒.๔) ทำให้สามารถปฏิบัติตามหลักจริยธรรมได้อย่างถูกต้อง (ร้อยละ ๔๖.๕) แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยที่มากที่สุดของทั้งก่อนและหลังการอบรมจะเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าธรรมะจากสื่อได้ดีและสะดวกยิ่งขึ้น แต่หลังการอบรมจะทำให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีที่สามารถนำมาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ธรรมะได้ดีขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ ๒๔.๒ มาเป็นร้อยละ ๖๘.๐ ซึ่งเพิ่มขึ้น ๔๓.๘ โดยเยาวชนมีทัศนคติต่อการใช้อินเทอร์เน็ตสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น

๕.๑.๒.๒ ความเห็นของคณะครูและผู้บริหารเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่มีผลต่อจริยธรรมของเยาวชน

ผลการวิจัยส่วนนี้ได้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยจำแนกออกเป็น ๒ ส่วน คือ ความเห็นของคณะครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชน และเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน ดังนี้

๑. เทคโนโลยีมีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรม

จากการศึกษาเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชนพบว่า สามารถจำแนกออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้านร่างกาย ๓ ส่วน คือ ผลกระทบต่อร่างกาย ผลกระทบต่อพฤติกรรม ผลกระทบต่อบุคลิกภาพ ๒) เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ๒ ส่วน คือ เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม ๓) เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้านจิตใจ ๕ ส่วน คือ ผลกระทบต่อจิตสำนึก ผลกระทบต่ออุปนิสัย ผลกระทบต่อสุขภาพจิต ผลกระทบต่อคุณธรรม และผลกระทบต่อสมาธิ และ ๔) เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้านปัญญา ๕ ส่วน คือ ผลกระทบต่อความคิด ผลกระทบต่อทัศนคติ ผลกระทบต่อการเรียนรู้ ผลกระทบต่อสมอง และผลกระทบต่อการรับรู้

๒. เทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน

ผลการวิจัยพบว่า เทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนจำแนกออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้ ๑) เทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านร่างกาย ได้แก่ ทำให้มีเครื่องมือและองค์ความรู้เพื่อสุขภาพ และการใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อประกอบการออกกำลังกาย ๒) เทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการส่งเสริมวัฒนธรรม การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการถ่ายทอดวิถีชีวิตบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม การใช้เป็นสื่อเพื่อส่งเสริม

จรรยาบรรณทางสังคม การใช้เป็นเครื่องมือสร้างเครือข่ายทางสังคม การนำเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการศึกษาสภาพสังคมและนำมาใช้ในการแก้ปัญหาภาวะสิ่งแวดล้อม ๓) เทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านจิตใจและอารมณ์ ได้แก่ การนำเทคโนโลยีมาปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนได้เรียนรู้และปฏิบัติธรรมผ่านละครสั้น ฝึกจิตให้มีคุณธรรมสูง การพัฒนาจิตใจให้ผ่านคลายความตึงเครียด คลายเครียด และใช้ในการพัฒนาสื่อเชิงสร้างสรรค์ ๔) เทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านปัญญา ได้แก่ เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือส่งเสริมทางการศึกษา ทำให้เข้าใจประเด็นได้อย่างลึกซึ้ง นำมาใช้ในการพัฒนาโลกทัศน์และส่งเสริมทางด้านคุณธรรมด้วย ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาปัญญาเชิงคุณธรรม

๕.๑.๓ การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น

จากการวิจัยระดับความเห็นของเยาวชนเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น ทั้งก่อนและหลังการอบรม ดังนี้

ก่อนที่จะมีการอบรมเยาวชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนมากที่สุด คือ ผู้ปกครอง/ครูคอยให้คำแนะนำการใช้เทคโนโลยี (ร้อยละ ๕๐.๒) รองลงมาเป็นการควบคุมเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม (ร้อยละ ๓๗.๒) ตามด้วยการฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติและสร้างสรรค์ (ร้อยละ ๓๖.๒) และการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นลำดับต่อมา (ร้อยละ ๒๘.๔) ส่วนการส่งเสริมการรับรู้สื่ออย่างมีสติ เป็นลำดับสุดท้าย (ร้อยละ ๒๒.๘) โดยเห็นว่าการพัฒนาจริยธรรมควรให้น้ำหนักไปที่ผู้ปกครองและครูเป็นผู้คอยอบรมสั่งสอนเป็นหลัก

หลังจากผ่านการอบรมเยาวชนมีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่นเปลี่ยนแปลงไป โดยเห็นว่าควรมีการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม (ร้อยละ ๖๘.๒) รองลงมาเป็นการส่งเสริมการรับรู้สื่ออย่างมีสติ (ร้อยละ ๖๖.๘) ลำดับต่อมาเป็นการควบคุมเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม (ร้อยละ ๕๘.๘) ต่อด้วยฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติและสร้างสรรค์ (ร้อยละ ๕๗.๙) ส่วนผู้ปกครอง/ครูคอยให้คำแนะนำการใช้เทคโนโลยีเป็นลำดับสุดท้าย (ร้อยละ ๕๓.๓)

เมื่อพิจารณาความเห็นหลังการอบรมเปลี่ยนแปลงไปมาก โดยให้น้ำหนักการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไปที่การใช้เทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือ เนื่องจากเทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งที่จำเป็นต่อวิถีชีวิต จึงเห็นว่าควรมีการพัฒนาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีไปพร้อมกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ส่วนการพัฒนาจริยธรรมโดยผู้ปกครองและครูคอยแนะนำสั่งสอนเป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งก่อนหน้าการอบรมมาเป็นลำดับแรก สะท้อนให้เห็นว่าเยาวชนต้องการให้ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมากที่สุด

ส่วนความคิดเห็นของคณะครูและผู้บริหารสถานศึกษาในประเด็นเดียวกันสรุปว่า การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจำแนกออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านร่างกาย ๔ ส่วน คือ การพัฒนาทางด้านร่างกาย การพัฒนาพฤติกรรม การพัฒนางาน และการพัฒนาบุคลิกภาพ ๒) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ๖ ส่วน คือ การพัฒนากิจกรรมทางสังคม พัฒนาทางศีลธรรม พัฒนาภิรียมารยาททางสังคม การพัฒนาจริยธรรมสังคม พัฒนาการปรับตัวเข้ากับสังคมพหุวัฒนธรรม และการพัฒนาพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ๓) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านจิตใจและอารมณ์ ๕ ส่วน คือ การพัฒนาจิตสำนึกทางจริยธรรม การพัฒนาจิตสาธารณะ การพัฒนาแนวทางการใช้สื่อเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาคุณธรรม และพัฒนากิจกรรมเสริมจริยธรรม ๔) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านปัญญา ๙ ส่วน คือ การพัฒนาทัศนคติต่อชีวิต การพัฒนาอุปนิสัยรักการศึกษา พัฒนาการใช้ปัญญาทางเทคโนโลยีเชิงจริยธรรม การให้รางวัลจิตใจ พัฒนาความตระหนักรู้ พัฒนาความคิดในทางสังคม พัฒนาสื่อเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาระบบการแนะแนวจริยธรรม และพัฒนาการศึกษาแก่เยาวชนแบบสัมมาทิฐิ ส่วนการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชน ควรมีการหาแนวทางในการพัฒนาเยาวชนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือ และสามารถพัฒนาการอบรมจริยธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างหลากหลาย การพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี พัฒนาจริยธรรมทางเทคโนโลยีร่วมกันในครอบครัวเพื่อสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว และการพัฒนาสื่อเชิงจริยธรรมให้กับเยาวชนด้วย

๕.๑.๔ สรุปกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่นท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

กระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนมีความสัมพันธ์กันแบบองค์รวมสอดคล้องกับหลักทฤษฎี ๔ ในพระพุทธานุชา ซึ่งเป็นชุดความรู้ที่ได้จากการวิจัย โดยพบว่าเป็นการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแบบสัมพันธ์กัน ๔ ด้าน ดังต่อไปนี้

๑) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมฐานกายภาวนา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางร่างกาย โดยมุ่งสร้างกระบวนการพัฒนา ๖ ส่วน คือ การพัฒนาร่างกาย การพัฒนาสมรรถภาพร่างกาย การพัฒนาทักษะในการใช้อิริยาบถอย่างเหมาะสม การพัฒนาพฤติกรรม การพัฒนาศัภยภาพทางร่างกายและการพัฒนาบุคลิกภาพ ซึ่งจะทําให้มีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางร่างกายทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยจะส่งผลให้เยาวชนมีสุขภาวะทางด้านร่างกาย ซึ่งจะทำให้มีคุณลักษณะเป็นเยาวชนที่มีกายดี (Good Health/Body) โดยพัฒนาสุขภาวะทางร่างกายไปพร้อมกับจริยธรรมทางร่างกาย

๒) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมฐานศีลภาวนา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งสร้างกระบวนการพัฒนา ๗ ส่วน คือ การพัฒนา

พฤติกรรมผ่านกิจกรรมทางสังคม การพัฒนาพฤติกรรมผ่านกิจกรรมทางศาสนา การพัฒนาทางศีลธรรม การพัฒนากิริยามารยาททางสังคม การพัฒนาจริยธรรมทางสังคมและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์สังคม พัฒนาการปรับตัวในสังคมพหุวัฒนธรรม และพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้มีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เยาวชนมีสุขภาวะทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยสังคมและสิ่งแวดล้อมก็จะเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมอันพึงประสงค์ต่อไป โดยจะทำให้มีคุณลักษณะเป็นเยาวชนที่มีพฤติกรรมดี (Good Moral/Behaviors) โดยสังคมและสิ่งแวดล้อมจะทำให้เกิดการปรับตัวและเป็นระบบควบคุมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทั้งทางตรงและทางอ้อม

๓) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมฐานจิตตภาวนา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านจิตใจ โดยมุ่งสร้างกระบวนการพัฒนาทางด้านจิตใจ ๗ ส่วน คือ การพัฒนาจิตสำนึกทางจริยธรรม การพัฒนาจิตสาธารณะ พัฒนาการการตระหนักรู้เท่าทันสื่อเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาสุขภาพจิต การพัฒนาคุณภาพจิต การพัฒนาสมรรถภาพจิต รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพจิต ซึ่งจะทำให้มีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านจิตใจ ส่งผลให้เยาวชนมีสุขภาวะทางด้านจิตใจ เมื่อมีความสุขทางใจแล้วย่อมแสดงออกทางพฤติกรรมดีงามด้วย โดยจะทำให้มีคุณลักษณะเป็นเยาวชนที่มีจิตใจดีงาม (Good Mind/Mental) เมื่อมีการพัฒนาทางด้านจิตใจแล้ว จิตใจก็จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่อไป

๔) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมฐานปัญญาภาวนา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านปัญญา โดยมุ่งสร้างกระบวนการพัฒนาปัญญา ๙ ส่วน คือ การพัฒนาการตระหนักรู้ การพัฒนาทัศนคติต่อชีวิต การพัฒนาทัศนคติเชิงสังคม การพัฒนาอุปนิสัยรักการศึกษา การพัฒนาวิจารณ์ญาณ การพัฒนาการประเมินค่า การพัฒนาทัศนคติต่อการผลิตคิดค้นเทคโนโลยีเชิงจริยธรรม การพัฒนาปัญญาในการใช้เทคโนโลยีเชิงจริยธรรม และการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งจะทำให้มีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านปัญญา ส่งผลให้เยาวชนมีความสุขทางด้านปัญญา ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติดีงาม (Good Knowledge/Wisdom) เข้าใจชีวิตและโลกตามความเป็นจริง ดำเนินชีวิตโดยใช้ปัญญาเชิงสร้างสรรค์ และมีเหตุผลเชิงจริยธรรม

สรุป การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชนจึงควรตระหนักถึงความเหมาะสมในการพัฒนา โดยจะต้องศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีลักษณะละเมิดจริยธรรมของเยาวชน ค้นหาสาเหตุของการละเมิดจริยธรรม ปัจจัยที่มีผลต่อการละเมิดและพัฒนาจริยธรรม รวมทั้งประเมินผลกระทบของการละเมิดจริยธรรมด้วย เมื่อทราบข้อมูลดังกล่าวแล้วจึงนำมาสู่การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยใช้หลักเกณฑ์ในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้ครบทั้ง ๔ ด้าน คือ การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านร่างกายโดยพัฒนาสุขภาวะทางร่างกายไปพร้อมกับจริยธรรมทางร่างกาย การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยสังคมและ

สิ่งแวดล้อมจะทำให้เกิดการปรับตัวและเป็นระบบควบคุมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทั้งทางตรงและทางอ้อม การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านจิตใจ ซึ่งจะทำให้มีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านจิตใจ ส่งผลให้เยาวชนมีสุขภาวะทางด้านจิตใจ เมื่อมีความสุขทางใจแล้วย่อมแสดงออกทางพฤติกรรมดีงามด้วย โดยจะทำให้มีคุณลักษณะเป็นเยาวชนที่มีจิตใจดีงาม ซึ่งจิตใจก็จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่อไป และการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านปัญญา ซึ่งเป็นการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ สัมมาทิฐิ และทัศนคติดีงาม ส่งผลให้เยาวชนมีความสุขทางด้านปัญญา เข้าใจชีวิตและโลกตามความเป็นจริง ดำเนินชีวิตโดยใช้ปัญญาเชิงสร้างสรรค์ และมีเหตุผลเชิงจริยธรรม โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย ทั้งลักษณะของปัญหาการละเมิดจริยธรรม ระดับของอายุ และกระบวนการพัฒนาจริยธรรมเหมาะสมกับบริบททางสังคม โดยการนำเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ซึ่งสามารถใช้เทคโนโลยีไปพร้อมกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไปด้วย เช่น ควบคุมพฤติกรรมการใช้สื่ออย่างเหมาะสม ซึ่งจัดเข้าในฐานกายภาพนา การใช้เทคโนโลยีโดยไม่ก่อให้เกิดคนอื่นเดือดร้อน ไม่ทำให้ตนเองเดือดร้อน ไม่ละเมิดสิทธิ์คนอื่น ไม่ผิดกฎหมาย และไม่ผิดศีลธรรม จัดเข้าในฐานศีลภาวนา ส่วนการใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน ไม่ตกเป็นเครื่องมือสื่อชั่วร้าย และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติ จัดเข้าในฐานจิตตภาวนา และการใช้เทคโนโลยีอย่างรู้คุณค่า การตระหนักถึงคุณค่าแท้ของเทคโนโลยี การใช้เพื่อให้เป็นประโยชน์เกื้อกูลและสร้างสรรค์ รวมทั้งการพิจารณาแล้วจึงใช้เพื่อการพัฒนาชีวิต และมีความเกื้อกูลต่อสังคมและโลก จัดเข้าในฐานปัญญาภาวนา โดยการออกแบบกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาจริยธรรมแก่เยาวชนทั้ง ๔ ด้าน จะทำให้มีกระบวนการพัฒนาสุขภาวะทางด้านจริยธรรมไปด้วย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยพบว่ามีส่วนที่เห็นด้วยกับนักวิจัยที่ได้ดำเนินการวิจัยมาก่อนหน้านี้ และยังมีทั้งส่วนที่เห็นสอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้ดำเนินการมาแล้วและประเด็นที่เห็นแตกต่างกัน โดยจะได้อภิปรายผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

ผลจากการวิจัยพบว่าประเด็นที่เห็นด้วยกับจิราพร เพชรดำ, ไพบุลย์ แยมกสิกร และคณะ ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง “ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีศึกษา จังหวัดนครนายก” โดยกล่าวว่า สื่อมวลชนเป็นกระบวนการสื่อสารอย่างมีระบบ จากศูนย์ไปยังมวลชนได้ทั่วประเทศ ได้แก่ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ และสิ่งพิมพ์ต่างๆ สื่อมวลชนให้ทั้งความรู้และบันเทิง หากสื่อมวลชนมี รายการที่ดี สร้างสรรค์ จะทำให้มวลชนหรือเยาวชนได้ค่านิยม มีพฤติกรรมที่ดีงาม หากสื่อมีความหมายไปในทางลบ หรือจากรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของผู้ผลิตรายการ ก็จะเป็นผลเสียต่อเยาวชนทั้งทางกาย จิตใจ และมีผลต่อพฤติกรรมด้วย โดยผลการวิจัยสอดคล้องกับเนื้อหาดังกล่าว ซึ่งพบว่า เทคโนโลยีมีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยมากที่สุดเป็น

๒ ลำดับแรก คือ สื่อมีผลต่อการกระตุ้นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมากขึ้น โดยคิดเป็นร้อยละ ๗๓.๒ รองลงมาเป็นเทคโนโลยีมีส่งเสริมการประพฤติผิดจริยธรรมมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒ ในขณะที่เทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยมากที่สุด ๓ ลำดับแรก โดยพบว่าเทคโนโลยีทำให้มีเครื่องมือเรียนรู้ธรรมะได้ดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๐ รองลงมาเป็นการค้นคว้าธรรมะได้สะดวกรวดเร็วขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๔ และส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติตามหลักจริยธรรมได้อย่างถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๕ แสดงให้เห็นว่าสื่อและเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ทั้งการละเมิดและการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

นอกจากนี้แล้วยังมีความเห็นสอดคล้องกับ รศ.ดร.สุทธีวรรณ ตันติรัตนวงศ์ และ รศ.ดร.ศศิกาญจน์ ทวีสุวรรณ ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ” โดยกล่าวว่า ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียน ผู้บริหาร ครูโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยนนทบุรี จำแนกออกเป็น ๔ ปัจจัย คือ ๑) ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการส่งเสริมคุณธรรม ๒) ปัจจัยด้านครอบครัว ๓) ปัจจัยด้านภาครัฐและเอกชน ๔) ปัจจัยด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อม โดยเห็นด้วยในประเด็นที่ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมคุณธรรมทั้ง ๔ ส่วนดังกล่าว แต่มีความเห็นเพิ่มเติมว่าควรมีการจัดลำดับปัจจัยที่มีผลมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุดเพื่อให้เห็นสภาพปัญหาที่แท้จริง จากการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ทำให้เยาวชนไทยละเมิดจริยธรรมมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ ปัจจัยด้านปัญหาครอบครัว (ร้อยละ ๗๖.๓) ปัจจัยด้านการแพร่หลายของอบายมุขและสิ่งเสพติด (ร้อยละ ๗๕.๓) และลำดับที่ ๓ เป็นปัจจัยด้านการแพร่หลายของสถาบันบันเทิงเรีงมย์ (ร้อยละ ๖๘.๐) นอกจากนี้ยังพบว่ามีปัจจัยทางด้านสังคม ปัจจัยด้านการศึกษาที่ไม่เน้นการพัฒนาจริยธรรมควบคู่กันไป ปัจจัยด้านค่านิยมปัจจัยทางศาสนา ปัจจัยด้านสื่อเทคโนโลยี ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม เป็นต้น

เห็นต่างจาก ผศ.ดร.รสสุคนธ์ คุณาลัย ได้ทำวิจัยเรื่อง “แนวทางการเสริมสร้างจริยธรรมของผู้ประกอบการวิชาชีพด้านการสื่อสารและสารสนเทศ” ซึ่งพบว่า เมื่อวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ แล้ว ทำให้ได้หลักการเพื่อนำไปสร้างเสริมจริยธรรมให้แก่บุคคล ๔ ส่วน คือ ๑) การปลูกฝังจริยธรรมทำได้โดยการให้ซึมซับ และสะสมไปทีละน้อย ใช้ระยะเวลานาน ๒) ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้เรียนรู้และวิเคราะห์ด้วยเหตุผล ๓) ควรมีการให้รางวัลและลงโทษเป็นเครื่องจูงใจ และ ๔) ต้องให้เข้าใจจริยธรรมอย่างแจ่มแจ้งและมีเหตุผล โดยเห็นต่างในประเด็นที่ว่า การเสริมสร้างจริยธรรมควรมีกระบวนการเสริมสร้างจริยธรรมระดับบุคคล ระดับกลุ่ม จนถึงจริยธรรมระดับโลก โดยต้องใช้กระบวนการสำรวจสภาพพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทางจริยธรรมของบุคคล หรือปัญหาของแต่ละกลุ่มเมื่อพบปัญหาแล้วจึงค้นหาสาเหตุและปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาจริยธรรม จากนั้นจึงกำหนดวิธีการแก้ปัญหา ส่งเสริม ปลูกฝัง และพัฒนา พร้อมทั้งหาแนวทางรักษากิจจริยธรรมดงามให้คงอยู่ โดยการเสริมสร้างคุณธรรมควรทำไปพร้อมกัน ๔ ด้านคือ การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านร่างกาย

การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านจิตใจและการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านปัญญา โดยการเสริมสร้างจริยธรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยนี้ได้พบว่ามีประเด็นสำคัญหลายส่วนที่ควรนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป จึงได้จัดทำข้อเสนอแนะจากการวิจัย โดยจำแนกออกเป็น ๓ ส่วน คือ ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ (การนำไปปฏิบัติ) และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. กระทรวงศึกษาธิการควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นนโยบายหลักต้นเพื่อการพัฒนาจริยธรรมในสถานศึกษาทั่วประเทศ โดยกำหนดให้การพัฒนาจริยธรรมในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินคุณภาพของการศึกษาด้วย

๒. พรรคการเมืองควรนำผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมแก่เยาวชนไปใช้ในการหาเสียงเพื่อเป็นนโยบายบริหารประเทศ

๓. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรนำผลการวิจัยในประเด็นการพัฒนาจริยธรรม ๔ ด้าน คือ การพัฒนาจริยธรรมทางด้านร่างกาย การพัฒนาจริยธรรมทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาจริยธรรมทางด้านจิตใจ และการพัฒนาจริยธรรมทางด้านปัญญา เพื่อใช้เป็นนโยบายขับเคลื่อนการพัฒนาจริยธรรมและเสริมสร้างรากฐานของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืนในสังคมไทย

๔. กรมการศาสนาและมหาเถรสมาคมควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยสร้างนโยบายการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนไทยท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

๕. กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีควรนำผลการวิจัยไปปรับใช้เป็นนโยบายการส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีเชิงจริยธรรม เพื่อเป็นตัวกำหนดทิศทางการพัฒนาทางเทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม และเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อจริยธรรม

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ (การนำไปปฏิบัติ)

๑. สถาบันครอบครัวควรนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในครอบครัวให้เอื้อต่อการพัฒนาจริยธรรมแก่คนในครอบครัว เนื่องจากครอบครัวมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรม และมีอิทธิพลต่อการพัฒนาจริยธรรมของคนในครอบครัว

๒. เยาวชนนำผลการวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทันไปใช้ เพื่อให้มีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงคุณค่าแท้ของเทคโนโลยีและการใช้เทคโนโลยีในเชิงสร้างสรรค์ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณค่าทางจริยธรรม

๓. ประชาชนควรนำผลการวิจัยไปใช้ในประเด็นที่เกี่ยวกับจริยธรรมทางเทคโนโลยี เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมทางเทคโนโลยี และละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น และนำผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไปปรับใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบองค์รวมทั้ง ๔ ด้าน คือ การพัฒนาทางด้านร่างกาย การพัฒนาทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาทางด้านจิตใจ และการพัฒนาทางด้านปัญญา

๔. โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาควรนำผลการวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับจริยธรรมทางเทคโนโลยีสำหรับเยาวชนไปใช้ ได้แก่ การนำเทคโนโลยีไปใช้ในการพัฒนาเยาวชนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือ การอบรมจริยธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี รวมทั้งการศึกษาค้นคว้าจริยธรรมและหลักธรรมคำสอนโดยการใช้เทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีทักษะในการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์

๕. สังคมควรนำผลการวิจัยในประเด็นกระบวนการพัฒนาจริยธรรมทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมไปใช้ ๗ ส่วน คือ การพัฒนาพฤติกรรมผ่านกิจกรรมทางสังคม การพัฒนาพฤติกรรมผ่านกิจกรรมทางศาสนา การพัฒนาทางศีลธรรม การพัฒนากิริยามารยาททางสังคม การพัฒนาจริยธรรมทางสังคมและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์สังคม พัฒนาการปรับตัวในสังคมพหุวัฒนธรรม และพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างจริยธรรมแบบเกื้อกูลในสังคม

๖. สถาบันพระพุทธศาสนาควรนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในกระบวนการพัฒนาจิตใจแก่ประชาชนทั้ง ๗ ส่วน คือ การพัฒนาจิตสำนึกทางจริยธรรม การพัฒนาจิตสาธารณะ พัฒนาการตระหนักรู้เท่าทันสื่อเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาสุขภาพจิต การพัฒนาคุณภาพจิต การพัฒนาสมรรถภาพจิต รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพทางจิตใจ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการทำวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงพุทธสำหรับเด็กในระดับปฐมวัย

๒. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยในการเสริมสร้างจริยธรรมเชิงพุทธสำหรับเยาวชนในพื้นที่ระดับตำบล อำเภอหรือจังหวัด

๓. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันการศึกษาในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา

๔. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับพุทธวิธีในวิถีเทคโนโลยีของสังคมไทยในปัจจุบัน

๕. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างปัญญาเชิงพุทธในสื่อสังคมออนไลน์
๖. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาวะเชิงจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา
๗. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการใช้วิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธเพื่อการส่งเสริมจริยธรรมในสังคมไทย
๘. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรมทางเลือกในสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ

๑.๑.๑ พระไตรปิฎก

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ

๑.๒.๑ หนังสือทั่วไป

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. จริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน. พิมพ์ครั้งที่ ๓.

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, ๒๕๕๓.

กรมพลศึกษา. กิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็ก. กรุงเทพมหานคร

: โรงพิมพ์เอส.ออฟเซ็ทกราฟฟิคดีไซน์, ๒๕๕๗.

คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพมหานคร :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

จำนงค์ อธิวัฒน์สิทธิ์และคนอื่นๆ. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ ๑๔. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๒.

ธิดารัตน์ อภิญา. หลักสูตรการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพสำหรับพยาบาลผู้จัดการรายกรณี

โรคเรื้อรัง. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่าน

ศึกษาในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๙.

ประยูร แสงใส,ผ.ศ.ดร..จากสาเกตนครดินแดนถิ่นทุ่งกุลาร่วมพัฒนามหาจุฬาฯ ขอนแก่น.

ขอนแก่น : คลังนาวิทยา, ๒๕๖๐.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. จิตวิทยาอุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือเสริม

กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๑.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย. กรุงเทพมหานคร :

ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๔๖.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑.

กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑.

_____. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑.

กรุงเทพมหานคร : บริษัทเอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **พุทธธรรม (ฉบับเดิม)**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอส. อาร์. พรินต์ติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๖.

พุทธทาสภิกขุ. **จิตภาวนา สมาธิเพื่อการพัฒนาจิต**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๕๔.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖.

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม). **การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศและต่างประเทศ**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์คุณธรรม, ๒๕๕๑.

_____. **รายงานการประชุมเสวนา เรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย**. วันพฤหัสบดีที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ณ โรงแรมสวนดุสิต พาเลซ กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๘. (อัดสำเนา).

สมพงษ์ ดุลยอนุกิจ. **สังคมศาสตร์กับการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๙.

สมภาร พรหมทา. **พุทธศาสนากับปัญหาจริยศาสตร์ โสภณีย์ ทำแท้ง และการฉ้อโกง**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.).

สาระสำคัญของกรอบนโยบายการพัฒนานาโนเทคโนโลยีของประเทศไทย

(พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.), ๒๕๕๕.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. **วิเคราะห์เด็กและเยาวชน**. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดบางกอกบล็อก, ๒๕๕๘.

สำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. **สรุปผลที่สำคัญสำรวจมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. ๒๕๕๘**. กรุงเทพมหานคร : สำนักสถิติเศรษฐกิจและสังคม, ๒๕๕๘.

สุรางค์ ไคว์ตระกูล. **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

๑.๒.๒ บทความ

กิตติภูมิ มีประดิษฐ์. “จริยธรรมทางธุรกิจ : การพัฒนาคุณภาพจิตที่มีอิทธิพลต่อความประพฤติของมนุษย์ในสังคม”. วารสาร INDUSTRIAL TECHNOLOGY REVIEW. ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑๕๑ (มิถุนายน ๒๕๔๙).

มณี และฐาศุภร์ จันประเสริฐ. **คุณธรรมจริยธรรม : จากแนวคิดสู่แนวทางการปฏิบัติ**. วารสารพฤติกรรมศาสตร์. ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม ๒๕๕๔).

พระมหาประภาส ปรีชาโน (แก้วเกตุพงษ์) และคณะ. “การดำเนินชีวิตตามหลักพุทธจริยธรรม”.

รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติครั้งที่ ๑.

๒๕๖๐.

วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี. “จริยธรรมในเด็กและเยาวชน”. วารสารพฤติกรรมศาสตร์. ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑ (กันยายน ๒๕๕๒).

ไหมไทย ไชยพันธุ์. “จิตวิทยา : แนวคิดทฤษฎีการศึกษาการปรับพฤติกรรมในชั้นเรียน”.

Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social sciences. ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๗).

อริคุณ สิ้นธนาปัญญา. “จริยธรรมเด็กและเยาวชนเหยื่อของปัญหาสังคม”. วารสารบริหารการศึกษา
บัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๙).

อ้อมเดือน สดมณี และคณะ. “การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม : จากแนวคิดสู่แนวทางการปฏิบัติ”.
วารสารพฤติกรรมศาสตร์. ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม ๒๕๕๔).

๑.๒.๓ สื่ออิเล็กทรอนิกส์

Nuchnapa. โครงสร้างในด้านคุณลักษณะของจริยธรรม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

http://plosanga.blogspot.com/2011/05/blog-post_6528.html [๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

กระทรวงวัฒนธรรม. โครงการยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลและสถาบันดีเด่นทางวัฒนธรรมของ
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.m-culture.go.th> [๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

ผศ. ดร. อรรถจินดา ดีผดุง. จริยธรรมกับเทคโนโลยี. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.med.cmu.ac.th/ethics/interested/int003.htm> [๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

Unknown. พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีอันไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นไทย. [ออนไลน์] แหล่งที่มา:

<http://pfaiis.exteen.com/20130225/entry> [๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๐].

มยุรฉัตร ธรรมวิเศษ. องค์ประกอบทางจริยธรรม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<https://www.gotoknow.org/posts/198176> [๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

วรารักษ์ งามศรีนวลกุล. วัยรุ่นกับเทคโนโลยี. [ออนไลน์] แหล่งที่มา:

<https://www.gotoknow.org/posts/420574> [๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๐].

วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี. จริยธรรม, <https://th.wikipedia.org/wiki> [๒๑ เมษายน ๒๕๖๑].

สำนักงานสถิติจังหวัดขอนแก่น. การใช้เทคโนโลยีของคนจังหวัดขอนแก่น. [ออนไลน์] แหล่งที่มา:

http://khonkaen.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=137:2015-02-17-10-29-39&catid=105&Itemid=510 [๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๐].

๑.๒.๔ รายงานการวิจัย

กาญจน์กรรณ สุอังคะ. “การศึกษาพฤติกรรมการขับขี่ของวัยรุ่นที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุจากการใช้รถจักรยานยนต์”. รายงานการวิจัย. สาขาวิชาวิศวกรรมขนส่ง สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, ๒๕๕๙.

จิราพร เพชรดำ และคณะ. “ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นกรณีศึกษา จังหวัดนครนายก”. รายงานการวิจัย. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครนายก, ๒๕๕๔.

พระครูภวนาโพธิคุณ, ผศ.ดร.. “ศึกษาบทบาทการเสริมสร้างสุขภาวะเชิงพุทธของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดขอนแก่น”. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

พระครูสิริสุตาภรณ์ และคณะ. “แนวทางการเสริมสร้างสุขภาวะของพระภิกษุสูงอายุในอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น”. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

รสสุคนธ์ ศุนาลัย. “แนวทางการเสริมสร้างจริยธรรมของผู้ประกอบการวิชาชีพด้านการสื่อสารและสารสนเทศ”. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๕.

วิลาวัลย์ ประทีปแก้ว และคณะ. “พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดนนทบุรี”. รายงานการวิจัย. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๕๒.

วีณา ประชากุล. “การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยของนักเรียนระดับประถมศึกษา”. รายงานการวิจัย. ศูนย์วิจัยและพัฒนาแผ่นดินเชิงคุณธรรม, ๒๕๕๔.

ศินาภรณ์ หุ้เต็ม. “พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีวิทยาลัยราชพฤกษ์”. รายงานการวิจัย. วิทยาลัยราชพฤกษ์, ๒๕๕๒.

สิริมา ภูณโณนนตพงษ์. “การปลูกฝังเด็กปฐมวัยให้รักสิ่งแวดล้อมด้วยแบบฝึกกิจกรรมการบ้านและการปฏิบัติจริง”. รายงานการวิจัย. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๔.

สุทิวรรณ ตันติรจนาวงค์ และคณะ. “การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ”. รายงานการวิจัย. กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๒.

อัปสร เสถียรทิพย์ และคณะ. “การศึกษาความรุนแรงทางโซเชียลมีเดียและการรับรู้ของวัยรุ่น”.

รายงานการวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), ๒๕๖๐.

๑.๒.๕ สัมภาษณ์

นายปัญญา รอดแพง. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดอนบม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัด

ขอนแก่น. สัมภาษณ์, ๔ กันยายน ๒๕๖๑.

นายเจนณรงค์ วิถีดี. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง

จังหวัดขอนแก่น. สัมภาษณ์, ๑๐ กันยายน ๒๕๖๑.

ดร.สวัสดิ์ แก้วนะ. ผู้อำนวยการโรงเรียนน้ำพองศึกษา ตำบลวังชัย อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น.

สัมภาษณ์, ๒๐ กันยายน ๒๕๖๑.

นางนารี ขโยภาส. ผู้อำนวยการโรงเรียนน้ำพองภูมิพัฒน์ ตำบลน้ำพอง อำเภอน้ำพอง จังหวัด

ขอนแก่น. สัมภาษณ์, ๑๘ กันยายน ๒๕๖๑.

ดร.เพ็ญแข บัวภา. ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง

จังหวัดขอนแก่น. สัมภาษณ์, ๑๐ กันยายน ๒๕๖๑.

นางนวลศรี ธาตุบุรมย์. ครูโรงเรียนบ้านดอนบม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”

สัมภาษณ์, ๓ กันยายน ๒๕๖๑.

นางสมประสงค์ พิงสุข. ครูโรงเรียนบ้านดอนบม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น.

สัมภาษณ์, ๓ กันยายน ๒๕๖๑.

นางสมหวัง แวโส. ครูโรงเรียนน้ำพองภูมิพัฒน์ ตำบลน้ำพอง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น.

สัมภาษณ์, ๑๘ กันยายน ๒๕๖๑.

นางสาวนัตติยา มีโพทอง. ครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัด

ขอนแก่น. สัมภาษณ์, ๑๐ กันยายน ๒๕๖๑.

นางสาวสุดใจ พงษ์เพียจันทร์. ครูโรงเรียนบ้านดอนบม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น.

สัมภาษณ์, ๓ กันยายน ๒๕๖๑.

นางสาวหัตติยา เคราะห์ดี. ครูโรงเรียนน้ำพองศึกษา ตำบลวังชัย อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น.

สัมภาษณ์, ๒๖ กันยายน ๒๕๖๑.

นายโกเมน โชติศิริ. ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนน้ำพองศึกษา ตำบลวังชัย อำเภอน้ำพอง

จังหวัดขอนแก่น. สัมภาษณ์, ๒๐ กันยายน ๒๕๖๑.

นายชำนาญ ไผ่ครบุรี. ครูโรงเรียนน้ำพองภูมิพัฒน์ ตำบลน้ำพอง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น.

สัมภาษณ์, ๑๘ กันยายน ๒๕๖๑.

๒. ภาษาอังกฤษ :

Bamberg, S., Ajzen, I., and Schmidt, P. **Choice of Travel Mode in the Theory of Planned Behavior: The Roles of Past Behavior, Habit, and Reasoned Action**. Basic and Applied Social Psychology, 2003.

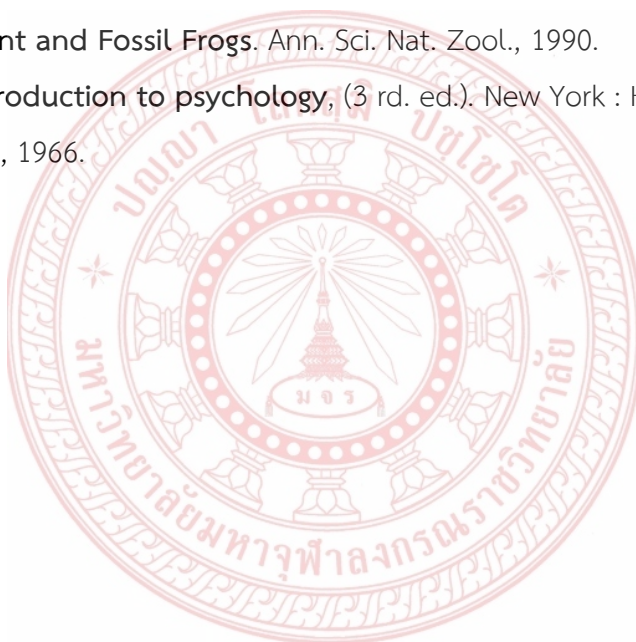
Brown, R., **Social Psychology**. New York : The Free Press, 1968.

Kohlberg, L. **Moral Stage and Moralization : The Cognitive Development Approach**

Moral Development and Behavior. New York : Holt Rinehart and Winston, 1976.

Esteban, M. **Environmental Influences on the Skeletochronological Record among Recent and Fossil Frogs**. Ann. Sci. Nat. Zool., 1990.

Hilgard, E.R. **Introduction to psychology**, (3 rd. ed.). New York : Harcourt Brace and Word, 1966.

ภาคผนวก ก.
บทความการวิจัย

การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี : กรณีศึกษาเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น

Moral Behaviour Development of the Youths in duration of Technological Changing : Case Study Thai Youths in Khon-kaen Province

พระครูภาวนาโพธิคุณ, ผศ.ดร.

พระวิมาน คมกัปปัญญ, ดร.

พระมหาณัฐกิตติ อนารโท ดร.

พระสมบัตร์ ฐิตญาโณ, ดร.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย และเพื่อศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นงานวิจัยแบบผสานวิธี โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และการแจกแบบสอบถามทั้งก่อนและหลังการอบรมจริยธรรม พร้อมกับการนำเสนอผลการวิจัยในเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยมีความสอดคล้องกับการละเมิดศีล ๕ โดยมีระดับความคิดเห็นของเยาวชนเกี่ยวกับพฤติกรรมการละเมิดจริยธรรมทั้งก่อนและหลังการอบรม ดังนี้ (๑) ปาณาติปาตา พฤติกรรมที่มีลักษณะรุนแรงมากที่สุด ก่อนการอบรมเห็นว่าเป็นการทรนทานทำร้ายสัตว์ ร้อยละ ๔๙.๔ ส่วนหลังการอบรมเห็นว่าเป็นการฆ่าผู้อื่น ร้อยละ ๖๒.๖ (๒) อทินนาทานา พฤติกรรมที่มีลักษณะทุจริตมากที่สุด ซึ่งเห็นเหมือนกันทั้งก่อนและหลังการอบรมว่าเป็นการเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น แต่มีระดับความคิดเห็นไม่เท่ากัน คือ ก่อนการอบรมร้อยละ ๖๒.๔ และหลังจากการอบรม ร้อยละ ๖๑.๖ (๓) กาเมสุมิฉฉาจารา พฤติกรรมที่เกี่ยวกับการละเมิดจริยธรรมทางเพศมากที่สุดเหมือนกัน คือ การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ก่อนการอบรม ร้อยละ ๘๐.๔ และหลังการอบรม ร้อยละ ๘๓.๑ (๔) มุสาวาทา พฤติกรรมที่มีลักษณะผิดจริยธรรมการสื่อสารมากที่สุดเหมือนกัน คือ การพูดคำหยาบ มีค่าเฉลี่ยก่อนการอบรม ร้อยละ ๕๙.๖ ส่วนหลังจากอบรม ร้อยละ ๕๙.๘ และ (๕) สุราเมรัยมัชฌิมาทัญฐานา พฤติกรรมผิดจริยธรรมที่มีลักษณะมีเมามากที่สุดก่อนการอบรมเห็นว่าเป็นการเล่นการพนัน ร้อยละ ๗๑.๒ และหลังการอบรมเห็นว่าเป็นการขาดสติสัมปชัญญะ ร้อยละ ๗๒.๒ ส่วนสาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยมากที่สุดก่อนการอบรม คือ การมีสิ่งยั่วยุมากขึ้น ร้อยละ ๗๘.๘ และหลังการอบรม คือ ปัญหาส่วนตัวของเยาวชน ร้อยละ ๗๓.๔ โดยปัจจัยที่ทำให้เยาวชนไทยละเมิดจริยธรรมมากที่สุดเป็นปัญหาทางครอบครัว โดยค่าเฉลี่ยก่อนการอบรม ร้อยละ ๙๓.๖ และหลังการอบรมลดลงเหลือร้อยละ ๗๖.๓ ส่วนผลจากการ

ละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยมากที่สุดก่อนการอบรม คือ มีผลทำให้ติดสิ่งเสพติดและอบายมุข ร้อยละ ๖๙.๖ และหลังการอบรมเห็นว่าจะทำให้ผลการเรียนตกต่ำ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๗๔.๘

ในขณะที่ผลการวิจัยในประเด็นที่ว่าเทคโนโลยีมีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมมากที่สุด โดยเห็นว่าทำให้มีสื่อกระตุ้นการละเมิดจริยธรรมมากขึ้นทั้งก่อนและหลังการอบรม ซึ่งก่อนการอบรม มีค่าเฉลี่ยร้อยละ ๖๓.๖ และหลังการอบรมมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๗๓.๒ ส่วนเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยมากที่สุด ก่อนการอบรมเห็นว่าสามารถค้นคว้าธรรมะได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ยร้อยละ ๕๗.๔ และหลังการอบรมเห็นว่าทำให้มีเครื่องมือในการเรียนรู้ธรรมะได้ดีขึ้น ร้อยละ ๖๘.๐

ส่วนผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนพบว่า เยาวชนมีความต้องการให้ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมากที่สุด ร้อยละ ๖๘.๒ โดยการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชนควรตระหนักถึงความเหมาะสมของวัยและการรับรู้ และจะต้องศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีลักษณะละเมิดจริยธรรมของเยาวชน สาเหตุของการละเมิดจริยธรรม ปัจจัยที่มีผลต่อการละเมิดจริยธรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม รวมทั้งประเมินผลกระทบจากการละเมิดจริยธรรมด้วย เมื่อมีฐานข้อมูลแล้ว จึงกำหนดกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้ตรงกับสภาพและปัญหา โดยกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสอดคล้องกับหลักธรรมภavana ๔ ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาชีวิต ๔ ด้าน ได้แก่ (๑) กายภavana การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านร่างกาย ซึ่งเป็นการพัฒนาสุขภาวะทางร่างกายไปพร้อมกับจริยธรรมทางร่างกาย (๒) สิลภavana การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยสังคมและสิ่งแวดล้อมจะทำให้เกิดการปรับตัวและเป็นระบบควบคุมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทั้งทางตรงและทางอ้อม (๓) จิตตภavana การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านจิตใจ ซึ่งจะส่งผลให้เยาวชนมีสุขภาวะทางด้านจิตใจ เมื่อมีความสุขทางใจแล้วย่อมแสดงพฤติกรรมดีงาม โดยจิตใจก็จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่อไป และ (๔) ปัญญาภavana การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านปัญญา ซึ่งเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ ความเข้าใจ สัมมาทิฐิ และทัศนคติดีงาม ส่งผลให้เยาวชนมีความสุขทางด้านปัญญา เข้าใจชีวิตและโลกตามความเป็นจริง ดำเนินชีวิตโดยใช้ปัญญาเชิงสร้างสรรค์ และมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมากขึ้น

การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจึงมีความสัมพันธ์กับเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย ทั้งลักษณะของปัญหาการละเมิดจริยธรรม ระดับอายุ ระดับการรับรู้ และจัดกระบวนการพัฒนาจริยธรรมให้เหมาะสมกับบริบททางสังคม โดยการนำเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาจริยธรรม ซึ่งสามารถพัฒนาการใช้เทคโนโลยีไปพร้อมกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไปด้วย ซึ่งควรจัดฐานการพัฒนาจริยธรรมท่ามกลางสังคมแห่งเทคโนโลยีให้ครอบคลุม ๔ ฐาน ได้แก่ การควบคุมและพัฒนา

พฤติกรรมการใช้ที่เหมาะสม ซึ่งจัดเข้าในการพัฒนาฐานกายภาพ การใช้เทคโนโลยีโดยไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อตนเองและผู้อื่น ไม่ละเมิดสิทธิคนอื่น ไม่ละเมิดกฎหมายและไม่ขัดกับหลักศีลธรรม จัดเข้าในการพัฒนาฐานศีลภาพ ส่วนการใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทันโดยไม่ตกเป็นเครื่องมือของสื่อประเภทยั่วร้ายและการใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติ จัดเข้าในการพัฒนาฐานจิตตภาพ และการใช้เทคโนโลยีอย่างรู้คุณค่า การตระหนักถึงคุณค่าแท้ของเทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์เกื้อกูลและสร้างสรรค์ รวมทั้งการพิจารณาแล้วจึงใช้เพื่อการพัฒนาชีวิต และเพื่อความเกื้อกูลต่อสังคมและโลก จัดเข้าในการพัฒนาฐานปัญญาภาพ ซึ่งจำเป็นต้องมีการออกแบบกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาจริยธรรมแก่เยาวชนให้ครอบคลุมทั้ง ๔ ฐาน ซึ่งจะทำให้มีกระบวนการพัฒนาสุขภาวะเชิงจริยธรรม และจะส่งผลให้เยาวชนเป็นคนดีไปพร้อมกับการมีความสุขในการดำเนินชีวิตด้วย

ABSTRACT

The objectives of this research was to study Thai youths' ethical behavior, to study technological changes affecting Thai youths' ethical behavior, and to study Thai youths' ethical behavior development in Khon Kaen province. This was the mixed research method. The data collection was done with methods of interviews and questionnaires before and after ethical training and with presenting the Analytical Description results.

A result of this research was found that the Thai youths' ethical behavior violations were consistent with the transgression of the five precepts, with the level of Thai youths' opinions about ethical transgression before and after the ethical training as follows. (1) Pàṇātipatā The most violent behavior Before training was 49.4 of torturing animals and after the ethical training 62.6 of killing animals. (2) Adinnādāṇā the most corrupt behavior was taking advantages from the others before the ethical training about 62.4 and after the ethical training about 61.6. (3) Kāmesumicchācārā the behavior related to sexual ethics violations in the school age was 80.4 before the ethical training and 83.1 after the training. (4) Musāvādā the most ethical behavior violation of communication was rough words with an average of 59.6 before the ethical training and 59.8 after the ethical training. (5) Surāmerayamajjapamādaṅkīhāṇā the most ethical violation of intoxicating behavior was a gamble with average of 71.2 before the ethical training and 72.2 after the ethical training. However, 78.8 percent for the cause of Thai youths' ethical violation

before the ethical training was that there was more provocation and 73.4 percent for such a cause after the ethical training was the personal problem. The most factors of the Thai youths' ethical violation was 93.6 of the family problems before the ethical training and 76.3 after the ethical training. The most result of Thai youths' ethical violations affected was 69.6 of drug addictions before the ethical training and 74.8 of poor academic performance after the ethical training.

The additional result of this research was found that the technology had the greatest impact on Thai youths' ethical behavior violation with an average of 63.6 before the ethical training and 73.2 after the ethical training. However, the technology that had the most effect on promoting the Thai youths' moral behavior was 47.4 of the easier Dhamma study before the ethical training and 68.0 of a new Dharma learning tool after the ethical training.

The research result of the Thai youths' ethical behavior development was found that the Thai youths wanted the most use of technology as a tool to develop ethical behavior with an average of 68.2 To develop the Thai youths' moral behavior should be aware of the appropriateness of age and perception, and study information about behaviors of violating the youths' ethics, causes of ethics violations, factors affecting ethics violations, factors affecting ethical behavior development, and assessment of the impact of ethics violations. When there was a database, the ethical behavior development process could be determined to match the conditions and problems. The process of developing ethical behavior was consistent with 4 Bhavana principles. They were 4 aspects of life development, namely (1) the ethical behavior development in the body that was the development of physical health and physical ethics, (2) Development of ethical behavior in society and environment by means of society and environment to cause adaptation and the control system of the youths' ethical behavior directly and indirectly, (3) development of moral behavior in spirit that had effect on the youths' a psychological condition to represent further good action determined by mind, and (4) the development of ethical behavior in intelligence that was the development of knowledge, understanding, right view and good attitude, making the youths full of

intellectual happiness, understanding life and the world as they really were, living with creative intelligence, and more ethical reasons.

The development of ethical behavior had a relationship with the target youths, relating to the problem of ethics violation, age levels, knowledge levels and the process of developing ethics to suit the social context. To adopt technology as a tool for ethical development could be developed along with the development of ethical behavior. The ethical development base in the technological society should cover 4 bases, namely (1) controlling and developing the appropriate use organized into the boldly development base, (2) using technology without troubling oneself and the others, violating the other people's rights, transgressing the law, and transgressing morality organized into the moral development base, (3) using technology knowingly and consciously without using it as provocative media organized into the spiritual development base, and (4) using technology with value realization, creative benefits, life development and social development organized into the intelligent development base. Therefore, it was necessary to design activities in accordance with the ethical development covering all 4 bases, which would cause the process of ethical health development and which would make the youths good and happy through all live.

๑. บทนำ

ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทำให้เทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อคนในสังคมมากยิ่งขึ้น “ประชากรอายุ ๖ ปีขึ้นไปในช่วงระยะเวลา ๕ ปี ระหว่างปี ๒๕๕๔-๒๕๕๘ พบว่า ผู้ใช้คอมพิวเตอร์มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ ๓๒.๐ (จำนวน ๑๙.๙ ล้านคน) เป็นร้อยละ ๓๔.๙ (จำนวน ๒๑.๘ ล้านคน) ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๒๓.๗ (จำนวน ๑๔.๘ ล้านคน) เป็นร้อยละ ๓๖.๓ (จำนวน ๒๔.๖ ล้านคน) ผู้ใช้โทรศัพท์มือถือเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๖๖.๔ (จำนวน ๔๑.๔ ล้านคน) เป็นร้อยละ ๗๙.๓ (จำนวน ๔๙.๖ ล้านคน)”^๑ เทคโนโลยีการสื่อสารจึงมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง “ชีวิตแบบคนยุคใหม่ที่อาศัยวัตถุเครื่องทุ่นแรง และสิ่งอำนวยความสะดวกสบายต่างๆ มากขึ้น ซึ่งสภาพชีวิตเหล่านี้เป็นผลของความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และ

^๑ สำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, **สรุปผลที่สำคัญสำรวจมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. ๒๕๕๘**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักสถิติเศรษฐกิจและสังคม, ๒๕๕๘), หน้า ๑.

เทคโนโลยี”^๒ สะท้อนให้เห็นว่าเทคโนโลยีจึงเข้ามามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตทั้งทางตรงและทางอ้อม และยังเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคมด้วย นอกจากเทคโนโลยีจะมีผลกระทบในด้านบวกแล้ว ยังมีผลกระทบต่อสังคมในด้านลบด้วย โดยความเจริญทางเทคโนโลยีจะทำให้เกิดปัญหาสังคมที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น “ปัญหาสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี”^๓ และยังมีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเฝ้าระวังและมีการเฝ้าระวังพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากจริยธรรมอันดีงาม “เยาวชนเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ การเปลี่ยนแปลงทางเพศ และการรับรู้ข่าวสารข้อมูล เป็นวัยที่อยากรู้อยากเห็น และชอบเลียนแบบ ถ้าขาดการชี้แนะที่ถูกต้องย่อมก่อให้เกิดปัญหาตามมาได้ โดยเฉพาะในยุคเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทในสังคม วัยรุ่นจะเป็นเป้าหมายหลักของสื่อเทคโนโลยีต่างๆ”^๔ สอดคล้องกับ น.พ.กัมปนาท ตันสัจบุตรกุล จิตแพทย์โรงพยาบาลนวมินทร์ กล่าวว่า “ความเสื่อมโทรมของสังคมและพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีของวัยรุ่นในปัจจุบันนั้น หากใช้ผิดประเภทและไม่ถูกวิธีก็อาจจะได้รับผลเสียหรือตกเป็นเหยื่อจากภัยสังคมได้”^๕ ทำให้มีลักษณะเสพติดเทคโนโลยี ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทุกจังหวัดในประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดใหญ่ๆ และเป็นศูนย์กลางของภูมิภาค จะเป็นสังคมที่เปิดรับเทคโนโลยีใหม่ๆ อยู่เสมอ

สำนักงานสถิติจังหวัดขอนแก่น ได้ทำสถิติการใช้เทคโนโลยีของคนขอนแก่น ในปี ๒๕๕๘ พบว่า คนจังหวัดขอนแก่นที่มีอายุตั้งแต่ ๖ ปีขึ้นไป มีการใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือ เพิ่มขึ้นจาก ปี ๒๕๕๓ จากเดิมใช้คอมพิวเตอร์ร้อยละ ๓๖.๑๑ ใช้อินเทอร์เน็ตร้อยละ ๓๔.๖๕ และใช้โทรศัพท์มือถือร้อยละ ๘๐.๒๗ เพิ่มขึ้นใช้คอมพิวเตอร์ร้อยละ ๓๘.๑๓ ใช้อินเทอร์เน็ตร้อยละ ๓๙.๑๙ และใช้โทรศัพท์มือถือร้อยละ ๘๓.๓๒ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาถึงการใช้คอมพิวเตอร์ พบว่า ประชากรอายุ ๖ ปีขึ้นไปของจังหวัดขอนแก่น มีสัดส่วนการใช้คอมพิวเตอร์สูงขึ้น จากร้อยละ ๓๐.๒๔ ในปี ๒๕๕๒ เป็นร้อยละ ๓๘.๑๓ ในปี ๒๕๕๘ เมื่อเปรียบเทียบกับระดับภาคและประเทศ ก็พบว่า จังหวัดขอนแก่นมีสัดส่วนสูงกว่าทั้งระดับภาคและประเทศ เมื่อพิจารณาถึงการใช้อินเทอร์เน็ต พบว่า จังหวัดขอนแก่น มีสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตสูงขึ้น จากร้อยละ ๒๓.๕๓ ในปี ๒๕๕๒ เป็นร้อยละ ๓๙.๑๙ ในปี ๒๕๕๘ และเมื่อเปรียบเทียบกับระดับภาคและประเทศ ก็พบว่า จังหวัดขอนแก่นมี

^๒ จานงค์ อติวัฒน์สิทธิ์และคนอื่นๆ, สังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๔, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๒), หน้า ๑๗๕.

^๓ ศมาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, มนุษย์กับสังคม, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๖๘.

^๔ วรากรณ์ งามศรีนวลสกุล, วัยรุ่นกับเทคโนโลยี, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/420574> [๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๐].

^๕ Unknown, พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีอันไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นไทย, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://pfaiis.exteen.com/20130225/entry> [๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๐].

สัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตสูงกว่าทั้งระดับภาคและประเทศ สำหรับการมีโทรศัพท์มือถือ พบว่า จังหวัดขอนแก่น มีสัดส่วนการใช้โทรศัพท์มือถือสูงขึ้น จากร้อยละ ๕๗.๔๘ ในปี ๒๕๕๒ เป็นร้อยละ ๘๓.๓๒ ในปี ๒๕๕๘ เมื่อเปรียบเทียบกับระดับภาคและประเทศ ก็พบว่า จังหวัดขอนแก่นมีสัดส่วนการมีโทรศัพท์มือถือสูงกว่าทั้งระดับภาคและระดับประเทศ^๖

ท่ามกลางความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เยาวชนในจังหวัดขอนแก่นมีปัญหากับการใช้เทคโนโลยีหลายลักษณะ มีค่านิยมฟุ่มเฟือยในการใช้เทคโนโลยี การหมกมุ่นในเทคโนโลยี มีเยาวชนที่ก่ออาชญากรรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีมากขึ้น สะท้อนให้เห็นปัญหาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่มีผลมาจากเทคโนโลยีของเยาวชนในจังหวัดขอนแก่น และได้สะท้อนปัญหาพฤติกรรมทางจิตจริยธรรมของเยาวชน ซึ่งจำเป็นที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมกันแก้ไขปัญหาย่างเร่งด่วน “พระพุทธศาสนาเห็นว่ามนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐด้วยการฝึก ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ทณโต เสฏโฐ มนุสเสสุ แปลว่า ในหมู่มนุษย์ ผู้ที่ฝึกแล้วประเสริฐ ต้องฝึกจึงจะประเสริฐ”^๗ พระพุทธศาสนาเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีศักยภาพในการพัฒนาได้ ถ้าหากได้รับการฝึกอย่างถูกวิธี เช่นเดียวกับเยาวชนที่มีปัญหาทางจริยธรรมท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงและการบริโภคนิยมเทคโนโลยี “พระพุทธศาสนาเห็นว่าจริยธรรมมีส่วนโดยอ้อมในการชักนำให้คนปฏิบัติตามกฎหมาย”^๘ โดยจริยธรรมจะช่วยให้สามารถปรับตัวได้ดีกับทุกสภาพการบีบคั้นทางสังคมและเทคโนโลยี และพัฒนาตนเองในเชิงจริยธรรมได้ ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าจะพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้อย่างไร จึงทำให้มีความสนใจศึกษาสภาพปัญหาของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน สาเหตุของปัญหาปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหา ผลกระทบจากการละเมิดจริยธรรม อิทธิพลของเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรม และการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางสิ่งยั่วยุภายใต้เงื่อนไขของค่านิยมเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑) เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

^๖ สำนักงานสถิติจังหวัดขอนแก่น, การใช้เทคโนโลยีของคนจังหวัดขอนแก่น, [ออนไลน์] แหล่งข้อมูล http://khonkaen.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=137:2015-02-17-10-29-39&catid=105&Itemid=510 [๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๐].

^๗ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา และสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๔๖), หน้า ๒๔.

^๘ สมภาร พรหมทา, พุทธศาสนากับปัญหาจริยศาสตร์ โสภณิ ทำแท้ง และการฉ้อโกง, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๒๙.

- ๒) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
ของเยาวชนไทย
- ๓) เพื่อศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน โดยวิธีการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary) และการศึกษาเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Work Study) ซึ่งเป็นวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน

๓.๒ พื้นที่ศึกษา ประชากรกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑. พื้นที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่วิจัยออกเป็น ๒ อำเภอ คือ อำเภอเมือง และอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น โดยการคัดเลือกโรงเรียนอำเภอละ ๒ แห่ง ดังนี้

๑) โรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จำนวน ๒ แห่ง คือ (๑) โรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น (๒) โรงเรียนบ้านดอนบม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

๒) โรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอน้ำพอง จำนวน ๒ แห่ง คือ (๑) โรงเรียนน้ำพองเจริญพัฒน ตำบลน้ำพอง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น (๒) โรงเรียนน้ำพองศึกษา ตำบลวังชัย อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

๒. ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑) ประชากรกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง จำนวน ๕๐๐ คน โดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถาม

๒) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเชิงคุณภาพ (Key Informant) ได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้ (๑) ผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่วิจัย ๔ แห่ง แห่งละ ๑ คน รวม ๔ คน และ (๒) ครูที่ทำหน้าที่กำกับดูแลทางจริยธรรม แห่งละ ๒ คน รวม ๘ คน รวมจำนวน ๑๒ คน โดยใช้วิธีสัมภาษณ์

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังต่อไปนี้ ๑) แบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับสอบถามความคิดเห็นกับนักเรียนในพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง ๒) แบบสัมภาษณ์

(Interview) คือ การสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่วิจัย ๒ กลุ่ม คือ (๑) กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนทั้ง ๔ แห่ง ในฐานะที่เป็นผู้บริหาร กำหนดแผนและนโยบายเพื่อการควบคุมและพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน (๒) กลุ่มครูที่มีบทบาทในการพัฒนาจริยธรรมนักเรียน ในฐานะที่ท่านเหล่านี้ได้คลุกคลีใกล้ชิดกับนักเรียน ซึ่งจะทำให้เข้าใจสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมขาดจริยธรรม รวมทั้งเข้าใจแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนอย่างเหมาะสมต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑) การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งมี ๓ ขั้นตอน ดังนี้ (๑) แจกแบบสอบถาม โดยแจกแบบสอบถามให้กับนักเรียนในพื้นที่วิจัย ๔ แห่ง ก่อนการอบรม ๕๐๐ ชุด โดยการขออนุญาตจากผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้น และใช้วิธีการแจกแบบสอบถามในห้องเรียน เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูล (๒) การจัดกิจกรรมอบรมจริยธรรมให้กับนักเรียน (๓) หลังการอบรมได้มีการแจกแบบสอบถามอีก ๕๐๐ ชุด เพื่อให้ทราบระดับความคิดเห็นทั้งก่อนและหลังการอบรม

๒) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่วิจัย แห่งละ ๑ ท่าน และสัมภาษณ์ครู แห่งละ ๒ ท่าน โดยใช้วิธีการส่งแบบสัมภาษณ์ พร้อมทั้งขออนุญาตบันทึกภาพและบันทึกเสียงด้วย

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพอาศัยฐานความรู้จากการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Research) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษาเชิงคุณภาพ (Quality Research) โดยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

๒. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้เก็บรวบรวมมาจากการตอบแบบสอบถามของนักเรียนก่อนการอบรมจำนวน ๕๐๐ ชุด และหลังการอบรม ๕๐๐ ชุด โดยคำนวณผลเพื่อหาค่าร้อยละ และอธิบายค่าของตัวเลขในแต่ละประเด็นว่าแสดงให้เห็นนัยยะสำคัญอะไรบ้าง โดยการจัดทำเป็นตารางการวิเคราะห์ผล

๓.๖ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

ในการวิจัยนี้ได้นำเสนอข้อมูลในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบกับการบรรยายประกอบกับเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐานทางจริยธรรม พรรณนาความแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม สภาพปัญหาเกี่ยวกับ

พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน และการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน โดยนำเสนอผลการวิจัยเชิงปริมาณในรูปของตารางข้อมูล และมีการนำเสนอแผนภาพประกอบผลการวิจัย การอธิบายความประกอบกับภาพถ่าย และนำเสนอผลการวิจัยในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ โดยมุ่งสรุปผลในขอบเขตประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการสร้างชุดความรู้ในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งจัดทำอภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะต่อไป

๔. ผลการวิจัย

ในงานวิจัยนี้สรุปผลการวิจัยออกเป็น ๓ ส่วน คือ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย เทคโนโลยีมีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น ดังต่อไปนี้

๔.๑ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยสรุปได้ ๕ ส่วน คือ พฤติกรรมละเมิดจริยธรรมสาเหตุของการละเมิดจริยธรรม ปัจจัยที่ทำให้เยาวชนละเมิดจริยธรรม ผลกระทบจากการละเมิดจริยธรรม และความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา โดยแต่ละส่วนมีเนื้อหาสรุปดังต่อไปนี้

๑) พฤติกรรมละเมิดจริยธรรม

จากการศึกษาพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมพบว่ามีความสัมพันธ์กับการละเมิดศีล ๕ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา เมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นทั้งก่อนและหลังการอบรม โดยจำแนกออกเป็นรายประเด็นดังนี้

(๑) พฤติกรรมที่มีลักษณะรุนแรง ก่อนการอบรมพบว่าพฤติกรรมที่มีลักษณะรุนแรง ๓ ลำดับแรก คือ การทรมานทำร้ายสัตว์ (ร้อยละ ๔๙.๔) การฆ่าผู้อื่น (ร้อยละ ๔๖.๒) และการทำร้ายร่างกาย (ร้อยละ ๔๓.๖) ส่วนหลังการอบรมพบว่า ๓ ลำดับแรกเปลี่ยนแปลงไปทั้งหมด คือ การฆ่าผู้อื่น (ร้อยละ ๖๒.๖) การทะเลาะวิวาท (ร้อยละ ๕๗.๙) และการทรมานทำร้ายสัตว์ (ร้อยละ ๕๑.๓) แสดงให้เห็นว่าหลังการอบรมเยาวชนเห็นว่าการกระทำความรุนแรงที่มีผลต่อชีวิตผิดจริยธรรมมากที่สุด รองลงมาเป็นการกระทำต่อร่างกายมนุษย์และร่างกายสัตว์ตามลำดับ

(๒) พฤติกรรมที่มีลักษณะทุจริต ก่อนการอบรมพบว่าระดับความคิดเห็น ๓ ลำดับแรก คือ การเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น (ร้อยละ ๖๒.๔) การทุจริตข้อสอบ (ร้อยละ ๕๘.๘) และการโกง (ร้อยละ ๕๕.๔) ส่วนหลังจากการอบรมพบว่า การเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น ระดับความคิดเห็นลดลงเล็กน้อย (ร้อยละ ๖๑.๖) ในขณะที่การทุจริตข้อสอบกลับเพิ่มขึ้น (ร้อยละ ๖๐.๒) ลำดับที่ ๓ ประเด็นเปลี่ยนจากการโกงมาเป็นการลักขโมย (ร้อยละ ๕๘.๘) แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีลักษณะทุจริตทั้งก่อนและหลังการอบรมมีความแตกต่างกันเล็กน้อย

(๓) พฤติกรรมที่เกี่ยวกับการละเมิดจริยธรรมทางเพศ ความคิดเห็นก่อนการอบรมพบว่า การละเมิดจริยธรรมมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน (ร้อยละ ๘๐.๔) การเข้าประเวณี (ชายตัว) (ร้อยละ ๖๔.๘) และตั้งท้องในวัยเรียน (ร้อยละ ๕๙.๔) หลังการอบรมลำดับแรกเป็นการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน (ร้อยละ ๘๓.๑) การตั้งท้องในวัยเรียน (ร้อยละ ๗๙.๓) และการเข้าประเวณี (ชายตัว) (ร้อยละ ๗๘.๗) แสดงให้เห็นว่าปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเป็นปัญหามากที่สุด หลังการอบรมก็ทำให้เยาวชนตระหนักถึงปัญหามากยิ่งขึ้น

(๔) พฤติกรรมที่มีลักษณะผิดจริยธรรมการสื่อสาร ความคิดเห็นก่อนการอบรมพบว่า การละเมิดจริยธรรมมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ การพูดคำหยาบ (ร้อยละ ๕๙.๖) การพูดส่อเสียดผู้อื่น (ร้อยละ ๕๕.๖) การนินทาว่าร้าย (ร้อยละ ๕๒.๒) ส่วนหลังจากอบรมแล้วพบว่า พฤติกรรมละเมิดจริยธรรมมากที่สุดเหมือนกับก่อนการอบรม คือ การพูดคำหยาบ (ร้อยละ ๕๙.๘) รองลงมาเป็นการนินทาว่าร้าย (ร้อยละ ๕๙.๐) และการพูดส่อเสียดผู้อื่น (ร้อยละ ๕๕.๙) แสดงให้เห็นว่าหลังการอบรมเยาวชนมีความเข้าใจพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการสื่อสารได้ดีขึ้น

(๕) พฤติกรรมผิดจริยธรรมที่มีลักษณะมีนเมา ความคิดเห็นของเยาวชนก่อนการอบรมพบว่า พฤติกรรมผิดจริยธรรมที่มีลักษณะมีนเมาจากมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ การเล่นเกมพนัน (ร้อยละ ๗๑.๒) การขาดสติสัมปชัญญะ (ร้อยละ ๕๙.๒) การค้าสิ่งเสพติด (ร้อยละ ๕๘.๘) ในขณะที่ระดับความคิดเห็นหลังการอบรมพบว่า การขาดสติสัมปชัญญะ (ร้อยละ ๗๒.๒) รองลงมาเป็นการติดอบายมุข (ร้อยละ ๖๙.๔) ส่วนลำดับที่ ๓ คือ การค้าสิ่งเสพติด (ร้อยละ ๕๗.๖) แสดงให้เห็นว่า หลังการอบรมแล้วเยาวชนมีความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาของการขาดสติสัมปชัญญะว่าเป็นผลให้เกิดพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมมากที่สุด ส่วนที่เป็นอบายมุขและสิ่งเสพติดเป็นพฤติกรรมรองลงมา

๒) สาเหตุของการละเมิดจริยธรรม

ก่อนการอบรม พบว่า สาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ การมีสิ่งยั่วยุมากขึ้น (ร้อยละ ๗๘.๘) ความเจริญทางเทคโนโลยี (ร้อยละ ๖๘.๔) การเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดี (ร้อยละ ๖๗.๐) ส่วนความคิดเห็นหลังการอบรม พบว่า มีระดับความเห็นเปลี่ยนไปทุกด้าน โดย ๓ ลำดับแรก คือ ปัญหาส่วนตัวของเยาวชน (ร้อยละ ๗๓.๔) การมีสิ่งยั่วยุมากขึ้น (ร้อยละ ๗๒.๘) การไม่เห็นคุณค่าของจริยธรรม (ร้อยละ ๖๗.๘) แสดงให้เห็นนัยยะสำคัญหลังการอบรม คือ เยาวชนปรับเปลี่ยนมุมมองต่อสาเหตุของการละเมิดจริยธรรมว่ามาจากพฤติกรรมส่วนตัวของเยาวชนเป็นสาเหตุหลัก ส่วนสิ่งยั่วยุและการไม่เห็นคุณค่าของจริยธรรมเป็นสาเหตุรองลงมา

๓) ปัจจัยที่ทำให้เยาวชนไทยละเมิดจริยธรรม

ก่อนการอบรมพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เยาวชนไทยละเมิดจริยธรรมมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ ปัจจัยทางด้านปัญหาครอบครัว (ร้อยละ ๙๓.๖) ปัจจัยด้านการแพร่หลายของอบายมุขและ

สิ่งเสพติด (ร้อยละ ๗๓.๘) ปัจจัยด้านการลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีจากสื่อต่างๆ (ร้อยละ ๗๓.๐) และปัจจัยด้านช่องทางและโอกาสในการละเมิดจริยธรรมมากขึ้น (ร้อยละ ๒๓.๖) ส่วนหลังการอบรมพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เยาวชนไทยละเมิดจริยธรรมมากที่สุด ๒ ลำดับแรกเหมือนกันกับการอบรม คือ ปัจจัยด้านปัญหาครอบครัว (ร้อยละ ๗๖.๓) ปัจจัยด้านการแพร่หลายของอบายมุขและสิ่งเสพติด (ร้อยละ ๗๕.๗) และลำดับที่ ๓ เป็นปัจจัยด้านการแพร่หลายของสถาบันบันเทิงเรีงรมย์ (ร้อยละ ๖๘.๐) แสดงให้เห็นนัยยะสำคัญ คือ ทั้งก่อนและหลังการอบรมเยาวชนยังมีความเห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการละเมิดจริยธรรมมากที่สุด คือ ปัจจัยทางด้านครอบครัว สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาครอบครัวเป็นปัจจัยหลักที่เยาวชนมักประสบอยู่เสมอและมีผลต่อการกำหนดพฤติกรรมของเยาวชน แม้ว่าจะเป็นประเด็นเดียวกันแต่ค่าเฉลี่ยหลังการอบรมจะลดลงค่อนข้างมาก โดยต่างกันมากถึง ๑๗.๓ ร้อยลงมาก็เห็นเหมือนกันว่าเป็นปัจจัยด้านการแพร่หลายของอบายมุขและสิ่งเสพติด เพิ่มขึ้นจากเดิม ๑.๙ แม้ว่าจะเป็นประเด็นเหมือนกันแต่ระดับความเห็นไม่เท่ากัน

๔) ผลจากการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย

ก่อนการอบรมพบว่า ผลจากการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ มีผลทำให้ติดสิ่งเสพติดและอบายมุข (ร้อยละ ๖๙.๖) ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน (ร้อยละ ๖๒.๔) ทำให้ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (ร้อยละ ๕๖.๒) ส่วนหลังการอบรมพบว่า ๓ ลำดับแรกเปลี่ยนแปลงจากก่อนการอบรม คือ ทำให้ผลการเรียนตกต่ำ (ร้อยละ ๗๔.๘) ทำให้ติดสิ่งเสพติดและอบายมุข (ร้อยละ ๗๑.๐) ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน (ร้อยละ ๖๖.๖) แสดงให้เห็นว่าการละเมิดจริยธรรมมีผลต่อการเรียนมากถึงร้อยละ ๗๔.๘ ซึ่งเพิ่มขึ้นในประเด็นเดียวกันจากก่อนการอบรม (ร้อยละ ๒๙.๒) โดยเพิ่มขึ้น ๔๕.๖ แสดงให้เห็นว่าหลังการอบรมแล้วเยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของการศึกษาเพิ่มมากขึ้น

๕) ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

จากการสัมภาษณ์คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า ๑) พฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชน ขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ปัญหาด้านการศึกษา เกียจคร้าน ติดเกมส์ ขาดเมตตากรุณา พฤติกรรมเชิงชั่วสาว ความเห็นแก่ตัว พฤติกรรมทุจริตคอร์รัปชั่น ขาดความกตัญญูและความเคารพ อบายมุขและสิ่งเสพติด ความไม่เป็นธรรมทางสังคม และปัญหาอาชญากรรม ๒) สาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย ผู้ปกครอง ปัญหาครอบครัว ขาดการเสริมสร้างจริยธรรม ขาดแบบอย่างที่ดี การคบเพื่อนที่ไม่ดี ๓) ปัจจัยที่ทำให้ละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย ปัจจัยทางด้านครอบครัว ปัจจัยทางด้านเพื่อน ปัจจัยทางด้านสถานศึกษา ปัจจัยด้านเทคโนโลยี และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ๔) ผลจากการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย ผลกระทบต่อการศึกษ ผลกระทบต่อครอบครัว ผลกระทบต่อชีวิต ผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และผลกระทบต่อ

ประเทศไทย ซึ่งคณะครูและผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่าพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมมีอยู่ทั่วไป จนบางพฤติกรรมถูกมองว่าเป็นเรื่องปกติของสังคมไทย และเห็นว่าปัญหาจริยธรรมเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ควรได้รับการแก้ไข

๔.๒ เทคโนโลยีมีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยก่อนและหลังการอบรม โดยสรุปผลการวิจัยออกเป็น ๒ ส่วน ดังต่อไปนี้

๑) เทคโนโลยีมีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรม

ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นก่อนการอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีมีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ ทำให้มีสื่อกระตุ้นการละเมิดจริยธรรมมากขึ้น (ร้อยละ ๖๓.๖) ทำให้เยาวชนไม่เห็นคุณค่าวัฒนธรรม/ประเพณีอันดีงาม (ร้อยละ ๕๘.๒) ทำให้มีการเลียนแบบพฤติกรรมที่ผิดจริยธรรมง่ายขึ้น (ร้อยละ ๕๑.๐) ส่วนความคิดเห็นในประเด็นเดียวกันหลังการอบรม พบว่า มีความเห็นมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ ทำให้มีสื่อที่กระตุ้นการละเมิดจริยธรรมมากขึ้น (ร้อยละ ๗๓.๒) เพิ่มขึ้นจากก่อนการอบรมถึง ๙.๖ ทำให้มีเทคโนโลยีเสริมการประพฤติดิจจริยธรรมมากขึ้น (ร้อยละ ๖๑.๒) ทำให้เยาวชนไม่เห็นคุณค่าวัฒนธรรม/ประเพณีอันดีงาม (ร้อยละ ๕๘.๘) ซึ่งแสดงให้เห็นนัยยะสำคัญ คือ เยาวชนเห็นว่าเทคโนโลยีประเภทสื่อที่มีผลต่อการกระตุ้นพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมมากขึ้น โดยเพิ่มขึ้นจากเดิม ๙.๖ ลำดับต่อมาก็ยังคงเป็นเทคโนโลยีเสริมการประพฤติดิจจริยธรรมมากขึ้น โดยในประเด็นนี้มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากเดิม ๓๗.๐ มาเป็น ๖๑.๒ ซึ่งเพิ่มขึ้น ๒๔.๒ ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นอย่างมาก

๒) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

ผลการวิจัยพบว่า ก่อนการอบรมเยาวชนมีความคิดเห็นมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ สามารถค้นคว้าธรรมะได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (ร้อยละ ๕๗.๔) สามารถปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดีจากสื่อได้มากขึ้น (ร้อยละ ๓๐.๒) และสามารถเข้าใจจะเห็นโทษภัยของการละเมิดจริยธรรม (ร้อยละ ๒๘.๒) ส่วนความเห็นเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยหลังการอบรมมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ ทำให้มีเครื่องมือในการเรียนรู้ธรรมะได้ดีขึ้น (ร้อยละ ๖๘.๐) ทำให้สามารถค้นคว้าธรรมะได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น (ร้อยละ ๖๒.๔) ทำให้สามารถปฏิบัติตามหลักจริยธรรมได้อย่างถูกต้อง (ร้อยละ ๔๖.๕) แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยที่มากที่สุดของทั้งก่อนและหลังการอบรมจะเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าธรรมะจากสื่อได้ดีและสะดวกยิ่งขึ้น แต่หลังการอบรมจะทำให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีที่สามารถนำมาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ธรรมะได้ดีขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ ๒๔.๒ มาเป็นร้อยละ ๖๘.๐ ซึ่งเพิ่มขึ้น ๔๓.๘ โดยเยาวชนมีทัศนคติต่อการใช้อินเทอร์เน็ตเชิงสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น

ส่วนผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า เทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยจำแนกออกเป็น ๒ ส่วน คือ เทคโนโลยีที่มีผลต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชน และเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน ดังนี้

๑) เทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรม

เทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชน สามารถจำแนกออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ (๑) เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้านร่างกาย ๓ ส่วน คือ ผลกระทบต่อร่างกาย ผลกระทบต่อพฤติกรรม ผลกระทบต่อบุคลิกภาพ (๒) เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ๒ ส่วน คือ เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อนิสัยและส่วนที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม (๓) เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้านจิตใจ ๕ ส่วน คือ ผลกระทบต่อจิตสำนึก ผลกระทบต่ออุปนิสัย ผลกระทบต่อสุขภาพจิต ผลกระทบต่อคุณธรรม และผลกระทบต่อสมาธิ และ (๔) เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้านปัญญา ๕ ส่วน คือ ผลกระทบต่อความคิด ผลกระทบต่อทัศนคติ ผลกระทบต่อการเรียน ผลกระทบต่อสมอง และผลกระทบต่อการรับรู้

๒) เทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน

เทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนจำแนกออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้ ๑) เทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านร่างกาย ได้แก่ ทำให้มีเครื่องมือและองค์ความรู้เพื่อสุขภาพ และการใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อประกอบการออกกำลังกาย ๒) เทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการส่งเสริมวัฒนธรรม การนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อถ่ายทอดวิถีชีวิตบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม การใช้เป็นสื่อเพื่อส่งเสริมจรรยาบรรณทางดีงาม การใช้เป็นเครื่องมือสร้างเครือข่ายทางสังคม การนำเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการศึกษาสภาพสังคมและนำมาใช้ในการแก้ปัญหาภาวะสิ่งแวดล้อม ๓) เทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านจิตใจและอารมณ์ ได้แก่ การนำเทคโนโลยีมาปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนได้เรียนรู้และปฏิบัติธรรมผ่านละครสั้น ฝึกจิตให้มีคุณธรรมสูง การพัฒนาจิตใจให้ผ่อนคลายความตึงเครียด คลายเครียด และใช้ในการพัฒนาสื่อเชิงสร้างสรรค์ ๔) เทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านปัญญา ได้แก่ เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือส่งเสริมทางด้านการศึกษา ทำให้เข้าใจประเด็นได้อย่างลึกซึ้ง นำมาใช้ในการพัฒนาโลกทัศน์และส่งเสริมทางด้านคุณธรรมด้วย ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาปัญญาเชิงคุณธรรม

๔.๓ การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น

กระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่นท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กันแบบองค์รวม สอดคล้องกับหลักภาวนา ๔ ในพระพุทธศาสนา โดยพบว่าเป็นการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแบบสัมพันธ์กัน ๔ ด้าน ดังต่อไปนี้

๑) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมฐานกายภาวนา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางร่างกาย โดยมุ่งสร้างกระบวนการพัฒนา ๖ ส่วน คือ การพัฒนาร่างกาย การพัฒนาสมรรถภาพร่างกาย การพัฒนาทักษะในการใช้อริยาบถอย่างเหมาะสม การพัฒนาพฤติกรรม การพัฒนาศักยภาพทางร่างกายและการพัฒนาบุคลิกภาพ ซึ่งจะทำให้มีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางร่างกายทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยจะส่งผลให้เยาวชนมีสุขภาวะทางด้านร่างกาย ซึ่งจะทำให้มีคุณลักษณะเป็นเยาวชนที่มีกายดี (Good Health/Body) โดยพัฒนาสุขภาวะทางร่างกายไปพร้อมกับจริยธรรมทางร่างกาย

๒) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมฐานศีลภาวนา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งสร้างกระบวนการพัฒนา ๗ ส่วน คือ การพัฒนาพฤติกรรมผ่านกิจกรรมทางสังคม การพัฒนาพฤติกรรมผ่านกิจกรรมทางศาสนา การพัฒนาทางศีลธรรม การพัฒนากิริยามารยาททางสังคม การพัฒนาจริยธรรมทางสังคมและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์สังคม พัฒนาการปรับตัวในสังคมพหุวัฒนธรรม และพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้มีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เยาวชนมีสุขภาวะทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยสังคมและสิ่งแวดล้อมก็จะเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมอันพึงประสงค์ต่อไป โดยจะทำให้มีคุณลักษณะเป็นเยาวชนที่มีพฤติกรรมดี (Good Moral/Behaviors) โดยสังคมและสิ่งแวดล้อมจะทำให้เกิดการปรับตัวและเป็นระบบควบคุมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทั้งทางตรงและทางอ้อม

๓) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมฐานจิตภาวนา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านจิตใจ โดยมุ่งสร้างกระบวนการพัฒนาทางด้านจิตใจ ๗ ส่วน คือ การพัฒนาจิตสำนึกทางจริยธรรม การพัฒนาจิตสาธารณะ พัฒนาการการตระหนักรู้เท่าทันสื่อเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาสุขภาพจิต การพัฒนาคุณภาพจิต การพัฒนาสมรรถภาพจิต รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพจิต ซึ่งจะทำให้มีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านจิตใจ ส่งผลให้เยาวชนมีสุขภาวะทางด้านจิตใจ เมื่อมีความสุขทางใจแล้วย่อมแสดงออกทางพฤติกรรมดีงามด้วย โดยจะทำให้มีคุณลักษณะเป็นเยาวชนที่มีจิตใจดีงาม (Good Mind/Mental) เมื่อมีการพัฒนาทางด้านจิตใจแล้ว จิตใจก็จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่อไป

๔) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมฐานปัญญาภาวนา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านปัญญา โดยมุ่งสร้างกระบวนการพัฒนาปัญญา ๙ ส่วน คือ การ

พัฒนาการตระหนักรู้ การพัฒนาทัศนคติต่อชีวิต การพัฒนาทัศนคติเชิงสังคม การพัฒนาอุปนิสัยรัก การศึกษา การพัฒนาวิจารณ์ญาณ การพัฒนาการประเมินค่า การพัฒนาทัศนคติต่อการผลิตคิดค้น เทคโนโลยีเชิงจริยธรรม การพัฒนาปัญญาในการใช้เทคโนโลยีเชิงจริยธรรม และการพัฒนาเหตุผลเชิง จริยธรรม ซึ่งจะทำให้มีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านปัญญา ส่งผลให้เยาวชนมีความสุข ทางด้านปัญญา ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติดีงาม (Good Knowledge/Wisdom) เข้าใจ ชีวิตและโลกตามความเป็นจริง ดำเนินชีวิตโดยใช้ปัญญาเชิงสร้างสรรค์ และมีเหตุผลเชิงจริยธรรม

๕. สรุป

การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชนจึงควรตระหนักถึงความเหมาะสมในการ พัฒนา โดยจะต้องศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีลักษณะละเมิดจริยธรรมของเยาวชน ค้นหา สาเหตุของการละเมิดจริยธรรม ปัจจัยที่มีผลต่อการละเมิดและพัฒนาจริยธรรม รวมทั้งประเมินผล กระทบของการละเมิดจริยธรรมด้วย เมื่อทราบข้อมูลดังกล่าวแล้วจึงนำมาสู่การพัฒนาพฤติกรรมเชิง จริยธรรม โดยใช้หลักเกณฑ์ในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้ครบทั้ง ๔ ด้าน คือ การพัฒนา พฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านร่างกายโดยพัฒนาสภาวะทางร่างกายไปพร้อมกับจริยธรรมทาง ร่างกาย การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยสังคมและสิ่งแวดล้อม จะทำให้เกิดการปรับตัวและเป็นระบบควบคุมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทั้งทางตรงและ ทางอ้อม การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านจิตใจ ซึ่งจะทำให้มีการพัฒนาพฤติกรรมเชิง จริยธรรมทางด้านจิตใจ ส่งผลให้เยาวชนมีสภาวะทางด้านจิตใจ เมื่อมีความสุขทางใจแล้วย่อม แสดงออกทางพฤติกรรมดีงามด้วย โดยจะทำให้มีคุณลักษณะเป็นเยาวชนที่มีจิตใจดีงาม ซึ่งจิตใจที่ดีจะ เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่อไป และการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านปัญญา ซึ่งเป็นการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ สัมมาทิฐิ และทัศนคติดีงาม ส่งผลให้เยาวชนมีความสุข ทางด้านปัญญา เข้าใจชีวิตและโลกตามความเป็นจริง ดำเนินชีวิตโดยใช้ปัญญาเชิงสร้างสรรค์ และมี เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย ทั้งลักษณะของปัญหาการ ละเมิดจริยธรรม ระดับของอายุ และกระบวนการพัฒนาจริยธรรมเหมาะสมกับบริบททางสังคม โดย การนำเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ซึ่งสามารถใช้เทคโนโลยีไปพร้อมกับการพัฒนา พฤติกรรมเชิงจริยธรรมไปด้วย เช่น ควบคุมพฤติกรรมการใช้ที่เหมาะสม ซึ่งจัดเข้าในฐานกาย ภาวนา การใช้เทคโนโลยีโดยไม่ก่อให้เกิดคนอื่นเดือดร้อน ไม่ทำให้ตนเองเดือดร้อน ไม่ละเมิดสิทธิ์คนอื่น ไม่ผิดกฎหมาย และไม่ผิดศีลธรรม จัดเข้าในฐานศีลภาวนา ส่วนการใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน ไม่ตก เป็นเครื่องมือสื่อยั่วยุ และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติ จัดเข้าในฐานจิตตภาวนา และการใช้เทคโนโลยี อย่างรู้คุณค่า การตระหนักถึงคุณค่าแท้ของเทคโนโลยี การใช้เพื่อให้เป็นประโยชน์เกื้อกูลและ สร้างสรรค์ รวมทั้งการพิจารณาแล้วจึงใช้เพื่อการพัฒนาชีวิต และมีความเกื้อกูลต่อสังคมและโลก จัด

เข้าในฐานปัญญาภาวนา โดยการออกแบบกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาจริยธรรมแก่เยาวชนทั้ง ๔ ด้าน จะทำให้มีกระบวนการพัฒนาสุขภาวะทางด้านจริยธรรมไปด้วย

บรรณานุกรม

- คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์และคนอื่นๆ. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ ๑๔. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๒.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา และสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๔๖.
- สมภาร พรหมทา. พุทธศาสนากับปัญหาจริยศาสตร์ โสภณีย์ ทำแท้ง และการรณรงค์. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. สรุปผลที่สำคัญสำรวจมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. ๒๕๕๘. กรุงเทพมหานคร : สำนักสถิติเศรษฐกิจและสังคม, ๒๕๕๘.
- Unknown, พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีอันไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นไทย, [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://pfaiis.exteen.com/20130225/entry> [๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๐].
- วรากรณ์ งามศรีนวลสกุล, วัยรุ่นกับเทคโนโลยี, [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://www.gotoknow.org/posts/420574> [๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๐].
- สำนักงานสถิติจังหวัดขอนแก่น, การใช้เทคโนโลยีของคนจังหวัดขอนแก่น, [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://khonkaen.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=137:2015-02-17-10-29-39&catid=105&Itemid=510 [๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๐].

ภาคผนวก ข.

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี : กรณีศึกษาเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น” โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ ๑) เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย ๒) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย ๓) เพื่อศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น โดยมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังต่อไปนี้

๑. การนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ในเชิงวิชาการ

๑) นำผลการวิจัยไปใช้สอนในโรงเรียนพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง ในประเด็นที่เกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน ผลที่ได้รับทำให้นักเรียนเข้าใจปัญหาทางจริยธรรมและเข้าใจแนวทางปฏิบัติเชิงจริยธรรม

๒) จัดกิจกรรมอบรมเสริมความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมทางเทคโนโลยี ในโรงเรียนพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง ผลที่ได้รับทำให้นักเรียนมีทัศนคติต่อจริยธรรมทางเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น และรู้จักแนวทางการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์

๓) การส่งพระวิทยากรไปสอนในโรงเรียนพื้นที่วิจัย โดยเน้นสอนในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธ ผลที่ได้รับทำให้นักเรียนเข้าใจในกระบวนการพัฒนาจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา

๒. การนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ในเชิงสาธารณะและเชิงสังคม

๑) นำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางอบรมจริยธรรมแก่เยาวชนที่มาเข้าค่ายคุณธรรมที่สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดขอนแก่นแห่งที่ ๑ วัดโพธิ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลที่ได้รับทำให้ได้แนวทางในการอบรมจริยธรรมที่เป็นรูปแบบมากยิ่งขึ้น

๒) การอบรมให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปในชุมชนโนนทัน ๑-๙ ใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน ผลที่ได้รับทำให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปมีแนวทางในการใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน และรู้จักใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

๓. การนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ในเชิงศาสนา

๑) จัดอบรมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่พระวิทยากรค่ายคุณธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดขอนแก่นแห่งที่ ๑ เพื่อนำไปปรับใช้กับการอบรมค่ายคุณธรรมต่อไป ผลที่ได้รับทำให้พระวิทยากรมีแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมสำหรับค่ายคุณธรรมที่เป็นต้นแบบของสำนักปฏิบัติธรรมแห่งอื่น

๒) ทำเอกสารเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมจริยธรรมแก่ประชาชน โดยส่งไปตามวัดต่างๆ ในอำเภอเมืองขอนแก่น ผลที่ได้รับทำให้วัดต่างๆ มีเอกสารเผยแพร่การใช้เทคโนโลยีเชิงจริยธรรม

๓) จัดกิจกรรมอบรมการพัฒนาจริยธรรมแก่พระภิกษุและสามเณรในโครงการบรรพชา-อุปสมบทเฉลิมพระเกียรติ ในระหว่างวันที่ ๑-๒๐ เมษายน ๒๕๖๒ ผลที่ได้รับทำให้สามารถยกระดับการพัฒนาจริยธรรมเยาวชนมาสู่การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่พระภิกษุและสามเณร

๔. การนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ในเชิงนโยบาย

๑) ได้มีการนำเสนอผลการวิจัยต่อคณะกรรมการการศึกษาในโรงเรียนพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง เพื่อพิจารณาจัดทำเป็นนโยบายป้องกันปัญหาเชิงจริยธรรมในโรงเรียน ส่วนผลที่ได้รับยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาจัดทำนโยบาย

๒) เสนอผลการวิจัยแก่เขตพื้นที่การศึกษาอำเภอเมืองขอนแก่น และอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น เพื่อให้ นำผลการวิจัยไปใช้เป็นนโยบายส่งเสริมและป้องกันปัญหาเชิงจริยธรรมแก่นักเรียน ส่วนผลที่ได้รับอยู่ในระหว่างดำเนินการ

๓) นำผลการวิจัยไปใช้เป็นนโยบายการอบรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมในหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในเมืองเขต ๑ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาทางจริยธรรมและบริบททางสังคมเทคโนโลยี ผลที่ได้รับทำให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในเมืองเขต ๑ ได้นโยบายในการอบรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมแก่ประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

๕. การนำผลจากโครงการวิจัยไปปฏิบัติในพื้นที่วิจัย

๑) ได้นำเสนอสภาพปัญหาทางจริยธรรมของเยาวชน สาเหตุของปัญหา ปัจจัยที่มีต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนในโรงเรียนที่เป็นพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง แก่ผู้บริหารโรงเรียน ผลที่ได้รับทำให้ผู้บริหารเข้าใจสภาพปัญหา สาเหตุ ปัจจัยที่มีผลต่อจริยธรรมและอยู่ในระหว่างหามาตรการป้องกันและแก้ไขต่อไป

๒) ได้มีการนำเสนอผลการวิจัยต่อโรงเรียนที่เป็นพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง เพื่อให้ทราบว่าเทคโนโลยีมีผลต่อการละเมิดจริยธรรมและมีผลต่อการส่งเสริมจริยธรรม ผลที่ได้รับทำให้ผู้บริหารเข้าใจว่าเทคโนโลยีมีผลต่อการละเมิดจริยธรรมและสามารถนำมาใช้เพื่อการส่งเสริมจริยธรรมได้ด้วย

๓) ได้นำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชนในพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง ส่งผลทำให้ผู้บริหารได้แนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่นักเรียน

๔) จัดกิจกรรมอบรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชนในพื้นที่วิจัย ผลที่ได้ทำให้นักเรียนรู้จักพฤติกรรมละเมิดจริยธรรม สาเหตุของการละเมิดจริยธรรม สามารถพัฒนาจริยธรรมแก่เยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๖. การนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ในต่อยอดทำวิทยานิพนธ์และการวิจัย

ได้มีการนำเสนอผลการวิจัยต่อนิสิตระดับมหาบัณฑิต ดุษฎีบัณฑิต และคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เพื่อทำวิทยานิพนธ์และวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับบทบาทของโรงเรียนในพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง ที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียน ประเด็นการส่งเสริมพฤติกรรมการใช้สื่อเชิงจริยธรรมในโรงเรียน และประเด็นพฤติกรรมการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมแก่นักเรียนในพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง โดยผลที่ได้ทำให้นิสิตและคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้ประเด็นการวิจัยและประเด็นต่อยอดทำวิทยานิพนธ์

ภาคผนวก ค.
ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์
กิจกรรมที่วางแผนไว้ กิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาแล้ว และผลที่ได้รับ

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์
กิจกรรมที่วางแผนไว้และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาแล้ว และผลที่ได้รับ

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี : กรณีศึกษาเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น” โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ ๑) เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย ๒) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย ๓) เพื่อศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น โดยมีตารางการเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

ชื่อ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กิจกรรมที่ดำเนินการแล้ว	ผลที่ได้รับ	กิจกรรมที่ วางแผนไว้
เชิง วิชาการ	๑) เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย	นำผลการวิจัยไปใช้สอนในโรงเรียนพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง ในประเด็นที่เกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน	ทำให้นักเรียนเข้าใจปัญหาทางจริยธรรมและเข้าใจแนวทางปฏิบัติเชิงจริยธรรม	นำผลการวิจัยไปเผยแพร่ในโรงเรียนอื่นๆต่อไป
	๒) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย	จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมทางเทคโนโลยี ในโรงเรียนพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง	ทำให้นักเรียนมีทัศนคติต่อจริยธรรมทางเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น	จัดทำเอกสารเผยแพร่การใช้เทคโนโลยีเชิงจริยธรรม
	๓) เพื่อศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น	ส่งพระวิทยากรไปสอนในโรงเรียนพื้นที่วิจัย โดยเน้นสอนในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธ	ทำให้นักเรียนเข้าใจในกระบวนการพัฒนาจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา	จัดสัมมนาเกี่ยวกับประเด็นการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเยาวชนไทยในมหาวิทยาลัยต่างๆ
เชิง สาธารณะ และเชิง สังคม	๑) เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย	นำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางอบรมจริยธรรมแก่เยาวชนที่มาเข้าค่ายคุณธรรมที่วัดโพธิ์ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น	ทำให้ได้แนวทางในการอบรมจริยธรรมที่เป็นรูปแบบและปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม	มีแผนที่จะจัดทำหนังสือวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมในวิถีชีวิตในสังคมปัจจุบัน
	๒) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย	การอบรมให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน	ทำให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปมีแนวทางในการใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน	เผยแพร่แนวทางการใช้เทคโนโลยีเชิงสันติกับชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น
	๓) เพื่อศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัด	ศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชนใน ๔ โรงเรียน โดยแจกแบบสอบถามทั้งก่อนและ	ทำให้ทราบว่าการพัฒนาจริยธรรมควรปฏิบัติควบคู่กันไปทั้ง	การจัดทำเอกสารแนะนำแนวทางการพัฒนาจริยธรรม

	ขอนแก่น	หลังการอบรม รวมทั้งการสัมภาษณ์ครูและผู้บริหารโรงเรียน	๔ ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา ซึ่งทุกด้านจะเกื้อกูลและสัมพันธ์กัน	ให้นักเรียนในโรงเรียน ที่อยู่นอกเหนือจากพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง
เชิง ศาสนา	๑) เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย	จัดอบรมแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่พระวิทยากรค่ายคุณธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดขอนแก่น แห่งที่ ๑ เพื่อนำไปปรับใช้กับการอบรมค่ายคุณธรรมต่อไป	ทำให้มีแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมสำหรับค่ายคุณธรรมที่เป็นต้นแบบของสำนักปฏิบัติธรรมแห่งอื่น	จัดทำเป็นเอกสารเกี่ยวกับจริยธรรมเชิงพุทธฉบับภาษาต่างประเทศ
	๒) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย	ทำเอกสารเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมจริยธรรมแก่ประชาชน โดยส่งไปตามวัดต่างๆ ในอำเภอเมืองขอนแก่น	ทำให้ได้เอกสารเผยแพร่การใช้เทคโนโลยีเชิงจริยธรรม	จัดทำตำราคู่มือการปฏิบัติจริยธรรมเชิงเทคโนโลยี
	๓) เพื่อศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น	สร้างเครือข่ายโรงเรียนจริยธรรมเชิงพุทธในพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง	ทำให้โรงเรียนในพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง เป็นเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทางจริยธรรม	คัดเลือกโรงเรียนในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นให้ได้รับรางวัลการพัฒนาจริยธรรมดีเด่น
เชิง นโยบาย	๑) เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย	เสนอผลการวิจัยต่อคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง เพื่อพิจารณาจัดทำเป็นนโยบายป้องกันปัญหาเชิงจริยธรรม	กำลังอยู่ในระหว่างรอผลตอบรับ	จัดทำแผนพัฒนาจริยธรรมชุมชนร่วมกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
	๒) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย	เสนอผลการวิจัยแก่เขตพื้นที่การศึกษาอำเภอเมืองขอนแก่น และอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น เพื่อให้ นำผลการวิจัยไปใช้เป็นนโยบายส่งเสริมและป้องกันปัญหาเชิงจริยธรรมแก่นักเรียน	กำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการ	เสนอนโยบายการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ ในจังหวัดขอนแก่น
	๓) เพื่อศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น	นำผลการวิจัยไปใช้เป็นนโยบายการอบรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมในหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในเมืองเขต ๑ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาทางจริยธรรมและบริบททางสังคมเทคโนโลยี	ทำให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในเมืองเขต ๑ ได้นโยบายในการอบรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น	จัดทำเอกสารเชิงนโยบายด้านการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนแก่สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครขอนแก่น
ปฏิบัติใน พื้นที่วิจัย	๑) เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย	นำเสนอสภาพปัญหาทางจริยธรรมของเยาวชน สาเหตุของปัญหา ปัจจัยที่มีต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนในโรงเรียนที่เป็นพื้นที่วิจัยทั้ง	ผู้บริหารเข้าใจสภาพปัญหา สาเหตุ ปัจจัยที่มีผลต่อจริยธรรมและอยู่ในระหว่างหา	จัดทำแผนพัฒนาจริยธรรมร่วมกับสถาบันการศึกษาอื่นๆ

		๔ แห่ง แก่ผู้บริหารโรงเรียน	มาตรการป้องกันและแก้ไขต่อไป	
	๒) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย	นำเสนอผลการวิจัยต่อโรงเรียนที่เป็นพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง เพื่อให้ทราบว่าการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีมีผลต่อการละเมิดจริยธรรมและมีผลต่อการส่งเสริมจริยธรรม	ทำให้ผู้บริหารเข้าใจว่าเทคโนโลยีมีผลต่อการละเมิดจริยธรรมและมีผลต่อการส่งเสริมจริยธรรมด้วย	จัดทำเว็บไซต์สำหรับเผยแพร่ผลการวิจัย
	๓) เพื่อศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น	๑) นำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชนในพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง ๒) จัดกิจกรรมอบรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชนในพื้นที่วิจัย	๑) ทำให้ผู้บริหารได้แนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่นักเรียน ๒) สามารถพัฒนาจริยธรรมแก่เยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	ต่อยอดการนำเสนอผลการวิจัยและการจัดอบรมจริยธรรมให้กับนักเรียนโรงเรียนแห่งอื่นต่อไป
ต่อยอดการวิจัย	๑) เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย	นำเสนอผลการวิจัยต่อนิสิตระดับมหาบัณฑิต ดุษฎีบัณฑิต และคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เพื่อทำวิทยานิพนธ์และวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับบทบาทของโรงเรียนในพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง ที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียน	นิสิตและคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้ประเด็นการวิจัยและประเด็นต่อยอดทำวิทยานิพนธ์	เสนอโครงการวิจัยในงบประมาณต่อไป ในหัวข้อบทบาทของชุมชนในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชน
	๒) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย	นำเสนอผลการวิจัยต่อนิสิตระดับมหาบัณฑิต ดุษฎีบัณฑิต และคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เพื่อทำวิทยานิพนธ์และวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับบทบาทของสถานศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมพฤติกรรมการใช้สื่อเชิงจริยธรรมในโรงเรียน กรณีศึกษาพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง	นิสิตและคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ประเด็นการวิจัยและประเด็นต่อยอดทำวิทยานิพนธ์	นำเสนอประเด็นการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนให้กับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอื่นๆ ต่อไป
	๓) เพื่อศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น	นำเสนอผลการวิจัยต่อนิสิตระดับมหาบัณฑิต ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เพื่อทำวิทยานิพนธ์ในประเด็นที่เกี่ยวกับพุทธวิธีในการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมแก่นักเรียนในพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง	นิสิตและคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ประเด็นการวิจัยและประเด็นต่อยอดทำวิทยานิพนธ์	พัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้ด้านการพัฒนาจริยธรรมเพื่อให้เป็นທີ່ปรึกษางานวิทยานิพนธ์ต่อไป

แบบสรุปโครงการวิจัย

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สัญญาเลขที่ : ว.๐๖๔/๒๕๖๑

ชื่อโครงการ : การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี : กรณีศึกษาเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น

หัวหน้าโครงการ พระครูภาวนาโพธิคุณ, ผศ.ดร.

หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน ๓๓๖๐๖๐๐๐๑๔๑๗๙

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ๓๐ หมู่ ๑ บ้านโคกสี ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

E-mail = bodhikun@yahoo.co.th โทร.๐๘๖-๒๑๙๔๕๕๔

ความเป็นมาและความสำคัญ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี : กรณีศึกษาเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น” เกิดจากความสนใจเกี่ยวกับการปัญหาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยท่ามกลางความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เนื่องจากเยาวชนไทยมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีหลายลักษณะ ทั้งมีค่านิยมฟุ่มเฟือยในการใช้เทคโนโลยี การหมกมุ่นอยู่เทคโนโลยี การก่ออาชญากรรมทางเทคโนโลยี การเสพยาเสพติดเทคโนโลยีสมัยใหม่โดยขาดความยับยั้งชั่งใจ การรู้ไม่เท่าทันสื่อ การมีรู้จักแยกแยะคุณค่าแท้และคุณค่าเทียมของเทคโนโลยี การไม่รู้จักเลือกสรรและการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม การลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการล่อลวงทางเพศ การมีพฤติกรรมผิดกฎหมายและวัฒนธรรมอันดีงาม สะท้อนให้เห็นปัญหาพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่เป็นผลมาจากเทคโนโลยี และความบีบคั้นทางสังคมแห่งเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชน จึงทำให้มีความสนใจศึกษาสภาพปัญหาของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน สาเหตุของปัญหา ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหา ผลกระทบจากการละเมิดจริยธรรม อิทธิพลของเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรม และการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางสิ่งยั่วยุภายใต้เงื่อนไขของค่านิยมเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อไป

วัตถุประสงค์โครงการ

- ๑) เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย
- ๒) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

๓) เพื่อศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น

ผลการวิจัย

ในงานวิจัยนี้สรุปผลการวิจัยออกเป็น ๔ ส่วน คือ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย เทคโนโลยีมีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น และสรุปกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่นท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ดังต่อไปนี้

๑. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยสรุปได้ ๕ ส่วน คือ พฤติกรรมละเมิดจริยธรรม สาเหตุของการละเมิดจริยธรรม ปัจจัยที่ทำให้เยาวชนละเมิดจริยธรรม ผลกระทบจากการละเมิดจริยธรรม และความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา โดยแต่ละส่วนมีเนื้อหาสรุปดังต่อไปนี้

๑) พฤติกรรมละเมิดจริยธรรม

จากการศึกษาพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมพบว่ามีความสัมพันธ์กับการละเมิดศีล ๕ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา เมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นทั้งก่อนและหลังการอบรม โดยจำแนกออกเป็นรายประเด็นดังนี้

(๑) พฤติกรรมที่มีลักษณะรุนแรง ก่อนการอบรมพบว่าพฤติกรรมที่มีลักษณะรุนแรง ๓ ลำดับแรก คือ การทรมานทำร้ายสัตว์ (ร้อยละ ๔๙.๔) การฆ่าผู้อื่น (ร้อยละ ๔๖.๒) และการทำร้ายร่างกาย (ร้อยละ ๔๓.๖) ส่วนหลังการอบรมพบว่า ๓ ลำดับแรกเปลี่ยนแปลงไปทั้งหมด คือ การฆ่าผู้อื่น (ร้อยละ ๖๒.๖) การทะเลาะวิวาท (ร้อยละ ๕๗.๙) และการทรมานทำร้ายสัตว์ (ร้อยละ ๕๑.๓) แสดงให้เห็นว่าหลังการอบรมเยาวชนเห็นว่าการกระทำความรุนแรงที่มีผลต่อชีวิตผิดจริยธรรมมากที่สุด รองลงมาเป็นการกระทำต่อร่างกายมนุษย์และร่างกายสัตว์ตามลำดับ

(๒) พฤติกรรมที่มีลักษณะทุจริต ก่อนการอบรมพบว่าระดับความคิดเห็น ๓ ลำดับแรก คือ การเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น (ร้อยละ ๖๒.๔) การทุจริตข้อสอบ (ร้อยละ ๕๘.๘) และการโกง (ร้อยละ ๕๕.๔) ส่วนหลังจากการอบรมพบว่า การเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น ระดับความคิดเห็นลดลงเล็กน้อย (ร้อยละ ๖๑.๖) ในขณะที่การทุจริตข้อสอบกลับเพิ่มขึ้น (ร้อยละ ๖๐.๒) ลำดับที่ ๓ ประเด็นเปลี่ยนจากการโกงมาเป็นการลักขโมย (ร้อยละ ๕๘.๘) แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีลักษณะทุจริตทั้งก่อนและหลังการอบรมมีความแตกต่างกันเล็กน้อย

(๓) พฤติกรรมที่เกี่ยวกับการละเมิดจริยธรรมทางเพศ ความคิดเห็นก่อนการอบรมพบว่า การละเมิดจริยธรรมมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน (ร้อยละ ๘๐.๔) การชำประเวณี (ชายตัว) (ร้อยละ ๖๔.๘) และตั้งท้องในวัยเรียน (ร้อยละ ๕๙.๔) หลังการอบรมลำดับแรกเป็นการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน (ร้อยละ ๘๓.๑) การตั้งท้องในวัยเรียน (ร้อยละ ๗๙.๓) และการค้าประเวณี (ชายตัว) (ร้อยละ ๗๘.๓) แสดงให้เห็นว่าปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเป็นปัญหามากที่สุด หลังการอบรมก็ทำให้

เยาวชนตระหนักถึงปัญหามากยิ่งขึ้น

(๔) พฤติกรรมที่มีลักษณะผิดจริยธรรมการสื่อสาร ความคิดเห็นก่อนการอบรม พบว่า การละเมิดจริยธรรมมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ การพูดคำหยาบ (ร้อยละ ๕๙.๖) การพูดส่อเสียดผู้อื่น (ร้อยละ ๕๕.๖) การนินทาว่าร้าย (ร้อยละ ๕๒.๒) ส่วนหลังจากอบรมแล้วพบว่า พฤติกรรมละเมิดจริยธรรมมากที่สุดเหมือนกับก่อนการอบรม คือ การพูดคำหยาบ (ร้อยละ ๕๙.๘) รองลงมาเป็นการนินทาว่าร้าย (ร้อยละ ๕๙.๐) และการพูดส่อเสียดผู้อื่น (ร้อยละ ๕๕.๙) แสดงให้เห็นว่าหลังการอบรมเยาวชนมีความเข้าใจ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการสื่อสารได้ดีขึ้น

(๕) พฤติกรรมผิดจริยธรรมที่มีลักษณะมีนเมา ความคิดเห็นของเยาวชนก่อนการอบรมพบว่า พฤติกรรมผิดจริยธรรมที่มีลักษณะมีนเมามากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ การเล่นการพนัน (ร้อยละ ๗๑.๒) การขาดสติสัมปชัญญะ (ร้อยละ ๕๙.๒) การค้าสิ่งเสพติด (ร้อยละ ๕๘.๘) ในขณะที่ระดับความคิดเห็นหลังการอบรมพบว่า การขาดสติสัมปชัญญะ (ร้อยละ ๗๒.๒) รองลงมาเป็นการติดอบายมุข (ร้อยละ ๖๙.๔) ส่วนลำดับที่ ๓ คือ การค้าสิ่งเสพติด (ร้อยละ ๕๗.๖) แสดงให้เห็นว่า หลังการอบรมแล้วเยาวชนมีความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาของการขาดสติสัมปชัญญะว่าเป็นผลให้เกิดพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมมากที่สุด ส่วนที่เป็นอบายมุขและสิ่งเสพติดเป็นพฤติกรรมรองลงมา

๒) สาเหตุของการละเมิดจริยธรรม

ก่อนการอบรม พบว่า สาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ การมีสิ่งยั่วยุมากขึ้น (ร้อยละ ๗๘.๘) ความเจริญทางเทคโนโลยี (ร้อยละ ๖๘.๔) การเลียนแบบ พฤติกรรมที่ไม่ดี (ร้อยละ ๖๗.๐) ส่วนความคิดเห็นหลังการอบรม พบว่า มีระดับความเห็นเปลี่ยนไปทุกด้าน โดย ๓ ลำดับแรก คือ ปัญหาส่วนตัวของเยาวชน (ร้อยละ ๗๓.๔) การมีสิ่งยั่วยุมากขึ้น (ร้อยละ ๗๒.๘) การไม่เห็นคุณค่าของจริยธรรม (ร้อยละ ๖๗.๘) แสดงให้เห็นนัยยะสำคัญหลังการอบรม คือ เยาวชนปรับเปลี่ยน มุมมองต่อสาเหตุของการละเมิดจริยธรรมว่ามาจากพฤติกรรมส่วนตัวของเยาวชนเป็นสาเหตุหลัก ส่วนสิ่งยั่วยุและการไม่เห็นคุณค่าของจริยธรรมเป็นสาเหตุรองลงมา

๓) ปัจจัยที่ทำให้เยาวชนไทยละเมิดจริยธรรม

ก่อนการอบรมพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เยาวชนไทยละเมิดจริยธรรมมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ ปัจจัยทางด้านปัญหาครอบครัว (ร้อยละ ๙๓.๖) ปัจจัยด้านการแพร่หลายของอบายมุขและสิ่งเสพติด (ร้อยละ ๗๓.๘) ปัจจัยด้านการลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีจากสื่อต่างๆ (ร้อยละ ๗๓.๐) และปัจจัยด้านช่องทางและโอกาสในการละเมิดจริยธรรมมากขึ้น (ร้อยละ ๒๓.๖) ส่วนหลังการอบรมพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เยาวชนไทยละเมิดจริยธรรมมากที่สุด ๒ ลำดับแรกเหมือนกันกับการอบรม คือ ปัจจัยด้านปัญหาครอบครัว (ร้อยละ ๗๖.๓) ปัจจัยด้านการแพร่หลายของอบายมุขและสิ่งเสพติด (ร้อยละ ๗๕.๗) และลำดับที่ ๓ เป็นปัจจัยด้านการแพร่หลายของสถาบันเชิงจริยธรรม (ร้อยละ ๖๘.๐) แสดงให้เห็นนัยยะสำคัญ คือ ทั้งก่อนและหลังการอบรมเยาวชนยังมีความเห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการละเมิดจริยธรรมมากที่สุด คือ ปัจจัย

ทางด้านครอบครัว สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาครอบครัวเป็นปัจจัยหลักที่เยาวชนมักประสบอยู่เสมอและมีผลต่อการกำหนดพฤติกรรมของเยาวชน แม้ว่าจะเป็นประเด็นเดียวกันแต่ค่าเฉลี่ยหลังการอบรมจะลดลงค่อนข้างมาก โดยต่างกันมากถึง ๑๗.๓ รองลงมาก็เห็นเหมือนกันว่าเป็นปัจจัยด้านการแพร่หลายของอบายมุขและสิ่งเสพติด เพิ่มขึ้นจากเดิม ๑.๙ แม้ว่าจะประเด็นเหมือนกันแต่ระดับความเห็นไม่เท่ากัน

๔) ผลจากการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย

ก่อนการอบรมพบว่า ผลจากการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ มีผลทำให้ติดสิ่งเสพติดและอบายมุข (ร้อยละ ๖๙.๖) ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน (ร้อยละ ๖๒.๔) ทำให้ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (ร้อยละ ๕๖.๒) ส่วนหลังการอบรมพบว่า ๓ ลำดับแรกเปลี่ยนแปลงจากก่อนการอบรม คือ ทำให้ผลการเรียนตกต่ำ (ร้อยละ ๗๔.๘) ทำให้ติดสิ่งเสพติดและอบายมุข (ร้อยละ ๗๑.๐) ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน (ร้อยละ ๖๖.๖) แสดงให้เห็นว่าการละเมิดจริยธรรมมีผลต่อการเรียนมากถึงร้อยละ ๗๔.๘ ซึ่งเพิ่มขึ้นในประเด็นเดียวกันจากก่อนการอบรม (ร้อยละ ๒๙.๒) โดยเพิ่มขึ้น ๔๕.๖ แสดงให้เห็นว่าหลังการอบรมแล้วเยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของการศึกษาเพิ่มมากขึ้น

๕) ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

จากการสัมภาษณ์คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า ๑) พฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชน ขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ปัญหาทางการศึกษา เกียจคร้าน ติดเกมส์ ขาดเมตตา กรุณา พฤติกรรมเชิงชั่วสาว ความเห็นแก่ตัว พฤติกรรมทุจริตคอร์รัปชั่น ขาดความกตัญญูและความเคารพ อบายมุขและสิ่งเสพติด ความไม่เป็นธรรมทางสังคม และปัญหาอาชญากรรม ๒) สาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย ผู้ปกครอง ปัญหาครอบครัว ขาดการเสริมสร้างจริยธรรม ขาดแบบอย่างที่ดี การคบเพื่อนที่ไม่ดี ๓) ปัจจัยที่ทำให้ละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทยปัจจัยทางด้านครอบครัว ปัจจัยทางด้านเพื่อน ปัจจัยทางด้านสถานศึกษา ปัจจัยด้านเทคโนโลยี และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ๔) ผลจากการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย ผลกระทบต่อการศึกษา ผลกระทบต่อครอบครัว ผลกระทบต่อชีวิต ผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และผลกระทบต่อประเทศชาติ ซึ่งคณะครูและผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่าพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมมีอยู่ทั่วไป จนบางพฤติกรรมถูกมองว่าเป็นเรื่องปกติของสังคมไทย และเห็นว่าปัญหาจริยธรรมเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ควรได้รับการแก้ไข

๒. เทคโนโลยีมีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย ก่อนและหลังการอบรม โดยสรุปผลการวิจัยออกเป็น ๒ ส่วน ดังต่อไปนี้

๑) เทคโนโลยีมีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรม

ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นก่อนการอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีมีผลต่อ

พฤติกรรมละเมิดจริยธรรมมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ ทำให้มีสื่อกระตุ้นการละเมิดจริยธรรมมากขึ้น (ร้อยละ ๖๓.๖) ทำให้เยาวชนไม่เห็นคุณค่าวัฒนธรรม/ประเพณีอันดีงาม (ร้อยละ ๕๘.๒) ทำให้มีการเลียนแบบพฤติกรรมที่ผิดจริยธรรมง่ายขึ้น (ร้อยละ ๕๑.๐) ส่วนความคิดเห็นในประเด็นเดียวกันหลังการอบรม พบว่า มีความเห็นมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ ทำให้มีสื่อที่กระตุ้นการละเมิดจริยธรรมมากขึ้น (ร้อยละ ๗๓.๒) เพิ่มขึ้นจากก่อนการอบรมถึง ๙.๖ ทำให้มีเทคโนโลยีเสริมการประพฤติดิจิทัลมากขึ้น (ร้อยละ ๖๑.๒) ทำให้เยาวชนไม่เห็นคุณค่าวัฒนธรรม/ประเพณีอันดีงาม (ร้อยละ ๕๘.๘) ซึ่งแสดงให้เห็นนัยยะสำคัญ คือ เยาวชนเห็นว่าเทคโนโลยีประเภทสื่อที่มีผลต่อการกระตุ้นพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมมากขึ้น โดยเพิ่มขึ้นจากเดิม ๙.๖ ลำดับต่อมาก็ยังคงเป็นเทคโนโลยีเสริมการประพฤติดิจิทัลมากขึ้น โดยในประเด็นนี้มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากเดิม ๓๗.๐ มาเป็น ๖๑.๒ ซึ่งเพิ่มขึ้น ๒๔.๒ ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นอย่างมาก

๒) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

ผลการวิจัยพบว่า ก่อนการอบรมเยาวชนมีความคิดเห็นมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ สามารถค้นคว้าธรรมะได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (ร้อยละ ๕๗.๔) สามารถปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดีจากสื่อได้มากขึ้น (ร้อยละ ๓๐.๒) และสามารถเข้าใจละเห็นโทษภัยของการละเมิดจริยธรรม (ร้อยละ ๒๘.๒) ส่วนความเห็นเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยหลังการอบรมมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คือ ทำให้มีเครื่องมือในการเรียนรู้ธรรมะได้ดีขึ้น (ร้อยละ ๖๘.๐) ทำให้สามารถค้นคว้าธรรมะได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น (ร้อยละ ๖๒.๔) ทำให้สามารถปฏิบัติตามหลักจริยธรรมได้อย่างถูกต้อง (ร้อยละ ๔๖.๕) แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยที่มากที่สุดของทั้งก่อนและหลังการอบรมจะเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าธรรมะจากสื่อได้ดีและสะดวกยิ่งขึ้น แต่หลังการอบรมจะทำให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีที่สามารถนำมาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ธรรมะได้ดีขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ ๒๔.๒ มาเป็นร้อยละ ๖๘.๐ ซึ่งเพิ่มขึ้น ๔๓.๘ โดยเยาวชนมีทัศนคติต่อการใช้อินเทอร์เน็ตเชิงสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น

ส่วนผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า เทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยจำแนกออกเป็น ๒ ส่วน คือ เทคโนโลยีที่มีผลต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชน และเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน ดังนี้

๑) เทคโนโลยีมีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรม

เทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชน สามารถจำแนกออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ (๑) เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้านร่างกาย ๓ ส่วน คือ ผลกระทบต่อร่างกาย ผลกระทบต่อพฤติกรรม ผลกระทบต่อบุคลิกภาพ (๒) เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ๒ ส่วน คือ เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อสังคมและส่วนที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม (๓) เทคโนโลยีมีผลต่อการละเมิด

จริยธรรมของเยาวชนทางด้านจิตใจ ๕ ส่วน คือ ผลกระทบต่อจิตสำนึก ผลกระทบต่ออุปนิสัย ผลกระทบต่อสุขภาพจิต ผลกระทบต่อคุณธรรม และผลกระทบต่อสมาธิ และ (๔) เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้านปัญญา ๕ ส่วน คือ ผลกระทบต่อความคิด ผลกระทบต่อทัศนคติ ผลกระทบต่อการเรียน ผลกระทบต่อสมอง และผลกระทบต่อการรับรู้

๒) เทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน

เทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนจำแนกออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้ ๑) เทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านร่างกาย ได้แก่ ทำให้มีเครื่องมือและองค์ความรู้เพื่อสุขภาพ และการใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อประกอบการออกกำลังกาย ๒) เทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการส่งเสริมวัฒนธรรม การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการถ่ายทอดวิถีชีวิตบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม การใช้เป็นสื่อเพื่อส่งเสริมจรรยาบรรณทางสังคม การใช้เป็นเครื่องมือสร้างเครือข่ายทางสังคม การนำเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการศึกษาสภาพสังคมและนำมาใช้ในการแก้ปัญหาความสับสน สิ่งแวดล้อม ๓) เทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านจิตใจและอารมณ์ ได้แก่ การนำเทคโนโลยีมาปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนได้เรียนรู้และปฏิบัติธรรมผ่านละครสั้น ฝึกจิตใจให้มีคุณธรรมสูง การพัฒนาจิตใจให้ผ่อนคลายความตึงเครียด คลายเครียด และใช้ในการพัฒนาสื่อเชิงสร้างสรรค์ ๔) เทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านปัญญา ได้แก่ เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือส่งเสริมทางการศึกษา ทำให้เข้าใจประเด็นได้อย่างลึกซึ้ง นำมาใช้ในการพัฒนาโลกทัศน์และส่งเสริมทางด้านคุณธรรมด้วย ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาปัญญาเชิงคุณธรรม

๓. การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น

กระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่นท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กับแบบองค์รวม สอดคล้องกับหลักภาวา ๔ ในพระพุทธศาสนา โดยพบว่าเป็นการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแบบสัมพันธ์กัน ๔ ด้าน ดังต่อไปนี้

๑) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมฐานกายภาวา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางร่างกาย โดยมุ่งสร้างกระบวนการพัฒนา ๖ ส่วน คือ การพัฒนาร่างกาย การพัฒนาสมรรถภาพร่างกาย การพัฒนาทักษะในการใช้อิริยาบถอย่างเหมาะสม การพัฒนาพฤติกรรม การพัฒนาศักยภาพทางร่างกายและการพัฒนาบุคลิกภาพ ซึ่งจะทำให้มีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางร่างกายทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยจะส่งผลให้เยาวชนมีสุขภาวะทางด้านร่างกาย ซึ่งจะทำให้มีคุณลักษณะเป็นเยาวชนที่มีกายดี (Good Health/Body) โดยพัฒนาสุขภาวะทางร่างกายไปพร้อมกับจริยธรรมทางร่างกาย

๒) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมฐานศีลภาวา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งสร้างกระบวนการพัฒนา ๗ ส่วน คือ การพัฒนาพฤติกรรม

ผ่านกิจกรรมทางสังคม การพัฒนาพฤติกรรมผ่านกิจกรรมทางศาสนา การพัฒนาทางศีลธรรม การพัฒนากิริยามารยาททางสังคม การพัฒนาจริยธรรมทางสังคมและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์สังคม พัฒนาการปรับตัวในสังคมพหุวัฒนธรรม และพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้มีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เยาวชนมีสุขภาวะทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยสังคมและสิ่งแวดล้อมก็จะเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมอันพึงประสงค์ต่อไป โดยจะทำให้มีคุณลักษณะเป็นเยาวชนที่มีพฤติกรรมดี (Good Moral/Behaviors) โดยสังคมและสิ่งแวดล้อมจะทำให้เกิดการปรับตัวและเป็นระบบควบคุมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทั้งทางตรงและทางอ้อม

๓) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมฐานจิตตภาวนา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านจิตใจ โดยมุ่งสร้างกระบวนการพัฒนาทางด้านจิตใจ ๗ ส่วน คือ การพัฒนาจิตสำนึกทางจริยธรรม การพัฒนาจิตสาธารณะ พัฒนาการการตระหนักรู้เท่าทันสื่อเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาสุขภาพจิต การพัฒนาคุณภาพจิต การพัฒนาสมรรถภาพจิต รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพจิต ซึ่งจะทำให้มีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านจิตใจ ส่งผลให้เยาวชนมีสุขภาวะทางด้านจิตใจ เมื่อมีความสุขทางใจแล้วย่อมแสดงออกทางพฤติกรรมดีงามด้วย โดยจะทำให้มีคุณลักษณะเป็นเยาวชนที่มีจิตใจดีงาม (Good Mind/Mental) เมื่อมีการพัฒนาทางด้านจิตใจแล้ว จิตใจก็จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่อไป

๔) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมฐานปัญญาภาวนา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านปัญญา โดยมุ่งสร้างกระบวนการพัฒนาปัญญา ๙ ส่วน คือ การพัฒนาการตระหนักรู้ การพัฒนาทัศนคติต่อชีวิต การพัฒนาทัศนคติเชิงสังคม การพัฒนาอุปนิสัยรักการศึกษา การพัฒนาวิจ্ঞาญาณ การพัฒนาการประเมินค่า การพัฒนาทัศนคติต่อการผลิตคิดค้นเทคโนโลยีเชิงจริยธรรม การพัฒนาปัญญาในการใช้เทคโนโลยีเชิงจริยธรรม และการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งจะทำให้มีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านปัญญา ส่งผลให้เยาวชนมีความสุขทางด้านปัญญา ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติดีงาม (Good Knowledge/Wisdom) เข้าใจชีวิตและโลกตามความเป็นจริง ดำเนินชีวิตโดยใช้ปัญญาเชิงสร้างสรรค์ และมีเหตุผลเชิงจริยธรรม

ดังนั้น การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชนจึงควรตระหนักถึงความเหมาะสมในการพัฒนา โดยจะต้องศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีลักษณะละเมิดจริยธรรมของเยาวชน ค้นหาสาเหตุของการละเมิดจริยธรรม ปัจจัยที่มีผลต่อการละเมิดและพัฒนาจริยธรรม รวมทั้งประเมินผลกระทบของการละเมิดจริยธรรมด้วย เมื่อทราบข้อมูลดังกล่าวแล้วจึงนำมาสู่การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยใช้หลักเกณฑ์ในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้ครบทั้ง ๔ ด้าน คือ การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านร่างกายโดยพัฒนาสุขภาวะทางร่างกายไปพร้อมกับจริยธรรมทางร่างกาย การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยสังคมและสิ่งแวดล้อมจะทำให้เกิดการปรับตัวและเป็นระบบควบคุมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทั้งทางตรงและทางอ้อม การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

ทางด้านจิตใจ ซึ่งจะทำให้มีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านจิตใจ ส่งผลให้เยาวชนมีสุขภาวะทางด้านจิตใจ เมื่อมีความสุขทางใจแล้วย่อมแสดงออกทางพฤติกรรมดีงามด้วย โดยจะทำให้มีคุณลักษณะเป็นเยาวชนที่มีจิตใจดีงาม ซึ่งจิตใจก็จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่อไป และการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางด้านปัญญา ซึ่งเป็นการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ สัมมาทิฐิ และทัศนคติดีงาม ส่งผลให้เยาวชนมีความสุขทางด้านปัญญา เข้าใจชีวิตและโลกตามความเป็นจริง ดำเนินชีวิตโดยใช้ปัญญาเชิงสร้างสรรค์ และมีเหตุผลเชิงจริยธรรม โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย ทั้งลักษณะของปัญหาการละเมิดจริยธรรม ระดับของอายุ และกระบวนการพัฒนาจริยธรรมเหมาะสมกับบริบททางสังคม โดยการนำเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ซึ่งสามารถใช้เทคโนโลยีไปพร้อมกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไปด้วย เช่น ควบคุมพฤติกรรมการใช้ที่เหมาะสม ซึ่งจัดเข้าในฐานกายภาวนา การใช้เทคโนโลยีโดยไม่ก่อให้เกิดคนอื่นเดือดร้อน ไม่ทำให้ตนเองเดือดร้อน ไม่ละเมิดสิทธิ์คนอื่น ไม่ผิดกฎหมาย และไม่ผิดศีลธรรม จัดเข้าในฐานศีลภาวนา ส่วนการใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน ไม่ตกเป็นเครื่องมือสื่อยั่วยุ และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติ จัดเข้าในฐานจิตตภาวนา และ การใช้เทคโนโลยีอย่างรู้คุณค่า การตระหนักถึงคุณค่าแท้ของเทคโนโลยี การใช้เพื่อให้เป็นประโยชน์เกื้อกูลและสร้างสรรค์ รวมทั้งการพิจารณาแล้วจึงใช้เพื่อการพัฒนาชีวิต และมีความเกื้อกูลต่อสังคมและโลก จัดเข้าในฐานปัญญาภาวนา โดยการออกแบบกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาจริยธรรมแก่เยาวชนทั้ง ๔ ด้าน จะทำให้มีกระบวนการพัฒนาสุขภาวะทางด้านจริยธรรมไปด้วย

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. การนำผลงานวิจัยไปใช้ในเชิงนโยบาย

๑) กระทรวงศึกษาธิการควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นนโยบายหลักต้นเพื่อการพัฒนาจริยธรรมในสถานศึกษาทั่วประเทศ โดยกำหนดให้การพัฒนาจริยธรรมในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินคุณภาพของการศึกษา และให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดทำแผนพัฒนาจริยธรรมเป็นส่วนหนึ่งในแผนการจัดการศึกษา

๒) พรรคการเมืองควรนำผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมแก่เยาวชนไปใช้เป็นนโยบายหาเสียง เพื่อจัดทำนโยบายในการป้องกันและแก้ปัญหาจริยธรรมแก่เยาวชน รวมทั้งแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชนและการพัฒนาจริยธรรมในสังคมไทย

๓) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรนำผลการวิจัยในประเด็นการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ๔ ด้าน คือ การพัฒนาจริยธรรมทางด้านร่างกาย การพัฒนาจริยธรรมทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาจริยธรรมทางด้านจิตใจ และการพัฒนาจริยธรรมทางด้านปัญญา เพื่อใช้เป็นนโยบายขับเคลื่อนการพัฒนาจริยธรรมและเสริมสร้างรากฐานของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืนในสังคมไทยต่อไป

๔) กรมการศาสนา มหาเถรสมาคม และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรนำ

ผลการวิจัยไปใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยสร้างนโยบายการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนไทยท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เพื่อปรับยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับยุคสมัย

๕) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีควรนำผลการวิจัยไปปรับใช้เป็นนโยบายการส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีเชิงจริยธรรม และการจัดทำบรรทัดฐานของจริยธรรมทางเทคโนโลยี เพื่อเป็นตัวกำหนดทิศทางการพัฒนาทางเทคโนโลยีเชิงจริยธรรม และเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อจริยธรรม

๒. การนำผลงานวิจัยไปใช้เชิงปฏิบัติการ

๑) สถาบันครอบครัวควรนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในครอบครัวให้เอื้อต่อการพัฒนาจริยธรรมแก่คนในครอบครัว เพื่อสร้างความสุขและความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันเชิงจริยธรรมต่อไป

๒) เยาวชนนำผลการวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทันไปใช้ เพื่อให้เยาวชนมีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงคุณค่าแท้ของเทคโนโลยี และการใช้เทคโนโลยีในเชิงสร้างสรรค์ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณค่าทางจริยธรรม

๓) ประชาชนควรนำผลการวิจัยไปใช้ในประเด็นที่เกี่ยวกับจริยธรรมทางเทคโนโลยี เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมทางเทคโนโลยี และละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น และนำผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไปปรับใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบองค์รวมทั้ง ๔ ด้าน คือ การพัฒนาทางด้านร่างกาย การพัฒนาทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาทางด้านจิตใจ และการพัฒนาทางด้านปัญญา ซึ่งจะมีผลทำให้การดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขต่อไป

๔) โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาควรนำผลการวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับจริยธรรมทางเทคโนโลยีสำหรับเยาวชนไปใช้ ได้แก่ การนำเทคโนโลยีไปใช้ในการพัฒนาเยาวชนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือ การอบรมจริยธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี รวมทั้งการศึกษาค้นคว้าจริยธรรมและหลักธรรมคำสอนโดยการใช้เทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือ เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีทักษะในการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์

๕) สังคมควรนำผลการวิจัยในประเด็นกระบวนการพัฒนาจริยธรรมทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมไปใช้ ๗ ส่วน คือ การพัฒนาพฤติกรรมผ่านกิจกรรมทางสังคม การพัฒนาพฤติกรรมผ่านกิจกรรมทางศาสนา การพัฒนาทางศีลธรรม การพัฒนากิริยามารยาททางสังคม การพัฒนาจริยธรรมทางสังคมและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์สังคม พัฒนาการปรับตัวในสังคมพหุวัฒนธรรม และพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างจริยธรรมแบบเกื้อกูลในสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

๖) สถาบันพระพุทธศาสนาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในกระบวนการพัฒนาจิตใจแก่ประชาชนทั้ง ๗ ส่วน คือ การพัฒนาจิตสำนึกทางจริยธรรม การพัฒนาจิต

สาธารณะ พัฒนาการตระหนักรู้เท่าทันสื่อเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาสุขภาพจิต การพัฒนาคุณภาพจิต การพัฒนาสมรรถภาพจิต รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพทางจิต

๓. การนำผลงานวิจัยไปใช้ในการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรมีการทำวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงพุทธสำหรับเด็กในระดับปฐมวัย และจิตวิทยาเพื่อพัฒนาพฤติกรรมสำหรับเยาวชน

๒) ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยในการเสริมสร้างจริยธรรมเชิงพุทธสำหรับเยาวชนในพื้นที่ระดับตำบล อำเภอหรือจังหวัด

๓) ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันการศึกษาในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

๔) ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับพุทธวิธีในวิถีเทคโนโลยีของสังคมไทยในปัจจุบัน

๕) ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างปัญญาเชิงพุทธในสื่อสังคมออนไลน์

๖) ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาวะเชิงจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา

๗) ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการใช้วิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธเพื่อการส่งเสริมจริยธรรมในสังคมไทย

๘) ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรมทางเลือกในสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

๙) ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของคณะสงฆ์ในการพัฒนาจริยธรรมเยาวชนในระดับจังหวัด กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น

การประชาสัมพันธ์

หลังจากดำเนินการวิจัยเสร็จแล้วได้มีการประชาสัมพันธ์ผลการวิจัยทางอินเทอร์เน็ตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น การประชาสัมพันธ์ตามสถานีวิทยุพระพุทธศาสนา วิปัสสนากัมมัฏฐาน FM ๙๑.๐ MHz ประชาสัมพันธ์ผลการวิจัยกับองค์กรคณะสงฆ์ การจัดทำแผ่นพับและสื่อสิ่งพิมพ์เผยแพร่ผลการวิจัย การเผยแพร่ในรูปของบทความการวิจัย การจัดทำบอร์ดประชาสัมพันธ์ผลการวิจัยในพื้นที่วิจัยทั้ง ๔ แห่ง คือ ๑) โรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๒) โรงเรียนบ้านดอนบม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๓) โรงเรียนน้ำพองบุรีพัฒน ตำบลน้ำพอง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ๔) โรงเรียนน้ำพองศึกษา ตำบลวังชัย อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

ภาคผนวก จ.
แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

แบบสอบถาม

เรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี : กรณีศึกษาเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น”

คำชี้แจง งานวิจัยนี้มีหัวข้อโครงการ คือ พระครูภาวนาโพธิคุณ, ผศ.ดร. โดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย ๒) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย และ ๓) เพื่อศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น

ขอให้ท่านได้ให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยตามความคิดเห็นของท่าน โดยข้อมูลที่ท่านให้จะนำไปใช้เฉพาะในงานวิจัยเท่านั้น และจะไม่มีผลกระทบต่อท่านในทุกกรณี ซึ่งแบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น ๔ ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้กรอกแบบสอบถาม

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

ส่วนที่ ๔ ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้กรอกแบบสอบถาม

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงหน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับท่าน

๑. เพศ			
	 ชาย	 หญิง	
๒. ระดับอายุ			
	 ๑๐-๑๑ ปี	 ๑๒-๑๓ ปี	 ๑๔-๑๕ ปี
	 ๑๖-๑๗ ปี	 ๑๘ ปี	
๓. ระดับการศึกษา			
	 ประถมศึกษาปีที่ ๔	 ประถมศึกษาปีที่ ๕	 ประถมศึกษาปีที่ ๖
	 มัธยมศึกษาปีที่ ๑	 มัธยมศึกษาปีที่ ๒	 มัธยมศึกษาปีที่ ๓
	 มัธยมศึกษาปีที่ ๔	 มัธยมศึกษาปีที่ ๕	 มัธยมศึกษาปีที่ ๖
๔. ภูมิลำเนาในระดับเขตอำเภอ			
	 อำเภอเมืองขอนแก่น	 อำเภอน้ำพอง	

๕. สถานศึกษา
..... โรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
..... โรงเรียนบ้านดอนบม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
..... โรงเรียนน้ำพองศึกษา ตำบลวังชัย อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น
..... โรงเรียนน้ำพองภูมิพัฒน์ ตำบลน้ำพอง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

สำหรับส่วนที่ ๒-๔ กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นของท่าน

๑. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

ปัญหาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย	ระดับความเห็น				
๑) พฤติกรรมที่มีลักษณะรุนแรง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การฆ่าผู้อื่น					
การทำร้ายร่างกาย					
การกลั่นแกล้งคนอื่น/รังแกคนอื่น					
พฤติกรรมไร้ระเบียบ					
การก่อปัญหาและมลภาวะในสังคม					
พฤติกรรมขัดแย้ง					
การทะเลาะวิวาท					
การบังคับขู่เข็ญ					
การทรมานทำร้ายสัตว์					
๒) พฤติกรรมที่มีลักษณะทุจริต	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การลักขโมย					
การฉกเอาทรัพย์สินของผู้อื่น					
การปล้น					
การโกง					
การหลอกลวงเอาทรัพย์สินผู้อื่น					
การปลอมแปลง					
การยืมของแล้วไม่ส่งคืนหรือไม่รับผิดชอบเมื่อของเสียหาย					
การทุจริตข้อสอบ					
การทุจริตต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในโรงเรียน					

การทำให้สมบัติส่วนรวมเสียหาย					
การเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น					
๓) พฤติกรรมที่มีลักษณะเกี่ยวกับทางเพศ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การแต่งกายยั่วเย้าทางเพศ					
การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน					
การค้าประเวณี (ขายตัว)					
ตั้งท้องในวัยเรียน					
การทำอนาจาร					
ล่วงละเมิดทางเพศ					
การดูหมิ่นเหยียดหยามทางเพศ					
การพรางความรักของผู้อื่น					
ทำลายความสัมพันธ์ในครอบครัว					
๔) พฤติกรรมที่มีลักษณะผิดจริยธรรมด้านการสื่อสาร	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การพูดเท็จ					
การพูดส่อเสียดผู้อื่น					
การพูดคำหยาบ					
การพูดเพ้อเจ้อ					
การผิดสัญญา					
การหลอกลวง					
การไม่รักษาคำพูด					
การไม่ตรงต่อเวลา					
การนินทาว่าร้าย					
การเสริมความเกินจริง					
๕) พฤติกรรมที่มีลักษณะมีนเมา	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การเสพสิ่งมีนเมา					
การเสพสิ่งเสพติด					
การค้าสิ่งเสพติด					
การติดยาสูบ					
การเล่นการพนัน					

การเที่ยวมั่วสุมตามแหล่งบันเทิงเรีงรมย์					
การขาดสติสัมปชัญญะ					

๒. ข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย

สาเหตุของการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) ปัญหาทางสังคม					
๒) การบีบคั้นทางเศรษฐกิจ					
๓) ปัญหาทางการเมืองที่บีบคั้น					
๔) ความเจริญทางเทคโนโลยี					
๕) ปัญหาส่วนตัวของเยาวชน					
๖) การมีสิ่งยั่วยุมากขึ้น					
๗) การเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดี					
๘) ค่านิยมสมัยใหม่					
๙) การใช้กฎหมายไม่เข้มงวด					
๑๐) กระบวนการอบรมสั่งสอนขาดประสิทธิภาพ					
๑๑) การไม่เห็นคุณค่าของจริยธรรม					

๓. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้ละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย

ปัจจัยที่ทำให้ละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) ปัจจัยด้านการบีบคั้นทางสังคม					
๒) ปัจจัยด้านปัญหาครอบครัว					
๓) ปัจจัยด้านการศึกษาที่ไม่เน้นการพัฒนาจริยธรรม					
๔) ปัจจัยด้านทัศนคติเยาวชนไม่เห็นคุณค่าของจริยธรรม					
๕) ปัจจัยด้านบทบาทของสถาบันศาสนาที่มีต่อสังคมลดลง					
๖) ปัจจัยด้านการแพร่หลายของอบายมุขและสิ่งเสพติด					
๗) ปัจจัยด้านการแพร่หลายของสถานบันเทิงเรีงรมย์					
๘) ปัจจัยด้านการลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีจากสื่อต่างๆ					
๙) ปัจจัยด้านการหลงใหลค่านิยมและวัฒนธรรมสมัยใหม่					
๑๐) ปัจจัยด้านช่องทางและโอกาสในการละเมิดจริยธรรมมากขึ้น					

๑๑) ปัจจัยด้านเครื่องมือการก่ออาชญากรรมที่หลากหลายมากขึ้น					
๑๒) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่ส่งเสริมการละเมิดจริยธรรม					

๔. ผลจากการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย

ผลจากการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) ทำให้มีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง					
๒) การก่ออาชญากรรม					
๓) ทำให้มีพฤติกรรมทุจริต					
๔) ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน					
๕) การก่อปัญหาแก่สังคม					
๖) ทำให้มีบุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์ของสังคมไทย					
๗) ทำให้ติดสิ่งเสพติดและอบายมุข					
๘) ทำให้ผลการเรียนตกต่ำ					
๙) ทำให้ขาดสติสัมปชัญญะในการยับยั้งชั่งใจ					
๑๐) ทำให้ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ของเยาวชนไทย

๑. การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชนไทย

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมละเมิด จริยธรรมของเยาวชนไทย	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) ทำให้มีเครื่องมือก่ออาชญากรรมมากขึ้น					
๒) ทำให้มีช่องทางในการทำผิดกฎหมายมากขึ้น					
๓) ทำให้มีโอกาสละเมิดจริยธรรมรุนแรงมากขึ้น					
๔) ทำให้การทำผิดจริยธรรมมีผลกระทบกว้างมากขึ้น					
๕) ทำให้มีสื่อที่กระตุ้นการละเมิดจริยธรรมมากขึ้น					
๖) ทำให้มีเทคโนโลยีเสริมการประพฤติดีจริยธรรมมากขึ้น					
๗) ทำให้มีการเลียนแบบพฤติกรรมที่ผิดจริยธรรมง่ายขึ้น					

๘) ทำให้รวมกลุ่มก่ออาชญากรรมได้สะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น					
๙) ทำให้เยาวชนไม่เห็นคุณค่าวัฒนธรรม/ประเพณีอันดีงาม					
๑๐) ทำให้มีความสนใจในการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมน้อยลง					

๒. การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) ทำให้มีเครื่องมือในการเรียนรู้ธรรมะได้ดีขึ้น					
๒) สามารถค้นคว้าธรรมะได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น					
๓) สามารถเข้าใจและเห็นโทษภัยของการละเมิดจริยธรรม					
๔) สามารถปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดีจากสื่อได้มากขึ้น					
๕) สามารถปฏิบัติตามหลักจริยธรรมได้อย่างถูกต้อง					

ส่วนที่ ๔ ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น

การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่นในสังคมเทคโนโลยี	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) ส่งเสริมการรับรู้สื่ออย่างมีสติ					
๒) ฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติและสร้างสรรค์					
๓) ควบคุมเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม					
๔) ผู้ปกครอง/ครูคอยให้คำแนะนำการใช้เทคโนโลยี					
๕) ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม					

ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี).....

.....

กรอกแบบสอบถามเมื่อวันที่..... เดือน..... พ.ศ.

ขอขอบคุณที่ท่านให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

คณะวิจัย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี : กรณีศึกษาเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น”

คำชี้แจง งานวิจัยนี้มีหัวข้อโครงการ คือ พระครูภาวนาโพธิคุณ, ผศ.ดร. โดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย ๒) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย และ ๓) เพื่อศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น

ขอให้ท่านได้ให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยตามความคิดเห็นของท่าน โดยข้อมูลที่ท่านให้จะนำไปใช้เฉพาะในงานวิจัยเท่านั้น และจะไม่มีผลกระทบต่อท่านในทุกกรณี ซึ่งแบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น ๔ ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

ส่วนที่ ๔ ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ..... นามสกุล..... อายุ..... ปี
 ระดับการศึกษาสูงสุดทางโลก.....
 ระดับการศึกษาสูงสุดทางธรรม (ถ้ามี)
 ตำแหน่ง.....
 หน่วยงาน.....
 ที่ตั้งสถานศึกษาเลขที่..... หมู่ที่..... หมู่บ้าน.....
 ถนน..... ตำบล..... อำเภอ.....
 จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์สำนักงาน.....
 โทรศัพท์มือถือ..... Facebook..... จำนวนนักทั้งหมดเรียน.....คน

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทย

๑. ท่านคิดว่าพฤติกรรมการขาดจริยธรรมของเยาวชนไทยมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

๒. ท่านคิดว่าการขาดจริยธรรมของเยาวชนไทยมีสาเหตุมาจากอะไร

.....

.....

.....

๓. ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่ทำให้เยาวชนไทยขาดจริยธรรม

.....

.....

.....

๔. ท่านคิดว่าการขาดจริยธรรมของเยาวชนไทยมีผลกระทบอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ของเยาวชนไทย

๑. เทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมละเมิดจริยธรรมของเยาวชน

๑) ท่านคิดว่าเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้าน
ร่างกายอย่างไร

.....

.....

๒) ท่านคิดว่าเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้าน
สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างไร

๓) ท่านคิดว่าเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้าน
จิตใจอย่างไร

๔) ท่านคิดว่าเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการละเมิดจริยธรรมของเยาวชนทางด้าน
ปัญญาอย่างไร

๒. เทคโนโลยีที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน

๑) ท่านคิดว่าข้อดีของเทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของ
เยาวชนทางด้านร่างกายอย่างไร

๒) ท่านคิดว่าข้อดีของเทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของ
เยาวชนทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างไร

.....

.....

๓) ท่านคิดว่าข้อดีของเทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านจิตใจและอารมณ์อย่างไร

.....

.....

.....

๔) ท่านคิดว่าข้อดีของเทคโนโลยีมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านปัญญาอย่างไร

.....

.....

.....

ส่วนที่ ๔ ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น

๑. ท่านคิดว่าควรมีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านร่างกายอย่างไร

.....

.....

.....

๒. ท่านคิดว่าควรมีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างไร

.....

.....

.....

๓. ท่านคิดว่าควรมีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านจิตใจและอารมณ์อย่างไร

.....

.....

๔. ท่านคิดว่าควรมีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนทางด้านปัญญาอย่างไร

๕. ท่านคิดว่าควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนได้อย่างไรบ้าง

ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี).

สัมภาษณ์เมื่อวันที่..... เดือน..... พ.ศ.

ขอขอบคุณที่ท่านให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

คณะผู้วิจัย

ภาคผนวก จ.
หนังสือออกในการดำเนินการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๔๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
๔๐๐๐๐

๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์และแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลทำวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยพระครูภาวนาโพธิคุณ, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ซึ่งเป็นหัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี : กรณีศึกษาเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น” การดำเนินการวิจัยขณะนี้อยู่ในระหว่างเก็บข้อมูลวิจัยกับประชากรกลุ่มเป้าหมายจากสถานศึกษา ๔ แห่ง โดยได้พิจารณาเห็นว่าโรงเรียนของท่านมีความเหมาะสมในการทำวิจัยครั้งนี้ จึงได้คัดเลือกให้เป็นพื้นที่วิจัยดังกล่าว

ในนามของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น จึงขอความร่วมมือจากท่าน ดังต่อไปนี้ ๑) สัมภาษณ์ผู้อำนวยการ ๒) สัมภาษณ์ตัวแทนครู ๒ ท่าน ๓) แจกแบบสอบถามกับนักเรียน และ ๔) จัดกิจกรรมอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชนในโรงเรียนของท่าน โดยใช้งบประมาณจากโครงการวิจัย เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการวิจัย ส่วนกำหนดการดำเนินการขอให้ท่านได้พิจารณาตามความเหมาะสมต่อไป

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี และขอเจริญพรขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร)

รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น

ผู้ประสานงาน : พระวิมาน คัมภีร์ปัญญา, ดร.

โทร ๐๘๗๒๓๘๔๓๒๒, ๐๔๓-๒๒๑๖๕๓

Facebook : เพียงเพื่อประลองใจ, Email : arsomman1653@gmail.com

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๔๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
๔๐๐๐๐

๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์และแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลทำวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดอนบม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยพระครูภาวนาโพธิคุณ, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ซึ่งเป็นหัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี : กรณีศึกษาเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น” การดำเนินการวิจัยขณะนี้อยู่ในระหว่างเก็บข้อมูลวิจัยกับประชากรกลุ่มเป้าหมายจากสถานศึกษา ๔ แห่ง โดยได้พิจารณาเห็นว่าโรงเรียนของท่านมีความเหมาะสมในการทำวิจัยครั้งนี้ จึงได้คัดเลือกให้เป็นพื้นที่วิจัยดังกล่าว

ในนามของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น จึงขอความร่วมมือจากท่าน ดังต่อไปนี้ ๑) สัมภาษณ์ผู้อำนวยการ ๒) สัมภาษณ์ตัวแทนครู ๒ ท่าน ๓) แจกแบบสอบถามกับนักเรียน และ ๔) จัดกิจกรรมอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชนในโรงเรียนของท่าน โดยใช้งบประมาณจากโครงการวิจัย เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการวิจัย ส่วนกำหนดการดำเนินการขอให้ท่านได้พิจารณาตามความเหมาะสมต่อไป

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี และขอเจริญพรขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต, รศ.ดร.)

รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น

ผู้ประสานงาน : พระวิมาน คัมภีร์ปัญญา, ดร.

โทร ๐๘๗๒๓๘๔๓๒๒, ๐๔๓-๒๒๒๖๕๓

Facebook : เพียงเพื่อประลองใจ, Email : arsomman1653@gmail.com

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๔๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
๔๐๐๐๐

๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์และแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลทำวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนน้ำพองอุปถัมภ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยพระครูภาวนาโพธิคุณ, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ซึ่งเป็นหัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี : กรณีศึกษาเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น” การดำเนินการวิจัยขณะนี้อยู่ในระหว่างเก็บข้อมูลวิจัยกับประชากรกลุ่มเป้าหมายจากสถานศึกษา ๔ แห่ง โดยได้พิจารณาเห็นว่าโรงเรียนของท่านมีความเหมาะสมในการทำวิจัยครั้งนี้ จึงได้คัดเลือกให้เป็นพื้นที่วิจัยดังกล่าว

ในนามของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น จึงขอความร่วมมือจากท่าน ดังต่อไปนี้ ๑) สัมภาษณ์ผู้อำนวยการ ๒) สัมภาษณ์ตัวแทนครู ๒ ท่าน ๓) แจกแบบสอบถามกับนักเรียน และ ๔) จัดกิจกรรมอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชนในโรงเรียนของท่าน โดยใช้งบประมาณจากโครงการวิจัย เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการวิจัย ส่วนกำหนดการดำเนินการขอให้ท่านได้พิจารณาตามความเหมาะสมต่อไป

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี และขอเจริญพรขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร)

รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น

ผู้ประสานงาน : พระวิมาน คัมภีร์ปัญญา, ดร.

โทร ๐๘๗๒๓๘๔๓๒๒, ๐๔๓-๒๒๒๖๕๓

Facebook : เพียงเพื่อประลองใจ, Email : arsomman1653@gmail.com

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๔๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
๔๐๐๐๐

๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์และแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลทำวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนน้ำพองศึกษา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยพระครูภาวนาโพธิคุณ, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ซึ่งเป็นหัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี : กรณีศึกษาเยาวชนไทยในจังหวัดขอนแก่น” การดำเนินการวิจัยขณะนี้อยู่ในระหว่างเก็บข้อมูลวิจัยกับประชากรกลุ่มเป้าหมายจากสถานศึกษา ๔ แห่ง โดยได้พิจารณาเห็นว่าโรงเรียนของท่านมีความเหมาะสมในการทำวิจัยครั้งนี้ จึงได้คัดเลือกให้เป็นพื้นที่วิจัยดังกล่าว

ในนามของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น จึงขอความร่วมมือจากท่าน ดังต่อไปนี้ ๑) สัมภาษณ์ผู้อำนวยการ ๒) สัมภาษณ์ตัวแทนครู ๒ ท่าน ๓) แจกแบบสอบถามกับนักเรียน และ ๔) จัดกิจกรรมอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่เยาวชนในโรงเรียนของท่าน โดยใช้งบประมาณจากโครงการวิจัย เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการวิจัย ส่วนกำหนดการดำเนินการขอให้ท่านได้พิจารณาตามความเหมาะสมต่อไป

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี และขอเจริญพรขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร)

รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น

ผู้ประสานงาน : พระวิมาน คัมภีร์ปัญญา, ดร.

โทร ๐๘๗๒๓๘๔๓๒๒, ๐๔๓-๒๒๒๖๕๓

Facebook : เพียงเพื่อประลองใจ, Email : arsomman1653@gmail.com

ภาคผนวก ช.

ภาพกิจกรรมดำเนินการวิจัย

กิจกรรมอบรมจริยธรรมในชั้นเรียน

การอบรมการใช้เทคโนโลยีเชิงจริยธรรม

อบรมที่โรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์

การสนทนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรม

กิจกรรมการอบรมจริยธรรมกลุ่มย่อย

กิจกรรมสนทนาธรรมกลุ่มย่อย

การร่วมคิดเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาการละเมิดจริยธรรมของเยาวชน

กิจกรรมฝึกสติเพื่อการรู้เท่าทันสื่อ

พระวิทยากรแจกแบบสอบถามก่อนการอบรม

การกรอกแบบสอบถามหลังการอบรม

ประเมินความคิดเห็นหลังการอบรม

การแนะนำวิธีการกรอบแบบสอบถาม

สัมภาษณ์คณะครูและผู้บริหารโรงเรียน

การแบ่งกลุ่มให้ช่วยกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการละเมิดจริยธรรมของเยาวชน

ภาพกิจกรรมการอบรมและเก็บข้อมูลวิจัยโรงเรียนบ้านดอนบม

การอบรมจริยธรรมเยาวชน

การอบรมจริยธรรมเยาวชนกับการใช้เทคโนโลยี

กรอกแบบสอบถามก่อน

สัมภาษณ์คณะครูและผู้บริหาร

สรุปกิจกรรมองค์ความรู้หลังการอบรมจริยธรรม

กรอกแบบสอบถามหลังการอบรม

ภาพกิจกรรมการอบรมและเก็บข้อมูลวิจัยโรงเรียนโรงเรียนน้ำพองบุรีพัฒนา

แจกแบบสอบถามความคิดเห็นกับนักเรียนก่อนการอบรม

การอบรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน

อบรมเรื่องเยาวชนกับการใช้สื่อเชิงจริยธรรม

อบรมการใช้สื่อพัฒนาจริยธรรม

สรุปกิจกรรมการอบรม

การแจกแบบสอบถามหลังการอบรม

ภาพกิจกรรมการอบรมและเก็บข้อมูลวิจัยโรงเรียนน้ำพองศึกษา

การอบรมในชั้นเรียน

อบรมแนวทางการพัฒนาจริยธรรม

อบรมคุณและโทษของการใช้เทคโนโลยี

อบรมแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชน

การแจกแบบสอบถามก่อนการอบรม

การแจกแบบสอบถามหลังการอบรม

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติหัวหน้าโครงการวิจัย

๑. ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) พระครูภาวนาโพธิคุณ (สมชาย กนต์สีโล, ผศ.ดร.)

(ภาษาอังกฤษ) Phrakhrubhavanabothikhun (Somchai Kantasilo) ๒.

หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน : -

๓. ตำแหน่งปัจจุบัน: ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิตศึกษาวิชชาปริญญา

๔. หน่วยงานที่สามารถติดต่อได้สะดวก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ๓๐ หมู่ ๑ บ้านโคกสี ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

E-mail = bodhikun@yahoo.co.th โทร.๐๘๖-๒๑๙๔๕๕๔

๕. ประวัติการศึกษา

พ.ศ. ๒๕๒๕ นักรธรรมชั้นเอก โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดบึงบรีบูรณ์ บ้านตาเนิน

อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

พ.ศ. ๒๕๓๐ จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ที่โรงเรียนพระปริยัติสามัญวัดไพรสณฑ์ศักดิ์คาราม

อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

พ.ศ. ๒๕๓๔ พุทธศาสตรบัณฑิต พธ.บ. (ศาสนา) เกียรตินิยมอันดับ ๑

มจร. วิทยาเขตขอนแก่น

พ.ศ. ๒๕๓๘ ปริญญาโท M.A. (ปรัชญา), เกียรตินิยมอันดับ ๑ (First class)

มหาวิทยาลัยปูนา ประเทศอินเดีย

พ.ศ. ๒๕๔๒ ปริญญาโท M.A. (รัฐศาสตร์), เกียรตินิยมอันดับ ๒ (Second class)

ติลัควิทยาลัย ปูนา ประเทศอินเดีย

พ.ศ. ๒๕๔๓ M.Phil. (ปรัชญา) มหาวิทยาลัยปูนา ประเทศอินเดีย

พ.ศ. ๒๕๔๕ ปริญญาเอก Ph.D. (ปรัชญา) มหาวิทยาลัยปูนา ประเทศอินเดีย

๖. ประวัติการทำงาน

พ.ศ. ๒๕๓๕ เลขาธิการรองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๖ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

พ.ศ. ๒๕๓๙-๒๕๔๑ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

พ.ศ. ๒๕๔๒-๒๕๔๕	อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น
พ.ศ. ๒๕๔๖-๒๕๔๙	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น
พ.ศ. ๒๕๔๖-ปัจจุบัน	อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มจร.วิทยาเขตขอนแก่น
พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๓	ผู้ช่วยรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มจร.วิทยาเขตขอนแก่น
พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๙	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น
พ.ศ. ๒๕๕๙-ปัจจุบัน	ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต และพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
พ.ศ. ๒๕๕๙-ปัจจุบัน	ผู้อำนวยการสถาบันวิปัสสนาธุระ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

๗. ตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์

พ.ศ. ๒๕๔๕	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดโพธิ์ บ้านโนนทัน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
พ.ศ. ๒๕๔๖	เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ บ้านโนนทัน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
พ.ศ. ๒๕๔๖	เจ้าคณะตำบลในเมืองเขต ๑ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

๘. สมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๕๔๘	พระปลัดสมชาย กนตสีโล
พ.ศ. ๒๕๔๙	พระอุปัชฌาย์
พ.ศ. ๒๕๔๙	พระครูวินัยธรสมชาย กนตสีโล
พ.ศ. ๒๕๕๐	พระครูภาวนาโพธิคุณ (จต.ขอ.) (วิ)

๙. รางวัลเกียรติคุณ

พ.ศ. ๒๕๕๒	ได้รับพระราชทานเสมาธรรมจักรทองคำ สาขาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาภายในประเทศ จากสมเด็จพระเทพฯ
พ.ศ. ๒๕๕๖	ได้รับรางวัลนาคราช ด้านผู้มีผลงานทางวัฒนธรรม สาขาศาสนาและประเพณี จากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

๑๐. ตำแหน่งปัจจุบัน

- เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ บ้านโนนทัน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
- เจ้าคณะตำบลในเมืองเขต ๑ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
- อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
- อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
- ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต และพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
 - ผู้อำนวยการสถาบันวิปัสสนาธุระ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตขอนแก่น

๑๑. ที่อยู่ปัจจุบัน

๑๗๑ หมู่ที่ ๒ สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดขอนแก่น แห่งที่ ๑
 วัดโพธิ์ บ้านโนนทัน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
 โทร. (๐๔๓) ๒๒๑๖๕๓, ๐๘๙-๘๖๒๒๓๓๒
 E-mail: Bodhikun@hotmail.com

ประวัติผู้ร่วมโครงการวิจัย (๑)

๑. ชื่อ/ฉายา/นามสกุล (ภาษาไทย) พระวิมาน คมภิรปญโญ/ตริกมล, ดร.
 (ภาษาอังกฤษ) Phraviman Gambhīrapaṅkō
๒. วัน/เดือน/ปี เกิด ๘ สิงหาคม ๒๕๒๐
๓. ภูมิลำเนา ๑๕๓ หมู่ที่ ๖ บ้านทรัพย์ภูเกล้า ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัด
 หนองบัวลำภู รหัสไปรษณีย์ ๓๙๑๔๐
 เลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก ๓-๔๑๑๖-๐๐๔๗๑-๒๐-๑
๔. บิดา-มารดา นายทองมา-นางสำราญ ตริกมล
๕. ประวัติการศึกษา การศึกษาทั่วไป
 - พ.ศ. ๒๕๓๓ จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖
 จากโรงเรียนบ้านหนองกุงจารย์ผาง ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง
 จังหวัดหนองบัวลำภู
 - พ.ศ. ๒๕๓๗ จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
 จากโรงเรียนประภัสสรวิทยา (วัดศรีนวล) ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
 จังหวัดขอนแก่น
 - พ.ศ. ๒๕๔๐ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
 จากโรงเรียนวิเวกธรรมประสิทธิ์วิทยา (วัดธาตุพระอารามหลวง)
 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
 - พ.ศ. ๒๕๔๕ จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพครู (ป.ว.ค.)
 จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
 - พ.ศ. ๒๕๔๖ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

พุทธศาสตรบัณฑิต เอกปรัชญา

จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

- พ.ศ. ๒๕๔๙ จบการศึกษาระดับปริญญาโท

พุทธศาสตรมหาบัณฑิต เอกพระพุทธศาสนา

จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

- พ.ศ. ๒๕๕๖ จบการศึกษาระดับปริญญาเอก

พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต เอกพระพุทธศาสนา

จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

การศึกษานักธรรม

- พ.ศ. ๒๕๓๕ สอบได้นักธรรมชั้นตรี

จากสำนักเรียนวัดโพธิ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

- พ.ศ. ๒๕๓๖ สอบได้นักธรรมชั้นโท

จากสำนักเรียนวัดโพธิ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

- พ.ศ. ๒๕๓๗ สอบได้นักธรรมชั้นเอก

จากสำนักเรียนวัดโพธิ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

๖. บรรพชา-อุปสมบท

- บรรพชา : ๑๗ เมษายน ๒๕๓๕

ณ วัดโพธิ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

โดยมี พระครูโพธิสารคุณ เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ เป็นพระอุปัชฌาย์

- อุปสมบท : ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๑

โดยมี พระครูโพธิสารคุณ เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ เป็นพระอุปัชฌาย์

พระสงวน ปุณณกาโม เป็นพระกรรมวาจาจารย์

พระมหารังสรรค์ ธมฺมโรโส เป็นพระอนุสาวนาจารย์

๗. ประวัติการทำงาน

- พ.ศ. ๒๕๔๖-ปัจจุบัน เป็นเลขานุการวัดโพธิ์ บ้านโนนทัน ตำบลในเมือง

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

- พ.ศ. ๒๕๔๖-๒๕๕๐ เป็นพระวิทยากรอบรมพระนวกะประจำอำเภอเมือง

ขอนแก่น

- พ.ศ. ๒๕๔๖-ปัจจุบัน เป็นพระวิทยากรอบรมประจำค่ายคุณธรรมวัดโพธิ์

บ้านโนนทัน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

- พ.ศ. ๒๕๕๐-ปัจจุบัน เป็นเลขานุการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด

ขอนแก่นแห่งที่ ๑ วัดโพธิ์ บ้านโนนทัน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง

จังหวัดขอนแก่น

- พ.ศ.๒๕๕๐-ปัจจุบัน เป็นพระวิทยากรและเลขานุการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นเลขานุการโครงการเปิดวัดวันอาทิตย์ใกล้ชิด พระพุทธศาสนา ประจำวัดโพธิ์ บ้านโนนทัน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๕๐-ปัจจุบัน เป็นประธานโครงการไถ่ถอนชีวิตโคกระบือวัดโพธิ์ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- พ.ศ. ๒๕๕๐-ปัจจุบัน เป็นพระวิปัสสนาจารย์ประจำสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ขอนแก่นแห่งที่ ๑ (วัดโพธิ์ บ้านโนนทัน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น)
- พ.ศ. ๒๕๕๕-ปัจจุบัน เป็นเลขานุการโครงการลานธรรมลานวิถีไทย ศาสนสถานวัดโพธิ์ กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม
- พ.ศ. ๒๕๕๖-ปัจจุบัน เป็นเลขานุการโครงการพัฒนาวัดวิถีพุทธเฉลิมพระเกียรติ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตพุทธบริษัท (วัดโพธิ์)
- พ.ศ.๒๕๕๗-ปัจจุบัน เป็นพระวินยาธิการประจำอำเภอเมืองขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙ เป็นอาจารย์พิเศษประจำศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๔ เป็นประธานศูนย์ปฏิบัติธรรมหลวงปู่โพธิ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๕๔-ปัจจุบัน เป็นที่ปรึกษาสภาสามเณรวัดโพธิ์
- พ.ศ. ๒๕๕๖-ปัจจุบัน เป็นรองประธานมูลนิธิหลวงปู่โพธิ์

๘. หน้าที่พิเศษ

๙. ตำแหน่งทางการปกครอง

- พ.ศ. ๒๕๔๖-ปัจจุบัน เป็นเลขานุการเจ้าคณะตำบลในเมืองเขต ๑
- พ.ศ. ๒๕๕๗-ปัจจุบัน ได้รับแต่งตั้งเป็นพระวินยาธิการประจำอำเภอเมืองขอนแก่น

๑๐. ประวัติการอบรม

- พ.ศ. ๒๕๔๕ ผ่านการอบรมประกาศวิชาชีพรู
- พ.ศ. ๒๕๕๑ ผ่านการอบรมครูสอนนันทกรรมอำเภอเมืองขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๕๒ ผ่านการอบรมเป็นพระวิทยากรค่ายคุณธรรมโครงการอัมบุญของวุฒิสภา
- พ.ศ. ๒๕๕๔ ผ่านการอบรมวิทยากรโครงการอบรมพระนวกะประจำจังหวัดขอนแก่น

- พ.ศ. ๒๕๕๔ ผ่านการอบรมการเขียนบทความวิชาการ ที่ มจร.ขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นพระวิทยากรโครงการอิมบิอุ ๙๙๙ วัด เยาวชนปฏิบัติธรรม ๘๔,๐๐๐ คน และเยาวชนยุคใหม่ใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณธรรม โดยวุฒิสภา
- พ.ศ. ๒๕๕๗ ผ่านการอบรมการเขียนบทความทางวิชาการ โดย ศ.ประยงค์ แสนบุราณ ที่ มจร.ขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นคณะกรรมการร่างธรรมนูญสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ ๑ ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๐
- พ.ศ. ๒๕๖๐ เข้าร่วมโครงการสัมมนากับบัณฑิตศึกษาโซน ตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๐

๑๑. ประวัติการสอน

- พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๕๔ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกนักธรรม ประจำสำนักเรียนวัดโพธิ์ บ้านโนนทัน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๔๖-๒๕๔๗ เป็นครูสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ วัดตาลเรียง บ้านผือ ตำบลพระลับ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นอาจารย์พิเศษบรรยายในระดับปริญญาตรี รายวิชา “พระพุทธศาสนากับเศรษฐศาสตร์” มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๔ เป็นอาจารย์พิเศษบรรยายในระดับปริญญาเอก รายวิชา “วิปัสสนากรรมฐาน” มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๔ เป็นอาจารย์พิเศษบรรยายในระดับปริญญาเอก รายวิชา “พระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่” มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๖๑ เป็นอาจารย์บรรยายประจำหลักสูตรปริญญาโท บรรยายในรายวิชา “ศึกษางานสำคัญทางพระพุทธศาสนา” มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี
- พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๖๑ เป็นอาจารย์บรรยายประจำหลักสูตรปริญญาโท บรรยายในรายวิชา “พระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่” มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

- พ.ศ. ๒๕๖๑ เป็นอาจารย์พิเศษประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
บรรยายในรายวิชาระเบียบวิธีวิจัยทางพระพุทธศาสนา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด
- พ.ศ.๒๕๖๑-ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
บรรยายในรายวิชา “ระเบียบวิธีวิจัยทางพระพุทธศาสนา”
บรรยายในรายวิชา “พระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่”
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

๑๒. หนังสือ/ตำรา

- ๑) พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๕ เป็นบรรณาธิการจุลสารไตรมาสโพธิสาร
- ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖ จัดทำหนังสือ เรื่อง “คู่มือทำวัตรสวดมนต์ฉบับปฏิบัติธรรม”.
ขอนแก่น : หจก.ขอนแก่นการพิมพ์, ๒๕๕๖.
- ๓) พ.ศ. ๒๕๕๕ เขียนตำรา เรื่อง “คู่มือการอบรมค่ายคุณธรรม” (อัคราเนนา)
- ๔) พ.ศ. ๒๕๕๗ เขียนตำราเชิงวิชาการ เรื่อง “โคลนนิ่งกับสภาพความเป็น
มนุษย์ในมุมมองพระพุทธศาสนา” (อัคราเนนา)
- ๕) พ.ศ. ๒๕๕๘ เขียนตำราเชิงธรรมะ เรื่อง “เพียงเพื่อประลองใจ”.ขอนแก่น
: หจก.ขอนแก่นการพิมพ์, ๒๕๕๘.
- ๖) พ.ศ. ๒๕๕๙ เขียนตำราประกอบการสอนรายวิชา “พระพุทธศาสนากับ
ศาสตร์สมัยใหม่” (อัคราเนนา)
- ๗) พ.ศ. ๒๕๕๙ เขียนตำราเชิงวิชาการเรื่อง “ความรุนแรง : มายาคติของ
ความรุนแรงท่ามกลางสันติภาพโลก”. ขอนแก่น : ทรัพย์สุนทรการพิมพ์,
๒๕๕๙.
- ๘) พ.ศ. ๒๕๖๐ เขียนตำราเชิงวิชาการ เรื่อง “มนุษย์กับความขัดแย้งและการ
เปลี่ยนผ่านอย่างสันติ”. ขอนแก่น : ทรัพย์สุนทรการพิมพ์, ๒๕๖๐.

๑๓. งานวิจัย

- ๑) พ.ศ.๒๕๕๙ ทำวิจัยเรื่อง "การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนววิถีพุทธ :
กรณีศึกษาพระกรรมฐานที่พัทสงฆ์ป่าดงค้อญาณสัมปันโน ตำบลวังขวาง
อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์" ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- ๒) พ.ศ.๒๕๕๙ ทำงานวิจัยเรื่อง "แนวทางการเสริมสร้างสุขภาวะของพระภิกษุ
สูงอายุในอำเภอเมืองขอนแก่น" ได้รับทุนอุดหนุนจาก มจร. อุบลราชธานี
- ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐ ทำวิจัย เรื่อง “การเสริมสร้างจิตสาธารณะเพื่อการอนุรักษ์
แหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”
โดยได้รับทุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

- ๔) พ.ศ. ๒๕๖๐ ทำวิจัย เรื่อง “รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงพุทธของพระสงฆ์สายวัดป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” โดยได้รับทุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

๑๔. บทความทางวิชาการ

- ๑) พ.ศ. ๒๕๕๔ เขียนบทความเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์กระบวนการแสวงหาความรู้ในศาสนาพุทธกับศาสนาคริสต์” ตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ ตีพิมพ์ในวารสารพุทธศาสตร์ปรัชญาปริทรรศน์ ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ พฤษภาคม-ตุลาคม ๒๕๕๓ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
- ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้รับรางวัลวิทยานิพนธ์ดีเด่นเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ” ในระดับดุษฎีบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
- ๓) พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้รับรางวัลวิทยานิพนธ์ดีเด่นและรับเชิญให้ร่วมในงานแถลงข่าว “เปิด ๕ งานวิจัยดีเด่นยอดมงกุฏ” ในหัวข้อ “ศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ” ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุฯ กรุงเทพมหานคร
- ๔) พ.ศ. ๒๕๕๖ เขียนบทความเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ” ตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๓ กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๖ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ๕) พ.ศ. ๒๕๕๖ เขียนบทความเรื่อง “พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม : วิเคราะห์เบญจขันธ์กับการเปลี่ยนผ่านโลกทัศน์เชิงสังคม” ตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
- ๖) พ.ศ. ๒๕๕๗ เขียนบทความเรื่อง “มายาคติของความรุนแรงท่ามกลางสันติภาพโลก” ตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ฉบับพิเศษ ในงานประชุมวิชาการนานาชาติประจำปี ๒๕๕๗ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
- ๗) พ.ศ. ๒๕๕๗ ได้รับการคัดเลือกให้นำเสนอผลงานทางวิชาการเรื่อง “มายาคติของความรุนแรงท่ามกลางสันติภาพโลก” ในงานประชุมวิชาการนานาชาติประจำปี ๒๕๕๗ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น

- ๘) พ.ศ. ๒๕๕๙ เขียนบทความวิจัย เรื่อง “การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนววิถีพุทธ กรณีศึกษาพระกรรมฐานที่พักสงฆ์ป่าดงคล้อยถ้ำสนมสัมปันโน ตำบลวังขาว อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์” ตีพิมพ์ในวารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๐
- ๙) พ.ศ. ๒๕๖๐ เขียนบทความวิจัย เรื่อง “แนวทางการเสริมสร้างสุขภาวะของพระภิกษุสูงอายุในอำเภอมืองขอนแก่น” ตีพิมพ์ในวารสารการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๔ ระดับนานาชาติครั้งที่ ๒ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๐
- ๑๐) พ.ศ. ๒๕๖๐ เขียนบทความวิจัย เรื่อง “รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงพุทธของพระสงฆ์สายวัดป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ตีพิมพ์ในวารสารการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๔ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ๒ สิงหาคม ๒๕๖๐
- ๑๑) พ.ศ. ๒๕๖๐ เขียนบทความเรื่อง “วิเคราะห์พระพุทธศาสนาในฐานะวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์” พิมพ์ในวารสารพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๐
- ๑๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ เขียนบทความวิชาการเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์พันธวัตรกรรมโคลนนิ่งกับความเป็นมนุษย์ตามมุมมองพระพุทธศาสนา” ตีพิมพ์ในวารสารการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๒ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๑
- ๑๓) พ.ศ. ๒๕๖๑ เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างจิตสาธารณะเพื่อการอนุรักษ์เพื่อการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น” ตีพิมพ์ในวารสารการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๕ และระดับชาติครั้งที่ ๓ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ๒๘-๒๙ มีนาคม ๒๕๖๑
- ๑๔) พ.ศ. ๒๕๖๑ เขียนบทความวิชาการเรื่อง “วิเคราะห์เหตุปัจจัยของปัญหาสุขภาวะทางด้านจิตใจเชิงพุทธบูรณาการ” ตีพิมพ์ในวารสารการประชุมนานาชาติ/ระดับชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ ๒-๓ เมษายน ๒๕๖๑

- ๑๕) พ.ศ. ๒๕๖๑ เขียนบทความวิชาการเรื่อง “ความเกื้อกูลต่อระบบนิเวศตามหลักพระพุทธศาสนา” ตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีที่ ๓๕ ฉบับที่ ๓ กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๑
- ๑๖) พ.ศ. ๒๕๖๒ เขียนบทความวิชาการเรื่อง “ฐานคิดพระพุทธศาสนาต่อโลกวิทยาศาสตร์” ตีพิมพ์ในวารสารการประชุมระดับชาติครั้งที่ ๑ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒
- ๑๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ เขียนบทความวิชาการเรื่อง “วิเคราะห์การเปลี่ยนผ่านโลกทัศน์ศตวรรษที่ ๕ ในระดับมหัพภาค” ตีพิมพ์ในวารสารการประชุมระดับชาติครั้งที่ ๑ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

๑๕. ที่อยู่ปัจจุบัน

๑๗๑ หมู่ที่ ๒ วัดโพธิ์ บ้านโนนทัน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
Email = arsomman1653@gmail.com,
Facebook : เพียงเพื่อประลองใจ
โทรศัพท์ ๐๘๗-๒๓๘๔๓๒๒, ๐๔๓-๒๒๑๖๕๓.

๑๖. ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ศูนย์บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

ผู้ร่วมงานวิจัย (๒)

๑. ชื่อ-นามสกุล

(ภาษาไทย) : พระมหาณัฐกิตติ อนารโท, ดร.

(ภาษาอังกฤษ) Phramahā Natthakitti Anārado, Dr.

๒. หมายเลขประจำตัวประชาชน : -

๓. ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. ๒๕๒๓ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔
จากโรงเรียนบ้านท่าหนาม แก้ว ตำบลหนองเทา อำเภอนาคู
จังหวัดนครพนม
- พ.ศ. ๒๕๒๖ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖
จากโรงเรียนผู้ใหญ่วัดบ้านหนองบาเต้าตำบลหาดแพง อำเภอสว่าง
จังหวัดนครพนม
- พ.ศ. ๒๕๒๘ จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
จากโรงเรียนผู้ใหญ่วัดสิริมงคล บ้านหนองเม็ก อำเภอนงน

จังหวัดอุดรธานี

- พ.ศ. ๒๕๒๘ จบนักธรรมชั้นเอก จากสำนักเรียนวัดสิริมงคล บ้านหนองเม็ก ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี
- พ.ศ. ๒๕๓๓ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนเซตุนศึกษา ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- พ.ศ. ๒๕๓๙ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์ เอกการสอนสังคมศึกษา จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๕๑ จบการศึกษาระดับปริญญาโท พุทธศาสตรมหาบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
- พ.ศ. ๒๕๕๘ จบปริญญาเอก พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๕๗ สอบได้เปรียญธรรม ๓ ประโยค จากสำนักเรียนวัดมีชัยท่า ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
- พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดโพธิ์ บ้านโนนทัน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๘ เลขานุการเจ้าคณะตำบลพะทาย ตำบลพะทาย อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม
- พ.ศ. ๒๕๓๒ เป็นครูสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โรงเรียนเซตุนศึกษา ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- พ.ศ. ๒๕๓๒ เป็นครูสอนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โรงเรียนเซตุนศึกษา ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๖๐ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ประจำสำนักเรียนวัดโพธิ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๕๒-ปัจจุบัน เป็นพระวิปัสสนาจารย์ประจำสำนักปฏิบัติธรรมประจำ จังหวัดขอนแก่นแห่งที่ ๑ วัดโพธิ์ บ้านโนนทัน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๕๘-ปัจจุบัน เป็นอาจารย์บรรยายพิเศษระดับปริญญาเอก ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๕๘-ปัจจุบัน เป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

๔. ประวัติการทำงาน

๕. ตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์

- พ.ศ. ๒๕๓๙-๒๕๔๔ เป็นเจ้าอาวาสวัดศรีดอนชัย บ้านแม่นะ ตำบลแม่นะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
- พ.ศ. ๒๕๔๒-๒๕๔๔ เป็นเจ้าคณะตำบลแม่นะเขต ๑ ตำบลแม่นะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
- พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดโพธิ์ บ้านโนนทัน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๘ เลขานุการเจ้าคณะตำบลพะทาย ตำบลพะทาย อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม
- พ.ศ. ๒๕๖๑-ปัจจุบัน เป็นเจ้าอาวาสวัดจอมศรี บ้านศรีฐาน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

๖. ที่อยู่ปัจจุบัน

๑๘๔ หมู่ที่ ๗ วัดจอมศรี บ้านศรีฐาน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐ โทร. ๐๔๓-๒๒๑๖๕๓, ๐๘-๙๙๕๓-๖๓๕๒
E-mail : natkitti255557@gmail.com

ประวัติผู้ร่วมโครงการวิจัย (๓)

๑. ชื่อ-ฉายา/นามสกุล (ภาษาไทย) พระสมบัตร์ ฐิตญาโน/สุขประเสริฐ
(ภาษาอังกฤษ) PhraSombat Thitanāno/Sukprasert

๒. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน : -

๓. วัน/เดือน/ปีเกิด : ๘ พฤษภาคม ๒๕๑๓

๔. บิดา-มารดา : นายถาด สุขประเสริฐ, นางมา เทนอิสระ

๕. ภูมิลำเนา : ๓๘ หมู่ที่ ๙ บ้านนาคำน้อย ตำบลหนองใหญ่ อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๖. อุปสมบท : ๒๘ มีนาคม ๒๕๓๕ ณ อุโบสถวัดบ้านโคกเครือ ตำบลโคกเครือ

อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

โดยมี พระครูอุดมสิริวัฒน์ เป็นพระอุปัชฌาย์

พระอธิการอวน กตปุญโญ เป็นพระกรรมวาจาจารย์

พระสงวนศักดิ์ ธมมธีโร เป็นพระอนุสาวนาจารย์

๗. ประวัติการศึกษา : การศึกษาทั่วไป

- พ.ศ. ๒๕๒๗ จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

โรงเรียนจินตาสินทวนนท์ บ้านนาคำน้อย ตำบลหนองใหญ่

อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

- พ.ศ. ๒๕๓๘ จบหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
วัดศรีนวล ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๔๐ จบหลักสูตรคอมพิวเตอร์
โรงเรียนภัทรพัฒนาคอมพิวเตอร์ ๖๗-๖๙ ถนนรื่นรมย์ อำเภอเมือง
จังหวัด ขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๔๑ จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียน ประภัสสรวิทยา (วัดศรีนวล) ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัด ขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๔๖ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (พธ.บ. สาขาปรัชญา)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๔๙ จบการศึกษาระดับปริญญาโท (พธ.ม. สาขาพระพุทธศาสนา)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขอนแก่น
- ค.ศ. 2016 (Ph.D.) Philosophy, R.T.M. Nagpur University, India.

: การศึกษาแผนกนักธรรม-บาลี

- พ.ศ. ๒๕๓๕ สอบได้นักธรรมชั้นตรี
สำนักเรียนวัดพิชัยพัฒนาราม ตำบลวังชัย อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๓๖ สอบได้นักธรรมชั้นโท
สำนักเรียนวัดโพธิ์ชัย ตำบลสาวถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๓๗ สอบได้นักธรรมชั้นเอก
สำนักเรียนวัดโพธิ์ชัย ตำบลสาวถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๔๐ สอบได้เปรียญธรรม ๑-๒
สำนักเรียนวัดตราขวนาราม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

๘. ประวัติการทำงาน

- พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้รับตราตั้งครูสอนพระปริยัติธรรม
ประจำโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดตราขวนาราม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๔๔ พระวิปัสสนาจารย์ประจำสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด
ขอนแก่นแห่งที่ ๑ วัดโพธิ์ บ้านโนนทัน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นพระวิทยากรอบรมปฏิบัติธรรมแก่ผู้ต้องขังเรือนจำกลาง
ขอนแก่น

- พ.ศ. ๒๕๕๓-ปัจจุบัน เป็นพระวิทยากรอบรมคุณธรรมประจำค่ายคุณธรรม วัดโพธิ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๕๕-ปัจจุบัน เป็นพระวิทยากรอบรมศีลธรรม ประจำหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในเมืองเขต ๑
- พ.ศ. ๒๕๕๕-ปัจจุบัน เป็นพระวิทยากรอบรมวิปัสสนากรรมฐาน หลักสูตรนานาชาติ ประจำสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดขอนแก่นแห่งที่ ๑ วัดโพธิ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

๙. บทความทางวิชาการ

- พ.ศ. ๒๕๖๑ เขียนบทความวิชาการเรื่อง “ศีลในฐานะเครื่องมือพัฒนามนุษย์ (Precepts as a Tool of Human Development)” วารสารบัณฑิตศึกษา มหาจุฬาลงกรณ ISSN ๒๕๓๙-๖๗๕๗ ที่ ๕ ฉบับที่ ๒ ประจำเดือน กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๑
- พ.ศ. ๒๕๖๑ เขียนบทความวิชาการเรื่อง “หน้าที่ของบิดามารดาในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท (The Duty of Parents in the Views of Theravada Buddhist Philosophy)” วารสารวิชาการธรรมทรรศน์ ISSN ๑๕๑๓-๕๘๔๘ เดือน กันยายน – ธันวาคม ๒๕๖๑, การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๕ หัวข้อ “พระพุทธศาสนากับสังคมร่วมสมัย” บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๖๑ เขียนบทความวิชาการเรื่อง “การวิเคราะห์ทัศนะอภิปรัชญาในปรัชญาโยคะ (An Analysis of Metaphysical Perspective in Yoga Philosophy)”, วารสารวิชาการธรรมทรรศน์ ISSN ๑๕๑๓-๕๘๔๕, เดือนกันยายน – ธันวาคม ๒๕๖๑, การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๕ ระดับนานาชาติ ครั้งที่ ๓ The ๕th National and the ๓rd International Conferences ๒๐๑๘ “จิตอาสากับการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน Volunteer Spirit with Sustainable Social Development, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
- พ.ศ. ๒๕๖๑ เขียนบทความวิชาการเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักทศพิธราชธรรม” การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๕ และระดับนานาชาติ ครั้งที่ ๓, จิตอาสากับการพัฒนาที่ยั่งยืน, ๒๘-๒๙ มีนาคม ๒๕๖๑, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

๑๐. ตำแหน่งปัจจุบัน : ตำแหน่ง

- อาจารย์/เลขาฯ และผู้ประสานงานหลักสูตร พธ.บ. สาขาวิชาปรัชญา
- (Admin) ดูแลเว็บไซต์ พธ.ม. ปรัชญา และ พธ.ด. ปรัชญา

: สถานที่ทำงาน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ๓๐ หมู่ ๑

บ้านโคกสี ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๑. ที่อยู่ปัจจุบัน

๑๗๑ หมู่ที่ ๒ วัดโพธิ์ บ้านโนนทัน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง

จังหวัด ขอนแก่น ๔๐๐๐๐

E-mail : sombat.suk@mcu.ac.th

Facebook : ม่านหมอก แห่งกิเลสตัณหา สมบัติมณี ภิกขุ

Tel : ๐๙๔-๒๙๐-๖๙๐๗

